af den mening, at man ännu kunde dröja med des afsändande till de andre stånden, på det ståndets utlåtande ej måtte giöra någon ombrage; men om man äntel:n dermed afgå skulle, at det då endast skedde til Borgarest. at winna deras bifall, emedan der R. och Adelen skulle få del deraf och stadna i et egit slut, wore det at fruchta, at Borgarest. giorde med dem et.

Men pluraliteten af ståndet kom så öfwerens, at det skickas till alla stånden nu i dag.[1]

Taleman förestälte ytterligare, om icke, innan extractum prot:i afsändes, man måtte med en deputation gå till Borgarest:det at förmå dem giöra et med Bonde- och Prästest:n ang:de successionen, effter saken ej der kan tagas på annan fot. (Skier det, äro 3 stånd ense). Att de ock nu i dag måtte det bifalla och lemna ståndet et skyndesamt swar. Yttra de sig då ej snart, kan man märka, hwar de äro hemma, och då wore tid att genast gå till dem med ofwan:de extractum protocolli, hwarutinnan ståndets mening tydel:n lägges dem för ögonen.

Johan Erson från Småland: Emedlertid sättia de andre ut terminen, och wi komme för seent.

Olof Jönson och Olof Göstafson från Örebro län: Effter wi genom extractum port:i ej yttrat wår tanka, så torde Borgarest. blott giöra et med Prästest., hwilket senare går ifrån ståndets mening, då saken är lika när.

Fullmäktige från Skåne och Anders Anderson från Bohuslän woro af den mening, at man först allenast går till Borgareståndet med en deputation på sätt, som Taleman föreslagit, hwilket Otto Olofson, Erich Jöranson, Wästernorlänningarne i gemen, Österbotningarne, Hallands och Bohusläns fullmäktige samt Johan Person från Tuna biföllo.

Joseph Hanson sade sig hafwa förnummit af en ledamot i Borgarest., at de der nu hålla på at justera protocollen, och hade densamme tillrådt, att Bondest. nu, innan alt derstädes är justerat, skickar en deputation genast dit, eljest bär det aldeles ifrån Prästeståndets mening.

Per Person från Cronobergz län, Örman, Erich Anderson från Stockholms län och de flere påstodo, at extractum protocolli måtte afgå såsom det säkraste.

Taleman förestälte, at på sådant sätt förloras hela ändamålet. Men sådant oachtat förblef pluraliteten wid den mening,

---

[1] Härefter i konceptprotokollet: *Penningarne i fattigbössan bewiljades till en fattig blind käring.*

at merber:de extractum prot:i skickas af åtminstone till Borgarest. och föreställes: Att som Prästest. giordt et med Bondest. ang:de successionswalet, Borgarest:det då wille giöra et med de 2:e stånden i det målet, eljest wiste man icke, hwarest man i nu warande swåra omständigheter för riket sig wända skulle.

Secreteraren blef derpå befalt at extradera extractum prot:i.

Ofwan:de dissentientes[1] förklarde sig wilja wara utan skuld, om någon willerwalla deraf blir, at man går med extractum prot:i.

Erich [ɔ: Johan] Person från Tuna yttrade således: Borgarest. har afgiort 1:o om terminen till walet och 2:o om courierns afgående. Återstår nu det endaste, som är hufwudpuncten, om succession för Cronprintzen. Detta är det, som högst drifwas skall; ty som ingen apparence är, at Dannemark warder tilfredsstält, hwilket tillfredsställande likwäl är et oundwikeligit wilkor, så derest wi nu förut kunna förmå Borgarest. at falla på Cronprintzen, äro wi 3:e stånd, som giöra ett, och då är saken wunnen; men om man går widare och låter igenom ofwanber:de extractum protocolli see ståndets yttersta wilja, så är lätt at tro, det de kasta quæstionen om, då ofelbart R. och A. giöra med dem ett och saken går öfwer ända. Detta hade ock Taleman förut föreställt. Men pluraliteten förblef wid det, at extractum protocolli afskickas till Borgarest., och effter öfwerenskommande afgick Johan Person med en deputation af 12 man.

Uplästes för detta Gullsmedens Jörgen Fredenhüfners [ɔ: Friedr. Hüffners] ansökning[2] om tillstånd at få gå omkring med stambok; men ståndet kunde sig härmed ej befatta.

Taleman berättade om några priser, som Falkengren nu fått, och förmente han ett kongl. bref finnas af år 1715, som skall tillägga de gemene någon andel af priserne, det han med första lofwade utskaffa.

Otto Olofson gaf ståndet wid handen, huru i Bergzlagen brukas med förlagerne, och föreställte, om icke nu anhållas måtte om någon ändring uti 35 § af 17[34 års] resolution på Almogens beswär, och at en ny beswärs § upsättes, hwilket ståndet biföll.

Johan Person återkom med deputationen och berättade, at Borgarest. lofwat taga målet i öfwerwägande.

Taleman proponerade, om icke 2:e deputerade kunde gå

---

1 Konceptprotokollet har här: *Sören Åkeson.*

2 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 358 ff.

till Prästeståndet och påminna ang:de apostledagarnes firande med predikan effter förra wanligheten? Joseph Hanson åstadsändes ock återkom med det swar, att saken skulle i dag företagas och afgiöras.

Uplästes Håkan Ersons från Södermanland ingifne memorial[1] ang:de herredagspenningars utgående af cronorusthåld samt skattefrälsehemman. Detta fants kunna läggas ad acta.

Anders Anderson från Stockholms län begiärte 16 öre kopp:t af hwarje ståndets fullmächtig till Erich Persons begrafning, som Enkan tillställas kunde. I anseende til hennes torftiga tilstånd bewiljades det.

Taleman frågade, om några deputerade skulle gå till Borgarest. och begära swar på extract:m prot:i ang:de bifall till successionen etc. eller om man skall dröja? Man fant godt, att Örman går åstad och utforskar af någon i Borgarest., huru det liuder.

Ledamöternes hemlof.

Ståndet kom öfwerens, at de, som det åstunda, kunna öfwer instundande pingsthelg resa hem, allenast de måndagen effter pingst eller d. 30 Maji äro här åter tillstädes. Dock må ej något angelägit under deras frånwaro företagas. Så bör ej hel:r någon i Commission och Secrete Utskåttet deputerad resa bort, på det ej någon utdrägt må skie med sakernes afgiörande derstädes.

Derpå anmälte sig till resan Jon Erson ifrån Calmare län, som constituerade til fullmäktig i sin frånwaro Anders Person i Tiust; Per Nilson i Östergötl:d, som giorde Jon Erson i Wermeland till fullmäktig; Nils Olson från Calmare län begärte tilstånd at taga afsked ifrån ståndet, då han wille giöra Olof Anderson till fullmäktig i sit ställe, emedan deras ansökningar woro af enahanda beskaffenhet, lemnandes honom fritt tillstånd at å sine wägnar sluta i alt; men skulle hans närwarelse härstädes mera fordras, så utlofwade han på anmodan sig infinna.

På trägen anhållan fick Nils Kiällson lof at resa, fastän han war en ledamot i Secrete Utskottet.

Men hwad Johan Flänke från Österbotten och de flere från Finland, som begärte reselof, widkom, så fant ståndet sådant i Secrete Utskottet böra anmälas.

Boije.

Öfwerjägmästaren Boije lät igenom Taleman anmäla och påminna om des broders, Lieutenanten Boijes, angelägenhet. Då Secreteraren berättade, det han frågat Revisionssec-

[1] Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 153.

reteraren Lagerfelt, hwad wäg wore bäst at gå med denne saken, och har han tyckt, at ståndets memorial derom till Hans Maj:t kunde ingifwas. Fantz godt, at detta skier om måndag.[1]

Örman kom från Borgarest. tilbakes med berättelse, att ståndets extract:m protocolli wore der nu under öfwerwägande, och skulle man om ½ tima få wetta, om det i dag blefwe afgiordt eller ej.[2]

Fants godt, att på samma skiäl, som d. 23 sistl:e April blifwit anförde ang:de skiutzninger, extractum protocolli afgår till R. och Adelen om lika deltagande i inqwarteringar.

Succession. Upkom en deputation af 12 man från R. och Adelen. Cammarh:n Gr. Henning Gyllenborg förde ordet och berättade, det R. och Adelen i noga öfwerwägande förehafft Prästest:s extractum prot:i af d. 11 hujus. Och som hvad fredens återwinnande angår, R. och Adelen hade bifallit Prästest:s förslag, dock utan at widröra den nämde eventuelle successionen, och således hwad terminen til detta sista ultimatet beträffar, högstangelägit wore, at nödigt lius måtte hafwas i saken samt sådane mått tagas, som till fredens erhållande tyktes wara de säkraste; så hade R. och Adelen likaledes stadnat i det slut, at quæstionen om tiden remitteras till wederbörande Hrr Riksens Råd med de af stånden deputerade till Ministrernes instruerande. Förmodade således, at ståndet härutinnan med R. och Adelen giör ett.

Taleman swarade, at hwad terminen eller tiden angår, så wille ståndet taga den quæstionen i öfwerwägande och igenom sine deputerade öfwer instruerandet lemna wid sammanträdet des tankar.

Sedan R. och A:s deputerade afträdt, frågade Taleman, om eller hwad man öfwer tiden sig yttra skulle, då effter något discourerande ståndet stadnade i det slut, det wåre deputerade hafwe at swara, det ståndet oryggel:n förblifwer wid des giorde

---

1 Härefter i konceptprotokollet: *Talm. påminte ånyo, om de skulle gå med deput:n till Borg:st. Resp.: Väntas til Örman kommer tilbaka.*

2 Härefter i konceptprotokollet: *Talm. frågade än ytterligare, om de skulle dit med deputation? De wanlige sade Ja, de andre Nej, och stadnade det derwid utan slut.*

Talm. frågade, om de skulle gå med deput. til R. o. A. Johan Erson: Ja, de gå ändå icke in med oss, må derföre så gierna gå. Per Person från Cronoberz län påstod detsamma. Olof Benjaminson Nej. Flere giorde det ock. Kom således ännu dermed ej til slut.

successionswal och kan således ei heller gå in i terminen. De hafwa allenast at påminna, at der de andra ståndens deputerade giöra en så lång termin, at riket löper i äfwentyr deröfwer, de sielfwe då få taga skulden på sig. Bondeståndet will ingen del hafwa deri.

Ståndet skildes åt.

Onsdagsförmiddagen d. 18 Maji 1743.

Åhördes Cammarskrifwaren Bergmans supplique om föreskrifft till Slottsdeputationen at bli befordrat till den derstädes lediga casseursbeställningen. I anseende thertill at bem:te Bergmans Fader warit inspector wid Cammararchivum och gådt ståndets ledamöter wid åtskillige tilfällen med underrättelser tilhanda, samtycktes, at Taleman nu går med en deputerad til ofwan:de deputation och recommenderar honom. Bergman.

Taleman afgick till den ändan, sedan ståndet förut kommit öfwerens, at en deputation af 12 man går til Borgareståndet och påminner om swar om ståndets sista extractum protocolli och at giöra et med ståndet ang:de successionssaken. De hade at tala om sine hemmawarandes påstående, och at ståndet ej annat kan än taga bewis ur protocollet, huru offta de påmint om den saken, på thet theras hemmawarande måtte kunna see, at the äro utan skuld. Mårten Anderson gaf nu ock skrifftel:n in et promemoria[1] om nödwändigheten at härom hos Borgareståndet påminna. Med denne deputation afgick Johan Person från Tuna at föra ordet. Successionen.

Emedlertid uplästes Justitiædeputationens betänkande af d. 26 April sistl. ang:de Justitiæcantzlerens riksdagsrelation.[2]

Taleman återkom från Slottsdeputationen med berättelse, at den skildts åt. Hade likwäl af Camereraren fått den underrättelse, at deputationen ärnar ihugkomma en, som giordt den siuka Casseurens tienst i 2 års tid. Den tycktes således ej böra præjudiceras. Kom derföre ståndet öfwerens, at Bergman må ståndets recommendation wid et annat tilfälle til godo niuta. Bergman.

Johan Person med sine meddeputerade återkom, berättandes at Borgarest:t lofwat att taga målet i öfwerwägande och afgiöra det.

---

1 Bilagt konceptprotokollet.

2 Härefter i konceptprotokollet: *Hwilar till de andra st:n sig utlåtit.*

Succession. Åhördes R:s och Adelens extractum prot:i af d. 14 hujus ang:de terminen til successionswalet. De hade stadnat i det slut, at de lemnat till Plenipotentiairernes instruerande deputerade att inkomma med deras tankar derom.

Taleman gaf wid detta tilfälle wid handen, det de 3:e stånden om terminen gått in partes, i det att R. och A. på sätt, som nu åhördt blifwit, sig yttrat, Prästest:det lemnat till de deputerade at utsee den termin, som giörligast wore, och at Borgareståndet utsatt d. 6 Junii. Frågade således ståndet, huruwida man med någonthera kunde sig conformera?

Ståndet swarade sig icke wilja ingå eller röra wid quæstionen om terminen; allenast kunde hos de andra stånden påyrkas, at de skyndsamt afgiöra terminen.

Justerades intercessionen till Hans Maj:t för Lieutenanten Boije.[1]

Upsala domkyrka. Företogs ånyo det d. 9 sistl. Martii förehafde men då ej afgiorde Cammaroeconomiedeputationens betänkande af d. 29 sistl. Nov. ang:de collect och stamböcker för Upsala domkyrkia, och biföls med påskrifft.

Åland. Anders Matson från Åland begärte få resa hem öfwer helgen. Detta fants böra anmälas i Secrete Utskottet och recommenderas, emedan Åland innehafwes af wåre.

Taleman gaf i öfrigit wid handen, att dem af finska ledamöterne, som för detta i Secrete Utskottet till reselofs erhållande blifwit anmälte, hinder i wägen är wordet lagt för nuwarande conjuncturer skull, och at rådeligast wore at ännu wänta.

Resol:des, att den af Ständernes Commissions ledamöter, som utan tillstånd reser bort, skall wara des säte och stämma i ståndet förlustig. Dock bewiljades Per Anderson reselof, efter han i morgon ärnar ingif:a sitt votum ang:de Leijonhufwud och han, innan något af de angelägnare målen företages, will wara här tilllbakas. Hans hemresa förmentes ock kunna wara nödig till des hemmawarandes tilfredsställande, medelst det at han lemnar dem underrättelse om hwad tillåteligit wara kan.

Leijonhufwud. Pehr Anderson.

Resolverades, att de af ståndets ledamöter, som få bref hemmanifrån, hwilka ståndet angå och höra till des giöremål, böre i ståndet upwisas och föredragas wid dens answar, som det försummar.

Taleman gaf dem, som öfwer helgen resa hem, den för-

---

[1] I Riksdagsacta.

maning, at som åtskillige falske rychten så om et som annat hos deras hemmawarande torde wara utspridde, de då wid hemkomsten wille warna dem at ej till sådane lösa rychten sättia tro utan styrka dem i den förhoppning, at som ståndet med de öfrige stånden effter ytterste förmågo söker at arbeta på det almänna bästa, så lärer ock den Högsta styra alt till en god utgång effter Hans nådige behag och skickelse. I öfrigit lärer i de andre stånden så wara öfwerenskommit, at nästkommande onsdag 8 dagar till blir första plenum effter helgen; men at likwäl 5:te dag pingest deputationerne genast börja arbeta, på det at, sedan successions- och fredswärket såsom det angelägnaste blifwit afgiordt, de andre mindre saker ej måtte uppehålla riksdagens skyndesamma slut. Succession.

Emedlertid hade åtskillige effter ståndets öfwerenskommande warit i Borgarest:det at utforska, hwad det lidit med successionssaken, och förmärkte man, at hwad sättet angår, de nu ärna skrida til votering.

I anseende thertill at cronofogdar under förefallande marcher af krigzfolk warda med hwarjehanda insolentier af officerarne angrepne, fantz godt att et extract:m prot:i till de andra stånden afgår, att på samma sätt, som för borgmästarne blif:it resolverat, cronofogdarne måtte wid tilfällen af marcher och cronoskiutsar begripas under duellsplacatet. Cronofogdar.

Anders Månson från Dalsland påminte, at ock de måtte nämnas, som äro i cronofogdarnes ställe.

Jöran Matson från Finland uprepade widlöfftigt, huru sent det gådt med krigsutrustningarne til siös, och at man ej hördt af, hwarest wår flotta är eller hwad den tager sig före; jemwäl at galererne spörjas hafwa retirerat sig och lemnat fienden wägen öpen; man borde derföre nu gå med extract:m prot:i till de andre stånden och påstå, att wederbörande måtte ställas derföre till answar med mera. Flottan och galererne.

Taleman frågade, med hwad bewis man kunde intyga, hwad nu sagt wore; ty innan man ginge dermed, borde man haf:a en säker grund. Man hade i öfrigit af de ankomne rapporter och berättelser ej någon anledning thertill.

Jöran Matson sade sig nu wilja framskaffa folk, som kommit ifrån finska sidan och wetta beskaffenheten.

Taleman erindrade, at det ej wore tienligit att giöra ståndet till et forum och att löpa til plena med påståenden i anledning af sådane berättelser, om hwilkas tilförlåtelighet man ej

wore säker, sådant kunde jemte brouillerie mycken annan oordning och många ledsamme påfölgder förorsaka.

Men Jöran Matson effter pluralitetens i ståndet samtycke skaffade op åtskillige från Finland ankomne, hwilka fingo företräde.

Dessa gåfwo sina namn och woro 2:e af dem ifrån Åland och Foglö s:n, neml:n Johan Mattson och Matts Erson. Hwad desse uppå Talemannens frågor kunde lemna til swar, war följande: De hade rest hemifrån förleden torsdags. 10 st:n af wåre galerer woro för 14 dagar sedan wid Jungfrusund, men ingen pram. I torsdagz lågo de i Såtunga i farwatnet at hindra ryssarnes framkomst. D. 6 Maji, då desse bönder warit deråt redden, woro inga skepp wid Hangö udd. 2 à 3 galerer woro wid Åland med pramen Hercules. 12 st:n ryska galerer sades hafwa passerat förbi Hangö udd. 2:e stora skepp woro för 14 dagar sedan sedde i siön, dem de mente wara swenske. Öfwersten Marks låg i Foglö s:n, höll ordning och war waksam. Man wiste ej, om någon rörelse wore wid Åbosidan. Några hundrade man woro på Åland; folket hade proviant; inwånarne sått up åkrarne.

Ryssarnes ankomst.

Sedan åhördes de öfrige, som woro komne från Corpo. Deras namn woro Michael Matson, Daniel Matson, Hindrich Benson, Erich Thomson, Matts Michelson, Michel Simonson, Mårten Thomasson, Matts Thomasson. De hade på Talemannens frågor ej annat at swara, än at de rest hemmanifrån 8 dagar i måndags; att 10 st:n wåre galerer woro komne till dem d. 29 April och gingo straxt derifrån; att inga ryska galerer synts passera förbi; att en wår galere och dubbel escaloupe lågo i Wandringsund i Korpo ström; att et ryckte hos dem wore, det ryssarne passerat Hangö udd; att swenske skeppen sagts wara i farwatnet, och wist wore, at lotsarne warit d. 5 hujus på 8 swenske skepp. Wid Åbo mentes ej wara mycket ryskt krigsfolk. I öfrigit hade Korpo och Nagu sochnar ej hafft olägenhet af ryssarne, emedan i wintras war swag is, och hade de sluppit at ge ut folk til ryssen.

Jöran Matson gaf wid handen, at ofwannämde bönder, som med strömming hit til salu ankommit och köpt sig säd igen, ej få frisedel af Utredningzcommissionen till återresan.

Ståndet gaf Talemannen in commissis at wara deras förespråkare i denne saken hos bem:te commission, som i dag efftermiddagen kommer tilsammans.

Bönderne afträdde, och blef ej widare talt om något extractum protocolli till de andre stånden.

Öfwer Borgarest:dets extractum prot:i af d. 29 sistl:e Martii ang:de den ibland Cantzlistens Rydelii papper fundne och på fransyska skrefne skrifft, hwilken en af Borgareståndets ledamöter honom til öfwersättiande lemnat, men hwarföre bem:te ledamot inför en kongl. commissorialrätt blifwit ställd, hade R. och Adelen stadnat i det slut, at detta borde gå til Secrete Utskottet, som tager skrifften til sig och med en fullkomlig underrättelse och utlåtande öfwer saken quæstionis till Riksens Ständers plena inkommer. Prästest. hade befallit R. och A:s utlåtande med tillägning, at Commissorialrätten har hos Hans Maj:t sig att förfråga, huruwida bem:te rätt emedlertid med des giöremål bör fortfara eller ock till widare hafwa anstånd. Borgarest. hade förblifwit wid des giorde yttrande uti detta sit extracto protocolli men dock ej welat wara deremot, att Secrete Utskottet tager skrifften till sig och med en fullkomlig underrättelse och utlåtande till Riksens Ständers plena inkommer. Bondest:det fant bäst at bifalla Prästeståndets utlåtande, hwilket och påskrefs. Rydelius.

Åhördes R. och Adelens extract:m prot:i af d. 23 April beträffande den quæstion, huruwida af sådane skriffter, som finnas uti en för särskilt brott häfftad persons giömor, skiäl och anledning må tagas till andra ärlige mäns förolämpande. Detta extract:m prot:i war af Borgarest. bifallit; men Prästest. hade resolverat, att det så mycket mindre kan härutinnan ingå till stadgande af någon ny förordning på det ena eller andra sättet, som alt hwad Riksens Ständer till afslutande uti slike mål komma att företaga, bör likmätigt Riksdagzordningen samt reglementerne till riksdagarnes förkortande och 1734 års rigsdagzbesluts 13 § förut och innan riksdagens början wara wederbörl:n utarbetade eller ock under warande riksdag igenom en deputations betänkande tillbörligen mognat; hållades Prästest. före emedlertid, och in till des sådant wid en annan riksdag ordenteligen skie kan, giöra tillfyllest att rätta sig effter almänna lagen och andra härtil hörande förordningar. Hwilket Prästest:s yttrande Bondeståndet biföll med påskrifft.

I anledning af Borgarest:dets extract:m prot:i af d. 12 April om pension för framl. Borgmästaren Sacks Enka erindrades ock om afledne Auditeuren Timells Enka, Ingeborg Helena Cederwall, som har 7 omyndige barn, at extract:m prot:i äfwen Sacks änka.

afgår med recommendation för henne. Biföls at et gemensamt extractum prot:i för begge desse Enkor afgår.

Successionssaken.

Ståndet hade nu wäntat till kl:n 2 efftermiddagen att få wetta, i hwad slut Borgarest. stadnat ang:de successionssaken; men bem:te stånd fants ännu hafwa det under händer. Hwarföre och som i dag war förseent at wänta på swar, så skildes ståndet åt, och togo ledamöterne eventualiter afsked sins emellan öfwer helgen, ifall Borgarest. ej giorde plenum i morgon eller i dag giorde slut i successionssaken. Blefwe det slut, wille ståndet i morgon på en stund komma tilsammans.

Onsdagen den 1 Junii 1743.

Successionssaken.

Per Persson ifrån Halland, med hwilcken de öfrige instämde, föreställte och begiärte, att för det äfwentyr riket swäfwar i på defensionen med alt eftertryck må arbetas och slut bli i successionssaken, warandes hela ståndet härom ense, och i detsamma sade Öhrman sig skrifteligen hafwa författat sina tanckar härom, dem han ingaf.

I detsamma fingo åtskillige ölänningar företräde. De woro 7 st., hemma i Norra mötet, [Måns][1] Person, Jon Persson, Per Olsson och Jan Jansson i Böde sockn samt Erik Nilsson, Olof Simonsson och Nils Nilsson[2] i Högby sockn, framgifwandes en skrift[3], som de hemman ifrån fådt in commissis och war ställd till ståndet angående successionswalet för Cronprintzen af Danmarck, hwilcken för ståndet uplästes.

Talman å ståndets wägnar lemnade dem den underrätelsen, att ståndet efter sitt bästa och yttersta förstånd detta wal för det bästa hållit till rikets nytta, gifwandes skiälen dertill wid handen samt att ståndet redan i Martii månad förklarat och yttrat samma wal för de öfrige stånden, hwarefter de togo afträde, sedan Talman önskatt dem alt godt.

Ålänningarne.

Sedermera fingo åtskillige ålänningar från fasta landet företräde, de der berättade, att de förleden torsdags rest derifrån och woro deras namn Carl Augustinus, Per Ersson, Anders Andersson, Matts Ersson, Matts Mattsson, Erick Bertilsson, Daniel Tomasson, Jan Mattsson, Jan Ersson och Olof Michelsson, alla ifrån Sunds sockn, warandes de hitkomne uppå 2:ne flycktingefartyg, och hade uppå det ena warit 190 och på det andra 166

[1] Konceptprotokollet.
[2] För Nils Nilsson uppger konceptprotokollet även bynamnet *Bläsinge*.
[3] Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 157 f.

personer; att folcket reser bort helt blotta och bara utan att [taga][1] sin egendom med sig, af frucktan för ryssen. Uppå tillfrågan gofwo de tillkiänna, det Hr Vice Ammiralen Falckengren woro med galéererne wid Degerby och Hr Öfwersten Marcks von Würtenberg med krigsfolcket wid Fliseberg; om ryssarne woro på sjelfwa Åland, det wiste de eij för wisso, men att deras galéerer ligga wid Såttunge, derom äro de förwissade. Hr Öfwersten Marcks hade warnat folcket att giöra sig färdige och resa hit öfwer, hwarföre flere flycktingar ännu wäntas efter; berättandes derjemte, att det skutit i förgår ifrån klockan 1 om dagen till kl. 9 och att de eij sedt Taubens flotta men att det säges, det wåra stora skepp ligga wid Hangö ud. Desutan skall ryssen i Finland hafwa gjordt tacksägelse, för det han kommit lyckeligen och wäl fram, warandes emel. Hangö udd och Fliseberg på Åland 24 mil. Galererne.

Sedan togo de afträde, då det fans godt, att någon follger dem till Utredningscommissionen att höra, om de undfår underhåld. De frågade förut Talemannen, hwad utwägar kunde wara, att de kunde betala frackten för hitkomsten, emedan de hwarcken här eller hemma hafwa penningar, hwartill swarades, att de kallas opp en annan gång att härom närmare höras.

Succes-sionssaken.

Uplästes Öhrmans memorial[2], hwilcket han begiärte måtte föras till protocolls, af innehåld: Att ehuruwäl han nogsamt förut är öfwertygad, det hwar och en af ståndets ledamöter icke mindre åstundar än arbetar på det allmänna bästa eller rikets sanskylldige uprätt- och widmackthållande, hwarutinnan ståndet redan många prof aflagt, likwäl skulle det tyckas icke wara skadeligit, om ståndet wille ännu närmare gå in uti sakerne, noga tillse och betrackta wårt swaga och lutande rikes öde, som hotas nu af långt mer och större fara än hittills, deremot taga skyndesammast sådane mått och steg, som näst den högsta Gudens bistånd, på hwars hjelp wi oss i synnerhet förlåta, kunna tiäna wårt arma och undertryckta land, om icke till alldeles uprättelse dock till understöd och hjelpreda. Wi böra besinna, att wi äro fullmäcktige för många 1000:de menniskjor, hwilcka hafwa kastadt sin wälfärd uti wåra händer, hwarföre wi ock skola wara answarige. Hela rikets menige Allmoge wäntar med längtan att få se någon fruckt af wåra giöromål. De sucka och qwida öfwer odrägeliga utskyllder och contri-

1 Konceptprotokollet.
2 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 7.

butioner. Wi böra besinna, att wi uti 9 månaders tid warit församlade på denna riksdagen, men hwad wi på denna tillräckeliga tiden till rikets förswar emot en grym fiende jemte något annat nyttigt uträttadt, det se wi nu för ögonen. Se wi litet om oss, så finna wi, hwad tidsens utdrägt uträttat, finna wi eij annat, så förmärcka wi en nalckande fiende, som nog tagit tiden och wår försummelse i ackt, hwilcken icke allenast långt härifrån giör sin yttersta flit att öka sina segrande wapn utan ock snart nog tör wåga att giöra försök på sjelfwa hiertat af riket. Dageligen se wi arma och usla flycktande medbröder ifrån de närmast hit belägne orter, som klaga öfwer ett jemmerligit tillstånd och huru de blifwa plågade på alt sätt af wåra förmätna fiender; skola wi då i Herrans namn eij wara omtänkte att hjelpa dem och afwärja den fara, som sedan oss tillkommer. Huru länge skola wi wara senfärdige och smeka oss om munnen med fraggan samt sätta hopp på en obillig fiendes raisonabilitet. Wi uträtta eij dermed annat än i stormen sofra ännu hårdare samt lemna wåra hemmawarande tillfälle att misstro oss. Jag för min del håller före, att som faran är oss nu så ganska nära, det wi böra deraf lemna wåra medbröder del deraf till sin efterrättelse hemma, gripa wårt förswarswerck med alfware an och dertill eij försumma en timma, mindre hela denne dagen, taga näst Guds hjelp wår grannes goda tillbud nu straxt an och sedan under Guds wälsignelse och styrelse fullfölja wår sak utan upskåf, så torde ännu den alsmäcktige Guden hjelpa oss.

Sedermera begiärte han, att detta kunde in originali jemte ståndets extract. protocolli communiceras med de andre stånden med wördsam begiäran, det de täcktes sig skyndesammast utlåta, hwilcket biföls.

Olof Andersson påstod, att de, som förra gångorne förklarat sig eij wara alldeles ense med ståndets pluralitet, wille nu [yttra][1] sig, om de äro mot eller med, men ingen utlät sig något.

Således blef Secreteraren befalt att upsättja ett extractum protocolli, hwarhos ofwannemde Öhrmans memorial skulle följa och recommenderas till de andre ståndens bifall, blifwandes Secreteraren tillika befalt att samma extractum protocolli[2] under-

1 Konceptprotokollet.

2 Konceptet med de andra ståndens påskrift i Bondeståndets arkiv 1740—1741, vol. 11, fol. 365.

skrifwa, emedan han wägrade sådant giöra, alldenstund ståndet kunde få fägna sig af goda fredswilckor med Ryssland, derest man wäntade, till des courieren återkommer.

Jan Ericsson ifrån Småland förmälte, att som åtskillige af ståndets ledamöter warit af den tanckan, att man något skulle dröija med successionssakens afgiörande, de nu wille yttra sine tanckar, om de äro enige med ståndet, eller weta något bättre medel till rikets räddande utur den nu warande ögonskjenlige faran, hwarom Matts Olofsson ifrån Häfwerö först tillspordes, som swarade, att han redan förut yttrat sig eij kunna wara emot det ståndet kommer öfwerens om angående successionen, men önskar högeligen och af hjertat freden.

Bengt Olofsson ifrån Cronobergs län förklarade uppå tillfrågan sig wara af samma mening med ståndet om succession, så framt han intet får någon annan skrifwelse ifrån sine hemmawarande.

Enär Hans Jönsson Ekman ifrån Westerbottn tillspordes, yttrade han sig, att han håller sig wid Riksens Råds uti Stora Secreta Deputation yttrade tancka, och den han får fred med, hwilcken man redan kunnat erhålla, om de burit sig annorlunda åt.

Ståndet påstod, att Ekman skulle förklara sig widare öfwer de orden: Om de burit sig annorlunda åt, hwartill han swarade: Att man nogsamt hört uti Stora Secreta Deputationen propositioner till fred, om man allenast hade welat ingå dem, men sådant wore intet skjedt.

Talman föreställte, det han intet lärer hafwa fattadt meningen rätt och wore illa underrättat om sakerne, emedan inga pålitelige propositioner woro skjedde ifrån Ryssland.

Widare förklarade Anders Larsson ifrån Bohus sig eij wara emot ståndets tancka, emedan han intet wet bättre utwäg eller medel till räddande.

Uppå tillfrågan utlät sig Jacob Pålsson ifrån Österbottn, det han intet warit emot ståndets pluralitet uti successionssaken, men derjemte önskat, det han ännu giör, att des hemmawarande, hwilcka hafwa fienden rundt omkring sig, eij måtte utsättas för des plågande samt härjande och brännande, hwaraf de swenska provincierne intet stort weta, och Gud nådel. afwände, men deremot är hela Finland redan uti fiendens händer och mäst hela Österbottn, samt således ingen swårighet för ryssen

att, derest successionen går emot des willja, alldeles åtminstone ödelägga landet och kanskje ock alldeles behållat, hwarigenom Swerige skulle mista alt för mycket både i mackt och inkomst, och då hade man uträttat en sak, som wåre barn och efterkommande torde förbanna oss före uti wåra grafwar.

Sedan extractet om Örmans memorial war färdigt och justerat, påminte Talman om memorialets widare upläsande att förnimma, om deruti wore något, som skulle kunna wara anstöteligit, hwilcket dock icke befans af någon wigt, hwarföre beslöts, att en deputation af 24 man går dermed till de andre stånden; wid hwilcket tillfälle Talmannen yttrade sina tanckar wara, att det nu intet wore rådeligit till att gå härmed till de andre stånden, emedan tiden ännu intet wore förfluten, som wore utsatt till wäljande, samt desutan åtskillige wälmenande hos de andre stånden nu för tiden wistades på landet; men ståndet påstod enhälligt, att det borde skje nu straxt och att Talman förer ordet för deputationen. I anseende hwartill Talman frågade, om icke des tal borde föras således: Att ståndet, i betracktande af det bedröfwelige tillstånd riket nu är stadt uti, nödgas åter igen giöra påminnelse om successionssakens afgiörande såsom det endaste medel, hwilcket ståndet för sin del anser kunna lända till des räddande i anseende såwäl till frucktan för en mäcktig fiende som ock hemmawarandes åstundan, hwilcka tro, att ståndet eij giör den flit, som wederbör, uti denne angelägne saken.

Härmed förklarade ståndet sig wara alldeles nögde, och efter en liten stunds förlopp återkom Talman, som förmälte, att de andre stånden lofwat med det första och snaraste att öfwerwäga och afgiöra successionssaken. *

Hedman. Schalin.

Olof Jönsson ifrån Skåne ingaf ett memorial[1], hwarutinnan han föreställer, att i anseende till Bokhållaren Schalins angifwande emot Directeuren Hedman och af de förhör, som deröfwer äro föregångne uti den förordnade Kongl. Commissorialrätten, redan är till en del bekant, det skall bemelte Schalin, såwäl uti den hos Kongl. Maij:t ingifne skriften som ock sedermera wid wittnens afhörande uti Commissorialrätten, på ett ganska eftertänckeligit sätt rördt ståndet uti det giöromål, som hos dem angående successionen blifwit afgjordt, om icke till ståndets närmare kundskap och underrättelse härutinnan genom Secrete Utskåttet, hwarest Schalins angifwande äfwen är wor-

[1] Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 47.

det anmält, må begiäras del såwäl af den hos Kongl. Maij:t ingifne skriften som ock af de protocoller och förhör, som häröfwer sedermera uti Kongl. Commissorialrätten blifwit håldne och ståndet röra.

Sedermera åhördes Johan Ericssons if:n Jönkiöpings län memorial[1]: Att efter allmänt ryckte i staden Directeurens Hedmans, des Hustrus och Cancellistens Gradmans för någon tid sedan skjedde arresterande härrört af Bokhållarens Schalins angifwande, som skulle de förra igenom tracteringar och persvasioner tubbat och draget ståndet att i successionsmålet declarera sig för en Prints, som till äfwentyrs efter Schalins omdöme wore riket fast mera till undergång än till förhjelpande, samt att till den ändan Cancellisten Gradman skall fördt en sådan correspondence i orterne, hwarmedelst undersåtarne till oenighet skall upretas. Och som ståndett således ganska mycket skall blifwit rördt, som skulle det hafwa ingådt i skadelige stämplingar i successionsmålet till rikets förderf, hwilckas utgång man nu eij kunde utse, hwarutaf den påfölgden sig draga skulle, att ståndets gjorde declaration skulle för en oricktig sak komma att anses, såsom den der ägde grund blott uti arge och emot riket förrädelige menniskjors stämplingar, till förtigande af flere äfwentyr, som af Schalins gjorde steg föllja kunde; så underställer han ståndets godtfinnande, om icke hos Kongl. Maij:t må anhållas i anseende till anförde skiäl om part såwäl af Schalins angifningsskrift som ock af de redan i denne saken hålne protocoller uti alt det, som i någon måtto kan röra ståndet i gemen eller någon af des ledamöter i synnerhet, på det ståndet deraf må kunna finna, huruwida det wore nödigt att å högwederbörlig ort så begå, att en skickelig och redelig person till des ombudsman el:r actor officiosus må antagas och förordnas, som å ståndets wägnar lagligen kunde angripa och tilltala angifwaren Schalin uti alla de mål, hwaruti han understådt sig att på mer eller mindre sätt tadla och stöta ståndets giöromål i successionsaken samt heder och anseende med mera.[2]

---

1 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 45 f.

2 Memorialet fortsätter: *Jag kan eij undgå at bemöta det inkast, som emot detta mit förslag torde kunna giöras, nembl:n at ståndet i den händelsen skulle å wederbörl:e orter mista des röst och stämma i denna sakens sluteliga afdömande, aldenstund ingen skall kunna wara dommare i egen sak; men detta inkast kan så mycket giälla och draga en sådan påfölgd med sig, som Schalins angifningzmåll intet rörer en eller flerer af ståndets ledamöter i synnerhet, såsom private, eller noget deras privata giöremåll utan hella ståndet i gemen til des*

Likaledes uplästes ett utdrag af protocollet, hållit hos Ridd. och Adel. d. 25 Aprilis sidstl., att såwäl de emot Hedman skjedde angifwelser som sjelfwa rådsprotocollet med mera, som emellan Rådet och Secrete Utskåttet i denne saken passerat, må infordras och R:s St:r för ögonen läggas; men att imedlertid Hans Kongl. Maij:t låter Commissorialrätten med saken fortfara efter lag och förordningar.

Sedan något härom blifwit discourerat, stadnade ståndet i det slut, att utdrag af protocollet sändes till Secrete Utskåttet med begiäran att undfå del af Commissorialrättens protocoller, hwarutinnan ståndets förehafde giöromål angående successionswercket kunna wara rörde.

Påmintes, att Ridderskapets och Adelens extractum protocolli af d. 4 sidstl. Maji angående Herr Riksrådets Grefwe Tessins begiäran att få afkläda sig sine embeten och dess giöromål och upförande desförinnan skarpsynast måtte undersökas, måtte företagas och afgiöras, men ståndet sade, att det kan hwila tills widare.

Mittler. Åhördes Prestmannens[1] Mittlers memorial[2] om reconvention för des oskylldige lidande och arresterande af Grefwe Lewenhaupt, och stadnade ståndet i det slut, att man kan intet giöra något härwid, förän man får se, huru det går med Lewenhaupts sak, hwilcket torde skje innan kort.

Biföls in antecessum Cammaroeconomiedeputations betänckande af d. 7 Maji angående fri bränwinstillwerckning för hemmansbrukare å landet.

Uplästes Expeditionsdeputations extractum protocolli af d. 20 Maji sidstl. med påminnelse, att expeditionerne eij måge hwila hos stånden, på det sakerne i tid och innan riksdagens slut måge kunna expedieras.

---

heder, anseende och upförande samt det högst wigtiga ärende, som ståndet efter ömaste samwete och samtel:e des hemmawarande medbröders förklarande högeligen åstundan i successionssaken redan afgiort, hwarhos jag äfwen får erhindra, at som Riksens Högl:e Ständer äro de endast, som berörde sak kunna afdömma och det Hederwärda Bondeståndet är at [ɔ: af] desamma den fierde ledamotet, utom hwilcket dee öfrige respective stånden ingenting kunna afsluta, så måste äfwen det Hederwerda Bondeståndet så nödwändigt äga röst och stämma i des egen sak, som domstollar af mindre consideration lag likmächtig samma förmån tillkommer, deras giöremåhl af private illwiliade personner skulle på et uppenbarl. eller mehra fördolt sätt tadlas och illa berycktas.

[1] Detta ord icke i konceptprotokollet. Mittler var aktuarie.

[2] Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 155 f.

Derföre företogs ånyo Ridd. och Adel:s extractum protocolli af d. 4 Maji sidstl. angående Herr Riksrådets Grefwe Tessins begiärte afskjed, som nu med de andre ståndens påskrefne samtycke war ankommit, men ståndet wägrade detsamma. Och uppå såwäl Secreterarens som Talmannens föreställningar om denne sakens afgiörande med det första samt att ståndet kunde beskyllas för tidens utdrägt med målens expedierande, swarade Anders Månsson i Åred, att det intet wore så mycket angelägit med denne saken; det wore mera rikswårdande mål att företaga; så sade hela ståndet, att denne saken skall hwila. Riksrådet Gref Tessin.

Sedermera biföls Cammaroeconomiedeputations betänckande af d. 27 Aprilis angående tillstånd för hammarsmeder och bruksfolck att tillwercka bränwin.

Hans Jönsson ifrån Swartsiölandet inkom, då honom äfwen föreställtes, om han wore ense med ståndet om successionssaken, och sade han des mening wore numera densamma, efter ståndets pluralitet det fastställt. Succession.

Talman anmälte, att för Per Jonsson ifrån Westernorland, som wore med döden afleden d. 19 Maji sidstl., begrafningsomkostnaden ännu war obetalt, att ståndet derföre wille till mans sammanskjuta 1 d:r k:mt efter wanligheten, hwilcket samtycktes.

Anmältes ståndets extractum protocolli af d. 12 April sidstl., att de officerare, som under Hr Öfwerstens Aminofs commando wid den namnkunnige expedition sig wäl förhållit, måge befordras, hwilcket war bifallit af Ridd. och Adel. samt Borgareståndet. Men Prestest:det, som härwid intet har att påminna, såge hälst, att thetta lemnades till Kongl. Maij:ts egit nådige wälbehag och afgiörande. Aminoff.

Uplästes och biföls Hr Thomas Plomgrens memorial om majors caractere för Hr Capitainen Alexander Morat, hwilcket Ridd. och Adel. samt Borgareståndet också gjordt; men Prestest:det ser hälst, att detta också lemnades till Kongl. Maij:ts egit nådige wälbehag och afgiörande. Morath.

En deputation från Ridd. och Adel. af 14 man inkom och förmälte, att de bifallit ståndets i dag gjorde föreställning angående defensionswercket, emedan rikets närwarande tillstånd sådant fordrade, men till att rätt föranstallta derom wore nödigt, att de underrättelser från Secrete Utskåttet måtte upgifwas, som i ett Baron Coijets medhafwande memorial af 10 puncter, beledsagat med ett Ridd. och Adel. extractum protocolli af detta Defensionswärket.

dato, åstundas. Detta uplästes och yttrade sig sedan Grefwe Henning Gyllenborg, som förde ordet, att åtskillige ryckten förwilla sinnen, hwarföre säker underrättelse är nödig, elljest kan desförinnan eij med säkerhet delibereras om sakerne. Förswarswerckets tidige iståndsättjande wore högst angelägit, fördenskull wore nödigt, att ståndet afgiör denne saken i dag och att Secrete Utskåttet till nästa plenum med de erfordrade underrättelser inkommer.

Talman tackade för en så ansenlig deputation men önskade, att de mått hade blifwit tagne, som ståndet straxt i början föreslagit till rikets räddande. Deputationen afträdde.

5 d:rs contribution. Kongl. Cammarcollegii skrifwelse till Kongl. Maij:t under d. 11 Aprilis om borgare, som eij betala 5 d:r silfwermynts contribution till cronan och 3 d:r dito till staden, remitterades med påskrift till Riksens Ständers Secrete Utskått, hwilcket de andre stånden förut giordt.

Sedermera fant ståndet godt, att Nils Månsson ifrån Östergiötland kommer till Justitiædeputation i stället för Jon Jonsson ifrån samma län, som för sjukdoms skull begifwit sig hem, hwaröfwer honom extract af ståndets protocoll meddeltes.

Hedman. Sedan skilldes ståndet åt, men förut öfwerenskoms, att ståndet sammanträder i morgon bittida emel. 7 och 8 angående del af Commissorialrättens protocoller uti Hedmans sak, hwarutinnan ståndets förehafde giöromål angående successionswercket kunna wara rörde, till hwilcken tid Secreteraren lofwade projectera extractum protocolli.

Torsdagen den 2 Junii.

Hedman. Samlades ståndet klockan emellan 7 och 8 om morgonen efter i går förut skjedd öfwerenskommelse, då det extractum protocolli justerades, som till Secrete Utskåttet i dag skulle afgå, angående del af Commissorialrättens protocoller uti Hedmans sak, hwarutinnan ståndets förehafde giöromål angående successionswercket kunna wara rörde, hwarefter de åtskilldes.

Torsdagen d. 9 Junii 1743.

Successionssaken. Åhördes Olof Gustafsons från Örebro län memorial[1] af d. 8 hujus, at de andre stånden måtte förmås at nu i dag giöra et med

[1] Tryckt som Bil. 64.

ståndet ang:de successionen. Slutet af samma memorial gick derpå ut, att ifall de öfrige stånden ej dertill skulle samtycka, så emedan wi ej få någon annan hielp, nödgas wi taga den ifrån Dannemark.

Taleman förestälte, huru anstötelig denne utlåtelsen war, men Olof Jönson från Skåne påstod, at den ej måtte ändras, utan borde memorialet, sådant som det war stält, med de andra stånden communiceras. Måns Bengtson likaledes, och at, der de andra stånden det ej bifalla, ståndet då går härifrån. Biörn Månson[1] sade sig ock hafwa fått bref hemman ifrån, at om dalekarlarne resa sig, ståndets ledamöter då måtte resa hem.

Häruppå ingaf Jan Erichson ifrån Frötuna och Lenna skepslag et memorial[2], som innehölt et påyrkande om successionssaken för Cronprintzen af Dannemark, och at der nu ej blir slut derutinnan, han effter sine hemmawarandes antydan måste resa hem.

Taleman erindrade, at hwad hemresan angår, så ifall man äntel:n skulle wilja röra på den strängen, kunde det skie muntel:n men ej skrifteligen.[3]

Erich Anderson ingaf et af månge roslagzboer underskrifwit memorial[4], hwarutinnan de förklara sig oryggel:n förblifwa wid Cronprintzen af Dannemark.

Deruppå anmältes Rusthållaren Olof Åqwist från Roslagen, som fick företräde.

Taleman frågade honom, hwad orsaken wore till hans ankomst, då, sedan han framgif:it sin fullmakt[5] af sine hemmawarande jemte et memorial af aldeles samma innehåld, som det Erich Anderson nyss förut framtedde, swarade han, at orsaken till hitkomsten wore, det Lagman Gr. Gustaf Gyllenborg skall hafwa berättat för Almogen, det helsingarne och dalekarlarne återkallat, hwad de ang:de Cronprintzen beslutit, och bedt om förlåtelse. Item att undersökning skulle skie af landshöfdingarne i orterne, hwilka de warit, som kallat Cronprintzen och hwilka som skrif:it för bönderne och dem instigerat, tå de wederbörl:n skulle ansees.

---

1 Härmed avses möjligen Björn Persson från Älvsborgs län.

2 Tryckt som Bil. 65.

3 Härefter i konceptprotokollet: *Discourerades, om hos de andre st:den påstås skulle, att någon wiss dag til walet i nästa weka måtte utsättias.*

4 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 668 ff.

5 Ibid., fol. 30 f.

På tillfrågan, om han sielf det hördt af Gr. Gyllenborg, swarade han Neij, men at sochnemännerne berättat det och att en Qwartermästare, ben:d Carl Bergstock, som nu är här i staden, skall hördt det.

Taleman frågade, om hans committenter ej tala om fred? R.: Den wilja de wäl hafwa, men en hederlig och drägelig, dock gå de ej från Cronprintzen. Bifalla ej de öfrige stånden denne successionssak, wore effter hans hemmawarandes utlåtelse ej nödigt at hålla riksdagen här. Han begärte för öfrigit en afskrifft af hwad han nu här ingifwit med påskrifwit bewis, at han det i ståndet insinuerat. Hwilket bewiljades. Afträdde, sedan han blifwit påmint at skynda sig hem.

Lieutenant von Buddenbrock fick företräde och öfwergaf et memorial från des Fader, Generallieutenanten, hwaraf han berättade de öfrige stånden hafwa fått hwar sit exemplar. Uti samma memorial anhölts, at med des saks afslutande något litet måtte hwila, på thet han måtte kunna få anföra, hwad till bestyrkande af des oskuld lända kan.

Taleman lofwade, at det skulle tagas i öfwerwägande, hwarpå Lieutenanten afträdde.

Åhördes et memorial[1], som war underskrifwit af åtskillige utaf Almogen i Oppunda och Willåttinge härader i Nyköpingz län. Det angick 1:o deras afstraffande, igenom hwilkas förwållande Finland blifwit bortmist; 2:o successionen för Cronprintzen af Dannemark och 3:o understöd i riksdags:pgr af rusthållare och skattefrälse.

Anmältes, at Större Secrete Deputationen inkommit med extract:m prot:i af d. 7 hujus med transumt af swenske Plenipotentiairernes skrifwelser af d. 1, 2 och 4 d:o, som dels til Hans K. M:t, dels til Hans Excell:ce Gr. Carl Gyllenborg woro ankomne. Härhos följde ock et extract ur rådsprotocollet af d. 7 hujus.

Wid det man för ordningen skull först företog ofwan:de transsumt, förklarade Olof Jönson från Skåne ej wara nödigt at detsamma upläsa; men sedan Taleman påstådt det wara oundgängeligit, emedan han i annor händelse blefwe beskylt at ej hafwa låtit ståndet wetta sådane angelägene och granlaga omständigheter, hwilka gåfwo närmare lius i saken, wille ståndet gemensamt, at samma utdrag skulle upläsas.

---

[1] Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 160 ff.

Åhördes således först desse brefs extracter, sedan Rådets extractum prot:i af d. 7 hujus, hwarutinnan styrkes till ytterligare upskof till den 20 i denne månad för det högst angelägne fredswärket skull, och sist Större Secrete Deputationens extractum prot:i, hwarutinnan förmäles, at deputation ej finner något wid Rådets yttrande at påminna, undantagandes, at d. 21 i denne månad måtte blifwa såsom ultimat termin till sielfwa waldagen af Riksens Ständer såsom oryggelig utsatt med hemställan derhos, om icke för tystheten skull Hrr Deputerade öfwer instructionen tillika med Hrr Riksens Råd må warda til en ytterligare effter omständigheterne inrättad jämkning authorizerade, hwarwid äfwen nödigt wara will at åberopa de wåre Ministres plenipotentiaires offta förut lemnade ordres om Dannemarks tilfredsställande.

Sedan alt detta war upläsit, kommo 2:e deputerade från Prästest. med berättelse, at ståndets extract:m prot:i ang:de apostledagarnes firande effter gamla wanligheten derstädes blifwit bifallit. De hade då med sig conceptet til swaret, som oplästes.

Sedan Taleman tackat för Prästest:s bewågenhet och de deputerade tagit afträde, uprepade han innehållet af förber:de Rådets extractum protocolli samt bewekeligen förestälte ståndet, huru högstnödigt det wore at ännu något wänta effter swaret uppå det yttersta ultimatet; men pluraliteten af ståndet wille ingalunda låta beqwäma sig utan påstod, att Olof Gustafsons memorial nu genast skulle communiceras med de öfrige stånden och äfwen deruti införas, det de hade at skylla sig sielfwa, der igenom längre upskof med walet utaf Cronprintzen af Dannemark, ifrån hwilken ståndet ingalunda träder, något bedröfweligit skulle hända dem, som med ståndet ej giöra et, då ståndet deruti ej will hafwa del.

Taleman, Secreteraren och Otto Olofson [förestälte][1], huru anstötelige och farlige desse expressioner wore, men pluraliteten kunde ej förmås till någon ändring, utan måste det förblifwa derwid, och blef Secreteraren befalt at med sin underskrifft intyga om ståndets bifall til memorialet.

Sedan påstod ståndet, at Taleman med en anseenlig deputation af en man från hwart län skulle dermed gå till de andre stånden och föreställa saken på det efftertryckeligaste. Hade

1 Konceptprotokollet.

ock at taga med sig roslagsböndernes memorial. Hwarjemte han fick in commissis at påminna om ofördröjeligit domslut och execution i Generalernes sak.

Deputation gick bort, och emedlertid företogs ej något.

Wid återkomsten berömde de deputerade Talemannen högel:n för den efftertryckel. föreställning han giordt de öfrige stånden utom det, som ofwan:de memorialer innehöllo, hwilka ock derstädes blifwit upläste.

Secreteraren Hultman från Rådet fick företräde, hafwandes med sig et Rådets extractum protocolli af detta dato, hwilket Hans Maj:ts åstundan wore, at ståndet, innan det nu skiljes åt, wille taga i öfwerwägande. Afträdde.

Samma extractum prot:i uplästes af innehåld, at som K. Maj:t förnummit wissheten af Dalealmogens sammansätning, så wore Hans Maj:t i anledning af Regeringsformens 6 § nu i begrep at wid handen taga sådane mått, som til rikets säkerhet i dy mål woro högst nödige. Och emedan Hans M:t desutan resolverat at utnämna wisse personer, som måtte härifrån å Des och Rådets wägnar resa Dalealmogen til mötes at underrätta dem om sakernes närwarande belägenhet, ty sågo ock Hans Maj:t gierna, at Ständerne wille tillika utnämna några af deras medel uti hwart och et stånd, som kunde giöra följe och hielpa återställa stillheten och lugnet hos Almogen.

Under det at en bullersam discours häröfwer yppades, proponerade Taleman, at Commissionens dom öfwer Buddenbroch, som för 3 à 4 dagar sedan inkommit, måtte upläsas. Man giorde begynnelse dermed, men under detsamma upkom en stor deputation af R. och Adelen, alla gamla män, med ett des stånds extractum prot:i af detta dato, hwilket uplästes och innehöll bifall till Större Secrete Deputationens samt Rådets extracta protocolli ang:de ultimate terminen till walet och fredens sökande.

Taleman yttrade sig härwid, det wäl ståndet för sin del tyckt bästa at nu aldeles afsluta med successionen; men man måste likwäl alt lemna til den Högstes styrelse. I öfrigit hade ståndet hälst önskat, att R. och Adelen eventualiter walde Cronprintzen.

Deputation afträdde, sedan de förut påmint om slut 1:o ang:de Hans Excell:ces Gr. Tessins sökte afsked; 2:o R. och Adelens extractum prot:i om Baron Coijetz puncter; 3:o R. och A:s extr.

prot:i om krigsconseillernes och voteringarnes tryckande och 4:o ang:de finska officerarne.

Sedan discourerades i ståndet om ofwan:de upläste R:s och Adelens extractum protocolli, då Taleman förklarade för sin del, at freden wore det förnämsta, hwarpå man borde syfta.

Boktryckaren Salvius upskickade 110 exemplarer af Buddenbrocks dom til föräring åt ståndets ledamöter.

Upkom en deputation af Prästest., för hwilken Biskopen Schröder förde ordet. Hans föreställning til ståndet war om bifall til Rådets och Större Secrete Deputationens tillstyrkande och det i anseende til den ganska owisse utgången af kriget, under hwilket Finland redan fallit i fiendens händer, hwars inwånare befarades blifwa förde i barbarie. Freden wore förthenskull det angelägnaste, som både kunde förekomma den öfwerhängande stora faran, stilla nöden och skaffa enighet och godt i landet.

Taleman tackade och de deputerade afträdde.

Företags R. och A:s extractum prot:i af d. 4 Maji ang:de R[iks]r[ådet] Gr. Tessins ansökning om afsked, doch at desförinnan des giöremål och upförande skarpsynast måtte undersökas, hwilket R. och Adelen bifallit. De andre 2:e stånden hade påskrifwit deras bifall och giorde Bondest:det detsamma.

Ståndet skildes åt kl:n effter 2, och som alt ej hindte genomläsas af Buddenbrocks dom, så kom ståndet öfwerens at nästkommande lögerdagz morgon komma tillsamman och genomlöpa resten.

Lördagen den 11 Junii 1743.

Friwillige corpsen.

Olof Gustavsson ingaf ett memorial[1] beträffande några frågor, som borde giöras om then militariske corpsen, som Ridderskapet och Adelen sjelfwe will uprätta.

Jan Ericsson yttrade sig, att om de andre stånden blifwa enige om en friwillig corps uprättande, hwilcket han dock icke tror, så kan ståndet också förbehålla sig att giöra detsamma af sine medel.

Olof Jönsson: Om kriget skulle continuera, så wore han nyttig, men om oenighet innom oss skulle blifwa, så wore han eftertänckelig och skulle mycket gravera landet.

Jonas Nilsson och Joseph Hansson woro af sam-

[1] Tryckt som Bil. 66.

ma mening, läggandes allenast det dertill, att om fred blifwer, så torde de willja hafwa löner och inquarteringar till landets största gravation.

Eric Jöransson föreställte deremot, om icke orden om en corps uprättande af Allmogen måtte gå ut, warandes memorialet i öfrigit godt och borde samtyckas.

Olof Andersson: Wi måste intet uppehålla oss med fåfänga discourser utan ju förr dess helldre giöra föreställning och förfrågan om ändamålet af denne corpsens uprättande, hwarmed intet bör dröijas, till des de andre stånden sig utlåtit, då det wore fåfängt och försent.

Talman yttrade sig: Att ehuruwäl de herrar och män, som tecknadt sina namn till denne corpsen, torde hafwa god intention och mening, dock likwäl som de måste hafwa underhåld af landet, hwilcket blifwer en stor gravation, så wore hans tancka, att ståndet intet må dertill samtycka.

Öhrman sade, att man ju förr ju hellre må underställa detta de andre stånden, och sedan kan ståndet derefter giöra sina påminnelser och erindringar; hwilcket af hela ståndet biföls, samt att orden om corps uprättande af Allmogen utslutas.

Sedermera skickades 2:ne till Preste- och Borgareständen med begiäran att intet utlåta sig öfwer Ridd. och Adel:s extractum protocolli af d. [9 Junii] om en friwillig corps uprättande utan dermed innehålla, till des ståndet får aflemna sina påminnelser derwid, hwilcket berättades wid tillbakakomsten af de utskickade wara samtyckt.

Deputation till Dalarne.

Talman berättade, att han förleden torsdags blifwit efterskickad af Landtmarskalcken, då han tillika med Anders Månsson och Joseph Hansson sig inställdt hos Landtmarskalcken, som honom tillspordt, om ståndet afgjordt och utnemt sine deputerade att fara till Dalarne? Hwartill han swarat, att det wore oafgjordt, samt sedan frågat, om han wille inställa sig uti det wanlige rummet att öfwerlägga om wåre Plenipotentiariers instruerande, hwilcket han i förstone sig undanbedt, alldenstund han intet hade ståndets befallning dertill, men sedermera uppå widare föreställning sig derstädes infunnit i föllje med de 2:ne förenemde ståndets ledamöter, hwarest han ytterligare andragit wid proposition om en couriers afsändande till wåre Ministrers i Åbo, att han hade alldeles ingen befallning dertill af ståndet, hwilcket på intet sätt går ifrån sitt fattade slut uti successionssaken, men likwäl samtyckt, det couriers må afgå till Ministrerne

Succession.

med ett bref, hwars innehåld han, under ståndets tysthetsed, berättade intet annat wara, än att Ministrerne intet måge uppehålla sig utan straxt begifwa sig hem, derest intet tillförlåteligit swar ankommer ifrån Petersburg innom den föresatte tiden, utan att förwänta något ytterligare, samt sedan att freden intet må slutas utan uttryckeligit förbehåld af Danmarcks tillfredsställande.

Buddenbrocks dom.

Sedan continuerades till slut med upläsningen af dommen öfwer Generallieutenanten Baron Buddenbrock, hwilcken biföls, hwarefter Talman föreställte, att han inkommit med ett memorial[1] om något upskof i sakens afgiörande, men ståndet sade sig intet wilja höra talas om något widare upskof, utan att dommen fastställes och bringas till execution, hwarföre Talman erindrade än widare, af hwad wigt denne saken är, hwilcken, som den angår en stor och förnäm herres ära, lif och gods, hwilcket är en öm och granlaga samwetssak, hwarföre man en gång bör swara inför Herrans domstol, så bör man också noga skiärskåda och öfwerlägga härom, ty snart kan man wäl dömma en man ifrån lifwet, men derföre fölljer just intet, att det är så rätt, och om det intet torde skjedt af förut hämtade meningar; altderföre är hans mening, att hwar och en serskilt och orubbadt yttrar sig härom.

Olof Jönsson ifrån Skåne: Commissions dom är så wäl och berömmeligen författad, att intet upskof må tålas, utan att execution må ju förr ju hellre för sig gå, hwarmed en stor del af ståndet förklarade sig ense; hwarföre Talman frågade, om detta är hela ståndets mening, hwartill swarades enhälleligen Ja.

Sedermera frågades, om detta ståndets slut skall berättas till Preste- och Borgareständen, hwilcket bejakades, hwarefter Buddenbrocks memorial uplästes, men ståndet förklarade sig intet willja giöra någon ändring uti dommen, utan att dagen må utsättas ju förr ju hellre till execution samt utdrag af protocollet härom lemnas till de andre stånden.

Anders Månsson ifrån Dalsland, Hans Persson med flere föreställte, hwad utgången månde blifwa, emedan inga steg eller mått tagas till landets förswar, utan de, som blifwit utskickade, lemnades så godt som hjelplöse, fastän Allmogen öfwer hela landet ånyo rustat efter yttersta förmågo

[1] Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 333 f.

samt chefs blifwit utnämnde att commendera både till lands och siöss.

Deputation till Dalarne.

I detsamma utkallades Talman och, sedan han åter inkom, berättade, att Riddarhusfiscalen Cedercrona blifwit skickad ifrån Ridd. och Adel. att låta weta, det Hr Presidenten Lindcreutz blifwit sjuk och Hr Generalen Baron Wrangel för sin blessure ursäcktadt sig ifrån beskickningen till Dalarne å Ridd. och Adel. wägnar, om hälsan intet blifwer bättre, och derföre hade de i deras ställen utnämt Hr Generalen Stenflycht och Hr Revisionssecreteraren Ehrenmalm samt tillika bedt, att ståndet wille utnämna sine deputerade.

Successionssaken.

Sedermera begynte ståndet med mycket buller och stor häftighet att tala om krigsanstallterne och huru lamt dermed tillgår, då Talman sade, att ståndets deputerade uti Secrete Utskåttet nogsamt gjordt sine påminnelser härom derstädes, då det ock nog blifwit dem wist, huru tillståndet är, hwilcket eij kan omtalas för den tysthet dertill behöfwes, utan föreställte Talman widare nödwändigheten af deputerades utnämnande och afsändande till Dalarne, och det 1:o att kunna tillfyllest wisa, hwad ståndet gjordt wid sakerne under denne riksdag; 2:o att intet anledning må gifwas till beskyllning, såsom ståndet på något sätt gifwit anledning till buller eller wore derutinnan delacktigt, samt 3:o emedan de torde hafwa mera förtroende till ståndets deputerade än de andre ståndens i det, som kunde ländа till deras underwisning och efterrättelse uti åtskillige mål.

Otto Olofsson yttrade sig också alldeles wara af den meningen, att deputerade ifrån ståndet afskickas emot dalkarlarne att afhålla och förmå dem att intet gå längre utan wända om hem, hwar till sitt, och det för de af Talman uprepade skiäl, samt att intet krigsfolck må utcommenderas att med wåld hålla dem tillbakars, och intet de andre deputerade äga tillfälle att anföra det, som är emot ståndets mening och til last ländande.

Sven Jönsson, Olof Andersson med flere woro af samma mening, läggandes Eric Jöransson det dertill, att derest intet Daleallmogen på något sätt afhålles, antingen med godo eller ondo, utan få obehindradt komma hit till staden, då en hoper gement och löst folck kunde stöta till dem och upägga dem eller ock i deras namn föröfwa sjelfswåld, så torde den sidsta willan blifwa wärre än den första.

Jan Persson i Tuna: Det är så mycket angelägnare med deputerades afsändande ifrån ståndet, som de hafwa misstro-

ende till sine herrdagsmän, och desutan äro stånden sig emellan skilljacktige uti successionssaken, hwilcken är en af Dalallmogens hufwudmål. Skulle det nu brista ut till upror i landet, då måste krigsfolcket dragas hem, landet lemnas öppet ifrån defension samt wi oenige oss emellan, då har en fiende så mycket större lätthet att giöra, hwad honom hälst behagar, samt föreskrifwa oss de wilckor, hwilcka wi kunna undwika, deras oenighet och egennyttighet woro borta.[1]

Jan Ericsson från Jönköpings län: De, som weta något ondt med sig, kunna skicka deputerade till Dalarne och bedja om förlåtelse, men han för sin del har ett rent samvete uti successionssaken för Danmarck och samtycker intet till deputerades afsändande; men deremot sade

Per Persson ifrån Halland, det han hördt, af hwad som blifwit ventileradt, nödwändigheten till deputerades bortskickande, hwarföre han ock dertill samtycker, dock att Generalernes sak först afgiöres, domarne werckställes och de andre stånden afgiöra successionssaken, warandes Olof Jönsson ifrån Nerike af samma mening.[2] Men Westernorlands, Callmare läns, Öster- och Westerbottns fullmäcktige[3] samt Nils Kielson ifrån Skåne, Joseph Hansson och Matts Olsson ifrån Stockholms [län] förklarade sig alldeles wara ense med det, som af Otto Olofsson och Jan Persson i Tuna blifwit anfördt, och derföre samtycka till deputerades afsändande.

I lika måtto samtyckte Olof Jönsson if:n Skåne, eftersom ståndet har ingen del uti sakernes utdrägt med Generalerne, intet warit wållande till krigets början el:er des olyckelige aflop, eij heller utdragit med successionssakens afgiörande och intet wållande till något uplopp, börandes ett formelt ext. prot. härom upsättas.

Öhrman: Wi weta intet wist, huru det föreweter med dale-

---

1 Enligt konceptprotokollet yttrade sig Jan Persson tvenne gånger; hans andra anförande, som börjar: *Blir upror i landet,* hölls efter Öhrmans.

2 Härefter i konceptprotokollet: *Per Carlsson lika med Otto.*

3 Härefter i konceptprotokollet: *Erich Persson f:n Södermanl.: Alla 4 stånden böra wara ense om det, som skall föreställas. Erich Jöransson: Kan alldrig skje, som wårt stånd alldrig enigt med de andre stånden. Tal. bad dem tala i ordning, på det man* [*må*] *weta pluraliteten. Joseph Hansson: Om de andre stånden skicka ensamt deputerade och sedermera något buller existerar, ho wet om intet skulden wändes uppå oss allena uppå slutet, derföre bör ståndet skicka sina deputerade också.*

karlarnes uplåpp, hwarföre i fall det så wore och deputerade afskickades, som å ståndets wäg:r berättade alt, hwad det gjordt, så wore det mera att upwäcka galenskap än att dämpan samt att tillika stötas med de andre stånden och giöra dem missnögde.

Anders Månsson ifrån Dalsland: Som denne saken är af ganska stor wigt, så samtyckes till deputerades sändande, men att desamma få skriftelig instruction med sig om alt, hwad som blifwit gjordt uti sakerne, på det de med så mycket större wisshet måge kunna förrätta sin commission, hwarmed Öhrman och flere ifrån Wessmanland samt Elfsborgs län[1] sig conformerade. Men deremot sade Jan Ericsson ifrån Jönkiöpings län, att derest deputerade sändas, så blifwer landet mera upstudsigt, de andre stånden stötte, eftersom wåre deputerade måste berätta sin mening om successionssaken, hwilcken är alldeles contraire emot de andre stånden, då allting förwärras mer än förbättras.

Hans Persson, Matts Ersson, Per Persson, Eric Andersson[2] och Anders Månsson ifrån Skåne samt Anders Persson woro härmed alldeles ense.[3]

Talman bad ståndet afgiöra saken med enighet, frågandes, om deputerade skola afsändas el:r eij, hwartill af mästadelen swarades Ja, undantagandes Anders Månsson ifrån Skåne och några flere, blifwandes extract. prot. upsatt att gifwas de deputerade.

Kongl. Secreteraren Hr Stenhagen inkom och anmälte Hans M:ts nådige hälsning och att willja weta, hwilcka hos ståndet blifwit utnämde till deputerade att sändas emot Dalallmogen, då desamma sedermera infinna sig klockan ½ till 12 i Rådet att öfwerlägga med Konungen och Rådet om åtskilligt.

Sedan han afträdt, inkom Hr Borgmästaren Palm ifrån Borgarest:det och berättade, att samma stånd utnemt sine depute-

---

1 Konceptprotokollet: *Måns Erson och Biörn [Persson] af samma mening.*

2 Härefter i konceptprotokollet: *Johan Ersson.*

3 Härefter i konceptprotokollet: *Öhrman: Deputerade böra skickas. Lars Jonsson if:n Skaraborg lika med Per Persson if:n Halland... Cronobergs län, Per Persson och Per Larsson enige med Per Persson i Halland. Mårten Biörnsson if:n Callmare äfwenledes. Per Carlsson: Deputerade skola afskickas med de andre stånden. Jöns Swensson: Deputerade skickas, som blifwa af ståndet instruerade. Jonas Nilsson if:n Skaraborg och hela Östergiötland enig med samma mening.*

rade, hwarefter han afträdde, då ståndet också dertill å des wägnar utnemde Jöns Persson ifrån Wessmanland, Per Carlsson if:n Öland och Jan Ericsson if:n Jönköpings län.

Sedermera uplästes ånyo Rådets extract. protocolli af d. 9 hujus angående wisse deputerades afsändande ifrån Kongl. Maij:t och Rådet att resa Dalallmogen till mötes och underrätta dem om sakernes belägenhet, såwäl angående freden som åtskillige flere ryckten, som kunnat förorsaka hos dem skadeliga misstanckar och missnöjen, och att Kongl. Maij:t såge gjerna, att Riksens Ständer wille jemwäl tillika utnämna sina deputerade, som med de förre kunde giöra föllje, emedan Kongl. Maj:t förnummit en högst äfwentyrlig sammansättning ibland dem och i anledning af 6 § i Regeringsformen är nu i begrep att wid handen taga sådane mått, som till rikets säkerhet i dy mål äro högst nödige. Ståndet biföll med påskrift Presteståndets utlåtelse, som bifaller Ridd. och Adel. utlåtande med den underd:e förmodan, att inga wåldsamheter brukas, så länge föreställningar och andra lindriga medel kunna wara tillräckelige; hafwandes Ridd. och Adel. bifallit Rådets ext. prot. samt är derjemte af den tanckan, att Kongl. M:t i underd:t må anmodas att med Råds råde för thenne gången, utan alla omgångar el:r föregången communication med R:s St:der, i anseende till trouppernas rörande taga alla möijelige skyndesammaste mått till den oroliga Dalallmogens stillande, hwaremot åter Borgarest:det bifallit Rådets ext. prot. med den tillägning, att de härwid tillgiörande författningar communiceras med Riks:s St:rs plena och, då de eij äro tillsammans, med Secrete Utskåttet.

Lördagseftermiddagen d. 11 Junii 1743.

Taleman gaf wid handen, att som ståndet för middagen kommit öfwerens att jemte dem, som Kongl. Maij:t och Rådet samt de öfrige stånden hwart och ett å sine wägnar utsedt, äfwen å des wägnar afsända sine deputerade till Dalallmogen, neml. Johan Ericsson, Per Carlsson och Jöns Persson, om förthenskull icke nödigt wore, att bemelte ståndets deputerade med ståndets extracto protocolli borde förses, hwarutinnan dem behörigt wittnesbörd lemnas om det goda förtroende ståndet drager till dem i anseende till deras alltid betygade redelige förhållande, hwarföre de ock nu blifwit utsedde att underrätta Dalallmogen om de allmänne sakernes närwarande beskaffenhet.

Deputation till Dalarne. Succession.

Ståndet swarade Ja, hwarhos en del påstod, att dem en instruction ifrån ståndet borde meddelas, huru ståndet, som redan d. 8 sidstl. Martii waldt Cronprintzen af Dannemarck, esomoftast om detsamma hos de andre stånden påmint med mera.

Taleman hölt före, att som deras syssla äfwen wore att underrätta Daleallmogen om sakernas beskaffenhet och de deputerade icke kunde wara obekant, hwad ståndet så angående successionen som elljest för sin del gjordt, så wore det icke att twifla, att de utan skriftelig instruction kunde lemna dem all nödig underrättelse.

Härom började widlöftigt att discoureras, då Secreteraren anmodades att projectera extractum protocolli för ofwannemde deputerade, hwilcket, eftersom de ändå eij kommo att resa för än i morgon efter middagen, kunde justeras i morgon bittida klockan 7, då ståndet war ense att komma tillsammans, innan gudstiänsten begynnes.

Innan Talman nu med de öfrige gingo up till Secrete Utskåttet, blef uppå hans föreställning bifallit, att en ståndets recommendation till Kongl. Cammarrevisionen afgår för Landscammereraren i Blekingen Wilhelm Sommar att, under det hans sak till afgiörande derstädes förehafwes, blifwa ställd i des embetes behörige förwaltning.

Ståndet skildes åt, men förut bewilljades Lars Ersson ifrån Scaraborgs län att för des sjuklighet få resa hem, emedan de andre ifrån samma län lofwade bewaka dess committenters bästa.

I lika måtto bewilljades Suen Jönsson ifrån Elfsborgs [ɔ: Hallands] län och Nils Kielsson ifrån Christianstads på 14 dagar att resa, blifwandes Joseph Hansson ifrån Elfsborg i den förras ställe fullmäcktig och Olof Jönsson ifrån Skåne i den sednares.

Tisdagen den 14 Junii 1743.

Talemanne[n] lät ståndet weta, att Herredagsmannen ifrån Östergiötland Jan Persson wore med döden afliden i går förmiddagen, bedjandes ståndet att efter wanligheten sammanskjuta till begrafnings[s]omkostningar.

Buddenbrock.

Efter anmälan inkom Lieutenanten wid Kongl. Lifgardet Hr Baron Buddenbrock och aflefwererade des Faders memorial[1] beträffande then öfwer honom fälte dödsdomen, recom-

[1] Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 223 ff.

menderandes thet till ett benägit öfwerwägande, hwarefter han afträdde, då både Secreteraren och Talman wille föredraga det ingifne memorialet, men ståndet beslöt, att det blifwer liggandes tills widare, och i det stället justerades det upsatte utdraget af ståndets protocoll angående Commisionens öfwer Buddenbrock fälte doms bifallande.

Sedermera upläste det utdrag, som af ståndets protocoll[1] blifwit lemnadt till de åt Dalarne afreste deputerade, hwilcket ståndet i förstone tyckte intet hade bordt expedieras, enär det förut eij war upläsit och justerat af ståndet, men sedan föreställning war skjedd om tidens korthet, och att i stället för de deputerades resa eij hade skolat skje förrän sidstl. söndags eftermiddag, hade den skjedt om morgonen klockan 6, så att sjelfwa omöijeligheten war i wägen till att, efter sidsta öfwerenskommelsen i ståndet, sammankalla det förut, hwarwid ingenting war widare att påminna.

Uppå skjed föreställning af Talmannen sändes 2:ne deputerade till att begiära Secrete Utskåttets utlåtelse angående dalsakerne, och emedlertid berättades af Talman, att plenum wore i dag allenast för den orsaken, att samtel. plena måge blifwa underrättade om Dalallmogens påstående, hwarmed 2:ne af dem utskickade bönder hitkommit, hwilcka förmält, att sakernes långa utdrägt wore allenast wållande till Allmogens resning samt i synnerhet beträffande successionssakens afgiörande, Generalernes dömmande och att få weta, hwilcka warit orsaken till krigets börjande. Och som desse utskickade eij hade lång tid att dröija, så wore den ena redan afrest med Secrete Utskåttets swar och den andra ännu qwar att undfå ståndens utlåtande. De 2:ne utskickade återkommo och aflefwererade Secrete Utskåttets extract. protocolli af i går jemte afskrift af Dalallmogens påstående af d. 9 hujus, att Cronprintzen i Danmarck må blifwa befordrad till regeringen, hwilcket af Landshöfdingen i Fhalun Hr C. G. Wennerstedt, Öfwersten Hr J. Adlerstråhle, Prästerskapet samt bergs- och landsstaten efter den bewäpnade Allmogens påstående blifwit underskrifwit å förenemde dag, jemwäl ock resepass s. dag af Landshöfdingen lemnat åt de hitskickade, och sluteligen Secrete Utskåttets i går till desse utskickade lemnade swar. Successionssaken.

I anledning häraf öfwerlades, huru och på hwad sätt ståndets swar skulle ställas, då Olof Jönsson ifrån Nerike och

[1] I koncept i Bondeståndets arkiv 1740—1741, vol. 11, fol. 370.

Olof Jönsson ifrån Skåne förmente, att utdrag lemnas ur protocollet till dalfullmäcktige, huru ståndet ifrån första början, då det nemdes d. 8 Martii om succession, och intill denne dagen alt stadigt warit af enahanda mening om Cronprintzen af Danmarck men tillika önskat [freden][1], hwarom åtskillige propositioner och underhandlingar skjedt, hwilcka warit orsaken till tidsens utdrägt med successionssakens afgiörande.

Sedan åtskilligt pro & contra blifwit discourerat, stadnades änteligen i det slut, att swaret således lemnas Hans Israelsson i Floda, hwilcken såsom deputerad ifrån Dalallmogen blifwit hitskickad, att ståndet redan d. 8 Martii innewarande år för des del utnämdt Hans Kongl. Höghet Cronprintzen af Danmarck till successor af den kongl. swenska thronen, enär densamma wid wår nuwarande Konungs dödelige frånfälle blefwe ledig, hwilcket ståndet ock esomoftast påyrckat hos de öfrige stånden, hwilcka i anledning af wåre Ministrers plenipotentiairs inkomne utlåtelser, grundade på ryska Hofwets samt des Plenipotentiariers yttrande, gjordt sig förhoppning om en drägelig fred, såwida Swerige wille antaga Hans Durchleuchtighet Hertiugen af Hollsten-Eutin, Biskopen af Lübeck, till successor, till hwilcken ända jemwäl en och annan termin till ultimatets afwäntande ifrån Ryssland blifwit utsatt, warandes nu alldrasidst terminen fastställd till d. 21 i denne månad; och ehuruwäl ståndet för des del icke inlåtit sig i någon termin, så har dock ståndet icke thes mindre högeligen önskat den högstnödige freden, dock så att det för des del eij i någor måtto ändrat des en gång fattade slut.

Detta upsattes straxt i concept och justerades, då något öfwerlades, om detta skall communiceras med de andre stånden, hwilcket hölts för rådeligast, på det de öfrige stånden eij måge i anledning af Riksdagsordningen expediera något slut, som är stridande emot ståndets mening och kanskje bestridas att lemna något serskilt, hwilcket igenom en deputation af 12 man communicerades i concept med de öfrige stånden, hwilcken deputation återkom och berättade, att de andre stånden lofwat giöra slut i denne saken i dag. Hafwandes Preste- och Borgareständen begiärdt att få detsamma straxt till sig.

Anders Månsson ifrån Dalsland påminte, att krigsfolcket, som camperar här omkring staden, må utföras till landets förswar emot fienden och intet, som det förljudes, brukas emot

[1] Konceptprotokollet.

Dalallmogen, hwarom föreställning borde skje hos de andre stånden. Men häremot erindrade Talemannen, att planen wore så författadt, att en corps af några 1000 man blifwer ståendes omkring Stockholm, en dito wid Gefle samt äfwen en dylik wid Norkiöping att gifwa acktning på fiendens rörelser, och om icke derföre wore rådeligare att, som fiendens galerer passerat Hangö ud, krigsfolcket måtte dragas till något annat ställe, der bättre lägenhet kunde gifwas.

Wid detta tillfälle berättades af åtskillige, att wisse chefs talt något, som wore anstöteligit emot Allmogen, och om icke föreställning derom borde skje, ifall det skulle bewisas, sägandes Mårten Andersson ifrån Skåne sig sjelf hafwa hördt detsamma af en chef, som upmuntradt sine soldater på ett eftertänckeligit sätt att gå emot wåre egne landsmän, men deremot erindrade Otto Olofsson, att det intet wore nyttigt till att hos de andre stånden föreställa, det krigsfolcket må dragas härifrån, emedan ingen wet, hwart fienden will wända sig, sedan densamma passerat Hangö ud, och torde snart wända sig emot Stockholm såsom residencet, om han skulle erhålla någon kundskap, att krigsfolcket wore bortcommenderat, hwarförutan också mycket nödigare är att här hafwa defension, som Hans Maij:t härstädes sjelf residerar, Riksens Ständer äro närwarande, alla kongl. collegierne befinnas, hela rikets styrcka uti Banquen gifwes, hwarest medlen förwaras, och Stockholms stad är den största och rikaste uti hela riket, hwarföre des mening wore, att forcen af defensionen snarare borde ökas än minskas wid denne staden.[1]

Äntel. kom ståndet öfwerens uppå Talemans föreställning, att extract. prot. afgår till de andre stånden, att som ståndet kommit i erfarenhet, det ett stort antal utaf ryska galerer passerat förbi Hangö ud att conjungera sig med den öfrige ryska galereesquardren och skiären således häromkring står i en ögonskienlig fara för fiendens härjande och brännande; så har ståndet i anseende till det äfwentyr, som en så stor del av rikets inwånare dymedelst swäfwar uti samt det framsteg fienden winna skulle, der en skyndsam och tidig författning till des motande eij tages, funnit sig högst föranlåtit de öfrige respective stånden att hemställa, om icke de öfwer defensionswercket

[1] Härefter i konceptprotokollet: *Olof Gustafsson hölt före, att de böra skickas till Åland, ty om fienden kommer öfwer Ålands haf, lärer det blifwa swårt sedan att förswara gräntsorne, hwilcka äro widlyftige.*

förordnade Herrar Deputerade måtte antydas att ofördröijeligen förfoga den anstalt, hwarmedelst skiären måtte kunna sättjas i säkerhet för ett slikt härjande och riket således igenom en så högstnödig författning undgå det hotande förderfwet.

[Roslags deputerade inkommo, Matts Andersson i Simpnäs och Per Persson i Rosätra och Weds [ɔ: Vätö] sockn samt Erik Olsson i Bergswik, samma sockn, och androgo skriftel:n[1], det Matets Olsson i Häfwerö sagt, det Rusthål. Åqwist och de andra riksdagsmän ifrån Roslagen godt och ätit fritt, samt att han då och då godt med dem, jemwäl wist ducater. Sedan de afträdt, berättade

Matts Olsson: Att Matts Andersson i Simpnäs mött honom härom dagen, som sagt, att Åqvisten rest omkring i Roslagen under skjen att handla en ryttarehäst och skaffat sig p:g:r; widare har han sagt, att rikzdagsmännen gå och låta tractera sig samt att de fådt p:g:r.

Matts Olson frågandes, om han utlåtit sig, att ståndet ätit fritt i 5 månader? Swarade Neij, att han intet fält sådane ord.

Erik Jöransson: Det är bedröfweligit, att han sätter blam på ståndet, och i stället för all den godhet honom blifwit wist sidsta rikzdagen af ståndet wid bearbetandet af des sak med Bachmansson, hwarwid Secreteraren och Talman haft all möda ospart, har han ändå angripit både Talman och Secreteraren wid denne rikzdagens början, hwarom hans ingifne memorialer nogsamt intyga.

Häruppå föreställtes honom af ståndet, att om han wille namngifwa de, som skrifwit memorialerne åt honom, så torde kanskje ståndet öfwerse med honom.

Han swarade, att det warit Perment.

— — — — —[2]

Widare begynte ståndet åter att tala om Matts Olssons sak, och fants godt, att han tager afträde, medan ståndet öfwerlägger om denne saken.

Han upwiste conceptet till ett memorial, som han sade Perment skall haf:a skrifwit och låtit en häradzhöfd. renskrifwa.

Deruppå afträdde Matts Olsson.

Sedan stadnade ståndet i det slut, att om han nöijacktel. förklarar sig öf:r de i dag angifne förbrytelser, säger hwilcken som warit concepist till des i ståndet ingifne memorialer och

---

1 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 95.

2 Härefter följer frågan om frivilliga militärkåren.

intet talar widare något, som rörer ståndets beslut, så will ståndet resol. deröfwer sedermera, annars blir han säte och stämma förlustig. Häruppå inkallades Matts Olsson och antyddes denne ståndets resol.][1]

Wid en närmare eftertancka af thet hos Ridd. och Adel. gjorde project angående en friwillig militarisk corps' uprättande fandt ståndet nödigt att igenom extractum protocolli utbedja sig Ridd. och Adel. gunstbenägne swar och utlåtelse uppå följjande frågor:

1:o. Till hwad bruk och egentelige afseende isynnerhet en sådan corps skulle komma att uprättas?

2:o. Om then icke såsom then öfrige delen af arméen näst Hans Kongl. Maij:ts högsta befäl kommer att stå under den commenderande chefens lydno och hörsamhet och följjackteligen icke får agera eller företaga sig någon saks utförande utan Hans Kongl. Maij:ts och then wid arméen commenderande chefens positive ordres och befallningar?

3:o. Om en sådan corps uti alt thes företagande och giöromål icke bör stå under lagen och krigsarticlarne och the förseelser, som therwid kunna förefalla, therefter blifwa ansedde? Och för öfrigit hwad angår the hrr officerare, som äro i werckelig tiänst och willja begifwa sig under samma corps, så will ståndet nu förut yttra des tanckar, att desamma icke gå ifrån theras nu innehafwande beställningar utan att taga ett fullkomligit afskjed, då de således existerande ledigheter genast måge med andre meriterade och skickelige personer återbesatte warda.

Begge desse extracta protocolli upsattes och justerades straxt samt genom en deputation communicerades uti concept med de andre stånden, som genom deputation lofwat att företaga sig begge desse sakerne och dem afgiöra med snaraste.

Uplästes och biföls in antecessum Cammaroeconomiedeputations betänckande af d. 19 sidstl. Maji öfwer then i kyrckoinspectorsstaten uti Mallmö och Christianstads läner sedan år 1723 gjorde ändring och tillökning.

Inkom den ena deputerade ifrån Dalallmogen, då Talman underrättade honom om hwad som ståndet gjordt i dag angående des andragande å Dalallmogens wägnar, berättandes denne utskickade sig willja resa klockan 4 eftermiddagen, antingen han får swar eller eij, och derföre skickades 2:ne till Riddarhuset att påminna om swarets afgiörande, som å Ständernes wägnar kommer att lemnas till Dalallmogen.

[1] Konceptprotokollet.

Sedermera inkom en deputation ifrån Prestestånde och förmälte, att sedan samma stånd tagit Secrete Utskåttets extractum protocolli af i går angående thet swar, som nödigt är att gifwa inbyggarne i Dalarne, i behörigt öfwerwägande och therwid påmint sig, hwad till datum i thenne saken passerat, och huru Prestest:det wäl haft och ännu hafwer all vördnad för Hans Kongl. Höghet Cronprintzen af Dannemarck men i anseende till rikets högbeträngde tillstånd och thes räddande ifrån yttersta fara och undergång eij kunnat taga på sitt answar, hwarcken för Gud eller sine committenter och efterkommande, att eij wända all sin sorgfällighet therhän att arbeta på then ädla fredens återställande med wilckor af Administratorens i Hollstein antagande till successor på thet sätt, som Sweriges rikes Regeringsform medgifwer, och altså är Prestest:det af then tanckan för sin del, att till inbyggarne i Dalarne gifwes en kort och ren historia facti i ofwannemde mål med alla för freden talande kraftiga skiäl och omständigheter, och att nu allenast få dagar återstå, innom hwilcka ett änteligit slut i thenna saken måtte afbidas, så att, om thet icke erhålles innan d. 21 hujus, Riksens Ständer tå ofelbart komma att afgiöra successionssaken, och thet efter all liknelse ofelbart för Hans Kongl. Höghet Cronprintzen af Dannemarck. När thetta blifwer inbyggarena i Dalarne wackert förestält och tillika, att bemelte Hans Höghet Administratoren är en gerad descendent ifrån Konung Gustav den 1:sta och honom i blodet en grad närmare än Hertigen Carl Petter Ulric ifrån Hollstein, förmodas bemelte daleinbyggare lära såsom redelige swenska män sig finna att i stillhet afbida then korta tid, som ännu återstår, innom hwilcken thet måtte wisa sig, huru thet will på thet ene el:r andra sättet utslå.

Häröfwer aflemnades sedermera förenemde stånds extractum protocolli och deputation afträdde, hwarefter en Ridd. och Adel. deputation inkom och afgaf ett utdrag af protocollet, hållit hos dem i dag, att den skrift, som Dalallmogens utskickade med sig bragt angående det berörde Allmoge förklarat sig anse för riket nyttigast och gagneligast att falla på Hans Kongl. Höghet Arfprintzen af Dannemarck med successionswalet till swenska thronen, blifwit derstädes upläster; och ehuruwäl att ett sådant steg eij kan wara enligit med Riksens Ständers fastställte och beswurne Regeringsform och Walact, som lemnat ett sådant wal till Riksens Ständers afgiörande, hwilcka wid riksdagen af in- och utrikes ifrån inlöpande säkre efterrättelser äga kundskap

så om utrikes mackters sammansättningar som rikets sanfärdiga beskaffenhet och tillstånd, hwarom Allmogen uti landsorterne eij kunna äga then efterrättelse, som wederbör, och således eij äro i stånd att rätteligen dömma; så är dock Ridd. och Adel. af den säkra förmodan, att Daleallmogen som trogne undersåtare endast och allenast tänckt härigenom frällsa riket ifrån den fara, hwarutinnan thet swäfwar. Men som Ridd. och Adel. inför Gud och hwar redelig swensk man kunna betyga, att de eij finna något säkrare medel dertill än genom fredens erhållande med Hertigen Administratoren af Hollstein, utom hwilcken Ryssland påstår att behålla hela Finland, hälst riket är utblottat af medel och den tillgång, som till krigets utförande erfordras, och drygeste lasten skulle ankomma på Swerige, fastän man skulle af främmande mackt få en hjelpsändning; ei till förtigandes, hwad swårighet krigets continuerande för Sweriges rike samt hwar och en undersåtare med sig förer, och huru owiss utgången af kriget wara månde; så har Ridd. och Adel. sig föresatt att wela afbida swaret om freden, i förmodan att igenom Guds milderika styrelse den erhålla till d. 21 Junii. Men der man då emot förmodan och önskan eij skulle blifwa försäkrad utan kriget komma att continuera, wilja Ridderskapet och Adelen nyttja Dannemarcks hjelp under Cronprintzens af Dannemarck förklarande till successor efter Hans Kongl. Maij:ts dödeliga frånfälle med de wilckor, som Riksens Ständer för detta fastställt, och giöra härutinnan ett med de öfrige respective stånden, som i lika fall förklarat sin benägenhet för högbemälte Herre, lemnandes för öfrigit till then rättfärdige Guden och alla Swea rikes inbyggares mogna och rättsinnige eftertancka, om icke Ridderskapets och Adelens upsåt är härutinnan för riket upricktigt, men theremot om icke skadeligit och högst förderfweligit wore, om riksens Allmoge å Dahleorten eller andre landsändar skulle willja blanda sig uti thesse och andre riksens ärender, som endast och allenast wid en riksdag af ståndens befullmäcktigade herredagsmän i sin rätta ordning handteras kunna och böra, hwilcket slut Ridderskapet och Adel. med de öfrige stånden communicerat, att i anledning deraf, med hwad mera som till uplysning tiäna kan, en behörig föreställning eller swar af Secrete Utskåttet må författas och i Riksens St:rs namn Daleallmogen gifwas.

T a l m a n tackade å ståndets wägnar för det förtroende Ridd. och Adel. behagat wisa, önskandes allenast att de äfwen wid

detta som flere tillfällen behagat giöra ett med Bondeståndet, i öfrigit lemnas saken till den Högstas styrsel, som af sin nåd behagade wända allting till det bästa. Deputationen afträdde och en ifrån Borgareståndet hade företräde, som näst flitig hälsning aflemnade samma stånds yttrande angående Ständernes swar till Daleallmogen uti successionssaken för Cronprintzen af Dannemarck igenom utdrag av detta dagsprottocoll; att ehuru samma stånds förnämsta ögnamercke wid the åtskillige, en och annan gång hafde, så ömma som högst granlaga öfwerlägningar warit att erhålla en för riket någorlunda hederlig och drägelig fred såsom endaste medlet till rikets räddande utur thes nu warande bedröfwelige och äfwentyrlige omständigheter, hwarföre ock Herrar Plenipotentiarierne uttryckeligen blifwit instruerade, huru the wid thenne fredsnegociation sig upföra skall; dock så att till samma freds erhållande en ultimattermin till d. 21 i denne månad blifwit utsatt, så att therest innan samma tid then önskelige freden eij skulle återwinnas, wille tå ståndet sjelfwa successionsmålet sluteligen afgiöra, äfwensom ock Borgarest:det redan förut innom sig beslutit, att ifall freden, som förberört är, eij erhålles, tå falla med theras tanckar och wal uppå Hans Kongl. Höghet Cronprintzen af Dannemarck till successor på den kongl. swenska thronen efter Hans Maij:ts wår nu regerande allernådigste Konungs dödelige frånfälle på the wilckor, som af Riksens Ständer redan fastställte äro.

Sedan Talman bedt anmäla ståndets hälsning, afträdde deputationen, då Jöns Suensson sade, att desse upläsne utlåtelser ifrån de andre stånden woro goda, om man kan wara säker om en beständig och waracktig fred, men med wilckor och att antaga den derutinnan nämde Herren till successor wore intet hans mening[1].

Talman förestälte, att som middagstiden redan wore inne, om icke någon kunde skickas till Riddarhuset samt de öfrige stånden, att Secrete Utskåttet må sammanträda klockan 3 eftermiddagen till att expediera Ständernes swar till Dalallmogen. Men ståndet nekade dertill, utan att den utskickade får serskilt exemplar af ståndets utlåtelse, emedan de andre stånden intet i tid welat aflemna deras utlåtelser, så att ett skyndesamt swar hade kunnat lemnas Dalallmogen. Men häremot androgo så wäl Secreteraren som Talemannen, att

[1] Härefter i konceptprotokollet: *Lars Jonsson: Är alldeles nöjd med freden men att successionssaken går förut.*

det wore både owanligit och emot Regeringsform samt Riksdagsordning stridande, att en serskilt utlåtelse af ett stånd skulle utgifwas såsom en efterrättelse, hälst Riksdagsordningen och Regeringsformen desutan uttryckeligen förmår, att om något skall gälla för ett Ständernas beslut, skall det wederbörligen expedieras, sedan man förut inhämtat och noga jemfört samtelige ståndens utlåtelser, hwilcket ännu intet kunnat skje, emedan det, som härstädes blifwit upläst, af ståndens deputationer warit allenast i concept författadt, hwilcket likwäl i anledning af högbemelte förordningar kunde skje, derest någon nu straxt bortskickades att påminna, att antingen Secrete Utskåttet el:r Expeditionsdeputationen sammanträdde under måltidstimmen för målets angelägenhets skull, då swaret torde wara färdigt innan klockan 3; dock oacktadt en sådan påminnelse och erindran befalte ståndet, att ett exemplar af ståndets med de andre stånden communicerade erindran i dag beträffande det ofta förenemde swaret skulle utskrifwas och afgifwas till den härwarande Dalfullmäcktigen.

Sedan erindrades, att Joseph Hansson förordnas till Manufactur- och handelsdeputation i stället för Swen Jönsson ifrån Halland, som är bortrest.

Torsdagen d. 16 Junii 1743.

Kongl. Secreteraren Hr Hultman fick företräde och anmälte Kongl. Maij:ts nådige hälsning, aflefwererandes åtskillige utdrag utur protocollen, hålne uti Rådscammaren d. 9 och 15 hujus, hwilcka i dag böra upläsas, och sedan afträdde.

Olof Gustavsson och Olof Jönsson ifrån Nerike beklagade högeligen, att med anstallterne till defensionswercket så lamt tillgår, der man likwäl hade förlitat sig på Secrete Utskåttet, att det på alt uptänckeligit sätt derom skulle besörja, men deremot synes som utgången af alt detta skulle wara ett förut anlagt werck. Defensionswerket.

I anledning häraf föreställtes ståndet af Talman, om icke igenom utdrag af protocollet en alfwarsam föreställning må skje härom till de andre stånden samt att Hr Öfwerstelieutenantens Baron Sten Coijets af 10 momenta bestående promemoria, dat d. 1 i denne månad, blifwit bifallit och remitterat till Riksens Ständers Secrete Utskått att till nästa plenum upgifwa en så utförlig berättelse om alla i samma promemoria anförde puncter,

som rikets säkerhet det någonsin kan tillåta; wid hwilcket tillfälle ståndet jemwäl fandt nödigt, att Secrete Utskåttet likaledes må underrätta plena:

1:o. Hwarföre flottan, om hwilckens utredande ståndet eij annat wet, än att anstalt i god tid blifwit gjord, likwäl så sent kommit till Hangö udd, att den första ryska galereesquadren innan wår flottas ankomst gådt der förbi.

2:o. Hwad orsaken månde hafwa warit, att Ammiralen Utfall förändrat sin station, hwarigenom ryssarne fådt tillfälle att passera Hangö udd och conjungera sig med sin galereesquadre och

3:o hwad tid Hans Excellence Herr Riksrådet Grefwe Taube anländt till flottan[1].

Detta biföls och att jemwäl genom serskilt utdrag af protocollet påminnes, att hwad ståndet genom extractum protocolli af d. 14 hujus till de öfrige stånden funnit nödigt att föreställa beträffande en högst nödig författning till skiärens betäckande, sedan man beklageligen förnummit, att ryska galerer passerat förbi Hangö udd att conjungera sig med den öfrige ryska galereesquadren, detsamma finner sig ståndet högst föranlåtit ännu ytterligare så mycket mera att iterera, som faran nalckas alt närmare och närmare och så många 1000:de menniskjors både timmelige lif och wälfärd sättes i sticket och i äfwentyr.

I synnerhet hade wid detta tillfället ståndet förekommit nödwändigheten deraf, att avenuerne wid Stockholm jemte de andre angelägnaste kuster wid siösidan måtte med tillräckelig defension ofördröijeligen förses, och om icke angelägit wore, att en Ständernes deputation i morgon måtte afsändas till Waxholmen och Oxdiupet att erfara och Ständerne sedan wid handen gifwa desse fästningswercks nuwarande tillstånd och besättning.

Sedan desse extracta protocolli blifwit satte i concept och justerade, sändes en deputation af 6 man med dem till de andre stånden.

Dalalmogens uproring.

Sedermera åhördes det i dag ankomne utdrag af protocollet, hållit i Rådcammaren i går, beträffande de anstallter, som blifwit gjorde emot den uproriske Dalallmogen, samt utdrag af rådsprotocollet under d. 9 dito angående de ordres, som blifwit i anseende till förbem. Allmoge gifne till Feltmarskalcken och de commenderande generalerne i anledning af Riksens Ständers aflåtne underdånige skrifwelse berörande denne saken; och

[1] I konceptprotokollet även: *4:o. Att krigsfolcket må commenderas emot fienden.*

hwad altså Kongl. Maij:t nu will hafwa Riksens Ständer hemstält och hwaröfwer deras utlåtande begiäres, består förnämligast deruti: Det sedan tidningen inlupit om ryska galerernes passerande förbi Hangö och Ammiralen Falckengrens i dag ankomne rapport, att de icke allenast conjungerat sig med deras öfrige galerer wid Suttungarna utan ock detacherat 20 stycken nordwäst ifrån sig, hwilcket eij war bekant, när de första anstallterne d. 9 hujus till Dalallmogens bemötande gjordes; så behagade Riksens Ständer sjelfwe taga uti öfwerwägande, att så framt Allmogen skulle emot förmodan förnimmas fortsättja deras marche hit till Stockholm, hwarest och huru långt härifrån samt på hwad sätt de då skola mötas, eftersom det kunde wara äfwentyrligit att låta dem komma för när intill residencet.

Taleman berättade sedermera, hwad han i går talt i Rådet, då han föreställt, att bruka wåld emot den antågande Dalallmogen wore ett det farligaste steg, som giöras kunde, hälst de förklarat sig komma såsom wänner, de der söka rikets nytta och wälgång. Hans Maij:t hade ock förklarat sig willja i egen hög person, derest de ankomma, fara ut emot dem och underrätta dem om sakernes sammanhang samt emedlertid contramenderat alla till giörande anstallter,[1] och föreställte derföre, om icke extractum protocolli må afgå till de andre stånden, hwilcket samtycktes skola skje på detta sättet: Att som ståndet icke kan föreställa sig annat, än att bemelte Daleallmoge som trogne undersåtare och i god mening ärnar hit antåga, så håller ståndet för des del så mycket mera betänckeligit, att emot dem någon wåldsam författning må brukas, som ett sådant steg torde hos all den öfrige Allmogen i riket förorsaka en upmärcksamhet, hwars påföljd kunde blifwa för landet i gemen högst bedröfwelig, i synnerhet då man derhos betracktade, hurusom högsta nöden fordrar, att wår omkringliggande milice bör anwändas till rikets förswar emot den alt närmare och närmare annalckande fienden och defensionen icke dragas derifrån, såsom det rätta ögnamercket; hwarföre ståndet för des del är af den mening, att den misstancka man kan hafwa fattadt om bemelte Daleallmoges tågande lär lätteligen förswinna, enär man får förnimma de ifrån Kongl. Maij:t och Rådet samt Riksens Ständer affärdade deputerades swar; warandes ståndet försäkradt,

---

[1] Härefter i konceptprotokollet: *Jan Persson i Tuna sade, att hos de andra stånden förmäles, att intet bruka några wåldsamheter emot dalkarlarne.*

att sedan oftabemelte Allmoge blifwit rätteligen underrättade om sakernes närwarande belägenhet, de eij mindre nu, än tillförene skjedt, wisa all den ömhet om rikets wälfärd och säkerhet, som alla riksens undersåtare i gemen äro förbundne till. Härom upsattes straxt extractum protocolli, och emedlertid skickades 2:ne till Preste- och Borgareständen med begiäran att innehålla med deras utlåtande angående anstallterne emot Dalallmogen, till des ståndet först får communicera sina tanckar med dem, hwilcka deputerade straxt återkommo och berättade, det samma stånd lofwat dröija, till des de få se ståndets utlåtelse.

Sedan detta utdrag af protocollet war upsatt och justeradt, sade Secreteraren sig eij kunna underskrifwa det, eftersom på några ställen finnes det, som kanskje wore anstöteligit; men ståndet förklarade, att ingenting borde ändras, emedan altsammans wore ståndets mening, hwarföre alla wille wara answarige, och derföre underskrefs conceptet af Secreteraren med de orden: Efter befallning, hwilcket en deputation kommer att öfwerlefwerera till de andre stånden, för hwilcken Jan Persson i Tuna förde ordet, eftersom han eij allenast är bäst kunnig och kan utföra sakerne som bör utan ock derigenom kan winna sina landsmäns förtroende, eftersom han sökt werckställa deras åstundan, hwarförutan Talman eij kan gå bort, emedan ingen wore tillstädes att föra ordet, derest någon deputation skulle ankomma ifrån de andre stånden, hwilcket säkert wore till att förmoda i dag; erindrandes både Secreteraren och Taleman än ytterligare, att de blifwa satte i alt för swårt answar, lika som de woro desamma, som rådt ståndet att giöra föreställning, det ingen defension må skje emot Dalallmogen, men ståndet befalte än ytterligare Secreteraren underskrifwa extractet, sägandes sig willja stå i alt answar, som påkomma kan, hwarefter deputationen afträdde, som wid des tillbakakomst sade, att de andre stånden lofwat i dag lemna sine utlåtelser härom[1].

Finske fullmäcktige ingofwo till ståndet ett promemoria, hwarutinnan de begiärte, att Hr Öfwersten Marcks von Würtenberg må föra commando i Westerbottn efter Hr Generalmajor Freudenfelt, som olyckeligen omkommit. Föreställandes i anledning

[1] Konceptprotokollet: *Deputation återkom, som hälsade if:n de andre stånden, som ock berättade, att de hört af Vice Pastoren Envald i Waxholmen, att intet mer än 2 skått finnes till hwart stycke.*

häraf Olof Jönsson ifrån Skåne, att äfwen ock Vice Ammiralen Falckengren må förordnas till öfwerammiral wid flottan.

Sedermera hemstälte Taleman till ståndets godtfinnande å finske fullmäcktiges wägnar, om icke utdrag af protocollet[1] må gifwas Finska Commissionen, att de kunde blifwa upförde ibland dem, som i anledning af Czarinnans publication willja infinna sig efter den utsatte terminen, hwarom också publication må skje i landorterene, på det alla ifrån Finland hitflycktade måge kunna anmäla sig. Och sedan något blifwit härom discoureradt, stadnades uti intet wist slut.

Men i det stället kom ståndet öfwerens att, alldenstund åtskillige rest härifrån olofwandes, nu enär de wid öfwerlägningar bäst behöfwas, då rikets swåra och beträngda tillstånd förehafwes samt de högsta mål och ärender öfwerwägas, ingen fördenskull härifrån widare må afresa ock att om dem må skrifwas till landsorterne, som olofwandes bortrest.

Uppå erindran samtycktes, att Talman må taga några i sänder med sig till Hr Probsten Mag. Liungberg att rådgiöra om bästa sättet till räntepersedlarnes sammanslående, hwilcket han till utarbetande under händer hafwer.

Freudenfeltz Änka.

Cammarherrens Hr Baron Carl Scheffers memorial[2] uplästes om någon grace för des syster, afl. Hr Generalmajor Freudenfelts Enckefru, och remitterades till Secrete Utskåttet, hwilcket påskrifwes, enär löphästen ifrån de andre stånden ankommer.

Efter anmälan företrädde Batallionsadjutanten Klingsporre och anmälte Hr Öfwerstelieutenanten Sparres wördsamma hälsning, med förmälan om ståndet hade något att påminna, alldenstund han wore sinnad att sammandraga 2:ne compagnier till att föreställa dem deras capitainer, hwarwid ingenting erindrades.

Lewenhaupt. Buddenbrock.

Påmintes om utdrags afsändande utur protocollet, att i anledning af Ridd. och Adel:s extract. prot. under d. 12 April sidstl. om krigsconseillernes och Commissionens protocollers tryckande Kongl. Maij:ts bref till Generalerne Grefwe Lewenhaupt och Baron Buddenbrock också må tryckas, på det landet tillika om detsamma må blifwa underrättadt.

Borgareståndets deputation af 6 man företrädde och berättade, att det förehaft rådets extractum protocolli af i går om mått och utwägar till defension emot dalekarlarne, då tillika ståndets

---

1 Orden *af protocollet* dubbelskrivna i förlägget.
2 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 96 f.

utlåtelse af i dag om samma sak blifwit företagen och bifallen, hwilcket de intet kunnat aflåta att berätta ståndet, aflemnandes tillika deras stånds extractum protocolli af d. 14 [ɔ: 11][1] hujus, att deras extracta protocolli af d. 4 Febr. 1741 och 23 Febr. detta år om mått och utwägar till städernes hos Kongl. Maij:t insinuerade enskyllte beswärs afgiörande och d. 7 Febr. sidstl. ang:de såwäl ämbetessocieteternes här i Stockholm som i de andre städerne anförde beswär, att the uti handtwerckarnes werckstäder tillwerckade waror blifwa wid ankomsten till marcknaderne med landttull belagde, måge blifwa företagne och städerne med önskelige slut bi- och understödde. Wid samma tillfälle påmintes om Borgareståndets utlåtande beträffande ståndets föreställning om förmedlingar af hemman, hwarefter deputationen afträdde.

Samtycktes uppå skjed föreställning, att extractum protocolli må upsättas med föreställningen, thet ibland socknehandtwerckare äfwen böra förstås nödige sadelmakare.

Åhördes Preste- och Borgareståndens ankomne extracta protocolli under d. 13 och 14 hujus beträffande Ständernes Commissions fälte dom öfwer för detta Generallieutenanten Buddenbrock, hwarwid intet war att påminna, emedan begge stånden bifallit dommen, och derföre lades utdragen ad acta.

En deputation ifrån Ridd. och Adel. berättade, att de förehaft Rådets hemställande igenom utdrag af protocollet under d. 15 hujus, som i dag ankommit, beträffande defensionen emot Dalallmogen och deröfwer stadnat i det slut, att i anledning af R:s St:rs beslut och underdånige skrifwelse af d. 13 i denne månad uppdraga de till Kongl. Maij:t att med Råds råde enligit Regeringsformen taga alla nödige mått, som till rikets säkerhet och trogna undersåtares tryghet tiäna kunna, hwilcket Ridd. och Adel. eij kunnat aflåta med ståndet att communicera med den säkra förmodan, att de härutinnan gjöra ett med Ridd. och Adel., hwarefter detta slut återtogs att lemnas till Prestestånde t, emedan det war skrifwit på rådsextractet, och deputationen afträdde.

Succession. Ridderskapets och Adelens extractum protocolli af d. 14 i denne månad, att Större Secrete Deputation ofördröijeligen må sammanträda och fullborda det dem anförtrodde arbete, som till successionswalet hörer, af hwilcket åstundas del till nästa plenum, påskrefs, att det i ståndet blifwit upläst.

---

[1] Extraktprotokollet.

Probsten Liungberger fick företräde och afgaf sin berättelse om hwad han utarbetat angående räntepersedlarnes sammanslående, som allenast beror på ett widare utarbetande af Cammereraren Torneman, samt hwad swårighet honom möter, då han åstundar någon underrättelse uti contoiren, som sortera under Kongl. Cammarcollegio, men detta alt oacktatdt wille han hafwa all möda ospard i anseende till den nytta, som landet derigenom tillflyter. Räntepersedlerne.

Talman tackade Probsten för des myckna flit, omsorg och oförtrutenhet han wid detta arbetets utredande behagade anwända, bedjandes högeligen, det han eij wille tröttna utan widare fortfara, hwarigenom han gjorde sitt namn och beröm odödeligit samt Allmogen en förtreffelig tiänst och lisa, hwarefter han afträdde.

En Borgareståndets deputation företrädde och aflemnade samma stånds extractum protocolli af i dag, thet i anseende the obehagelige tidningar inlupit, huru ryska galererne dragit sig förbi swenska örlogsflottan wid Hangö, ock avenuerne wid Stockholm äro i ett ganska slätt tillstånd så till folck som ammunition, att hos Kongl. Maij:t i underdånighet må anhållas, att en skyndesam och eftertryckelig anstalt genast måtte fogas såwäl till Stockholms, Södermanlands, Roslags, Westernorlands och Westerbottns städers som ock the theromkring liggande landsorters förswar och betäckning; jemwäl ock att af wederbörande infordras underrättelse, hwad orsaken warit, att avenuerne eij förr blifwit satte i stånd som wederbordt. I öfrigit hade Borgareståndet till alla delar bifallit Bondest:dets extracta protocolli under d. 14 och 16 hujus defensionswercket angående, samt derjemte communicerade några kiöpmänners attest, huru the i går befunnit tillståndet under theras wistande wid Waxholmen och Oxdiupet el:r Fredricsborg, hwilcken attest påskrefs, att den blifwit upläsen, eftersom de andre stånden gjordt detsamma. Ryske galererne.

Talman påminte, att begrafningsomkostningarne såwäl för de förras som den sidstas begrafning ännu innestodo hos åtskillige, bedjandes derföre, att de sådant med det första afbörda wille.

Riddarhuscancellisten Ekestubbe, som warit i förmaket och utkallat Talman, berättades hafwa warit sänd ifrån Ridd. och Adel. till att låta weta, det de utnämt 4 ledamöter att besicktiga Defensionswärken.

defensionswercken wid Waxholmen och Oxdiupet och att ståndet fördenskull wille också utnämna sina deputerade, hwilcket skjedde, då dertill af ståndet utnemdes Per Persson ifrån Halland och Måns Bengtsson från Scaraborgs län.

Sedermera anmältes en Presteståndets deputation, som med ståndet communicerade theras stånds utlåtelse öfwer thet i dag ankomne och ofta omrörde utdrag af protocollet, hållit i Rådcammaren, beträffande defensionen emot Dalallmogen, hwilcken utlåtelse medelst påskrift biföls och war af följande innehåld: Prestest:det finner med Kongl. Maij:t ganska betänckeligit att giöra någon författning med militien och artilleriet emot Dalallmogen utan håller bäst wara, att ifall bemelte Allmoge fortsätter sin marche, någon wiss distence ifrån Stockholm tå måtte utses, ther the måtte stadna och talas wid igenom wisse deputerade, samt att Utredningen får befallning att låta mala och baka så mycket bröd, som i thesse dagar kan medhinnas, på thet the icke genom hunger måge föranlåtas till någon oråd; så ock att alle emot bemelte Allmoge gjorde utcommenderingar måtte ofördröijeligen indragas och till förswarswercket emot fienden och till Stockholms stads betäckning brukade warda. Tå följackteligen eij eller några broar måge uprifwas.

Sedermera afträdde deputationen, hwarefter samma stånds 2:ne extracta protocolli uplästes af i dag beträffande Bondeståndets föreställningar, som the hade bifallit, thet ena om en skyndesam anstalts förfogande till skiärgårdens i säkerhet sättjande emot allt fienteligit härjande och brännande, samt thet 2:ra att Defensionscommissionen äfwen ock skyndesamligen föranstalltar om de begge avenuernes, Waxholmens och Oxdiupets sättjande i fullkomligit defensionsstånd, blifwandes begge extracterne sedan la[g]de ad acta.

Sluteligen åhördes Hr Ammiralen von Utfalls aflåtne underdånige skrifwelse till Kongl. Maij:t under d. 8 hujus angående flottans afseglande ifrån Hangö till Stockholmsskiären tillika med Hr Riksrådets Grefwe Taubes af d. 10 dito med berättelse om flottans anträffande.

Lördagen d. 18 Junii 1743.

[Olof Jönsson if:n Skåne föreställte, om icke föreställning må ske till de andre stånden, att Secrete Utskåttet inkommer efter ståndens beslut med deras berättelse om hwem som warit orsaken till krigets begynnelse samt hwem som förhindrat, att intet Hertigen af Hollsten kommit hit, innan han for till Ryssland, hwilcket samtycktes, hwarföre ext. prot. upsattes härom, som straxt justerades.][1]

Örlogz- och galereflottan.

Taltes mycket om de berättelser, som inlöpa, beträffande örlogs- och galereflottans tillbakadragande och att ryssarne föllja dem efter, och om fördenskull föreställning må skje, att de kunde anbefallas att hålla sjön och igenom kreutzande söka hindra fienden ifrån härjande och brännande, hwarwid Jonas Nilsson ifrån Scaraborgs län sig yttrade, att anförarne af flottan måge inkallas till förhör för deras befäl, emedan det går wärre i år än förledit, samt att Hr Vice Ammiralen Falckengren emedlertid erhåller commando öfwer flottan och Commendeuren Hr Grefwe [Sparre][1] öfwer galererne,, hwaremot andre höllo före att om Falckengren tages ifrån galererne, af hwilcka man det mästa förwäntar till fiendens afhållande ifrån skiärgårdarne, så skulle ganska ringa uträttas med dem; men efter noget widare discourerande härom fants godt till de öfrige stånden att hemställa, om icke Kongl. Maij:t i underdånighet kunde anmodas att nu genast låta des alfwarsamme ordres till flottan och galerereesquadren afgå att med yttersta upmärcksamhet bewaka wåre kuster och så föranstallta, att lätta fartyg till westernorländske sidans förswar warda ofördröijel. afsände; hwarhos wederbörande kunde ytterligare förehållas att fullgiöra sin undersåtelige plickt och skylldighet samt derhos föreställas den alfwarsamme näpst och straff, som dem ofelbart träffa måste, hwilcka i ringaste måtto sin syssla eftersätta, emedan det ringaste fel och förseende en obotelig skada förorsaka kan.

Likaledes fandt sig ståndet föranlåtit att hemställa, om icke i anledning af ståndets sidsta plenidag aflåtne extractum protocolli deputerade af Riksens Ständer nu ofördröijel. måtte afsändas att efterse tillståndet af fästningswercken på Waxholmen och Oxdiupet, hwarhos ståndet för des del nu funnit nödigt, att samma deputerade äfwen måge afsändas till wår flotta och

[1] Konceptprotokollet.

galereesquadre att giöra sig underrättade, såwäl i hwad tillstånd densamma är i anseende till ammunition och annat, som ock huru manskapet warder handterat, jemwel ock att giöra sig kunnige, hwad ordres de wid flottan och galereesquadren undfådt.

Härom upsattes straxt extractum protocolli, som igenom en deputation communicerades med de andre stånden uti concept, sedan det war justeradt.

Lewenhaupt.

Ståndets deputerade uti Commission berättade, att Ridd. och Adel. hade till Commissions förklaring remitterat några af Hr Generalen Grefwe Lewenhaupt emot densamma anförde beswär, hwilcka intet blifwit aflemnade till de öfrige 3:ne stånden, hwarföre desse stånds deputerade, enär beswären i anledning af remissen uti Commissionen blifwit föredragne, swarat, det de eij stodo under Ridd. och Adelens befallning allena utan willja sådant först referera till sine stånds plena, och som för tidsens korthet intet något skrifteligit kunnat serskilt skickas till hwart stånd, så hade deras deputerade fådt in commissis sådant munteligen att berätta.

Deputation till Dalarne.

Sedermera aflade ståndets deputerade till Dalarne, som nu woro återkomne, sin berättelse: Att de mött Dalallmogen wid Sahlberget, hwarest hwart och ett stånds deputerade warit uti serskilt samtal med dem, då de sig yttrat, att de intet willja wända om, förän successionssaken blir afgjord, willjandes wäl hafwa en god fred men intet med wilckor af Hertigens utaf Hollstein-Eutin antagande till successor på den swenska thron utan blifwa oryggeligen wid sin en gång fattade och yttrade mening för Cronprintsen af Dannemarck, hwilcken de willja förswara med lif och blod samt, om så påträngas skulle, gå man af huset, så länge någon finnes, hwilcket beslut också blifwit lemnadt till ståndets deputerade, då de warit med dem i samtal, hwarmed de utskickade förklaradt sig å ståndets wägnar wara alldeles ense och samma mening skrifwit uppå en för dem upwist skrift, hwilcken warit påskrifwen af alla de socknar, derest Allmogen farit fram. För öfrigit wore Dalallmogens åstundan, att alla skiälmar måtte straffas och Hedman samt des Hustru åter försättjas i frihet; hwilcket af ståndet lemnades de deputerade in commissis att hos Kongl. Maij:t i underdånighet andraga, enär de derstädes komma att aflägga sin berättelse, i synnerhet angående Hedmans och des Hustrus lösgifwande.

Succession. Daleuproret.

Hedman.

Annars hafwer funnits, det en god ordning hålles ibland

Dalallmogen, hwilcken är försedd med gewär och alt tillbehör, som erfordras kan.

Sedan hade 2:ne deputerade af Dalallmogen, som med Ständernes deputerade woro hitkomne, företräde men berättade, att de intet hafwa något in commissis till att andraga utan wore allenast komne af eget bewåg att hälsa på ståndet såsom deras wänner och medbröder, hwilcka sedermera afträdde.

Lewenhaupt. Dohna.

Uplästes Preste-, Borgare- och Bondeståndens deputerades uti Commission föreställning till samtel. stånden beträffande Generalens Hr Grefwe Lewenhaupts hos Ridd. och Adel. andragne beswär öfwer Commissionens resolution af d. 31 Maji sidstl., fälter öfwer förbem. Hr Generals andragne jäf emot Generalmajoren Hr Grefwe Dohna, hwilcka igenom samma resol. blifwit förklarade för olaglige och ogilltige; hafwandes Ridd. och Adel. genom påskrift communicerat de af Grefwe Lewenhaupt anförde beswären med Commissionen, som till nästa plenum hade att inkomma med sin förklaring häröfwer, och att Grefwe Dohna skulle emedlertid afhålla sig ifrån R:s St:rs Commission, hwarjemte Grefwe Lewenhaupt lemnas frihet att hos Ridd. och Adel. skrifteligen ingifwa sina nya skiäl thenne saken angående. Häröfwer hade Prestestånd et resolverat, att det eij kan finna sig i en sådan process, än mindre taga uppå sitt answar det deraf flytande upskof uti R:s St:rs Commission, hwilcken enligit lag eij är befogad för ett enda stånd sig att förklara; hwilcket Borgarest:det hade bifallit, hwarföre ock Bondeståndet gjorde sammaledes med påskrift.

Jan Ericsson ifrån Jönkiöpings län förestälte, huruledes den ifrån Dalarne ankommande Allmogen wäl förklarat sig komma som wänner, hwilcket den och yttradt emot Ständernes utskickade, men hwad wore då af nöden att desse dalinbyggare äro bewäpnade, och derföre hölt han för sin del nödigt, att derest de wid hitkomsten willja komma in i staden, måst de först aflemna sine gewär utanföre, ty annars kunde någon olycka skje, som man intet förmodat eller kunnat se förut; hwilcken föreställning fans billig och i sinom tid böra ihugkommas och observeras.

Berättades af åtskillige, det de erfarit, att någon illasinnad skall hafwa hos Allmogen i Dalarne utfördt och förtalt deras härwarande Riksdagsman Jan Persson i Tuna, såsom den der eij efterkommit sina hemmawarandes willja och befallning, hwarföre honom lemnades wittnesbörd igenom utdrag af proto-

collet[1] om des redelige förhållande och det förtroende ståndet till honom hafwer, samt derhos till all wälwillja anmäles och recommenderas.

Måndagen den 20 Junii 1743.

Daleuproret.

Ståndet sammanträdde klockan 7 om morgonen, då Talman berättade, att han i går efter middagen blifwit upkallad i Rådet, då ett bref ifrån Hr Presidenten Lindcreutz samt Hr Cammarrådet von Groth blifwit upläst, hwarutinnan berättats, att Daleallmogen uppå förbem. Herrars föreställning att blifwa qwar wid Stäket intet welat sig dertill beqwäma utan willja gå fram till denne stadsens tullport, hwarjemte deras beswärsskrift medfölgdt, bestående af några puncter, af hwilcka de förnämsta äro: att Cronprintzen af Dannemarck må förklaras till successor på swenska thronen; 2:o få weta orsaken och hwem som warit wållande till krigets början och 3:o Generalernes afstraffande med mera, hwarjemte de också begiärdt att få se Hans Maij:t, då de utlofwat all undersåtelig lydno, wördnad och soumission, för hwilcken orsak skull Hans Maj:t också nu i morgonstunden klockan emellan 5 och 6 ridit ut till dem wid Norretull, hwarest de redan skola wara ankomne; för öfrigit wore ordres utgångne till krigsfolckets sammandragande här i staden, att i fall peublen och löst folck skulle willja försöka att giöra uplopp, att kunna dem derifrån afhålla och i sådant fall förhindra.

Successionen med mera.

Sedan uplästes Ridderskapets och Adel:s till Daleallmogen afsände deputerades berättelse om det, som de derwid sökt uträtta, hwaruppå Ridd. och Adel. hade resolverat, att de önska, det Daleallmogen måtte ytterligare kunna förmås att enligit deras lofwen förblifwa wid Stäke och der njuta sitt tillräckelige underhåld, till des man får se och höra, hwad beswär de hafwa och dem dermed i bästa måtto afhjelpa. För öfrigit förblifwer Ridd. och Adel. wid Riksens Ständers underdånige skrifwelse till Kongl. Maij:t af d. 13 i denne månad och updrager till Kongl. Maij:t att med Råds råde enligit Regeringsformen taga alla nödige mått, som till rikets säkerhet och des trogna undersåtares trygghet tiäna kunna.

Detta utlåtande hade Borgareståndet bifallit uti alt, hwad som länder till all möijelig författnings tagande till Dalallmogens stillande och tillfredsställande i godo och wänlighet, så länge

[1] Tryckt som Bil. 67.

de sig som wänner och trogna medundersåtare förhålla, hwarom man ingalunda twiflar; men Prestestånde det deremot förblifwer wid des under d. 16 i denne månad öfwer detta mål yttrade tancka, hwilcket af Bondeståndet biföls och påskrefs.

Ståndet skildes åt klockan 8.

Klockan 11 förmiddagen sammanträdde ståndet ånyo.

Cammarherren Baron Scheffer företrädde och aflefwererade ett utdrag af rådsprotocollet, under d. 19 hujus, med afskrift af den nådige resolution, som Kongl. Maij:t efter öfwerläggande med ståndens Talemän och några Secrete Utskottets ledamöter låtit utfärda på Daleallmogens andragande, hwarjemte Kongl. Maij:t will hafwa hemstält Riksens Ständer om icke [posteringarne][1], ifall Allmogen emot all förmodan och deras 2:ne gångor gifne löften skulle willja tränga sig in i staden och intet med godo derifrån afhålla[2], att styra wåld med wåld[2], eftersom Riksens Ständer också hållit betänckeligit att låta dem till staden inkomma. Daleallmogen. Succession.

Likaledes hemställes, om icke nu i anledning af det med den præliminaire freden följde stillestånd 12 st. galerer måge beordras att ofördröijeligen sig hit begifwa, på det man måtte nyttja deras ombord hafwande manskap, ifall så påtränges, hwarefter Baron Scheffer afträdde, bedjandes förut, att detta bifalles och swar derom ofördröijeligen lemnas, emedan hela staden står i fara.

Sedermera berättade Talemannen ånyo för ståndet innehållet af Dalallmogens beswärsskrift, hwarutinnan anhålles 1:o om Generalernes straffande, 2:o att Cronprintzen af Dannemarck må förklaras till successor, 3:o att få weta hwem som warit orsaken till krigets början, 4:o att i underdånighet få den nåden och se Hans Maij:t, hwilcket Hans Maij:t i morgons låtit dem wederfaras, då Dalallmogen utlofwat sig willja wisa all undersåtelig lydno och hörsamhet samt förblifwa utom staden. Successor.

Föreställtes, om man icke skulle begiära weta de andre ståndens tanckar om defensionen emot dalkarlarne utan att på något sätt låta förstå eller mercka ståndets mening derom; men medan härom öfwerlades, utkallades Talman, som sedan berättade, det Hans Maij:t sändt Secreteraren Hultman och begiärdt, det

[1] Extraktprotokollet.

[2] Extraktprotokollet: ... *afhålla, måge et sådant af Dahleallmogen emot Kongl. Maj:s wackt och posteringar begynt wåld med wåld styra.*

ståndet på något sätt wille utlåta sig, antingen med Neij eller Ja, hwarföre ånyo åhördes extractet af rådsprotocollet af i går beträffande utwägars tagande till den ankomne Dalallmogens styrande, ifall de emot all förmodan och deras 2:e gångor gifne löften skulle willja tränga sig in i staden och intet med godo låta sig derifrån afhålla. Ståndet tog detta i noga öfwerwägande men fant sig icke kunna ändra sin förra yttrade mening, så länge ingen wåldsamhet finnes af Daleallmogen föröfwad; hwilcket befaltes straxt att expedieras; men häremot giorde både Secreteraren och Talman sitt förbehåld, att derest emot förmodan något skulle hända, som hade någon bedröfwelig efterfölgd med sig, i det att genom ståndets ständiga nekande Kongl. Maij:t betages att föranstallta om behörig defension emot Dalallmogen, det de måtte wara utan skuld, emedan de förestält ståndet härom; dock likwäl och oacktadt en sådan föreställning befalte ståndet, att extract af protocollet skulle meddelas på sådant sätt, som öfwerenskommit war, hwarföre detsamma af Secreteraren underskrefs med de orden: *Efter befallning.*

Inkommo 2:ne deputerade ifrån Ridd. och Adel. med berättelse, det Ridd. och Adelen hade beslutit, det waldagen må upskjutas tills i öfwermorgon; men ståndet swarade, att det eij kan aflemna någon utlåtelse, så länge det intet fådt del af fredswilckoren. Afträdde.

Uppå Secrete Utskåttets extract. protocolli af d. [1] angående Banquens slutande under de dagar, som allarmet påstår, skrefs ståndets bifall.

Adolph Friedric.

Sedermera företrädde en stor deputation, bestående af alla 3 stånden, som till ståndet aflefwererade de i går aftons ankomne fredspræliminarierne med förmälan, att de antagit desamma jemte freden samt Hans Durchleüchtihets Hertigens af Hollsten-Eutin och Administratorens Adolph Fredrichs antagande och förklarande till successor på den kongl. swenska thronen efter Kongl. Maij:ts dödelige frånfälle, bedjandes derjemte, det ståndet härutinnan wille giöra ett med de öfrige samt utnämna sine deputerade, som gemensamt med de andre ståndens kunde nu straxt träda upp till Hans Maij:t och låta weta samtel. ståndens beslut samt anhålla, att freden i dag allmänneligen må blifwa kundgjord till Dalallmogens samt hwars och ens i synnerhet efterrättelse. Emedlertid och medan härom öfwerlades, afträdde deputation uti ståndets förmak att förwänta ståndets resolution, då alldraförst uplästes fredsprélimi-

[1] Troligen avses utskottets skrivelse till K. M:t 18 juni.

nairerne, hwaraf ett stort buller yppades, i det somlige woro alldeles nögde med freden och des wilckor, men andre åter deremot woro wäl nögde med freden, dock att Danmarck skulle till freds ställas, om landet i gemen woro dermed nögdt, i annat fall kunde de intet ändra sin mening om successionen för Cronprintzen af Dannemarck utan att först få skrifwa hem och rådfråga sine hemmawarande. Af denne mening förklarade hela Uplands och Stockholms läner sig wara jemte Olof Jönsson och Anders Månsson samt Sören Åkesson ifrån Skåne, hela Bohus län, undantagandes Anders Larsson, Anders Månsson ifrån Dalsland, Olof Gustavsson och hela Nerike, Eric Jöransson, Anders Persson, Matts Öndesson och Jan Jönsson. Men deremot war Otto Olofsson, Jan Persson i Tuna, Jonas Persson i Åbro, Joseph Hansson, Jacob Pålsson och hela Österbottn samt Finland alldeles för freden.

I anseende till det myckna buller, som härigenom existerade, så war swårt att höra något, som taltes, hwarföre Talman bad ståndet komma snart öfwerens, emedan de deputerade wäntade i förmaket, giörandes till den ändan åtskillige propositioner, hwilcka alldeles förkastades; yttrandes sig Johan Ericsson ifrån Jönkiöpings län, att det wore bäst, det man går härifrån, när man intet får det man will ha.

Nils Persson ifrån Westernorrl. förklarade sig wara alldeles nögd med freden, allenast Danmarck på något sätt tillfredsställes, så att det [intet][1] infaller på en annan sida, enär man å den ena är fri.[2]

I detsamma berättades, att de deputerade gådt bort och lemnat en deputerad qwar att afhämta ståndets utlåtelse, hwarföre Talman ytterligare bad ståndet komma öfwerens; det wore den angelägnaste sak, som hela riksdagen förewarit, hwaruppå hänger icke allenast hela rikets wälgång i synnerhet utan hwars och ens serskilte; lemnandes widare till ståndets eftertancka, hwad påfölgd det skulle med sig hafwa, om ståndet helt allena skulle söndra sig ifrån de andre stånden, der man nu likwäl nästan år och dag under Ständernes sammanwaro haft till förnämsta ögnamercket att erhålla en god och någorlunda fördel-

---

1 Konceptprotokollet.

2 Härefter i konceptprotokollet: *Fientel. galerer gådt åt Westerbottn. Likaledes Lars Persson och Anders Persson från Westerbottn* [*: Westernorrl.*].

acktig fred, den likwäl icke will emottagas, då den anbjudes. Ståndet hade desutan nogsamt sig bekant, hwad kostnad det wore att föra krig. Riket hade eij mera än 2 år haft krig och dock wore alla förrådscassor tomma, som uti 20 års fred blifwit samlade, kunnandes derföre intet finna, hwarest utwägar till penningar skall tagas. Allmogen hade desutan nog mycket rustat ut folck, samt om än utwägar skulle finnas till penningar, så wore ingen tillgång på manskap, utan att icke landet skulle råka alldeles i ödesmål. Danmarck wore eij heller så mäcktigt, att deruppå skulle kunna giöras någon serdeles räkning, i synnerhet när ryssen är mästare af Finland och står således likasom i hjertat af Swerige, och innan man finge njuta fruckten af Danmarcks hjelp, wore mäst hela Swerige intagit, åtminstone norra delen, då wi i stället för en nu till erhållande god fred torde blifwa Rysslands skattdragare, hwarförutan också de andre 3 stånden, som antagit freden, lära alldeles neka till widare contribuerande och låta hela lasten falla på Allmogen, bedjandes derföre ståndet hjerteligen betäncka sig och eij sträfwa emot freden, på det efterkommande eij under en swår träldom måtte sucka öfwer dem och förbanna deras stoft och mull i deras grafwar.

Matts Ersson ifrån Stockholms [ɔ: Upplands] län med många flere påstodo, att Dalallmogen igenom en deputation ifrån ståndet skall höras om denne saken och en afskrift till dem lemnas af fredswilckoren.

I anseende härtill frågade Talman, om en deputation skall gå till de andre stånden och låta dem weta, att ståndet igenom afskrift will communicera med dalkarlarne fredswilckoren. Men åtskillige påstodo, att de wille gå utan de andre ståndens tillstånd, hwaremot Talman, Otto Olofsson, Jan Persson, Joseph Hansson och några flere yttrade sig det wara altför eftertänckeligit att utan communication med de andre stånden gå någorstädes, utan i det stället woro rådeligare, att deputerade ifrån Ständerne kunna gå ut och tala med dalekarlarne och underrätta dem både om fredswilckoren och om sakernes sammanhang, på det de måge blifwa utom tullen och intet löst folck få orsak till sjelfswåld.

Medan det således öfwerlades och discourerades, berättades, att som de andre stånden intet fådt swar ifrån ståndet, så hade de upträdt till Hans Maij:t och låtit weta, att de emottagit fredswilckoren och i underdånighet begiärdt, att freden måtte blifwa

kundgjord, hwarföre densamma nu å wederbörlige ställen i staden publicerades under puke- och trumpeteklang.

Förthenskull stadnade ståndet i det slut, att som det icke blandat freden med successionswercket utan, hwad den förra angår, densamma högeligen önskat och ännu åstunda, men hwad det sednare beträffar, redan i föllje af sine principalers willja utnembt Hans Kongl. Höghet Cronprintzen af Dannemarck, så förklarade sig ståndet wäl wara nögt med freden, dock att Dannemarck först tillfredsstält warder, emedan ståndet sig eij understår att gå ifrån sitt gjorde wal; hwilcken mening ståndet befalte skrifwas uppå fredspréliminairerne oacktadt alla bewekelige föreställningar både af Secreteraren och Talman att bifalla simpliment, såsom de andre stånden gjordt, kunnandes man sedan serskilt föreställa om Danmarcks tillfredsställande, och förthenskull underskrefs thetta af Secreteraren äfwen med the orden *Efter befallning*. Utlåtandes sig ståndet sjelfwe willja stå för alt answar. Dock förklarade Otto Olofsson, Jan Persson, Jonas Persson, Joseph Hansson med flere, som warit för fredens emottagande utan förbehåld, sig alldeles wara enige med Secreterarens och Talmannens anförde meningar.

Tisdagen den 21 Junii 1743.

Allmogens deputerad från Elfsborgz län.

Ståndet samlades klockan ½ till 8, då en bonde wid namn Anders Persson i Kilan och Kinnarums sockn hade företräde, som ifrån Marcks, Bållebygds och Wedens härader uti Scaraborgs [ɔ: Älvsborgs] län blifwit hitskickad, andragandes såwäl munteligen som ock skrifteligen igenom bref till förenemde häraders härwarande Riksdagsman Biörn Persson, hwaraf en copia aflefwererades, jemte fullmackt af Kinds härad, orsakerne till des hitsändande wara landets uselhet och oförmögenhet att widare kunna uthärda med kriget, emedan månge under de förflutne 2:ne ofredsåren utgjordt 2 à 3 karlar för hwar rote, jemwäl ock hela Finland uti fiendens wåld samt hela arméen förlorad, så att de uti sin fattigdom intet widare förmå att recrutera. Förthenskull är theras willja först, att detta swåra kriget måtte förwandlas i en önskelig fred, och sedan att efter wår nu allernådigste Konungs dödelige frånfälle den Högsta wille gifwa dem en mild och nådig konung i stället, skolandes der nedre i orten wara utkommit ett allmänt ryckte, att en så kallad

Succession, fred.

Biskopen af Lübeck.

Biskop af Lübeck skall wara af Adelen utwald att succedera till Sweriges crono, hwaraf de eij ännu weta sanningen fullkomligen utan begiära få kunskap derom, men till att winna tiden willja de likwäl låta Herdagsmannen förstå sin mening, och oansedt dem icke tillkommer att uti en så granlaga sak tala likwäl, hwad Biskopen af Lübeck beträffar, så kunna de så mycket mindre dertill samtycka eller bifalla, som de eij weta, om han är af wårt kongl. blod eller eij, utan är deras enhällige, fullkomlige och alfwarsammelige willja och till Riksens Höglofl. Ständer underdån-ödmjukaste begiäran, det Cronprintzen af Dannemarck må blifwa utkorad till en regierande konung öfwer Sweriges rikes inbyggare, hälst och emedan han är af gammalt redeligit konungablod, då de ock genom Guds nåd förmoda sig bekomma en önskelig fred. Förklarandes den utskickade sluteligen landets mening wara att hellre uthärda med kriget än antaga freden med Biskopens af Lübeck antagande till successor.

Talmannen underrättade denne hitskickade Bonden om fredswilckoren och att den omnemde Herren till successsionen, Biskopen af Lübeck, eij wore någon prest såsom wåre biskopar, utan en regerande hertig af hollsten-gottorpske Huset samt en descendent af Högstsal. Konung Gustav Eri[c]sson i Swerige, i anseende hwartill Riksens Ständer antagit freden med wilckor af högstberörde Herres utnemnande till successor, hwarföre ock freden i går blifwit allmänneligen kundgjord under puke- och trompeteklang, hwarom äfwen Kongl. Maij:ts nådige bref till hrr landshöfdingarne äro afsände, som förmodeligen uti landsorterne äro allmänneligen kundgjorde innan des hemkomst.

Denne utskickade Anders Persson anhölt derföre om ståndets bewis, att han andragit, hwad honom blifwit committeradt, hwilcket bewilljades, hwarjemte också tillkiännagifwes, att Gud den högsta behagat lemna oss en hugnelig fred, hwilcken i går blifwit kundgjord, samt Kongl. Maij:ts bref derom äro afgångne till landsorterne, hwarefter han afträdde.

Torsdagen den 23 Junii 1743.

Dalallmogen slagne.

Talman anförde ganska bewekeligen den bedröfwelige händelsen i går sig tilldragit med dalkarlarne; de hade intet welat antaga Konungens nåd, som dem blifwit tillbuden, utan deremot twert emot deras egen lofwen och öfwerenskommelse med Riksens Ständers fullmäcktige i går förmiddagen här i ståndet att

straxt begifwa sig ur staden i det stället låtit slå allarm och sig samlat uppå Norremalms torg samt oacktadt både föreställningar och till dem skjedde löften intet welat aflefwerera sine gewär och att sig i stället utur staden begifwa; så har Hans Maij:t nödgats låta krigsfolcket marchera att dem med wåld dertill twinga och således förment hos dem injaga skrämsel, men af sådant alt intet låtit beqwäma sig utan begynt låssa skått, hwaraf Hans Excellence Riksrådet Herr Baron Adlerfelt, som dem till Konugens nåds emottagande förmant, blifwit dödeligen sårad, hwarföre befallning blifwit gifwen till att skjuta på dem med de framdragne styckenen samt, sedan de begynt taga flyckten, låta eftersättja dem både med cavallerie och infanterie till att taga wapn och gewär ifrån dem samt såsom uproriske och olydige undersåtare föra dem i arrest att undergå ett swårt straff, warandes många wid detta tillfället komne om lifwet och flere illa sårade; kunnandes Talman eij nogsamt med orden utföra den hjertelige sorg och ängslan han hos sig hyser öfwer det, att en tid skall antecknas uti wåre historier, hwaraf finnas skall, att wåre egne medbröder, ledde af egen yra och sjelfswåld, blifwit af Konung och Riksens Ständer förestälte och förmante till lydna och hörsamhet för deras konung och öfwerhet men, såsom förkastandes all nåd, omsider uppå Norremalms torg drängte uti deras egit blod samt en del belagde med band och boijor till att än widare undergå ett swårt straff. Den högsta Guden, för hwilcken ingenting är fördolt, hwilcken ser det innersta och wet allas tanckar och rådslag, honom hemställer han, hwem som warit wållande till ett sådant blodbad, ock gifwe Gud, att intet mången oskyldigs blod torde en gång utkräfwas af den, som wållande warit till des utgiutande.

Eric Jöransson ifrån Jemteland beklagade mycket, att en sådan bedröfwelig händelse sig tilldragit; förmälandes derhos, det torde mången ibland ståndets ledamöter blandat sig uti Dalallmogens wäsende och genom sitt tal gjordt dem mera genstrefwoge, der likwäl en sådan, såsom bättre underrättadt om sakernes tillstånd, snarare hade bordt afråda dem ifrån deras galenskap och torde nog swårt hafwa deras blod uppå sitt samwete, hwilcket är honom den swåraste dommaren, ock oacktadt att han för menniskjor tror sig wara fördold, så kan han ändock intet undfly Guds hämd och straff.

I anledning härof roptes af åtskillige, det Olof Gustavsson

från Nerike och Anders Månsson från Skåne wore torde hända wid närmare undersökning nog delacktige i detta owäsende.[1]

Olof Jönsson ifrån Skåne, Öhrman med flera förestälte, om icke sådant alt numera må förglömmas och ingen widare tillwitelse skje ståndets ledamöter emellan; hwad som härtills wore skjedt, wore gjordt i en god mening, ingen hade tänckt, att sakerne skulle hafwa en så bedröfwelig utgång och dalkarlarne så halsstarrige.[2]

Olof Jönsson ifrån Nerike: Det wärsta är, att man intet får gå i fred på gatan, ty alla skylla Bondeståndet för orsaken till hela owäsendet, hwilcket är det alldraswåraste.

Talman förmante ståndet till endräcktighet och sämja; han hade sagt och förestält ståndet åtskillige resor, att det intet wore wäl att begynna successionsquæstionen och sammanbinda densamma med freden, men sådant wore af ståndet illa uptagit; sedermera har han än widare erindrat derom, då det slagit fel med Hertigns af Hollstin-Gottorp utnämnande, då ståndet utnemdt Cronprintzen af Danmarck, emedan hjelp förmodades ifrån den sidan till Sweriges hjelpande, hwarföre han ock hoppas ernå ståndets intygande, det han till des nöije fördt sitt tal wid åtskillige tillfällen såwäl i Secrete Utskåttet och Stora Secrete Deputationen, som ock enär han å ståndets wägnar wid deputationer fördt ordet hos de andre stånden och påmint samt anhållit om deras biträde uti denne saken. Numera hafwa sakerne wändt sig uppå ett annat sätt. Wi hafwa fådt fred med Ryssland, hwarigenom mäst hela Finland återgifwes, undantagandes Kymenegårds län, med det wilckor att Administratoren, Hertigen och Biskopen af Lübeck Adolph Fredrich må utnämnas och antagas till efterträdare på den swenska thronen. Och således will han nu weta, hwad ståndets tancka är uti successionssaken?[3]

Mästa delen förklarade sig wara nögde.

Jan Ericsson ifrån Jönkiöpings län androg, det han war alldeles nögd med freden; dock wille han för sin underrättelse begiära weta, om i fredstractaten står nemt om defensive och

---

[1] Härefter i konceptprotokollet: *Talman förmante till enighet.*

[2] Härefter i konceptprotokollet: *Erik Jöransson: Deras egit samwete skall döma. Talman förmante till widare enighet, lärer komma på Rikssalen, angelägit werck.*

[3] Härefter i konceptprotokollet: *Olof Andersson: Bäst att hwart län får säga s. mening. Talman: Alla sitta ned; annan mening stiger upp. Öhrman: Wessmanl. och Dalarne nögd, jag också.*

offensive allience, hwilcket, ifall så wore, efter des tancka wore mycket eftertänckeligit, eftersom Ryssland, hwilcket alltid är inweckladt i krig, snart kunde leda in Swerige med sig, då man hade föga nytta af en sådan allience utan snarare skada. Men sedan han blifwit underrättad, att det wore en brukelig term wid fredstractater, så förklarade han sig dermed wara nögd.

Jöns Larsson, Anders Månsson och Mårten Andersson från Skåne förklarade sig alldeles förblifwa wid Cronprintzen af Danmarck, så länge intet Danmarck är tillfredsstält; ty att få tillbaka Finland och mista Skåne wore ett och detsamma.

I anledning häraf och att åtskilligt anfördes utan redighet, gjorde Talman följande proposition: *Den, som är nögd med freden och med conditionen af Hertig Adolph Fredrics antagande till successor, sitter stilla; men den, som intet dermed nöijes, stiger up och säger sina skiäl till protocolls?* Ingen stod up. Hwarföre Talman frågade ytterligare, att ifall han i dag uppå Rikssalen tillspörjes om ståndets mening, om han skall swara Ja? Hwilcket bejakades.[1]

Sedermera berättade Talman, att det wore öfwerenskommit, det samtel. stånden såsom i dag skola träda uppå Rikssalen, emedan waldagen för det i går skjedde bullret wore upskuten tills i dag, då ståndet tillspordes, om något wore härwid att påminna. Ståndet förklarade sig härmed wara alldeles nögt, och sedermera efter skjedd anmälan inkom Riddarhussecreteraren Wulfwenstierna och berättade, att Ridd. och Adel. befalt honom anmäla deras wänlige hälsning och inhämta ståndets utlåtelse och bifall öfwer några puncter rörande ceremoniellet wid den solenné acten, som i dag kommer att gå för sig angående walet:

1:o. Om icke efter sluten predikan Riksens Ständer kunde fördrölja qwar på Rikssalen och declarationen giöras där in pleno plenorum.

2:o. Om icke Herrar Riksens Råd nu förut måtte igenom 4 deputerade af Ridd. och Adel. samt 2:ne af de andre stånden anmodas att komma med på Rikssalen till att giöra denne acten så mycket ansenligare.

3:o. Om icke Herr Landtmarskalcken och de andre respective

---

[1] Härefter i konceptprotokollet: *Per [ɔ: Lars] Jonsson if:n Skarab.: Generalerne straffas, godt slut af r:d:n. Talman ganska bewekel. tackade Gud för det enhällige walet.*

ståndens Talemän, så länge gudstiänsten påstår, blifwa efter wanligheten sittjande hwar för sitt stånd; men efter gudstiänsten träder Herr Landtmarskalcken till landsmarskalcksbordet, hwarest alla 4 ståndens Secreterare sittja och föra protocollet.

4:o. Om icke den af Hr Landtmarskalcken till giörande proposition kan beswaras af alla 4:a stånden gemensamt och på en gång, så att Hr Landtmarskalcken intet behöfwer ståndswis inhämta deras utlåtelse.

5:o. Om icke sjelwa föreningsinstrumentet sedan må upläsas och

6:o om Riksens Ständers beslut må notificeras Hans Kongl. Maij:t igenom en gemensam deputation af alla 4 stånden, som af Hr Landtmarskalcken anföres.

Detta biföls och Secreteraren Wulfwenstierna afträdde.

Uplästes Ständernes projecterade förening angående Hans Durchleuchtighets Hertigens och Administratorens af Hollsten Adolph Fredrics förklarande till efterträdare på then kongl. swenska thronen, gjord och fastställd i Stockholm d. Junii 1743, hwarwid eij något war att påminna.

Sedermera upträdde ståndet klockan 11 uppå Rikssalen och återkom klockan 2, sedan derstädes enhälleligen af alla fyra stånden Hans Durchleuchtighet Hertigen Adolph Fredric af Hollsten-Eutin efter sluten gudstiänsten blifwit wald och utropad för successor på den kongl. swenska thronen.[1]

Talman önskade sluteligen den Högstas wälsignelse till detta wercks fullbordande och att det måtte lända till Guds namns ära och wårt beträngda rikes wälgång och sällhet, så att wåra efterkommande måtte tacka oss för wåra giöromål.

Till slut söngs psalmen Nu tackar Gud alt folck, hwarefter lästes Herrans bön och wälsignelse, samt sedan åtskildes ståndet.

Onsdagen den 29 Junii 1743.

Allmänna beswären.

Sedan [ståndet][2] war samlat, förmante Talman ståndet till inbördes enighet, och att med alla enskyllte afsickters å sido

[1] Ett memorialprotokoll från plenum plenorum på Riddarhuset är bevarat men ger på grund av sin knapphändighet och delvisa svårläsbarhet inga upplysningar av värde. Namnen, utan hemortsuppgift, på de 24 av ståndets ledamöter, som i en med de andra stånden gemensam deputation skulle underrätta konungen om valet, äro skrivna med blyerts och därför svårlästa.

[2] Konceptprotokollet.

sättjande endast arbeta på ståndets angelägenheter och det, som till des sanskylldiga nytta ländande wore; föreställandes derföre, om icke de nu projecterade samt renskrefne resolutioner på ståndets allmänna beswär kunde med de andre stånden communiceras, hwilcket samtycktes, och derföre upsattes och justerades straxt ett utdrag af protocollet till vehiculum med beswären.

Tullsocieteten.

Åhördes Jonas C. Öhrmans memorial[1] om Tullarrendesocietetens uphäfwande, hwilcket biföls och att extractum protocolli upsättes, till des att en tulldeputation blifwer förordnad.

Tullförhögningen.

I lika remitterades till samma deputation Hans Pakainens memorial[2] om dyrhet på hampa, hwilcken förorsakas igenom åtskillige tullförhögningar, hwilcket också skjer igenom extractum protocolli.

Åhördes finska fullmäcktiges memorial till Kongl. Maij:t om Finlands usla tillstånd, hwilcket ståndet fandt godt att i underdånighet låta recommendera genom 2:ne deputerade.

Otto Ohlsons memorial om de 1738 licentierade Herrar Riksråden.

Åhördes Otto Olofssons memorial[3], dat. i dag: Att sedan den stora och altsmäcktiga Guden nådeligen behagat förläna oss then utwärtes friden med wår härtills hafde uppenbara och mäcktiga fiende ryssen, hwarigenom wi med Guds hjelp kunna sittja i frid och ro för alt fiendteligit infall, är icke mindre angelägit och till wår inbyrdes trygg- och säkerhet högst nödigt, att Riksens Höglofl. Ständer under theras ännu här wistande draga all tidig och öm försorg, thet wår inwärtes oro undersåtarne emellan måtte med all försicktighet och laglige hjelpemedel dämpas och förekommas, så framt wi elljest willja giöra oss försäkrade, att then erhåldne friden skall äga något långwarigt bestånd och wi skola komma att njuta the fredsfruckter, som sjelfwa fridsförsten Herren Gud ett fridälskande och i hans och rätter wandrande folck tillsagt och lofwat hafwer.

Att uprepa alla the grundorsaker, som warit wållande till wår inbördes osämja och misshällighet, är för honom, som theruti en otillräckelig insickt äger, helt omöijeligit, som han ock, hwad honom i så måtto kan wara okunnigt, gjerna till andras och för sitt fädernesland wälmenande medundersåtares christeliga och lagliga rättande updrager och önskar, att det måtte i sinom tid uppenbart blifwa, på thet såwäl publicum som hemmawarande,

---

1 Tryckt som Bil. 68.
2 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 362 f.
3 Ibid., fol. 98 f.

hwilcka honom derom instruerat, kunde få en tillräckelig kundskap och blifwa tillfredsställte.

Thetta kan han dock eij undgå att för thenne gången anföra, och hwartill han äfwen af sine hemmawarande hafwer skriftelig befallning; att som the Herrar Riksens Råd och höga embetsmän, hwilcka wid 1738 års riksdag ifrån theras embeten blefwo afsatte, eller som tå kallades licentierade, dock med tillagd pension, hwarcken tå eller sedermera uppå theras trägna anhållan njutit wederbörlig ransakning och dom till godo, publicum eller undersåtarne icke heller blifwit till minsta delen underrättade om the orsaker, hwarföre the ifrån theras innehafwande höga embeten blifwit stötte, men likwäl till theras bewilljade understöd måst alla thesse swåre åren ganska kiänbart bidraga, hwilcket eij annat kunnat än upwäckja uti landet mycket bekymmer och tillika en stor upmercksamhet; så har jag nu hörsamlingen bordt underställa, hwartill, som förberört är, han af sine committenter fådt uttryckelig befallning, som han äfwen uti ståndet tillförende upwist och wunnit enhälligt bifall, om icke högbemelte Herrar Riksens Råd nu straxt böra insättjas uti theras förr hafde säten i Rådet, men tillika then anstalt författas, att then laga undersökning, som the sjelfwe begiärdt till theras oskulds å daga läggande, måtte, ifall Riksens Ständer sådant för oumgängeligit skulle finna oförsummat, för sig gå och till Riksens nu församlade Ständers kundskap komma. Och som han på sitt samwete eij annat kan finna, än att then owanlige procedure, som med merhögbemelte Herrar wid the förflutne [riksdagar][1] blifwit tagen, är ett ibland the största misshälligheetsfrö, som uti wårt rike blifwit utsådt, så giör han sig ock genom Guds nåd alldeles försäkrad, att therest thenne hans wälmenande tancka af Riksens Ständer höggunstigast blifwer antagen och gillad, thet mycken oro undersåtarne emellan skall blifwa dämpad och häfwen, hwartill han än widare then nådige och barmhertige Gudens milda wälsignelse af hjertat önskar och anropar; bedjandes för öfrigt, att ståndet gunstigast täcktes thetta högstangelägne och nyttige ärende med the öfrige stånden igenom extractum protocolli communicera och till ett höggunstigt bifall recommendera.

Detta biföls, kommandes extractum protocolli härom att upsättas.

---

[1] Memorialet.

Sedermera fants godt att memorial upsättes till Secrete Utskåttet med föreställning om en wiss tids utsättande, innom hwilcken collegier och ämbetsmän måge inkomma med sine förklaringar öfwer Allmogens supliquer. Allmogens angelägenheter.

Jemwäl ock supplique till Kongl. Maij:t, att Allmogen må få betalning för sine skjutser och giärder under det förflutna kriget eller ock i stället för betalning få afkorta sina fordringar emot deras cronoutlagor. Skiutzer och giärder.

Sedermera afsändes en deputation till de andre stånden att afgifwa resolutionerne, som äro projecterade öfwer ståndets allmänna beswär, samt hos Ridd. och Adelen tillika påminna om instructionens afgiörande för Tulldeputationen. Allmänna beswär.

Capitaine wid Kongl. Lifgardet Strömborg hade företräde och notificerade Hans Excellences Riksrådets Herr Baron Adlerfelts dödelige afgång medelst den blessure han undfådt förleden onsdags uti calabaliquen med dalekarlarne samt inviterade Talmannen å ståndets wägnar uti sorgstället wid des begrafning. Riksrådet Adlerfelts död.

Ståndet beklagade högeligen denne Herrens frånfälle i anseende till des nitfulle sinne för rikets wälgång, och att det skolat händt wid ett så bedröfweligit tillfälle, bediandes om des hälsnings anmälande hos de förnäme sörjande.

Uplästes fölljande utdrag af rådsprotocollet.

1:o. Af d. 21 Martii angående de officerares ihugkommelse, som biwistat actionen wid Willmanstrand, i anledning hwaraf Kongl. Maij:ts willja är, att Generalmajoren Herr Baron Wrangel undfår generallieutenants, Öfwersten Hr Baron Gripenhielm generalmajors och Öfwerstelieutenanten Hr Grefwe Wasaburg öfwerstefullmackt, hwaröfwer Ridderskapet och Adelen hade resolverat, att de bifalla Riksens Råds yttrade mening med den tillägning, att Kongl. Maij:t i underdånighet må anmodas att wid sig yppande tiänlige vacancer äfwen hafwa nådig åtancka för de andre öfwer- och underofficerare, som wid detta eller annat tillfälle genom deras wälförhållande emot fienden distinguerat sig i Finland; hwilcket af Borgareståndet war bifallit; men Presteståndet hade i underdånighet bifallit Kongl. Maij:ts yttrade tancka, det ståndet också gjorde. De som biwistat actionen wid Wilmanstrand.

2:o. Af d. 28 hujus med project till en förordning angående budkaflars utskickande och omkringbärande i landsorterne, hwarwid ståndet för des del det allenast hade att påminna, att som wid upkommande skogs- eller annan wådeld tiden utan alt för stort äfwentyr eij kan tåla att hämta budkafla från crono- Budkaflars utskickande.

betiänterne och desutan, der byordningar äro inrättade samt sådane serskilte öfwerenskommelser gjorde, som tiäna till byelagens bästa, alltid warit wanligit att wid tillfällen af skogseld och nödige skallgånger skicka budkafla, så wore ock angelägit att i ofwannemde förordning införas måtte, det wid merberörde tillfälligheter, som dröijesmål eij tåla, upsyningsmän i byelagen och slike sockne- eller byemän, som sins emellan kunna hafwa någon förening till gemensam nytta i deras oeconomie, måge hafwa frihet att skicka budkafla, dock att den af dem underskrifwes och ärendet tydeligen utsättes. Hwilcket igenom extractum protocolli med de öfrige stånden till bifall communicerades.

3:o. Af d. 13 April sidstl. med project till förordning angående deras straff, som söka giöra sig oduglige till krigstiänsten, hwilcken med påskrift remitterades till Justitiæ- samt Landt- och siömilitiædeputationerne.

Postbetienter från Finland.

4:o. Under d. 12 April angående några ifrån Finland hitflycktade postbetiänters lön, som remitterades till Secrete Utskåttet med bifall.

5:o. Af d. 23 April angående voteringar wid prästewal, och remitterades till Justitiædeputation, samt

Adlerstråhle.

6:o af d. 7 April angående öfwerstefullmackt för Öfwerstelieutenant Adlerstråle wid Dalregementet, hwilcket biföls med påskrift.

Forum för den arresterade Dahlallmogen.

Åtanckan af det i nästledne wecka yppade upror utaf den här i staden inkomne Dalallmogen gaf ståndet anledning att för des del wara omtänckt, huru, sedan den förordnade Urskillnings- eller Undersökningscommissionen des giöromål fulländat, de sedan förekommande laga ransakningar och derpå följande domar måtte företagas i ett sådant foro, som för des anseende samt namn af owäldughet allmänt i riket wore bekant. Och föll ståndet på den tanckan att bäst wore, det Kongl. Maij:ts och Riksens Swea Hofrätt utses till forum, hwarest de, som finnes wara uphofsmän till ofwannemde högstskadelige upror, komma att undergå ransakning och laga dom. Hwilcket igenom utdrag utur protocollet med de andre stånden communicerades och emedlertid af en deputation förut munteligen berättades.

Carlscrona Borgerskapz privilegier.

Fants godt att i anseende till de andragne skiälen bifalla Borgareståndets föreställning igenom extractum protocolli under d. 18 hujus, som uplästes, beträffande förbud för Kongl. Ammiralitetsstaten i Carlscrona att på något sätt idka någon sådan

näring, som i förmågo af privilegierne Carlscrona stads Borgerskap enskilt är tillständig. Hwilcket genom utdrag af protocollet communicerades med Prestestånde t.

Som åtskillige af ståndets ledamöter saknades, hwilcka förmentes wara hemreste utan lof, så gjordes undersökning derom, då wid upropandet fölljande funnos wara olofwandes borta, neml.

Lars Ericsson i Berga och Jan Ericsson i Hammarby från *Stockholms* län,

Per Larsson från *Cronobergs* län,

Anders Håkansson i Hörstorp från *Östergiötland.*

Biörn Persson i Getekulla från *Elfsborgs* län är wäl utan tillstånd bortrest men har dock gjordt Sven Jönsson [ɔ: Jöns Svensson] från samma län till fullmäcktig i sitt ställe.

Olof Ericsson i Fogdhyttan och Anders Larsson i Pershyttan från *Nerike och Wermeland.* De öfrige, som saknades, woro med ståndets tillstånd bortreste och hade i sine ställen satt andre fullmäcktige, och förmentes desutan, att de lära snart komma tillbaka. Wid detta tillfället begiärte Michel Jacobsson från Åbo och Biörneborgs län lof att resa hem, hwilcket bewilljades, emedan Hinric Jansson från samma län lofwade bewaka des committenters bästa.

I lika måtto erhöllo dessa också tillstånd, neml.

Anders Persson i Skutterstad från Callmare län, i des ställe Jon Ericsson från s[amma] län,

Olof Larsson från Gottland, des fullmäcktig Per Carlsson från Öland och

Mårten Andersson från Mallmöhus, i hwars ställe är Jöns Siunasson från s[amma] län.

Sedermera beslöts, att Talman talar wid Herr Landtmarskalcken, det befallning må skje, att dalkarlarne, som äro arresterade och warit delacktige uti uproret samt nu uppå fartyg äro embarquerade, måge sättas i land, på det eij af hettan och trängslen någon sjukdom må existera ibland dem; men skulle detta wägras af Landtmarskalcken, så går Talman till Hans Maij:t härom.[1] Daleallmogen.

En deputation ifrån Borgarest. aflemnade s[itt] stånds tancka igenom utdrag af protocollet i dag om sättet till den undersökningen med den uproriske och nu arresterade Dalallmogen.

---

[1] Härefter i konceptprotokollet: *Erik Andersson if:n Stockh. län får resa hem på några dagar.*

Onsdagen den 6 Julii 1743.

Lindring i contributionerne.

Talman berättade, att sedan den Högsta nådeligen täckts wälsigna landet med den högst efterlängtade kiära freden, hafwa ståndets deputerade uti Secrete Utskåttet derstädes erindrat, om icke Allmogen, som under krigstiden mycket warit belastad med gärder, inquarteringar, durchmarcher, skjutser med mera, måtte på något sätt numera få smaka någon fredsfruckt och lindras uti de allmänne utgifterne eller contributionerne; hwilcket hos Secrete Utskottet kommit i öfwerwägande, då Herr Cammarrådet Wulfwenstierna genom memorial gifwit sin mening tillkiänna, som af Secrete Utskåttet till plenorum ompröfwande och bifall blifwit hemstält, hwarföre detsamma uplästes; hemställandes Hr Cammarrådet i anseende till andragne skiäl, att intet all contribution kan eftergifwas, om icke Allmogen på landet kunde för fenstercontribution såsom en owanlig afgift förskonas; likaledes om icke åboafgiften och bewillningen för theras barn samt tiänstefolck så i contribution som lön- och betalningsafgiften, ther 8 eller flere åboer på ett hemman äro, kunde för them äfwen för i år modereras till helften emot 1734 års bewillning och 1739 års lön- och betalningsafgift, emedan personelle afgifterne tyckas falla thesse, som så ringa hemmansbruk hafwa, swårare än på andre orter, ther eij så många åboer på ett mantal äro. Hwarförutan Westerdalarne alldeles kunde förskonas för innewarande års contribution samt lön- och betalningsafgift.

I anledning häraf begynte ståndet att discourera härom[1], hwaraf ett stort buller yppades, i det åtskillige[2] påstodo, att om man skall smaka fredsfruckten, måtte den sträcka sig till alla hemman i gemen och eij till några i synnerhet, ty ofta händer, att ⅛-dels hemman är bättre än både ¼ och ½, och desutan gifwes eij i många landsorter så små hemman, som här omtalas att njuta eftergift, hwaraf eij annat kan följa än jalousie och missämja uti landet och inbyggarne emellan[3], utan hellre i det stället proportioneras eftergiften efter hemmans storlek, då hwar ock en hafwer att fägna sig af fredsfruckten; warandes desutan mäst alla små hemmansdelar uti Wermeland och Dalarne för

---

[1] Konceptprotokollet: *Jöns Swensson if:n Elfborg kunde intet samtycka härtill utan att en likhet sker på alla hemman.*

[2] Konceptprotokollet: *Olof Jönsson och Sören Åkesson if:n Skåne.*

[3] Enligt konceptprotokollet framfördes denna synpunkt av Anders Månsson i Älvsborgs län.

bergsbrukens skuld och derföre tyckas förtiäna så mycket mer igenom kiörslor, kolning och sådant mer.

Häremot föreställte Talman ståndet att betäncka, hwad efterfölgd det skulle hafwa med sig, att enär man hos deputationerne och de andre stånden söker förskaffa Allmogen och landet lisa och lindring uti utgifterne, hwaröfwer så mycket qwides för des fattigdoms skull, så måste man ändock med ängslan förnimma, att sådant eij will emottagas och det allenast för den orsaken, att den, som är mäst fattig, först hjelpes, och den rike eij också tillika derunder begripes; wisandes derhos att der 8 åboer äro på ett hemman, får cronan 4 dahl:r sm:t i afgift, och der 4 åboer äro, betales eij heller mera; hwarföre han bad ståndet, att då hjelp kan tillskyndas de fattige, ståndet intet wille stå deremot och onödigtwis begynna buller, hwarjemte Jan Persson i Tuna yttrade sig, huru eftertänckeligit det wore att intet willja lisa och lindra de mäst fattige, enär tillfälle gifwes; han kunde intet låta obemält den fattigdom, som finnes uti Wästerdalarne, hwarest folcket mäst äter barckbröd och tackar Gud högeligen, enär de kunna erhålla detsamma, och om icke sådant folck woro medymckan wärde och hjelp behöfde.

I detsamma hade Fru Generalskan Buddenbrock tillika med des son, Lieutenanten wid Gardet, företräde, bedjandes med gråtande ögon ganska bewekeligen om någon eftergift och lindring i straffet för des man, Generallieutenanten Buddenbrock, warandes nögd med hwad straff han kunde beläggas, allenast han finge behålla lifwet.

Talman lofwade att willja föreställa ståndet än ytterligare härom.

Sedan Fruen afträdt, förestälte Talman ånyo, om icke ståndet wille öfwerenskomma om contributionssättet samt länswis yttra sin mening till protocolls, hwad han finner bäst för sine hemmawarande?

Jan Ericsson från Jönkiöpings län frucktade, att ståndet härigenom blifwer inledt uti något twång att contribuera, bindandes händerne uppå sig sjelf, enär det härtill samtycker på det sätt, som blifwit projecteradt; desutan hade han hoppats att slippa all contribution wid denne riksdag, men enär det intet skjer, så är en ringa afgift ingenting, och derföre samtycker han till eftergift för de magre landsorterne men intet för sin egen.

Otto Olofsson och Per Suensson yttrade sig hafwa sedt Landshöfdingens bref till Kongl. Cammarcollegium, att de små klufne hemmanen i Wermeland intet mäckta utgifwa sin jordeboksränta, mycket mindre extra bewillningar, och derföre fordrar rättwisan, att den mera hafwer, bör mera betala. Hwaremot Anders Månsson från Dalsland swarade, det han kiänner såwäl Wermeland som Dalsland, och att i Wermeland är 1/16 hemman bättre än 1/2 på Dalsland, warandes desutan Dalsland äfwen såwäl en gräntzeort som Wermeland, och derföre är hans mening, att en likhet skjer efter hemmantale[t]s storlek.

Änteligen efter något ytterligare discourerande[1] stadnades i det slut, att hwad fönsterafgiften widkommer, så bifalles den, men beträffande contributionens eftergifwande af de mindre hemmantal, så will ståndet sig widare derom utlåta.

Jan Persson i Tuna bad ståndet betäncka, det nöd och hunger warit största orsaken till det buller, som skjedt i Dalarne, hwarföre det wore eftertänckeligit, att om de andre stånden samtycka härtill, så är ståndet sjelf deremot, der man likwäl snarare skulle trodt, att det först samtyckte och sedan recommenderade saken hos de andre stånden; men detta förorsakade mycket buller, att dalkarlarne såsom uprorsmän skulle förskonas men de trogne undersåtarne betungas, hwarföre än ytterligare fants godt, att ingen ändring skjer uti ståndets redan härom fattade slut.

Finska deputerade.

Riddarhusfiscalen Cedercrona hade efter anmälan företräde, berättandes sig hafwa in commissis att låta ståndet weta, det Ridd. och Adel. i anledning af Secrete Utskåttets extract. protocolli under den 4 hujus om några nödige måls afgiörande innan denne riksdagens slut utnemt sine deputerade till finska ärendernes reglerande. Afträdde.

Contributionerne.

Efter anmälan inkommo 2:ne deputerade ifrån Borgareståndet, som öfwerlefwererade Hr Cammarrådets Wulfwenstiernas memorial, hwilcket befants wara alldeles samtyckt af de andre stånden igenom påskrift; giörandes Borgareståndet sig försäkradt therjemte om ståndets bifall och samtyckte till then begiärte eftergiften af fönsterafgiften för städerne.

Sedermera de deputerade afträdt, ventilerades ånyo denne saken, då somlige höllo före att, emedan igenom detta contribu-

[1] Konceptprotokollet: *Efter mycket och häftigt discourerande...*

tionssätt kan förorsakas oreda både uti upbördsstämmor och Allmogen emellan, så wore bättre att föreställning skjer hos de andre stånden om jemlikhet så för större som smärre hemman[1]; yttrandes sig Jan Ericsson från Jönkiöpings län, det ståndet intet borde utlåta sig om denne saken, sedan de 3:ne stånden bifallit memorialet, utan låta den wara sådan som den är; ty eftergiften af fönstercontribution är för intet att anse och eij wärd att tacka före; men deremot höllo en del före, att memorialet borde bifallas simpliciter och på samma sätt, som de andre stånden gjordt, alldenstund nu gifwes ett tillfälle, hwilcket så snart eij stode att erhållas och kunde sedermera tiäna såsom en wigg eller grund för ståndet att framdeles blifwa mera lisadt.

Detta alt oacktadt måste resolution således upsättas: Ståndet bifaller detta memorial hwad fönsterafgiften angår, och beträffande de öfrige derutinnan andragne momenta så kunna de tills widare hwila, emedan ståndet framdeles will inkomma [med][2] des påminnelse och yttra sig, huru jemckningen therutinnan så må skje, att Allmogen i gemen kan lisas. Och sedan detta war justerat, påskrefs memorialet.

Jan Ericsson ifrån Jönkiöpings län och Olof Jönsson från Nerike påstodo än ytterligare, att i anseende till de öfrige ståndens bifall af memorial[et] uti Expeditionsdeputation protesteras emot expedition af de personelle afgifterne, så länge och till des ståndet får widare utlåta sig derom. Hwilcket eij samtycktes.

Ståndet kom öfwerens, att föreställning giöres hos Herr Landtmarskalcken, det plena än widare i denne weckan måge sammankomma, då Generalens Grefwe Lewenhaupts dom kunde företagas och afgiöras, i annor händelse will ståndet wara utan answar, om något widare buller i landet skulle yppas.

Finske ärenderne.

Magister Helledaij utkallade Talman och läta weta, det Preste-ståndet utnemt sine deputerade till finske ärendernes reglerande och öfwerseende. Hwarföre ståndet lät för sig upläsa Secrete Utskåttets extractum protocolli af d. 4 hujus angående några mål, som erfordra Riks:s St:rs åtgiörande, innan de wid denne riksdag åtskilljas, hwarutinnan uti 4 § hemställes, att nödige mått och författningar böra i tid påtänckas och beredas till Finlands återtagande i besittning, indelningswerckets uprättande

[1] Enligt konceptprotokollet framfördes dessa synpunkter av Jonas Persson i Åbro, Olof Andersson och Jonas Jakobsson.

[2] Konceptprotokollet.

derstädes för krigs- och landsstaten samt landthushåldningens och oeconomiens uphjelpande med mera. Öfwer hwilcket alt lärer nödigt acktas, att en serskilt deputation förordnas; hwilcket samtycktes, och utnemdes följande till deputerade:

Jacob Pålsson ifrån Österbottn,
Jöran Mattsson ifrån Åbo län och
Matts Härkainen från Carelen.

Hwarefter upskiöts med ståndets utlåtande om de öfrige §§, till des man får se de andre ståndens utlåtelser.

Anders Månsson ifrån Dalsland påminte, att ståndets ledamöter uti Commission intet woro till fult antal, warandes allenast 5 närwarande, och om icke derföre de 2:e vacante ställen kunde fyllas. Men detta hölts för onödigt, alldenstund det mästa redan af Commissionens giöromål war utarbetadt.

Forum för Daleallmogens brått.

Åhördes Ridd. och Adelens extractum protocolli af d. 29 Junii sidstl., att Kongl. Swea Hofrätt må blifwa forum till sakens undersökande och afdömande berörande såwäl Daleallmogens brott och förgripelser som theras, hwilcka på något sätt therutinnan kunna wara delacktige, och biföls med påskrift, hwilcket de öfrige stånden också gjordt.

Successionssaken.

Likaledes biföls Stora Secrete Deputations extractum protocolli under d. 25 sidstl. Junii med påskrift beträffande 2:ne Herrar Riksens Råds afsändande såsom Ständernes fullmäcktige till att notificera Hans Kongl. Höghet Hertigen af Hollsten Adolph Fredric Ständernes wal. Detta war också bifallit af de andre stånden.

Buddenbrok.

Uplästes Generalskans Buddenbrocks memorial, hwarutinnan hon anhåller om någon eftergift uti dödsstraffet för des man, för detta Genarllieutenanten Buddenbrock; men ståndet förklarade sig intet kunna giöra någon ändring uti des fattade slut om dödsdomens fastställande.[1]

Finske Krigzbefälets ansökningar.

Uplästes Landt- och siömilitiæoeconomiedeputations memorial af d. 3 Maji sidstl. angående finska Krigsbefälets ansök-

[1] Härefter ursprungligen i konceptprotokollet: *I detsamma framkom Håkan Carlsson if:n Nyland, rifwandes memorialet utur händerne på Secreteraren, sönderslitandes det i stycken och kastandes detsamma på golfwet med förmälan, att sådane papper böra alldrig upläsas. Detta uptog ståndet ganska illa, och föreställte åtskil., hwad påföljd det skulle hafwa med sig, om så skulle fritt och otilltalt få förfaras med ståndets papper i deras egen närwaro.*

ningar, hwaröfwer Ridd. och Adel. pröfwat skiäligt, att de finske officerare, som utom theras förwållande mist theras innehafde indelningar samt uti ren nit och afsickt att tiäna sin nådige konung och fädernesland begifwit sig hit, böra på thet sättet ställas klageslöse, att de 1:o nu straxt reparteras wid de swenska regementerne och der njuta inquartering samt efter sin tour af hrr cheferne wid existerande vacancer föras på förslagen och på det sättet befordras, att de, som warit wid finska dragonregementerne, blifwa wid de swenske cavallerieregementerne emploijerade och de af finska infanterieregementerne emploijeras wid de swenska regementerne till fot, till des fred blifwer, då hwar och en återfår sin förra indelning i Finland eller ock widare befordras.

2:o. Att de finske officerarne och then öfrige betiäningen wid de finska regementerne utan widare uppehåld få fulla 1742 års indelte lön, hwar efter sin stat, jemte deras resterande felttractamente; men för innewarande år 1743 och framdeles aflönas de likaledes hwar efter sin stat på werfwad fot samt de, som kunna wisa, att de werckeligen öfwerfördt och ännu äga hästar, undfå förplägning för dem såwäl som ersättning för den omkostnad de öfwer winteren på hästarne gjordt.

Beträffande åter the af finska regementerne hitkomne dragoner och soldater, så hade Ridd. och Adel. stadnat i det slut, att de komma att sammandragas uti ett compagnie och förses med finske officerare och finsk präst; att the bekomma sine innestående hemkallspenningar, sedan afdragit är, hwad de derpå kunna hafwa undfådt, och att Kongl. Maij:ts och Riksens Krigscollegium måtte få befallning att om deras resterande monderingspersedlar draga nödig och skyndesam försorg.

Bondeståndet förenade sig på lika sätt som Borgareståndet med Presteståndets yttrande, hwarmedelst Ridd. och Adelens utlåtande bifalles i den 1:sta puncten; och i de öfrige 2:ne bifalles deputationens betänckande, hwilcket påskrefs.

Åhördes ett memorial[1] af Hans Persson ifrån Upland, dat. i dag, att Secrete Utskåttet må befallas att ofördröijeligen upgifwa orsakerne såwäl till krigsfolckets rörelser 1738 och 1739 som krigets början sidsta riksdag. Häröfwer resolverades igenting denne gången utan ståndet åtskildes, eftersom klockan war 1 slagen. Orsaken till kriget.

[1] Tryckt som Bil. 69.

Torsdagen den 7 Julii 1743.

Buddenbrok.

Eric Jöransson från Jemteland androg hos ståndet, om icke en deputation må sändas till de andre stånden och låta weta, det ståndet i anseende till Fru Generalskans Buddenbrocks inkomne memorial om förskoning och lindring af dödsstraffet för des man, för detta Generallieutenanten Buddenbrock, eij kan giöra någon ändring i des fattade och redan notificerade slut, utan att Buddenbrock med det första må undergå execution. Detta samtycktes och afsändes 2:ne deputerade till de andre stånden.[1]

Finske ärenderne.

Uplästes ånyo Ridd. och Adelens extractum protocolli af i går beträffande 4 § i Secrete Utskåttets ext. prot. under d. 4 hujus rörande finske ärenderne, att de nu straxt företagas och till en början sättas i arbete; hwilcket biföls med påskrift på lika sätt med de öfrige stånden, samt att ståndet utnemt sine 3:ne deputerade härtill.

Buddenbrock.

Föredrogs ånyo Generalskans Fru Magdalena de Buddenbrocks memorial om förskoning ifrån dödsstraffet för des man, för detta Generallieutenanten Buddenbrock; hafwandes Preteståndet therå skrifwit thes yttrande: Att det betygar thes ömma medlidande öfwer Generallieutenanskan Fru Magdalena de Buddenbrock och thes famille men att thet eij kan gå ifrån thes en gång med godt samwete öfwer Riksens St:rs Commissions dom afgifne utlåtande, hälst Bondeståndet igenom theras deputerade i dag gjordt påminnelse om skyndesamhet i thetta mål, med utlåtande att the förblifwa wid Commissions dom. Thetta war bifallit af Borgareståndet och påskrefs therföre på lika sätt af ståndet; men Ridd. och Adel. hade utlåtit sig, att de förwänta häröfwer de andre ståndens utlåtelse och will sedermera yttra sig härom.

Lewenhaupt.

En deputation från Ridd. och Adel. inkom och lät upläsa i concept ett utdrag af protocollet, hållit i dag, att de i dag äro sinnade att företaga sig Grefwe Lewenhaupts sak och dermed continuera så mycket möijeligit är och de till deras samwetens befrielse kunna hinna läsa igenom acterne enligit lag och theras förra resolution af d. 12 Aprilis, hwilcket the acktadt nödigt the öfrige stånden tillkiännagifwa; lärandes Ridd. och Adel. med första communicera theras äntelige slut.

---

[1] Konceptprotokollet: ... *och fördes ordet af Joseph Hansson.*

Talman tackade för förtroendet, hwarefter deputation afträdde.

Sedan uplästes Riksens Ständers Commissions utslag och dom angående the klagomål, som Justitiæcancelleren Herr Petter Silfwerschiöld å ämbetes wägnar anfördt emot Generalen en chef Herr Grefwe Carl Emil Lewenhaupt, gifwen d. 20 Junii sidstl., hwarutinnan Commission, i anseende thertill att thet befinnes, det han missbrukat sin myndighet och till rikets stora skada samt nationens wanheder otwungen öfwergifwit fästning, pass, land och städer samt således handlat emot then skylldighet, undersåtelige ed och embetes plickt, hwarmed han Kongl. Maij:t, riket och sitt fädernesland skylldig är, samt är orsaken till Storfurstendömets Finlands öfwerlemnande i fiendens händer samt att många 1 000:de personer till lif, lemmar och egendom af fienden skade blifwit, dömdt honom mista ära, lif och gods samt halshuggas.

Per Persson ifrån Halland yttrade sig, sedan domen war upläster: Att som wittra och samwetsmän woro Commissionens ledamöter, till hwilcka man hafwer och bör äga fult förtroende, eij lära hafwa skridit till ett sådant domslut utan att i deras samweten wara öfwertygade om bråttens swårhet; hwarförutan hwar och en jemwäl under dommens upläsande nogsamt förnummit Grefwe Lewenhaupts stora och swåra förbrytelser samt förseelser; så lärer intet behöfwas någon widlyftig öfwerlägning, om dommen skall samtyckas, utan proposition derom straxt skje.

Talman frågade derföre ståndet, om dommen skall bifallas, hwartill af ståndet swarades enhälleligen Ja.

Men till yttermera wisso och på det ingen sedermera måtte förebära, det han eij fådt yttra sina tanckar, frågades nu ytterligare, om det wore någon, som hade att påminna, så wille han nu utlåta? Då ingen befants erindra något. Förthenskull fants godt, att thetta ståndets beslut notificeras de andre stånden genom en deputation af 12 man och extractum protocolli sedermera upsättes derom; kommandes deputation tillika hos de andre stånden att föreställa, det dommen med det forderligaste må afgiöras hos dem, emedan ståndet alldeles will wara utan answar, derest något oförmodeligit skulle hända genom tidsens utdrägt.

Wid återkomsten berättades af deputation, det de andre stånden lofwat med det snaraste yttra sig och sine utlåtelser aflemna.

Hos ståndet föredrogs Lieutenantens Fredric M. Buddenbrocks memorial, att des olyckelige Fader måtte benådas och på något sätt undslippa dödsstraffet; men ståndet wille intet widare sig härmed befatta, hälst det redan 2:ne gångor förklarat sig eij kunna giöra någon ändring i Commissionens dom, utan att executionen skyndesammast går för sig; hwarföre memorialet således påskrefs: Ståndet kan intet widare sig härmed befatta utan förblifwer wid des förr fattade slut; warandes nödigt, att dommen med det alldraförsta werckställes.

Sluteligen fandt ståndet uppå skjed föreställning för godt, att hos Kongl. Maij:t i underdånighet anhålles att i nåder afgiöra förslaget till Ljungby pastorat i Callmare län, eftersom samma pastorat en ganska lång tid warit obesatt samt prästegården derföre eij allenast nu i wåras utan ock förleden höstas blifwit osådd lemnad.

Fredagen den 8 Julii 1743.

Lewenhaupt.

Ståndet kom öfwerens om en deputations afsändande till de andre stånden med ståndets utlåtelse genom extractum protocolli af i går beträffande stadfästandet af dommen öfwer för detta Generalen Lewenhaupt, hwilcken tillika har att föreställa, det inga memorialer eller böneskrifter måge emottagas af de till dödsstraffet dömde Generaler, emedan tidsens utdrägt derigenom förorsakas uti werckställandet af domarne, hwarmed ståndet hos sine committenter eij kan stå till swars.

Therjemte skickades 2:ne till Preste- och Borgareständen att förnimma, om dommarne öfwer Generalerne woro afgjorde och, ifall det wore skjedt, begiära, thet en gemensam deputation af samma stånd tillika med Bondeståndet må afsändas till Ridd. och Adel. med begiäran om ett snart slut i samma sak samt att intet låta på tiden ankomma med dommarnes werckställande, alldenstund sådant kunde förorsaka mycket missnöije i landet. Desse deputerade berättade wid återkomsten, det Preste- och Borgareständen förehaft saken till sluteligit afgiörande och lofwat sända sin utlåtelse med det snaraste.

Af de härwarande finske officerarne inkommo 2:ne och å samteliges wägnar anhöllo om slut uti de saker, som kunna röra deras ansökningar, hwilcket lofwades, hwarefter de åter afträdde. Finska officerares angelägenheter.

Som ståndet fådt förnimma, det Ridd. och Adel. utan att inhämta de öfrige ståndens samtycke ernade ifrån R:s St:rs Commission låta uphämta acta uti Generalens Grefwe Lewenhaupts sak, så fants nödigt att afskicka 2:ne till Secreteraren wid bemelte Commission Torneman med begiäran å ståndets wäg:r att intet uppå Ridd. och Adel:s enskylte begiäran låta affölja några acter, förän sådant af samtelige stånden wore samtyckt, alldenstund med samma mackt och myndighet, som det ena ståndet will serskilt begiära del, kan det andra sådant förneka. Hwilcket slut af de utskickade uti förbigåendet notificera de andra stånden och anhålla att äfwen härutinnan giöra ett med ståndet. Lewenhaupt.

Sedermera inkommo 2:ne deputerade ifrån Prestestånd et och läto weta, att samma stånd afgjordt och fastställt dommen öfwer Generalen Grefwe Lewenhaupt samt tillika godt funnit, att inga acter eller protocoller widare måge uphämtas eller läsas i denne sak, hwarom utdrag af protocollet lofwades blifwa ståndet straxt tillsändt.

Talman, som warit utkallad, berättade, att Conducteuren Schönfelt notificerat, det Conducteuren Berg af des uti calabaliquen med dalkarlarne undfångne blessure med döden wore afliden och att i anseende dertill några styckeskått skola låssas wid des jordfästning i dag, hwarwid ingenting war att påminna. Berg.

Uplästes för detta Lifdrabantens Christopher Groths supplique[1] om någon upprättelse och recommendation att åter blifwa förhulpen till anständig beställning, hwaröfwer ståndet stadnade i det slut, att härom talas först med Borgareståndet till att förnimma deras mening härutinnan, då ståndet sedermera kan täncka på utwäg till hjelp. Groth, Christoffer.

Emedan ståndet tillförende under d. 29 Junii nästl. resolverat, att ett memorial skulle afgå till Tulldeputation angående frikallelse för all afgift för inkommande hampa, så justerades detsamma nu, då det beslöts, att samma memorial[2] afgår till Manufacturdeputation, hwarthän detta mål egenteligen hörer. Tullfrihet på hampa.

---

1 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 100 ff.
2 Tryckt som Bil. 70.

Giärder och Allmogens suplicationsmål.

Talman lät ståndet weta, att suppliquen om Allmogens begiäran att få sine fordringar för giärder och durchmarcher afdragne på des årlige räntor blifwer i dag föredragen i Rådet. Jemwel ock att med memorialet till Secrete Utskåttet om Allmogens supplicationsmåls skyndesammare afgiörande funnits rådeligare, efter öfwerlägning med Secrete Utskåttets ledamöter, att ingifwas uti Allmänne Beswärsdeputation, hwarest thet redan blifwit antagit; hwarmed ståndet förklarade sig alldeles wara nögt.

Christopher Andersson från Stockholms [ɔ: Uppsala] län erhölt tillstånd att på några dagar resa hem, eftersom Matts Olsson från samma [ɔ: Stockholms] län lofwade bewaka des committenters angelägenheter. I lika måtto Matts Andersson [ɔ: Anders Mattsson] ifrån Södermanland, hwars fullmäcktig Jonas Persson ifrån samma län blifwer.

Lewenhaupt.

Åhördes ett utdrag af Presteståndets i dag håldne protocoll, att af then upläste Commissionens doms innehåll öfwer Generalen en chef Grefwe Lewenhaupt samma stånd fådt så fullkomlig öfwertygelse om ricktigheten theraf, att detta ståndet icke finner sig behöfwa någon widare uplysning af acterne, till hwilckas igenomläsande ansenlig tid skulle fordras; pröfwandes således efter saksens ömsinte öfwerwägande sig eij kunna taga uppå sitt answar att på något sätt gå ifrån then afsagde dommen. Härmed förenade sig ståndet, hwarom extractum protocolli kommer att framdeles afsändas.[1]

Uti Jan Perssons ställe ifrån Östergjötland, som med döden aflidit, förordnades [till Secrete Utsk.][2] Joseph Hansson ifrån Elfsborgs län, hwarföre han aflade den wanlige secrete utskottseden, hwaröfwer utdrag af protocollet honom meddeltes.

Lewenhaupt.

Ifrån Borgareståndet inkommo 2:ne deputerade, som berättade, att samma stånd samtyckt och bifallit Commissionens dom öfwer Grefwe Lewenhaupt; hafwandes förenemde stånd therjemte funnit skiäligt att till Justitiædeputations bepröfwande[3] remittera såwäl Lewenhaupts nu nyligen inkomne memorial

[1] Härefter i konceptprotokollet: *Ståndet kom öfwerens, att ingen får riksdagsbeslut el:r några papper, som wises wara skylldig något af de innom ståndet öfwerenskomne utgifter, för än det intygas, att de äro betalte.*

[2] Konceptprotokollet.

[3] Konceptprotokollet: *... att remittera till Justitiædeputat. att bepröfwa, med hwad näpst den bör beläggas, som skrifwit för Gen. Lewenhaupt, i synnerhet ett i går ingifwit memorial, som ganska mycket angriper deputat.*

som ock the flere och till Rik:s Ständer inkomma med sitt betänckande, hwad reparation Riksens Ständers Commission i anseende till the thensamma tillagde swåre tillmälen njuta bör.

Talman tackade för förtroende, hwarefter de utskickade afträdde, och sedermera samtyckte ståndet till förestånenste(!) af Borgareståndet gjorde tillägning om remissen till Justitiædeputation af Lewenhaupts memorialer.

Lördagen d. 9 Julii 1743.

Talman[1] lät ståndet weta, att som Hans Kongl. Höghets Hertig Adolph Fredrics härwarande Ministere Hr Buchwald numera intet anses såsom ifrån något främmande hof, så hafwa samtelige Talmännen warit hos honom och gjordt sitt besök, hwilcket hwar och en af ståndets ledamöter också äger tillfälle att giöra. Buchwald.

Uppå skjedd begiäran erhölt Hans Andersson ifrån Upland tillstånd att på några dagar resa hem.

Hos ståndet gafs tillkiänna af Sören Åkesson ifrån Skåne, det Nils Kielsson ifrån samma province skrifwit, det han intet lärer widare komma hit, hwarföre af honom påstods att i des ställe blifwa förordnad till ledamot uti Secrete Utskåttet. Men Taleman föreställte deremot, att som Nils Kielsson allenast på 2 eller 3 weckor erhållit ståndets tillstånd att resa hem och han sedermera eij gifwit ståndet tillkiänna, det han eij warder hitkommande, jemwäl ock i den åberopade skrifwelsen twifwelacktigt nämner om sin återkomst till riksdagen, så lärer ingen tills widare kunna i thes ställe förordnas till Secrete Utskåttet, hwilcket af ståndet samtycktes. Sören Åkesson.

Åhördes Borgareståndets utlåtelse genom extractum protocolli under d. 6 hujus beträffande Cammaroeconomiedeputations afgifne betänckande wid sidstl. 1741 års riksdag d. 28 Julii angående förmedlingar uppå cronones hemman i riket, hwilcket betänckande eij kunnat bifallas. I anseende hwartill förbemelte betänckande uplästes jemte ståndets under d. 11 Aug. wid samma riksdag afgifne yttrande theröfwer. Men härmed kom ståndet eij till något slut utan upskjöt saken tills widare. Förmedlingar på cronones hem:n.

---

1 Konceptprotokollet börjar: *Per Persson if:n Cronobergs län anförde om en viss ränta. Talman viste deremot nyttan deraf, den intet wille emottaga kan sedan säija Neij.*

Lewenhaupt.

En deputation ifrån Ridd. och Adel. inkom, som aflefwererade ett utdrag af procollet, hållit i dag, att de förehaft Commissions dom och utslag öfwer Generalen Grefwe Lewenhaupt men kunna intet med samwetes trygghet utlåta sig något, innan de bekomma acterne till uplysning uti wissa mål, hwarföre de anhålla, att de öfrige stånden wille anbefalla sine ledamöter uti Commissionen att till Ridd. och Adelen låta affölja the acter, som böra och för tystheten skull kunna upläsas; willjandes Ridd. och Adel. intet förr skilljas åt i dag, förän denna begiäran hos de andre stånden är afgjord och samtyckt.

Talman sade, att ståndet skall taga detta i behörigt öfwerwägande.

Sedan deputation afträdt, kom ståndet öfwerens, att en deputation af 6 man afgår till Preste- och Borgareständen med begiäran, det samma stånd wille giöra ett med ståndet och genom en gemensam deputation till Ridd. och Adel. anhålla om sluteligit afgiörande med domarne öfwer Generalerne, emedan de 3 stånden äro försäkrade, att uti domarne äro uptagne så mänge och kraftige skiäl, att man med samwetes trygghet utan widare acternes upläsande och skiärskådande kan fastställa dem; willjandes ståndet för sin del wara alldeles utan answar, om igenom tidens utdrägt något widare buller i landet skulle förorsakas, hwilcket igenom de ifrån landsorterne i dag ankomne bref gifwes anledning att befaras; hwartill äfwen lägges, att om acterne skola upläsas, måste Riksens Ständer förut aflägga dommareed, hwilcket alt intet annat kan än förorsaka tidsens utdrägt, hwarutinnan ståndet alldeles ingen del will hafwa eller wara orsaken till, hwaröfwer extract. prot. medfölgde. Wid återkomsten berättade deputation, att de andre stånden lofwat lemna sin utlåtelse härom genom sine deputerade.

Emedlertid förehades Borgareståndets extractum protocolli af i går, hwarigenom dommen öfwer Lewenhaupt gillas och bifalles; hwarjemte samma stånd funnit nödigt, att emedan Lewenhaupt såwäl genom en nyligen ingifwen skrift som ock flere förut inlefwererade memorialer på ett swårt, ganska eftertänckeligit och förgripeligit sätt rördt Commissionen och thes giöromål, att samma skrifter remitteras till Justitiædeputation att inkomma med sitt betänckande, hwad reparation Ständernes Commission i anseende till the thensamma tillagde swåra tillmälen njuta bör; hwilcket biföls in antecessum, till des löphästen ankommer, som då påskrifwes.

Jan Persson från Södermanland erhölt tillstånd att uppå några dagar resa hem; lofwandes Eric Persson från samma län att emedlertid bewaka thes committenters bästa.

Afgick ånyo en deputation af 6 man till Preste- och Borgareständen att påyrcka om den gemensamma deputation till Ridderskapet och Adelen om dommens fastställande öfwer Lewenhaupt. Sedermera afsändes åter 6 man till denne deputations förstärckande, som, ifall de andre eij giöra ett härutinnan, har å ståndets wägnar allena att hos Ridd. och Adel. härom påminna.

Kyrkioinspectorsstaten i Skåne.

Uplästes ett utdrag af Presteståndets protocoll, hållit d. 1 Junii sidstl., angående Cammaroeconomiedeputations betänckande under d. 19 nästl. Maji öfwer then i kyrckoinspectorsstaten uti Mallmö och Christianstads läner sedan år 1723 gjorde ändring och tillökning, hwilcket betänckande samma stånd bifallit, som Borgarest:det också med påskrift gjordt, hwarföre Bondeståndet gjorde detsamma.

Uxkull.

Åhördes ett utdrag af protocollet, hållit i Rådcammaren d. 2 Maji nästwekne, om Hr Generalmajorens Baron Üxkulls ansökning om ersättning för gjorde omkostningar på des equiperande, hwilcket Ridd. och Adel. hade remitterat till Secrete Utskottet att utse nödige medel härtill; men Preste- och Borgareständen hade påskrifwit: Att de erkänna gerna billigheten, att Hr Generalmajoren och Landshöfdingen Baron von Üxkull bör få för sin gjorde omkostnad någon refusion; weta ock, att wälbemelte Herres och thes familles såsom flycktigas närwarande tillstånd sådant kräfwer; men besinna ock tillika rikets och the publique cassornes nu för tiden warande beklagelige trångmål; hemställandes altså thetta till Secrete Utskåttets afgiörande, som så thet ena som thet andra lärer öfwerwäga och i anledning theraf söka moderera refusionssumman, om och huruwida 1000 d:r silfm:t i närwarande omständigheter skulle wara tillräckelige. Detta biföls af ståndet.

Generalerne.

Deputation återkom, hwilckn ensam warit hos Ridd. och Adel. men wid des ankomst funnit dem åtskillde; i anseende hwartill ståndet anbefalte Talman att tillika med några flere träda till Herr Landtmarskalcken efter middagen och på det kraftigaste föreställa, att Commissionens dommar öfwer Generalerne måge fast[st]ällas och sedermera werckställas till förekommande af widare missnöije i landet, som förspordes af åtskillige härom till herrdagsmännen ankomne skrifwelser.

Lütke. Blomberg.

Sluteligen åhördes Justitiædeputations betänckande under d. 2 Junii beträffande thet af Hans Maij:t till Riksens Ständer remitterade målet angående tyska Prästmannen Johan Philip Lütke och Fru Elisabeth Fransisca von Blomberg, hwilcka blifwit för misstänckt brefwexling efter Generalens Grefwe Lewenhaupts ordres uti arrest inmante, och biföls betänckandet, till des löphästen ankommer.

Wid detta tillfälle förbehölt sig Sören Åkeson ifrån Christianstads län, att ingen reparation må gifwas till någon af Lewenhaupts egendom, emedan han har hos Generalen en fordran å Södra Skånska Regementets wägnar för upburne monderingspenningar, hwarom han i underdånighet hos Kongl. Maij:t redan gjordt ansökning men Generalen lofwat giöra redo och räkning före, så snart han kan slippa sin arrest.

Måndagen den 11 Julii 1743.

Freudenfelt.

En deputation inkom ifrån Borgareståndet och recommenderade till bifall samma stånds utlåtelse genom extractum protocolli angående pension för afl. Generalens-majorens Freudenfelts efterlåtne Enckefru, hwilcket så mycket mera förmodas såwäl i anseende till högbemelte Herres förtiänster och att han mist sitt lif uti rikets tiänst och lemnat sin Enckefru uti ett fattigt tillstånd, som ock att Borgare- och Bondeständen warit orsaken till des commenderande åt Westerbottn; kunnandes ingenting för öfrigit mera bidraga till det allmänna sammanhället än att belöning åtfölljer wällförhållande och straffskyldighets[1] eftersättjande[1].

Sedan deputation afträdt, biföls detta Borgareståndets extractum protocolli och remitterades till Secrete Utskåttet.

Herredagzpgr.

Som ståndet fandt, huru deras hemmawarande committenter utom deras mångfalldige öfrige utgifter äfwen ganska mycket betungas med herredagspenningars erläggande, hwilcka ju längre riksdagen warar, ju större kiänning förorsaka de hos dem, som förut af krigsbördan blifwit utmattade och förswagade; så pröfwade ståndet nödigt genom extractum protocolli att till de öfrige stånden hemställa, om icke samteligen ståndens Talemän måtte nu genast sammanträda och utmercka de angeläg-

[1] Konceptprotokollet: ... *och straff den som efterlåter sin skylldighet.*

naste riksdagsmålen, som afgiöras böra, på det desamma ofördröijeligen måtte företagas och afgiöras och riksdagen således ju förr des helre komma att slutas; finnandes ståndet att inga memorialer, ansökningar eller skrifter måge företagas, som icke Urskillningsdeputationen igenomgådt. Detta upsattes och justerades straxt; jemwäl och angående Presteståndets extractum protocolli af d. 9 hujus, hwarutinnan anföres de skiäl, för hwilcka samma stånd icke ser sig kunna taga på sitt answar att samtycka till något steg, hwarigenom tiden förgäfwes utdragas skulle till upskof i werckställigheten af Buddenbrocks och Lewenhaupts dommar.

Generalerne.

Ståndet, som äfwen förut d. 9 hujus i denne saken till någon del sig yttrat, fandt jemwel nu skiäligt ofwanberörde Presteståndets extractum protocolli till alla delar att bifalla, kunnandes i öfrigit för des del icke samtycka, att Commissions acter till upläsande i något pleno må afgifwas; hwilcket communicerades genom extractum protocolli med de andre stånden.

Förmedlingar på cronones hem:n.

Begge föregående extracta protocolli afsändes med en deputation till de andre stånden, hwilcken tillika påminner om ståndets extractum protocolli d. 11 Aug. 1741 angående förmedlingar af cronones hemman, att det må företagas och afgiöras tillika med ett annat af innewarande riksdag beträffande fendrichs caractere för Feltwäbelen Carl Gustav Edler.

Edler.

Deputation berättade wid återkomsten, att de andre stånden lofwat med det forderligaste aflemna sine utlåtelser.

Warganäth i Malmö län.

Såsom ibland andra ärender, hwilcka wid nästförflutne riksdag eij hunnit afgiöras, äfwen ett Cammar-, oeconomie- och commercedeputations memorial, dat. d. 18 Junii 1741, beträffande de påbudne warganäten i Malmöhus län ännu finnes oafgjordt, warandes det Allmogen i ofwannemde län angelägit, att detta mål till ett enteligit slut må blifwa bragt; altså fandt ståndet nödigt att af de öfrige stånden begiära, det de täcktes ofwannemde memorial till gunstbenägit afgiörande sig företaga.

Österbottns angelägenheter.

I lika måtto erindrades af Allmogens fullmäcktige från Österbottn, huruledes några det länet rörande och redan hos Riksens Ständer wid sidstl. riksdag insinuerade angelägenheter eij hunnit den tiden gemensamt att afgiöras, ehuru ock wederbörande deputationer med sine betänckande deröfwer inkommit. Och som ofwannemde fullmäcktige begiärte, det ståndet med des recommendation wille söka befrämja till ett sluteligit afgiörande följjande mål: 1:o Cammar-, oeconomie- och commerciedeputations

betänckande af d. 24 April 1741 om den af Hr Landshöfdingen Grefwe Creutz, dåwarande Lagman, numera Revisionssekreteraren Hr Ehrenmalm samt Allmogens fullmäcktige anförde klagan öfwer den swåre och ofta timade boskapsstörtningen i Österbotn. 2:o Dito deputations betänckande af samma dato angående någon frihet och förmon för en del Allmoge i Österbotn, som biwistat Storkyro slag, och 3:o merberörde deputations memorial af d. 31 Julii sidstberörde år beträffande skattlägningsmethoden för Österbottn; så fandt ståndet nödigt att begiära, det Preste- och Borgareständen täcktes ofwannemde 3:ne mål, hwilcka hos Ridd. och Adel. wid sidstl. riksdag redan warit före, till ett gunstbenägit afgiörande sig företaga. Hwilcket tilllika med det föregående genom utdrag af protocollet communicerades med de öfrige respective stånden.

Lilla tullen i upstäderne.

Widare uplästes ett utdrag af Borgareståndets protocoll under d. 7 Februa. sidstl. beträffande ämbetssocie[te]ternes i Stockholm gjorde ansökning att slippa lilla tullens erläggande uti upstäderne för deras egne tillwerckade waror, tå the skola besöka marcknaderne, och remitterades in antecessum, till des löshästen med påskriften ankommer, till Rik:s St:rs Manufactur- och handelsdeputation.

Ulricehamns oxe- och victualiehandel.

Ståndet åhörde och biföll Cammar-, oeconomie- och commercedeputations betänckande af d. 1 hujus angående Ulricæhamns stads oxe- och victualiehandel[1], hwilcket betänckande ståndet fandt godt i lika måtto hos de öfrige respective stånden till ett gunstbenägit bifall genom extractum protocolli att recommendera, som straxt skjedde och communicerades med Borgareståndet.

Hastfehr.

En deputation ifrån Ridd. och Adelen recommenderade ett af Hr Ryttmästaren Hastfer å finske dragoneofficerarnes wägnar ingifwit memorial med begiäran, att Ridd. och Adel. resolution måtte bifallas, af innehåld: Att Ridd. och Adel. förwänta, det de öfrige 3:ne respective stånden lära i anseende till de andragne bewekelige omständigheter taga denne saken i närmare öfwerwägande och på sätt, som Ridd. och Adel. sig utlåtit, benägit willfara de finske dragoneofficerarne uti deras skiälige ansökning, hwarefter memorialet återställtes, emedan det ännu war opåskrifwit hos de 2:ne stånden, lofwandes ståndet, enär det med påskrift återkommer, sig häröfwer behörigen utlåta.

---

[1] Konceptprotokollet: ... *Ulricæhamns och Borås städers gårdfarihandel* ...

Ifrån ståndet skickades 2:ne till Preste- och Borgareständen att förnimma, om bemelte stånd intet wille giöra ett med ståndet och medelst en gemensam deputation hos Kongl. Maij:t i underdånighet begiära, det Lewenhaupts och Buddenbrocks dommar, hwilcka af de 3:ne ständen äro gillade och stadfäste, måge werckställas, alldenstund Ridd. och Adel. så långt på tiden utdrager med deras slutelige afgiörande, hwarmed ståndett intet kan wara answarigt hos sine hemmawarande comm[it]enter; och derest förberörde stånd dertill samtycka, skola ståndets deputerade straxt träda till dem och sig conjungera. Generalerne.

Desse utskickade kommo tillbaka med berättelse, det Preste-ståndet hållit före att härmed dröijes till nästa plenidag, hwarmed ståndet åtnögdes.

Probsten Kamecker inkom efter anmälan ifrån Preste-ståndet och berättade, att såwäl Ridd. och Adel. som Preste-ståndet bifallit Bondeståndets föreställning igenom extractum protocolli af detta dato angående riksdagens slutande; förmälandes derhos, att Lieutenanten Baron Buddenbrock inkommit med en supplique till Riksens Ständer, hwarutinnan han andrager, det han hittat ett bref ibland sin Faders papper, som intet för rikets säkerhet kan uppenbaras men förmodas giöra någon lindring uti des dom. I anseende hwartill Preste-ståndet remitterat samma memorial till Ständernes Commission, samt att densamma i dag eftermiddagen sammanträder att igenomse detta bref och utlåter sig, om det förtiänar någon attention; bedjandes derföre att ståndet wille töfwa, till des påskriften ankommer, på det intet tillfälle må gifwas till tidsens utdrägt.

Sedan han afträdt, ankom Lieutenantens Baron Buddenbrocks memorial, som förbemelt är, med Ridd. och Adel. påskrift: Att de ackta, det R:s St:rs Commission i dag eftermiddagen må sammanträda detta bref att igenomse och till i morgon eller alldraförsta plenum utlåta sig, huruwida samma bref förtiänar att blifwa till Commissionens uptagande ordenteligen remitterat; warandes derjemte af den tanckan, att de, som hos Riks:s Ständ:rs Commission äro anklagade, böra i rättan tid, och innan till doms skrides, upgifwa alt det, som till deras förswar tiänar.

Preste- och Borgareständen hafwa bifallit detta utlåtande, dock så att tiden derigenom icke utdrages; hwilcket Bondeståndet också gjorde med tillägning, att tiden ingalunda utdrages, hwarigenom hinder må skje uti den anbefalte werckställigheten af domen.

öfwer Ridderskapets och Adelens extractum protocolli af d. 9 hujus beträffande acternes igenomläsande uti Grefwe Lewenhaupts sak, hwaröf:r såwäl Borgare- som Prestestånden sig utlåtit, det förra i dag och det sednare den 9 i innewarande månad, som nu med påskrift war ankommit, resolverade ståndet, att det bifaller Presteståndets utlåtande och förblifwer i öfrigit wid sitt under detta dato afgifne extract. prot. om denne sak.

Sluteligen fandt ståndet skiäligt ibland annat att bifalla det Lofl:e Borgareståndets extractum protocolli af detta dato, att Carl Emil Lewenhaupts under Riksens Ständers sidsta sammanwaro in plenis inkomne och Ständernes giöromål rörande högst eftertänckelige memorialer, som ock de förut af honom emot Commissionen ingifne förgripelige skrifter, måge på ett ställe tillhopa samlas och till Justitiædeputationen remitteras att med des skyndesamma betänckande inkomma, såwäl deröfwer huru med desse skrifter nu skall förfaras, som äfwen huru för framtiden sådant skall kunna förekommas; hwilcket med de öfrige respective stånden igenom utdrag utur procollet communicerades.

Tisdagen den 12 Julii 1743, klockan 11.

Skogarne i Sahlbergs län.

Uplästes Riksdagsmannen Jan Ericssons i Stallbo memorial[1] angående wisse hemmans skogars nyttjande i Salbergs län och remitterades med påskrift till Cammar-, oeconomie- och commerciedeputation tillika Bergsdeputation, hwilcket Preste- och Borgareståndenockså gjordt. Men Ridd. och Adel. hade allenast remitterat till Bergsdeputation.

Hastfer. Finske officerarne.

Åhördes Hr Ryttmästarens Johan Hastfers memorial af d. 11 Julii å finske officerarnes wägnar angående deras lön under flycktningstiden, och befants det Ridd. och Adel. hade sig deröfwer utlåtit: Att de förwänta, det de öfrige 3:ne respective stånden lära i anseende till de härutinnan andragne bewekelige omständigheter taga denne saken i närmare öfwerwägande och, på sätt som Ridd. och Adel. sig utlåtit, benägit willfara de finske dragonofficerarne uti deras skiälige ansökning; hwarföre ståndet gjorde ett med Preste- och Borgareståndenen, som hade bifallit detta; dock att hwad de finske hrr officerarne således här undfå, eij må åter upbäras af indelningsböndren i Finland.

[1] Prästeståndets arkiv F. 41, privatorum memorial nr 37.

Probsten Hr Magister Evensson hade företräde och recommenderade till gunstigt bifall Borgareståndets extractum protocolli af d. 12 April sidstl. angående pension för sal. Borgmästarens Sacks Encka i Helsingsborg, hwarefter han afträdde, och sedermera åhördes förbemelte protocollsutdrag, hwilcket Ridd. och Adel. medelst påskrift hade remitterat till Secrete Utskåttet; men Prestestånde hade yttrat sig, att det emot Riksdagsordningen icke kunde sig härmed befatta. Och som ståndet wid detta tillfället erindrade sig igenom extractum protocolli under d. 18 Maji sidstl. hafwa recommenderat både denne Borgmästareencka och Auditeuren Timells Encka, Helena Cederwall, till pensions åtnjutande efter den af Ständerne wid 1738 års riksdag författade classification och på det expedition måtte kunna skje samt Enckan blifwa hulpen, så biföls Borgareståndets extract. prot., hwilcket påskrefs. Sacks Änka.

Uplästes ett utdrag af Riksens St:rs Commissions protocoll, hållit i dag, beträffande Hr Lieutenantens Baron Buddenbrocks sidst ingifne memorial om ett bref, som funnits ibland des olyckelige Faders papper, hwilcket Commission berättar intet kunna giöra någon ändring i den afsagde dommen, och biföls derföre, samt att det må tryckas, derest så nödigt finnas skulle. Buddenbrock.

Justitiædeputations betänckande af d. 2 Junii angående thet ifrån Kongl. Maij:t till Riksens Ständer remitterade målet beträffande tyska Prästmannen Johan Philip Lütke och Fru Elisabeth Fransisca von Blomberg, hwilcka för misstänckt brefwexling blifwit efter för detta Generalens Grefwe Lewenhaupts ordres i arrest inmante, som med de andre ståndens påskrefne bifall ankommit, biföls också af ståndet. Lutke. Blomberg.

Borgareståndets extractum protocolli af d. 18 sidstl. Junii beträffande Handelsmannens Grahns å Carlscrona stads wägnar andragande om det intrång, som ammiralitetsstaten therstädes tillskyndar Borgarskapet i des näring, biföls af ståndet genom påskrift, hwilcket Prestestånde också gjordt; men Ridd. och Adel. hade remitterat detsamma till Cammar-, oeconomie- och commerciedeputation. Carlscrona Borgerskap.

Onsdagen den 13 Julii 1743.

Åhördes Prestestånde utlåtelse igenom utdrag af protocollet under d. 11 hujus, att the samtycka till Borgareståndets yttrande, det Lewenhaupts högst eftertänckelige och förgripelige memo- Lewenhaupt.

rialer måge samlas och remitteras till Justitiædeputation, hwilcket sedan lades ad acta.

Ståndets angelägenheter i Cam:r-colleg.

Ståndet kom öfwerens, att 2:ne träda till Kongl. Cammarcollegium och i ödmjukhet recommendera till ett benägit och snart afgiörande ståndets ther warande ansökningar och suppliquer.

Buddenbrock.

Ridderskapet och Adel. lät weta igenom 2:ne deputerade, att de i anledning af Commissions berättelse om det ibland Buddenbrocks papper fundne brefwet intet hafwa något att påminna wid den öfwer honom fälte dommen; men kunna dock icke aflåta att anmäla, det Buddenbrocks son begiärt för des olyckelige Fader det flebile beneficium, att dödsstraffet må werckställas igenom harquebusering i stället för halshugning, emedan det i regard till familien och des Fru, som är ifrån främmande land, ansåges för hederligare, hwarjemte också tyckes, det en skillnad borde giöras emellan Lewenhaupt som chef och mera brotslig samt Buddenbrock som lydande.

Talman tackade för förtroende, frågandes om icke Commissions utlåtelse om det upgifne brefwet må tryckas? Men härtill swarades, att samma quæstion wäl blifwit ventilerad hos Ridd. och Adel., men i anseende dertill, att derutinnan nemnes om utrikes mackter, så har det intet hållits för nyttigt. För öfrigit lofwades, att angående sättet af Buddenbrocks dödsstraff wille ståndet widare öfwerlägga och sedermera lemna sin utlåtelse. Afträdde.

Sedermera tog ståndet denne Ridd. och Adel. föreställning i öfwerwägande beträffande ändring uti det i Commissionens dom öfwer Buddenbrock utsatte dödsstraffet; men efter något discourerande hölts betänkeligit att på något sätt gå ifrån ofwannemde af ståndet tillförende enhälleligen fastställte dom.

Talman föreställte ytterligare: Att det kunde ju wara lika mycket, på hwad sätt dödsstraffet werckställes, allenast Buddenbrock mister lifwet, samt derjemte betänckas, att det wore i anseende till familien en grace, om [han][1] blefwe harquebuserad; men ståndet förklarade sig intet willja giöra någon ändring uti Commissionens dom, utan i det stället beslöts, att detta ståndets slut communiceras igenom extractum protocolli, hwilcket straxt skjedde, och afsändes 2:ne dermed.

---

[1] Konceptprotokollet.

Uplästes ånyo Secreta Deputations betänckande under d. 11 April sidstl. angående Feltwäbelns wid Hr Öfwerstens Baron von Schwerins regemente Carl G. Edlers gjorde ansökning om fendricks caractere och rang; hwilcket betänckande nu af samtelige stånden med påskrift war bifallit, hwarföre ståndet gjorde detsamma. Edler.

Åhördes Borgareståndets extractum protocolli af i dag, att Buddenbrock må harquebuseras i stället för halshuggas, och lades sedan ad acta.

Borgareståndets extractum protocolli af d. 9 hujus angående pension för afl. Hr Generalmajorens Freudenfelts Enckefru biföls och remitterades af ståndet efter något discourerande till Secrete Utskottet, hwilcket Ridd. och Adel. samt Borgareståndet också gjordt; men Prestestånde hade remitterat det till Secrete Utskåttet att efter omständigheterne och tillståndet af riksens cassa sig häröfwer utlåta. Freudenfelts Änkefru.

Ett utdrag af rådsprotocollet under d. 29 sidstl. Martii angående en skiälig taxa uppå till staden inkommande wed och kohl remitterades med påskrift till Cammar-, oeconomie- och commerciedeputation på lika sätt, som de öfrige stånden gjordt. Taxa på wed och kohl.

Onsdagen den 20 Julii 1743.

Fants godt att föreställning skjer till Secrete Manufactur- och handelsdeputation att ibland andre angelägenheter, hwilcka Bondeståndet för des del finner wid innewarande riksdag böra komma under öfwerwägande, är äfwen den, huru dyrheten i synnerhet på de utrikes ifrån inkommande oumgängelige så ätande som nötande waror må kunna hämmas. Dyrheten på utrikes waror.

Så oumbärlige slike waror äro, så angelägit är det ock, att prisen derå eij warda för högt stegrade öfwer förre wanligheten eller att afsickten på någon wiss och enskylt fördel får inrymma sig till inwånarnes gemensamma olägenhet och nackdel.

Bland ätande waror, som ifrån utrikes orter ankomma, är saltet den nödigaste. De utwägar, som till erhållande af ett lindrigt pris derå wid sidsta riksdag blifwit tagne, hafwa icke warit så tillräckelige, att ju Allmogen och de i synnerhet, som idka saltsjöfiskerier, ännu måste af dyrheten kiänna en tryckande olägenhet.

De öfrige ätande waror äro wäl af den beskaffenhet, att de icke angå Allmogen directe, men deras dyrhet giör, att hwad Allmogen behöfwer sig tillhandla af handtwercksmän i städerne, hwilcka sine matwaror af utlänningen eller af den med utlänningen handlande hökaren kiöpa, måste så mycket drygare och i proportion af den dyra födan betalas.

Tobak, som wanan gjordt till en oumgiängelig wara, har i anseende till den alt ifrån år 1739 påbegynte och sedermera påökte afgiften i consumtionsaccis, spinhuspenningar, manufacturfond och licent för de inkommande bladen äfwen stigit till ett emot förra wanligheten ganska högt och dyrt pris.

Nötande waror, till kläder i synnerhet, äro wäl de, som Allmogen ifrån städerne till någon serdeles myckenhet eij behöfwer; men inskränckningen af handelen samt brist på tillräckelig tillwerckning af de inrikes manufacturerne hafwa ock, hwad detta widkommer, hos Allmogen förorsakat nog kiänning.

Sådant alt recommenderar ståndet wänligen till Manufactur- och handelsdeputationens öfwerwägande; tyckandes ståndet, hwad de ätande oumgängelige waror angår, att priset merckeligen derå skulle lisas, om de afgifter af åtskillige namn, som de nu måste draga, kunde efter beskaffenheten dels lindras, dels alldeles afskaffas, då de mindre nödige waror synes kunna tåla så mycket i tillökning af slike umgiälder, som de förre eller oumgängelige warda derföre befriade.

Handelen i gemen.

Beträffande de nötande waror lemnar ståndet till Manufactur- och handelsdeputations mogna öfwerläggande, huru ett sådant medium må kunna tagas, att å ena sidan handelen blifwer drägelig till de kiöpandes lisa, och å andre sidan grunden till manufacturers widare upkomst och befrämjande icke rubbas, utan att begge till rikets förmon måge kunna hafwa bestånd och sig inbördes förkofra.

Jemkningen uti bewillningen.

Widare kom ståndet öfwerens, att hos Secrete Utskåttet genom memorial anmäles: Huru sedan ståndet under d. 6 i innewarande månad förbehållit sig att få inkomma med des påminnelser, huru jemkningen uti åboafgiften och bewillningen sålunda måtte skje, att Allmogen i gemen kunde blifwa hugswalad och lisad, har nu ståndet detta ärende hos sig i ett närmare öfwerwägande tagit, då ståndet icke funnit något drägeligare moyen till Allmogens någorlunda soulagerande, än om det bewilljat blefwe, att Allmogen öfweralt i riket utan anseende till mer eller mindre antal af åboer på ett hemman kunde njuta

Bewillningen.

lindringen uti contributionen till godo i så måtto, att densamma modererades till hälften emot 1734 års bewillning, hwilcken således på lika sätt kunde komma att erläggas, som 1739 års riksdagsbeslut innehåller.

Bondeståndet anser derwid nogsamt å ena sidan, huru riket oumgängeligen tarfwar understöd i des mångfalldige utgifter men kan ock å andre sidan icke utan ängslan påminna sig Allmogens stora oförmögenhet, som hindrar deras goda och fäderneslandet wälmenande upsåt att af sin förmåga på något besynnerligit sätt bidraga till det allmänna.

Orsakerne till en sådan utom egit förwållande utiråkad oförmögenhet synes wäl wara onödigt att uprepa, men så bör likwäl i öfwerwägande komma, huru Allmogen, som under förra ofredstiden blifwit utblottad och jemwäl sedermera under sjelfwa freden med extraordinarie utlagor warit betungad, icke ännu hunnit återhämta sine förre krafter, då den sednare ofreden tog sin begynnelse. De deruppå följjande starcka recruteringar hafwa fulländat Allmogens armod, i det att rotarne måst anwända sin ringa öfrige i behåld warande egendom till manskapets anskaffande. Giärder både i matwaror och fourage samt skjutser och inqwarteringar, ehuru de ock dels äro redan Allmogen gode gjorde, dels ock widare komma att godtgiöras, hafwa likwäl i så måtto bidragit till Allmogens förswagande, att hwad oumgiängeligen behöfts till egen nödtorft, har till krigsfolckets förnödenhet måst utgifwas, och således de hjelpemedel saknas, hwilcka till deras egne hemmans wid mackt hållande warit högst nödige.

Att de öfrige respective stånden icke kunnat undgå en merckelig kiänning af de olägenheter, som warit en medfölgd af det olyckelige kriget, sådant har sig Bondeståndet nogsamt bekant, men det kan ock icke fela, att ju i proportion af förmågan Allmogen långt högre blifwit betungad, som under ett ouphörligit arbete med fattigdom och bekymmer måst se sig om efter anskaffandet af hwad till cronan och de allmänne tarfwor skolat præsteras, att de sjelfwe lidit nöd till underhåld och uppehälle.

Lindring i bewillningen.

Härwid syntes jemwäl böra komma i consideration, att sedan Allmogen en enda gång blifwit så utmattad, att han wid sitt trälande ser sig hafwa en knapp utkomst, förfaller både lust och åhuga till idoghet, då hemmanen förswagas och änteligen råka i ödesmål samt cronan följjackteligen stadna i mistning af sin tillständige ingiäld, i det ställe att, der någon sådan eftergift

och lindring warder bewilljad, det Allmogen icke misströstar om sin upkomst, sjelfwa förhoppningen giör bördan drägelig samt upmuntrar dem till flit och oförtrutenhet i deras tunga och swåra arbete.

Som nu de öfrige respective ståndens omtancka äfwen bör syfta derhän, huru Allmogen i längden må kunna bestå samt framgent ricktigt utgiöra sine ordinarie cronoutskyllder, så har ståndet ödmjukt och wördsamt welat begiära, det Riksens Ständers Secrete Utskåtts igenom des gunstbenägne föreställning till de öfrige respective stånden täcktes begå derhän, att ofwan omtalte lindring i bewillningen må i anseende till förberörde andragne bewekande skiäl och omständigheter blifwa Allmogen i gemen wederfaren.

Arkenholtzes och Mathesii befordran.

Sedan desse begge memorialer woro wederbörligen upsatte och justerade, åhördes Hans Pakainens memorial[1] om underdånig föreskrift till Hans M:t beträffande Arckenholtzes befordran och Eskill Assilains memorial[2] om detsamma för Mathesius; hwaröfwer stadnades i det slut, att sedan Riksens Ständer skiäligt pröfwat att samtycka till för detta Registratorens Arckenholtz samt Translatorens Mathesii lösgifwande utur deras swåra fängelsen, har jemwel hos Bondeståndet i öfwerwägande kommit, om icke deras utblottade tillstånd förtiänte det skiälige medlidande, att de hos Kongl. Maij:t till en nådig åtancka af befordran i underdånighet kunde anmälas.

Ståndet hade sig bekant, att den förra eller Arckenholtz genom studier, utrikes resor och långligit tiänstgiörande i Cancelliet gjordt sig skickelig till angelägne embetens förrättande, och att den sednare eller Translatoren Mathesius eij heller underlåtit att igenom studier och andra wettenskaper söka förwerfwa sig skickelighet att tiäna det allmänna.

Den ömhet de öfrige respective stånden i så måtto betygat för ofwannemde personer, att de utan swårighet lemnat bifall till deras lösgifwande, förmodar ock Bondeståndet sträcka sig derhän, huru desse nödlidande måge utur deras slätta tillstånd blifwa uprättade. Och som befordran är ett medel dertill, så hemställes till de öfrige ståndens bifall, om icke en underdånig intercession till Kongl. Maij:t för merberörde Arckenholtz och Mathesius kunde afgå, att hwar och en af dem efter ägande och bepröfwad skickelighet må wid förefallande dem anstän-

---

1 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 345 f.
2 Ibid., fol. 729.

dige öpningar af tiänster komma i nådig åtancka till befordran; warandes ståndet derjemte, hwad Arckenholtz widkommer, af den tanckan, att intill des han med werckelig employ kommer att hugnas, honom kunde updragas att skrifwa Posttidningarne, på det han under wäntan af befordran må kunna hafwa något till sitt nödtorftige uppehälle. Hwilcket communicerades med de öfrige stånden igenom protocollsutdrag.

Jan Pehrsson. Anders Larsson.

Ståndet kom öfwerens, att wittnesbörd lemnas till Jan Perssons från Östergiötland[1] samt Anders Larssons och Hans Anderssons från Kopparbergs län committenter om deras förhållande uti deras lifstid wid riksdagen, hwilcket skjer igenom extracta protocolli.

Häradzhöfd:s rang.

Åhördes Jan Ericssons från Wessmanlands memorial[2] om högre rang för häradshöfdingarne i riket, hwilcket samtycktes, och att föreställning derom skjer hos de andre stånden.

Hedman.

Sedan sändes 2:ne till Riddarhuset att begiära till låns den ifrån Kongl. Maij:t till Ständerne remitterade saken angående Fabriqueuren Hedmans arrestande. Hwilcka återkommo och berättade, att det wore redan afsändt till Prestestånd et. I anseende hwartill en deputation afsändes till sidstbemelte stånd att föreställa, det Hedmans sak, som ifrån Kongl. Maij:t blifwit remitterat till Riksens Ständer, beträffande wittnesmål i samma sak af Bondeståndets ledamöter, må med det forderligaste blifwa afgjord.

Commissions protocoller.

Företogs ånyo Ridd. och Adel. extractum protocolli af d. 12 sidstl. April angående nödwändigheten deraf, att till hwars och ens fullkomlige underrättelse om orsakerne till krigets olyckelige utgång såwäl sjelfwa krigsconseillerne som de uti Riksens Ständers förordnade Commission håldne protocoller jemte alt annat, som för rikets säkerhets skull kan uppenbaras, måtte tryckas med mera.

Ståndet tog detta i öfwerwägande och fandt för des del tryggast wara, att Riksens Ständers Commissions utlåtande inhämtes, huruwida krigsconseillerne med det mera kunna wara af sådan beskaffenhet, att rikets antingen säkerhet eller heder kan tåla deras tryckande, då detta mål sedan under de respective ståndens widare ompröfwande komma kan, hwilcket genom extractum protocolli communicerades med de öfrige stånden,

---

1 Konceptprotokollet: ... *hwarom Enckan hitskrifwit bref.*
2 Tryckt som Bil. 71.

som deputationen tillika med några flere[1] med sig hade att aflefwerera.

Åtskillige ledamöters hemresa.

Uppå begiäran erhölt Jan Ersson från Wessmanland tillstånd att på 14 dagar resa hem, blifwandes Eric Larsson från samma län emedlertid des fullmäcktig. I lika måtto Olof Gustavsson från Nerike, hwars fullmäcktig Jonas Jacobsson från samma län blifwer, samt Anders Mattsson från Åland, för hwilcken Jacob Pålsson från Österbottn åtog sig fullmäcktigskapet.

Talmannen warnade såwäl desse, som nu skola resa, som ock hela ståndet i gemen att intet berätta eller skrifwa annat än det, som sant är och således som sakerne nu för tiden werckeligen förewetta, hwilcket af ståndet utlofwades.

Sedermera föreställtes, om icke en § får projecteras, att för öfwerfarten uppå Carlscrona bro må betalas, och samtycktes af ståndet.

Allmänna beswär.

Sederemera sändes 2:ne till de andre stånden att påminna, det resolutionerne öfwer ståndets allmänne beswär måge blifwa företagne.

Ulfsparre. Cronhiort.

Hr Baron Ulfsparre hade företräde och tackade ståndet för den gunst honom blifwit erted och wist uti duelsmålet med Hr Baron Cronhiort, anhållandes derjemte, att ståndet wille närmare förena sig med Ridderskapets och Adelens samt Borgareståndets yttrande i samma sak, hwilcket lofwades af Talman å ståndets wägnar, hwarefter han afträdde.

Åderman.

Åhördes Secrete Utskåttets extractum protocolli under d. 15 hujus beträffande belöning för inventionen med geschwinde skåt af Capitaine Åderman och biföls.

Cedercrona.

Uplästes Lieutenantens J. Cedercronas memorial om caractere af stabscapitaine wid Bohus Dragoneregemente med des nu innehafwande cornets indelning och resolverades, att ståndet intet kan sig härmed befatta utan håller före det Lieutenanten Cedercrona wänder sig till Kongl. Maij:t i underdånighet med denne ansökning, då honom nådigt bifall lärer wederfaras. Ridd. och Adel. samt Borgareståndet hade remitterat ansökningen till Secreta Deputation; men Prestestånd hade resolverat, att det

---

[1] Konceptprotokollet: *Samma deputat. medhade också ståndets extracta prot. af d. 11 i denne månad ang:de 3:e Cam.oec.deput. wid sidsta riksdag oafgjorde betänckande om några angelägenheter, som röra Österbottn, och sedan s. deput. oafgjorde betänckande wid sidsta riksdag om wargenäten i Mallmöhus län, hwilcka recommenderas till afgiörande...*

emot Riksdagsordningen och reglementerne till riksdagarnes förkortande sig härmed icke kan befatta.

Allmogens angelägenheter.

Samtycktes af ståndet, att en beswärsparagraph projecteras om getters hållande omkring alunbruket i Skåne.

Finske Allmogen.

Androgs af Allmogens Riksdagsfullmäcktig från Österbottn, Jacob Pålsson, huruledes ibland andre angelägenheter, hwilcka han å sine principalers wägnar wid riksdagen har att andraga, äfwen den ansökning är, att de 24 öre silfm:t, som hittils årligen uti mantalspenningar så för mans- som qwinsperson der i länet blifwit erlagde, måtte modereras till 12 öre sm:t, då en likhet blifwer uti denne afgift emellan dem och Allmogen i öfrige länen i Finland. Och som ståndet ansåg detta mål wara af sådan beskaffenhet, att det uti Riksens Ständers öfwer finska inwånarnes beswär förordnade Deputation kunde andragas, så fant ståndet godt att jemte extractum protocolli i detta mål hos ofwannemde deputation wänligen anmäla i den säkra förmodan, att de skiäl, som för denne ansökning strida, warda derstädes i behörigt öfwerwägande tagne och saken till ett benägit bifall hos Riksens Ständer hemställa[1], bestående skiälen ibland annat derutinnan, att desse dryga mantalspenningar af 24 öre sm:t blifwit dem i början för den orsaken skull ålagde, att de ifrån rotering warit befriade, warandes de numera en ständig rotering underkastade på samma sätt som de öfrige länen i Finland, hwarest likwäl eij mera erlägges än 12 öre sm:t mantalspenningar för personen. Hwarhos äfwen i benägen consideration komma lärer, att Österbottn mer än andra län är för den ofta infallande frosten samt andra orsaker skull missväxt underkastat, hwilcket äfwen en bedröfwelig erfarenhet intygat under de sidst förflutne 5 samfälte åren, utom det att i många år boskapsstörtningar sig tilldragit, hwilcka ock ännu continuera.

Fri religionsöfning.

En deputation från Ridd. och Adel. inkom och communicerade ståndet deras fattade slut öfwer Presteståndets memorial beträffande ändring uti Ständernes wid sidstl. riksdag fattade beslut om fri religionsöfning för de reformerte, med anhållan att ståndet wille giöra ett med Ridd. och Adel. härutinnan, hwilcket ståndet lofwade taga i widare öfwerwägande. Och sedan deputation afträdt, skickades en deputation till Borgareståndet att begiära, det samma stånd wille giöra ett med Preste- och Bondeståndenn, alldenstund Ridd. och Adelen förblifwa wid

[1] Konceptet till extraktprotokollet: *hemställt.*

deras sidstl. riksdag afgifne utlåtelse och samtycke till fri religionsöfning för de reformerte.

De licentierade Riksråden.

Emedan ståndet kommit i erfarenhet, det de Hrr Riksens Råd samt flere embetsmän, hwilcka wid 1738 års riksdag ifrån deras embeten blifwit licentierade, skola i Riksens Ständers Urskillningsdeputation hafwa insinuerat deras åliggande att öfwer Riksens Ständers wid ofwannemde riksdag emot dem förklarade misstroende få inkomma med deras förklaringar, förthenskull och som ibland andre angelägenheter, hwilcka Allmogen i orterne sine fullmäcktige eller riksdagsmän committerat, äfwen är det att efterfråga orsakerne till förberörde Hrrs licentierande, så fandt ståndet nödigt att begiära, att hwad i förberörde måtto insinuerat blifwit, må forderligast komma under Riksens Ständers skiärskådande, emedan ståndet finner nödwändigheten fordra, att samma ärender innan riksdagens slut warda afgjorde, på det menigheten om beskaffenheten af en så mycket missnöije upwäckande sak må blifwa behörigen underrättad. Detta communicerades genom extractum protocolli med de öfrige stånden.

Hans Kongl. Höghets Försäkring.

Ridd. och Adel:s föreställning genom utdrag af denne dags protocoll, att uti 10 § af Hans Kongl. Höghets Försäkring i stället för orden *annat rike eller furstendöme* sättes *utrikes land, furstendöme eller herrskap,* biföls med påskrift lika med de andre stånden.

Talmannen afträdde till Prestestånde att recommendera till bifall ståndets föreställning genom extractum protocolli beträffande pension för Auditeuren Timells Encka. Jemwäl ock att påminna om sluteligit afgiörande af Hedmans sak,

Landttullen.

Borgareståndets extractum protocolli af d. 7 Februarii sidstl. angående befrielse för landttullens erläggande för handtwercksswaror, som skickas till marcknader och städer emellan, hwilcket under d. 11 hujus i ståndet blifwit bifallit, påskrefs nu på lika sätt med de andre stånden.

Rådets extractum protocolli under d. 20 sidstl. Aprill med project till en förordning angående rätta förståndet af 63 § uti 1738 års resolution uppå Allmogens allmänne beswär om en wiss tid till restantiers infordrande af undersåtarne i riket remitterades med påskrift till Cammar-, oeconomie- och commerciedeputation, hwilcket äfwen de andre stånden gjordt.

Torsdagen den 21 Julii 1743.

Ståndet sammankom allenast på en liten stund klockan 7 om morgonen, då Eric Andersson, som af en Stadswackt blifwit öfwerfallen, lemnades frihet att gå up i stadsens Ciämnersrätt och berätta, att som ståndet för des del eij will påstå något widare straff, än hwad rätten efter sakens beskaffenhet och de bewis, som till hands äro, sjelf godtfinner samma Stadswackt med spöslitande att pålägga; så will ock han, som klagande är, eij widare påstå utan låta det bero wid det slut, som rätten finner.

Man wäntade wäl något från Borgareståndet, som nu också på en stund war tillsamman, men eftersom ingenting hördes af eller ankom och tiden war inne att gå till Secrete Utskåttet, så skildes ståndet åt klockan ½ till 9.

Fredagen den 22 Julii 1743.

Slut på riksdagen.

Uplästes Presteståndets extractum protocolli under d. 20 hujus, att ett önskeligit slut på denne långsamme riksdagen icke lärer stå att erhållas, utan att de lidandes memorialer, som af Urskillningsdeputationen till plena äro remitterade, warda afgjorde; hwarföre en wänlig påminnelse giöres hos Ridd. och Adel., det måtte samma memorialer ofördröjeligen företagas och med de öfrige stånden communiceras till afgiörande, på det igenom slika oafgjorde mål ett så stort hinder till riksdagens slut eij längre måtte ligga i wägen.

De lidandes memorialer.

Arkenholltz. Mathesius.

Sedermera justerades för ståndet 2:ne utdrag af protocollet under d. 20 hujus, det ena beträffande detsamma, som förestående Presteståndets extractum protocolli innehåller, och det andra angående Arckenholtzes och Mathesii befordran; hwarwid ingenting war att påminna utan afskickades genom en deputation, hwilcken tillika har att påminna om instructions afgiörande för Tulldeputationen samt hos Borgareståndet serskilt om deras utlåtande beträffande för detta Lifdrabanten Groth.

Hans K. M:tz och Riksens Rådz myndighet och heder.

Som Secrete Utskåttets extractum protocolli under d. 4 hujus angående några angelägne ärender, som innan riksdagens slut äro nödige att afgiöras, nu war med de öfrige ståndens påskrift ankommit; så företogs detsamma till afgiörande, haf[wandes] Secrete Utskåttet hemstält till Riksens Höglofl. Ständer uti 1 §

Regeringzformen.

att, på det Kongl. Maij:t måtte wid Des höghet blifwa oförkränckt, Riksens Herrar Råd uti tillbörlig myndighet understödde och Riksens Ständer ändå wid deras rätt och frihet bibehålne samt bud och lydno ordenteligen swara emot hwart annat, men i synnerhet att regeringen till den ändan sättes i den kraft, drift och förmågo, som till rikets styrelse och undersåtarnes trygghet och wälfärd, serdeles wid rikets nuwarande belägenhet, erfordras; om icke detta angelägna och granlaga mål förtiänar ett moget betänckande, som till Riksens Ständers widare ompröfwande kunde utarbetas af några få dertill skickelige och förståndige män af hwarje stånd, neml. twå af Ridd. och Adel. samt en af de öfrige respective stånden, med hwilcka lika många ledamöter ifrån Secrete Utskåttet måge ju förr ju hellre sammanträda.

Häröfwer hade Ridd. och Adel. samt Prestest:det resolverat: Att de bifalla §, dock att Regeringsformen och Kongl. Maij:ts nådige Försäkring intet rubbas, och i stället för 2:ne ledamöter hålles för sakens wigt och angelägenhet skull nödigt, att 4:ra härtill utnämnas af Ridd. och Adel. samt 2:e af de öfrige respective stånden, med hwilcka lika många ledamöter ifrån Secrete Utskottet och Secreta Deputation, 2:ne af hwardera, komma att sammanträda; men Borgareståndet hade stadnat i det slut: Att som Regeringsformen och Kongl. Maij:ts Försäkran uti de omständigheter, som denne 1 § omförmäler, finnas wara så tillräckelige, att de uti samma mål ingen förbättring behöfwa, så håller ståndet betänckeligit, att någon deputation må förordnas till denne sakens utarbetande, och det så mycket mera, som fullmackterne det eij tillåta och sådant jemwäl skulle förorsaka riksdagens förlängande.

I anledning häraf föreställtes af en del,[1] att sjelfwa nödwändigheten fordrar, det mera myndighet bör tilläggas Kung och Råd, så att Allmogen må slippa wid riksdagarne att andraga så många beswär öfwer det buds och befallningars werckställande och handhafwande eftersättjes, utan att wederbörande måge kunna deremot skyla sig under privilegier samt således wisa uppenbar wanwördnad emot konungens bud och befallningar, hwarigenom intet annat förorsakas än missnöije och Allmogens slutelige undergång, och derföre borde Ridd. och Adel. samt Presteståndets yttrande bifallas; men deremot påstodo åter

[1] Konceptprotokollet: *Anders Persson, Erik Jöransson och Joseph Hansson... Anders Månsson if:n Dal s:a.*

andra[1], att i anseende till de skiäl, hwaruppå Borgareståndets utlåtande sig grundar, ståndet bör giöra ett med samma, kunnandes elljest alldrig förswara denne saken hos sine hemmawarande, hwilcka intet gifwit någon mackt till Regeringsformens ändrande, hwilcken är nog kraftig, derest allting werckställes på det sätt, som derutinnan förmäles, då Kung och Råd äga nog tillräckelig mackt och myndighet.

Talman föreställte ståndet, att hwad som uti denne Secrete Utskåttets 1 § nämnes om mera mackt och myndighet för Rådet, intet har något afseende på Regeringsformens ändrande, utan att Kung och Råd måge sättjas i stånd att med fullkomlig myndighet kunna handhafwa landet wid lag och utgifne resolutioner och att, enär någon beträdes giöra deremot till landets skada, då äga fullkomlig mackt och myndighet att näpsa och straffa en sådan konungens buds föracktare, hwarigenom Allmogen skyddas, som mäst har att klaga om intrång och förtydningar af de dem till nytto utgifne hälsosamma förordningar och resolutioner, hwarom ståndets allmänna beswär nog tydeligen wittna; bedjandes derföre ståndet intet stå sig sjelf i ljuset och skymma sig utan giöra ett med Ridd. och Adelen och Prestestånd, läggandes det dertill, att enär desse 2:ne stånden, som äro förseddc med privilegier och borde fruckta, att wid ett sådant tillfälle någon rubbning kunde sig för dem derutinnan tilldraga, härtill samtycka, ståndet så mycket mindre borde dertill neka[2]; men oacktadt en sådan föreställning träffades intet slut, utan upskiöts §.

Sedermera åhördes en underdånig böneskrift till Kongl. Maij:t, hwaraf inhämtades den klagan, som en bonde ifrån [Halland][3] och Torups sockn, Suen Roricsson benemd, å egne och de flere hemmawarandes wägnar i underdånighet andrager öfwer Majoren Blumentahl. Och ehuruwäl ståndet eij hade sig så noga bekant, huru härmed egenteligen är beskaffat, men tyckte likwäl af de anförde omständigheter kunna slutas, att något swårt förfarande måtte af bem:te Major wara brukat; förthenskull kom ståndet öfwerens, att genom serskilt supplique hos Kongl. Maij:t i underdånighet anhålles att allernådigst förnya Des befallning

Sven Börjesson(!). Blumentahl.

---

1 Konceptprotokollet: *Per Persson if:n Hal. och Anders Månsson i Åröd.*

2 Härefter i konceptprotokollet: *Olof Jönsson if. Skåne: Regeringsformen innehåller åtskil. mål uti åtskil. §§, hwilcka styrcka de andra ståndens privilegier, derföre bör Regeringsformen förbättras.*

3 Konceptprotokollet.

till wederbörande, dit ofwannemde klagandes tillförende i underdånighet insinuerade beswär blifwit remitterade, att fordersammast inkomma med den infordrade utlåtelsen, på det Kongl. Maj:t må med Des egit höga och nådige utslag kunna afhjelpa den twist, som så länge gjordt dem osäkra om sin wälfärd och tillika försatt dem i det tillstånd, att de icke weta, hwart the sig wända skola. Emedlertid torde de bewekande omständigheter, som klaganden i underdånighet anfördt, upwäcka Kongl. Maij:ts nådige medlidande att så föranstallta, att de om sine personer kunna wara säkre, till des Kongl. Maij:ts nådige utslag i saken faller.

Rungren. Talman anmälte hos ståndet, om icke recommendation må afgå igenom memorial till Bancodeputation för Contoirsskrifwaren uti Banquen Carl Axel Rungren, som i samfälte 4:ra riksdagar tillika warit cancellist hos ståndet, att han i anseende till den kiärlek och tycke ståndet för honom hafwer samt des egen merite och många tiänsteår, hwarföre han uppå ett bokhållareförslag blifwit upförd men förbigången, kunde, till des någon werckelig öpning existerar, hugnas med bokhållare caractere och lön, hälst den syssla han såsom äldsta contoirsskrifwaren förrättar, samma answar som en bokhållarebeställning i alla mål är underkastad; hwilcket samtycktes.

Allmänna beswären. Föreställtes af Talman nödwändigheten att med yttersta flit bedrifwa ståndets beswärs § om mera tiänstefolck på hemman, än tiänstehjonsordning innehåller, i betracktande såwäl till landsculturens förbättrande som ock att hafwa nog tillgång af manskap till recrutering af regementerne wid yppande krig, så att Allmogen eij såsom under det förflutne må behöfwa med stor omkostnad anskaffa sig manskap ifrån andre orter.

Eric Jöransson från Jemtland förmente, att deta kunde skada Allmogen framdeles, enär krig infaller, och gifwa anledning till utskrifning, eftersom tiänstehionsordningen rubbas; men sedan Talman underrättadt honom om nyttan, som landet derigenom tillflyter, samt att igenom kongl. förordningar tillförende är förbudit alla utskrifningar eller wåldsamma wärfningar, emedan en wiss indelning är skjed, i anledning af hwilcken det åligger Allmogen att underhålla och anskaffa manskap till regementerne, som äro indelte, efter derom uprättade contracter, så är intet att fruckta för några utskrifningar af man-

skap; så samtyckte ståndet, att denne § pousseras till slut samt inrättas efter nuwarande fredel. tillstånd.[1].

Ulfsparre. Cronhiort.

Ridd. och Adel:s extractum protocolli af d. 12 nästl. Aprill om tillgift för Hrr Baronerne Cronhiort och Ulfsparre af deras duelsmål, hwaröfwer ståndet tillförene under d. 16 April sidstl. sig utlåtit på lika sätt med Högwyrdige Presteståndet, anmältes nu ånyo i anledning af Hr Baron Ulfsparres under d. 20 hujus gjorde begiäran, att ståndet wille förena sig med Ridd. och Adel. sednare utlåtande af d. 23 April, som bifaller Presteståndets yttrande i den omständighet, att Hans Kongl. Maij:t i underdånighet må anmodas att låta Hrr Baronerne Cronhiort och Ulfsparre wederfaras nåd, på det samma Hrr måge slippa att undergå ransakning, emedan ingen finnes wara skadad, utan de af brådom skillnad råkat i handgemäng med hwarannan. Detta biföls och recommenderades hos Presteståndet till en lika ändring, men efter en liten stund återsändes documentet med påskrift af i dag, att Prestest:det förblifwer wid des afgifne utlåtande, hwarföre ståndets yttrande således antecknades på sjelfwa documentet: Upläst ånyo hos Bondeståndet d. 22 Julii 1743. Dito biföls Höglofl. Ridd. och Adel:s a tergo gjorde utlåtande.

Fällingzbro häradsboers beswär.

Rådets 2:ne extracta protocolli under d. 5 hujus, det ena beträffande Fellingsbro häradsboers beswär, att de skattejordägare, som gifwa hemmansräntan antingen till indelningshafware el:r rusthåldsägare, skola, enär misswäxtår infalla, så mycket högre ränta utbetala, och det andra angående samma häradsboers beswär och ansökning, att de 500 rusthåld af Kongl. Maij:ts Lifregemente till häst, hwilckas karlar och hästar warit hemma och eij i Finland, måge till någon del ersättja den ansenlige afgång, som de andre derstädes lidit; remitterades med påskrift till Landt- och siömilitiæoeconomiedeputation.

Jöns Persson från Wessmanland erhölt uppå begiäran tillstånd att på några dagar resa hem; lofwandes Öhrman att emedlertid hafwa omsorg om des committenters angelägenheter.

Lördagen den 23 Julii 1743
klockan 7 om morgonen.

Giöterhielm.

Uplästes ett utdrag af rådsprotocollet, hållit d. 14 Decemb. 1742, angående caracterens förbättrande för Ammiralitetscapi-

[1] Konceptprotokllet: ... *erinrandes Anders Månsson if. Dalsland allenast, att intet onödigt folck härunder må skyddas.*

tainen Giötherhielm i anseende till des wälförhållande under de 28 år han tiänt, samt att han intet haft serdeles afgång på manskap under sidsta campagnen uppå sitt skjep; biföls med påskrift.

Hedman. Ifrån ståndet skickades 2:ne till Expeditionsdeputation att begiära Kongl. Maij:ts remiss angående Hedman, emedan densamma intet blifwit communicerad med ståndet, sedan de andre stånden sig utlåtit, hwilcka kommo tillbakars med berättelse, det papperen intet funnits och derföre intet erhållits. Emedlertid fants godt, att ståndets deputerade uti Expeditionsdeputation på wederbörligit sätt protesterar emot målets expedierande.[1]

Hans K. Höghet. Löwen. Rosen. Åhördes Riddersk. och Adel. extractum protocolli af d. 22 hujus, att som man förnummit, det Herrar Riksens Råd Baron Löven och Baron Rosen först af Kongl. Maij:t och Rådet blifwit utnämde att resa öfwer samt emottaga och beledsaga Hans Kongl. Höghet hit in riket, men att derutinnan sedermera någon ändring skall wara gjord, hwartill Secrete Utskåttet gifwit anledning, så önskar Ridd. och Adel. härom blifwa underrättade och att rådsprotocollet tillika med Secrete Utskåttets utlåtelse denne saken angående till nästkommande måndag må infordras. Detta war bifallit af Borgareståndet; men Prestståndet önskar, det Kongl. Maij:t utan tidsens upskof i nåder werckställer denna beskickning, hwilcket Bondeståndet biföll med påskrift.

Konungens och Rådets myndighet. Begyntes åter att ventileras om 1 § af Secrete Utskåttets extractum protocolli under d. 4 hujus angående mera myndighet för Kung och Råd. Wid hwilcket tillfälle Jan Persson i Tuna anförde, huru nödigt det wore, att Regeringsformen i wissa mål och omständigheter förbättras, serdeles i anseende till wisse privilegier och förmoner för de andre stånden, hwaraf landet i gemen lider och derföre längtar efter någon ändring. Dessutan wore också att besinna, att fastän man samtycker till Regeringsformens öfwerseende och tillämpande till desse tider af wisse deputerade, derföre intet wore sagt, att hwad de projectera skulle blifwa ståendes, emedan det skall underställas Riksens Ständers widare ompröfwande och skiärskådande och derest

---

[1] Härefter i konceptprotokollet: *Olof Jönsson if:n Skåne påminte, om icke, sedan Gud förlänt freden, det må efterses, om man kan finna någon besparing i staten, serdeles de nya upsatte regementerne, som kunna stickas under de andre, hwarom föreställning skjer igenom ext. prot. till de andre stånden. Derjemte föreställdte Talman, om icke må tillika föreställas, att det efterses, hwad tillökning sedan 1720 skjedt uti staten.*

någon nyttig påminnelse skulle wara skjedd, som lände till landets förmon, så kunde den antagas, men i annor händelse åter förkasta altsamman och lemna saken i samma stånd, som den war förut; på hwilcket sätt, om man eij kan hafwa den åstundade nyttan, man eij heller kan skadas widare.[1]

Härom discourerades än widare pro & contra, men änteligen biföls Borgareståndets utlåtelse om denne 1 §, som i gårdagsprotocollet är anförd.

Utrikes ministrer.

Sedan continuerades med de öfrige paragraphernes upläsande. Då 2 §, huruwida utrikes ministrer hädanefter måge widare wistas på den ort, derest riksdagar hållas, remitterades till Secrete Utskåttet.

§ 3. Beträffande statens reglerande för Hans Kongl. Höghet Successoren med mera fants godt, att en serskilt deputation utarbetar de omnämde målen, som kommer att bestå af 4:a Ridd. och Adel:s ledamöter samt 2:ne af hwardera de andre stånden.

§ 4 angående finska ärenderne är redan afgjord och werckställd.

§ 5 och 6 biföllos.

Beträffande slutet, att hwar och en, som tilltror sig uti ofwannemde puncter hafwa några nyttige förslag, må äga frihet sådant med eller utan namn att upgifwa, förenade ståndet sig med Ridd. och Adel. utlåtande, som af Prestest:det war bifallit, att det samtyckes, dock att de memorialer, som angående förberörde puncter ingifwas, böra wara underskrefne; hafwandes det eij kunnat bifallas af Borgareståndet, emedan det kunde gifwa tillfälle till riksdagens utdrägt.

Hans K. Höghets stat.

Sedermera utnemdes i anledning af 3 § ståndets deputerade till statens reglerande för Hans Kongl. Höghet, neml. Olof Jönsson ifrån Nerike och Jöns Siunarson ifrån Skåne.

Contributioner.

Jemwäl ock fants godt, att memorial afgår till Secrete Utskåttet, det ståndet utaf förberörde extracto protocolli ibland annat intagit Secrete Utskåttets berömwärde omtancka, huru rikets inbyggare och undersåtare eij måge af stadigwarande contributioner och bewillningar alldeles utmärglas och af odrägelige utlagor tryckas; till hwilcken ända Secrete Utskåttet hemstält,

---

[1] Härefter i konceptprotokollet: *Olof Andersson och Per Carlsson s. mening. Talman förmälte, att pluraliteten deciderar wäl men derföre kan intet nekas den, som är af annan mening, att taga ext. prot. öfwer sitt yttrande och wisa des hemmawarande. Detta samtycktes.*

om icke statswercket nu och för framtiden måtte warda så inrättat och jemkat, att utgiften skiäligen lämpas emot inkomsten och rikets drätsel warder till statens underhållande tillräckelig; hwilcket mål jemwäl Riksens Ständer gemensamt funnit wara så nödigt och angelägit, att de eij funnit den minsta betänckelighet till des bifallande.

Sättet till reglerandet är lemnat till Secrete Utskåttets mogna utarbetande och försorg, hwarwid, ehuru ock ståndet nogsamt är försäkradt, att Secreta Utskåttet är betänckt på alla giörlige utwägar till undersåtarnes lisa, och således öfwerflödigt och onödigt skulle synas, om ståndet med något förslag skulle willja inkomma till statens besparing; dock som ståndet i synnerhet förekommit, huruledes sedan den Högste nådeligen förlänt riket den högst efterlängtade freden, och enär densamma kan komma till sin rätta stadga, det mindre torde wara nödigt att underhålla det wid sidstl. riksdag uprättade nya Garnizonsregementet såwäl som den till Gottlands säkerhet inrättade Bataillonen af artilleriemanskap, så har ståndet till Secreta Utskåttets mognare öfwerwägande hemställa skolat, om icke, enär den allmänna säkerheten sådant fullkomligen tillåter, ofwannemde regemente och bataillon kunde till statens lisa indragas och samma manskap de andre regementen till completerande understickas. Hwarförutan ståndet för des del finner nödigt wara att efterses måtte, hwad tillökning sedan år 1720 skjedt uti staten, då jemwäl under skiärskådande komma kunde, om icke åtskilligt deraf torde finnas wara af den beskaffenhet, att staten kan undgå widare gravation deraf.

Zelle. Uppå Jonas [ɔ: Anders] Larssons ifrån Götheborgs län begiäran bewilljades af ståndet, att 2:ne recommendera hos Kongl. Cammarcollegium Bryggaregillets i Götheborg supplique, att Commissiarien Zelle ingen eftergift må wederfaras uti den föraccorderade bränwinsaccisen, hwarefter ståndet åtskilldes, eftersom klockan war ½ till 9, då Secreta Utskottet kommer tillsammans.

Onsdagen den 27 Julii 1743.

Freden och Successoren. Biörn Persson, som med ståndets minne warit hemma och nu war återkommen ifrån Westergiötland, berättade, att landet der nedre wore alldeles nögt med freden och den utnemde Successoren.

Sedermera gafs wid handen, att Anders Mattsson[1], som med ståndets tillstånd warit hemrest, nu med döden aflidit derstädes.

Widare kom hos ståndet i öfwerwägande, huruledes under den nu påstående långwarige riksdagen Allmogen så mycket finner sig mera betungad af riksdagspenningarnes erläggande, som deras wilckor otroligen blifwit förswagade af de beswärligheter, hwilcka den bedröfwelige ofreden i desse desutan swåra tider förorsakat. Och som ståndet fördenskull ansåg högst nödigt wara, att Riksens Ständer på riksdagens skyndesamma slut måtte wara betänckte, så fants ock till befordran deraf godt hos de öfrige respective stånden att hemställa, eij allenast om icke Riksens Höglofl. Ständers deputationer måtte blifwa antydde att skyndesammeligen företaga de till deras utarbetande remitterade ärender, utan ock att en wiss termin måtte fastställas, innom hwilcken samma mål till plena böra wara ingifne, förmenandes ståndet, att bemelte termin till d. 8 i nästkommande månad så mycket säkrare kunde utsättjas, som man skiäligen förmodar, att under den förflutna långa riksdagstiden det mästa blifwit utarbetat; hwarjemte i lika måtto hemställes, om icke Kongl. Maij:ts och riksens collegier, dit wisse riksdagsärender blifwit remitterade, kunde antydas att äfwen till samma termin inkomma med deras infordrade betänckanden och utlåtelser, hwarefter sedan en wiss och säker termin till riksdagens slutande af Riksens Höglofl. Ständer gemensamt kunde utsättas. Rikzdagzpgr. Rikzdagen slut.

Härom upsättes straxt extractum protocolli, som genom en deputation aflefwererades till de andre stånden; hafwandes deputation tillika att recommendera till bifall ståndets utlåtelser under d. [20 Julii] om de licentierade Hrr Riksens Råd och under d. [14 April] angående förmedlingar samt påminna att en tulldeputation må förordnas.

Wid återkomsten berättade de deputerade, att de öfrige stånden lofwat med det första yttra sig om de anmälte ärenderne.

En deputation af 16 man inkom ifrån Borgareståndet och aflemnade samma stånds utlåtelse genom extractum protocolli under d. 22 hujus beträffande Handelsmannens Thomas Plomgrens uteslutande utur Secrete Utskåttet uppå några af denne stadsens Borgerskaps begiäran[2], hwilcket recommenderades till Thomas Plomgren.

---

1 Konceptprotokollet: ...*från Södermld.*

2 Borgareståndets deputerades memorial i Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 321 ff.

benägit bifall, hwaremot utlofwades all reciproque wänskap och tiänst.

Ståndet lofwade taga saken i öfwerwägande, hwarefter deputationen afträdde.

Finska ärenderne.

Åhördes ett betänckande ifrån Deputation öfwer ärendernes reglerande i Finland un[der] d. 18 hujus angående the ifrån Finland och Åland under thet nu med ryssen förflutne kriget till Swerige öfwerkomne soldater, båtsmän och legohjon, hwilcket biföls in antecessum, till des löphästen ankommer.

Ostindiske sidentyger.

Uplästes Secreta Manufactur- och handelsdeputations betänckande under d. 17 Maji, huruwida 15 proc:t till manufacturfond numera må betalas af the ostindiske sidentyger, som förut warit i riket och blifwit tillåtne att försälljas. Biföls förut.

Klinkowström. Arkenholtz.

Herr Cancellierådet Klinckoustrom hade uppå begiäran företräde och förmälte, att som ståndet i går genom extractum protocolli recommenderat Registratoren Arckenholtz till avisornes skrifwande, på det han under des tiänstlöshet måtte hafwa något till sitt nödtorftige understöd, så hoppas Hr Cancellierådet likwäl det intet wara ståndets mening, att han wid detta tillfälle skulle stötas ifrån sysslan, för det annan skall hjelpas, då han eij begådt fel eller i ringaste måtto sig försedt; han hade desutan i anseende till denne ståndets recommendation tillbudit Arckenholtz 300 d:r s:mt årl., för det han skulle hjelpa honom att skrifwa avisorne, men sådant hade han nekat till, hwarföre Herr Cancellierådet blifwit nödsakad att wända sig till Ständerne, eftersom denne afwisskrifningen på förberörde sätt hos dem blifwit anhängig, afgifwandes tillika ett memorial[1] denne saken angående; hwilcket alt ståndet lofwade taga i behörigt öfwerwägande, hwarefter han afträdde.

Båtsmansförrådzcassan.

Uplästes Landt- och siömilitiæoeconomiedeputations memorial af d. 14 i denne månad angående städernes sökte befrielse ifrån afgiftens betalande till den år 1732 inrättade båtsmansförrådscassan och biföls in antecessum.

Sedan justerades en § om getters hållande innom districten af Anderums alunbruk.

Allmänna beswär.

Åhördes project till Kongl. Maij:ts resolution och förklaring öfwer städernes allmänne beswär wid thenne riksdagen.

§ 1 biföls med then af Borgareståndet gjorde anmerckningen,

[1] Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 337 ff.

att i stället för orden *thet ammiralitetsbetiänte* sättes *Ammiralitetet, andre stater eller theras betiänte.*

§ 2 biföls.

§ 3 biföls, men i stället för orden *tullhus och staqveterne* sättes *tullhus och staqveter.*

§ 4 biföls, allenast att efter orden *blekingske* bör sättjas *städer* och the följande orden *med flere städer* böra gå ut, jemwäl ock orden *uråldrige tider.*

§ 5 biföls med den tillägning, att näst orden *tiden kunde förkortas* sättes *hwilcket skjepparen wid första resan har att utröna, jemwäl ock om gåssen då eij tycker sig hafwa lust till siöwäsendet, då äger frihet att afsäga.*

§ 6 går ut

§ 7 biföls med then anmerckning, att näst ordet *fartygs* sättes *krönande och,* samt wid slutet tillsättes *äfwen som ock för the fartyg, hwilcka krönte blifwit men sedan eij finnas till kronans tiänst nödige, böra ifrån then tid kröningen skjedt njuta sin ersättning.*

§ 8 biföls.

Efter anmälan hade Grefwe Adam Lewenhaupt företräde och anhölt ganska bewekeligen, det ståndet wille giöra någon lindring uti det des Fader, Generalen Grefwe Lewenhaupt, ådömde dösstraffet, hwarom han aflemnade ett memorial[1] och sedan afträdde, hwarefter

Officerarne af Södermanlandz Regem:te. Lewenhaupt.

Capitainen wid Södermanlands Regemente Hr Baron Axel Kurck hade företräde och afgaf ett memorial, underskrifwit af samtelige öfwer- och underofficerarne wid förenemde regemente, om befrielse för Grefwe Lewenhaupt ifrån det honom ålagde dödsstraffet, hwilcket uplästes och sedan påskrefs, att det hos ståndet blifwit anmält. Afträdde.

Sedermera inkom en deputation ifrån Ridd. och Adelen, som aflefwererade ett utdrag af protocollet, hållit hos dem i dag, beträffande den af unga Grefwe Lewenhaupt ingifne böneskriften för des Fader, hwaröfwer Ridd. och Adelen willja suspendera deras yttrande, till des [de][2] få inhämta de andre ståndens utlåtelse; hwilcket påskrefs, att det blifwit upläst.

Sedan deputation afträdt, öfwerlades härom; finnandes ståndet inga skiäl, som uti deras förr yttrade mening kunde giöra

---

1 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 252 f. Undertecknat av sonen Charles Emil Lewenhaupt.

2 Konceptprotokollet.

någon ändring; altderföre samtycktes, det en deputation afsändes till de andra stånden att låta weta, det ståndet intet på något sätt kan gå ifrån des förra fattade slut utan begiär, det dommen må werckställas med det snaraste; hwilcket straxt skjedde igenom en deputation af 12 man.

Besparing i staten. Justerades det i gårdagsprotocollet omnämnde memorialet till Secrete Utskåttet beträffande besparingar i staten medelst reducerande af Hamiltons regemente samt den nywärfde Artilleriebataillon på Gottland jämte indragande af den sedan år 1720 skjedde tillökning af betiänter, hwarwid ingenting war att påminna.

Thomas Plomgren. Uplästes Secreta Utskåttets extractum protocolli af d. 25 hujus, hwarutinnan begiäres del af Borgareståndets extractum protocolli af d. 22 ejusdem beträffande deras missnöije öfwer Handelsmannens Thomas Plomgrens uteslutande ifrån Secrete Utskåttet, på det samma utskått så mycket bättre må gifwas tillfälle att för Riksens Ständers egne ögon ådagalägga hela denne sakens rätta beskaffenhet och ofärgade sammanhang.

Detta biföls så länge, till des man får se de andre ståndens utlåtelser.

Hökerstedt. Uppå begiäran bewilljade ståndet, att Secreteraren Hökerstedt, som är på förslaget till borgmästare i Norkiöping, må hos Kongl. Maij:t antingen genom 2:ne deputerade eller ock föreskrift i underdånighet recommenderas.[1]

Matts Olsson från Stockholms län erhölt tillstånd att på 8 dagar resa bort, lofwandes Per Carlsson emedlertid wara des fullmäcktig.

Lewenhaupt. De deputerade, som från de andre stånden återkommo, berättade, att Prestestånd i synnerhet förklarat sig af enahanda tancka med ståndet, hwad werckställigheten af Lewenhaupts dom widkommer, hwarföre ock ståndet fant godt, att om, sedan ståndet nu skils åt, de 2:ne ståndens påskrifter skulle inkomma, påskrifwes likafult ståndets bifall till Prestestånds utlåtande.

Ståndet skildes derpå åt, och upkommo sedan Preste- och Borgareståndens påskrifter. Det förras war af det innehåld: Prestestånd är för sin del så mycket som någon benägit till all christelig mildhet; men förutan det att then fälte dommen

---

[1] Konceptprotokollet: ... *hwarom han ingifwit memorial, som anmältes.* — Memorialet i Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 426 f.

är redan befunnen wara lag likmätig, så är Prestestånde af den tanckan, att åtskillige högwigtige considerationer fordra, thet med thenne domens fullgiörande icke må utdragas. Detta war af Borgareståndet bifallit och påskrefs jemwäl ståndets bifall.

Fredagen den 29 Julii 1743.

Th. Plomgren.

Ståndet[1] biföll Riksens Ständers Secrete Utskåtts genom extractum protocolli af d. 25 i denne månad gjorde hemställande, att det Lofl. Borgareståndets utdrag af protcollet under d. 22 hujus beträffande Handelsmannen Thomas Plomgren kunde med Secrete Utskåttet communiceras, hwilcket ståndets bifall genom extractum protocolli meddeltes de öfrige stånden.

Lagergren.

Åhördes Lieutenantens J. Lagergrens memorial[2], hwarutinnan han anhåller om liquidation för den tid han tiänt samt underhåld efter des nu innehafwande caractere, hwaröfwer resolverades, det han hos Kongl. Krigscollegium recommenderas till underhålds undfående.

Springer. Plomgren.

En deputation af 12 man inkom ifrån Borgareståndet och aflefwererade ett samma stånds extractum protocolli[3] under d. 27, hwilcket uppå deputations begiäran straxt uplästes och war beträffande thet påstående, som en man af Grosshandlaresocieteten här i staden benemd Christopher Springer och jemte honom en del af menige Borgerskapet gjordt, angående Riksdagsfullmäcktigens Handelsmannens Thomas Plomgrens entledigande ifrån des fullmäcktigskap och säte i Borgareståndet, hwarom samma stånd uti des extracto protocolli af d. 22 förmäler, att det såsom uti ett des enskylte oeconomico resolverat d. 20 och Borgerskapet här i staden genom extractum protocolli till underrättelse lemnat, att såwida utaf Magistratens ingifne protocollsutdrag eij finnes, thet Handelsmannen Plomgren blifwit för något sådant förseende angifwen, mindre ännu dömd, som kan giöra honom owärdug thet säte och stämma i Borgareståndet, hwartill han efter en laga och ordentelig erkiänd fullmackt är berättigad, kan eij heller oftabemelte stånd thesförinnan honom therifrån utesluta.

---

1 Konceptprotokollet: *Påmintes af Erick Jöransson, att expedition må afgå ang:de Sec. Utsk. begäran...*

2 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 408 f.

3 Konceptprotokollet: *...el:r species facti...*

Sedan deputation afträdt, tog ståndet detta species facti uti ett noga och ömt öfwerwägande, samt uppå skjedd föreställning och proposition af Talman, om icke ståndet intet will befatta sig med den twist, som är emellan Plomgren och des committenter, stadnade ståndet i det slut: Att det intet will befatta sig med den twist, som är emellan Handelsmannen Plomgren och des comimttenter, utan måge de utföra densamma med hwarannan, såsom de bäst gitta och förmå, emedan det är ett Borgerskapets i Stockholm oeconomicum, som till Bondeståndets åtgiörande intet hörer utan lemnas till wederbörligit forum; hwilcket igenom extractum protocolli communicerades med de öfrige stånden men nu straxt genom en utskickad notificerades Prestståndet.

B. ståndets enskylte beswär.

Sedermera kom ståndet öfwerens, att Talman anhåller hos Rådet, det ståndets enskyllte beswär för de förra riksdagarne, som ännu finnas oafgjorde, måge företagas och afslutas; wid hwilcket tillfälle också begiäres, att ståndets ledamöter, hwilka gådt i personell borgen för Perment, hwilcken sedermera är bortrymd, måge återfå sin cautionsskrift.

Klenck.

Åhördes Secreta Deputations betänckande af d. 19 April sidstl. angående Capitainens wid Hr Öfwerstens Baron von Schwerins regemente Burchard Klencks wid innewarande riksdag ingifne ansökning och biföls.

Allmänna beswär.

Allmänna Beswärsdeputations utdrag af protocollet under d. 2 i denne månad rörande 38 § af ståndets wid innewarande riksdag insinuerade allmänna beswär om betalning för lefwererat fourage till arméens förnödenhet i Finland remitterades med påskrift till Secreta Utskåttet, emedan de andre stånden gjordt detsamma.

Krigz-conseilernes tryckande.

En deputation af 6 man sändes till de andre stånden att påminna, det ståndets föreställning under d. 20 i denne månad öfwer Ridd. och Adel:s yttrande af d. 12 April sidstl. om krigsconceillernes tryckande med snaraste må kunna företagas och bifallas samt emedlertid ingen serskilt expedition uti detta mål samtyckas.

Wargars utödande.

Hr Öfwerstelieutenanten von Gerten hade företräde och recommenderade till bifall des project om rofdjurs och i synnerhet wargars utödande, hwarom han till ståndet afgaf ett memorial[1], hwilcket uplästes, sedan han tagit afträde, och upskjöts till widare öfwerwägande.

[1] Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 19 f.

Religionsfriheten.

Ståndet fandt för godt att sända en deputerad till Prestestånd-det att påminna om deras påskrift uppå Ridd. och Adel. föreställning om religionsfriheten för de reformerte här i riket, hwilcken wid återkomsten berättade, att Presteståndet lofwat med det snaraste till ståndet aflemna deras yttrande samt om tulldeputations förordnande.

Förmedlingar på cronones hemman.

I lika måtto sändes en till Ridd. och Adel. att giöra ståndets påminnelse om afgiörandet af Cammaroeconomiedeputations betänckande wid sidsta riksdag beträffande förmedlingar på cronones hemman, som sedermera förmälte Ridd. och Adel. lofwen härom; hafwandes Ridd. och Adel. tillika erindrat, att walacten lärer till underskrifwande blifwa ståndet i dag tillsänd, hwarföre de önskat, att detsamma med det första kunde skje och, om giörligit wore, i dag.

Beskickning till Hans Kongl. Höghet.

En utskickad från Borgareståndet aflemnade Ridd. och Adel:s extractum protocolli af d. 27 hujus, att Kongl. Maij:t må med det första utnämna och werckställa beskickningen till Hans Kongl. Höghet om des utwälljande till successor. Detta hade Borgareståndet bifallit med påskrift och Presteståndet således påskrifwit: Att thet bifaller thetta så mycket mera, som thet är enligit med ståndets förra utlåtelse och ärendet icke tillåter något drögsmål. På lika sätt påskrefs ock å ståndets wägnar.

Hastfer. Finska officerarne.

Öfwer Hr Ryttmästarens Johan Hastfers memorial å finske officerarnes wäg:r om fördels- och hästehemmansräntornes beräknande för officerarne af de finske dragoneregementerne för år 1742 stadnade ståndet i samma slut som de öfrige stånden: Att som Riksens Ständer redan funnit skiäligt, att de ifrån Finland hitkomne officerare böra njuta fulla 1742 års indelte lön, hwar efter sin stat, så fölljer också deraf, att fördels- och hästehemmansräntorne komma att beräknas för officerarne af de finske dragoneregementerne, som påskrefs.

Personelle gratialer.

Kyrckjoherdens Hr Mag:r Anders Tranchelii memorial[1] om de personelle gratialernes upgifwande till plena af Secreta Utskottet biföls och recommenderades hos de öfrige stånden; hwilcket Preste- och Borgareständen också gjordt, men Ridd. och Adel. hade remitterat detta till Secreta Utskåttet att härom lemna all nödig uplysning, såwida thet för tystheten skje kan.

Buddenbrock.

Uppå Lieutenantens wid Kongl. Lifgardet Hr C. [ɔ: F.] M. von Buddenbrocks memorial att få bortaccordera des beställning re-

---

1 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 1.

solverades genom påskrift, lika med de andre stånden, att det bifalles, dock att det eij må lända till præjudicat.

Tull-deputation. Ridd. och Adel. extractum protocolli af d. 20 hujus om deputerades förordnande till instructionens projecterande för tull-deputation biföls genom påskrift Preste- och Borgareståndens yttrande, att med thenne deputation eij må utdragas öfwer then förr utsatte tiden till deputationernes slut, neml. d. 8 Augusti.

I anledning häraf förordnades till deputerade Per Suensson if:n Wermeland och Anders Andersson if:n Upland.

Provincial-doctorerne. Rådets extractum protocolli af d. 11 Maji om instruction för provinicialdoctorerne biföls med påskrift lika med Ridd. och Adel., som finna bäst att lemna denna saken till Kongl. Maij:ts egit nådigste afgiörande med Råds råde. På lika sätt hade Preste- och Borgareständen också gjordt.

Dito af d. 17 Maji om de studerandes i Upsala sökte befrielse för bewillningen remitterades till Riksens Ständers Deputerade öfwer bewillningswercket att häröfwer inkomma med deras betänckande, hwilcket af de andre stånden också war gjordt med påskrift.

Anmärkningar öfwer Riksens Råd. I anledning af Riksens Ständers Secreta Deputations inkomne memorial af d. 28 hujus fandt ståndet för des del nödigt, det Hrr Riksens Råd kunde anmodas att nu skyndesammast och så tidigt aflemna til bemelte deputation sine förklaringar öfwer de i anledning af rådsprotocollerne författade åtskillige anmerckningar, att samma deputation måtte kunna des giöromål hafwa fulländade till den af ståndet projecterade terminen af d. 8 i nästkommande månad; hwilcket med de örige respective stånden genom utdrag af protocollet till bifall communicerades.[1]

Allmänna beswär. Secrete Manufactur- och handelsdeputations betänckande af d. 6 Junii öfwer 20 § af ståndets beswär wid thenne riksdag beträffande något twång med lerftstillwerckningarne i Hellsingeland biföls med påskrift, hwilcket också war skjedt af de andre stånden.

Lördagen den 30 Julii 1743.

Försäkring för Hans K. Höghet. Samlades ståndet straxt efter klockan 6 om morgonen att underskrifwa Sweriges Rikes Ständers Försäkring om Hertig Adolph Fredrichs af Hollsten förklarande till efterträdare på

[1] Härefter i konceptprotokollet: *Ståndet resol., att bref afgår till dem, som intet hitskickat fullmäcktige uti de dödas ställe.*

den kongl. swenska thronen samt Kongl. Höghet; hwilcket af samtel. de öfrige stånden redan befants wara skjedt och underskrifwit.[1]

Sedan ståndet lycktat med underskrifterne, trädde det up uti deputationerne, som i dag woro samlade; lemnandes förut Hans Hansson ifrån Gottland tillstånd att resa hem, emedan han en långlig tid warit sjuk, samt att Per Carlsson ifrån Öland lofwade bewaka des committenters angelägenheter, hwaröfwer bewis utur protocollet honom meddeltes.

Fredagen den 5 Augusti 1743.

Talman lät weta det han blifwit opasslig, hwarföre han i dag eij kunde upkomma.

Åhördes ett utdrag af rådsprocollet utaf d. 2 i denne månaden om öfwerstecaractere för Öfwerstelieutenanten von Lingen, såsom en belöning för det han öfwerbragt tidningen och ratificationen af préliminairerne till freden med Ryssland, och biföls tills widare. von Lingen.

Olof Jönsson ifrån Skåne föreställte, om icke igenom extractum protocolli må hemställas till de andre stånden, det den öfwer Lewenhaupts echaperande förordnade Undersökningscommissions handlingar och protocoller måge igenom trycket giöras allmänt bekante jemte Södermanlands Regementes officerares skrift om intercession för honom, hwilcket fuller samtycktes men hwilar, till des Talmannen blifwer frisk och kan upkomma.[2] Lewenhaupts echaperande.

Uplästes ett memorial af d. 1 hujus ifrån den förordnade Deputationen öfwer statens reglerande för Hans Kongl. Höghet beträffande påminnelsers ingifwande med det första till samma deputation. Hans K. Höghets stat.

Kom hos ståndet i öfwerwägande angående generaltullarrendets uphäfwande och efter något discourerande härom stadnades i det slut, att påminnelse giöres hos Herr Landtmarskalcken om tulldeputationens förordnande. Tullarrendet.

Till Riddarhuset sändes 2:ne att giöra påminnelse om förmedlingarnes afgiörande samt tillika hos de andre stånden af- Förmedlingarne.

---

[1] Tryckt i Frihetstidens grundlagar och konstitutionella stadgar... utg... genom Brusewitz, s. 103 f. Bondeståndets namnunderskrifter tryckta som Bil. 72.

[2] Ett extraktprotokoll i koncept, daterat den 3 augusti, tryckt som Bil. 73. Jfr sid. 406.

lemna ståndets yttrande igenom extractum protocolli af d. 13 Decemb. förledit år om förbättring af rangen för häradshöfdingarne i riket.

Flemming. Hr Captaine wid Generallieutenant Bousquets regemente Baron Flemming hade företräde och anmälte till benägit bifall des ansökning om majors caractere och, sedan han afträdt, företogs bemelte Hr Generallieutenant memorial till Kongl. Maij:t om majors caractere för Hr Baron Flemming, hwilcket af Kongl. Maij:t blifwit remitterat till Riksens Ständer på sådant sätt: Att som Kongl. Maij:t nu i anledning af Riksens Ständers underdånige tillstyrckande d. 7 i förleden månad för Capitaine Alexander Morath låter utfärda fullmackt på majors caractere, så emedan Generalen Bousquet genom detta memorial anfört de för Capitainen Claes Flemming härwid warande omständigheter och bewekande skiäl att ock på samma sätt blifwa i nåder ihugkommen, så har Kongl. Maij:t funnit nödigt demsamma med Riks:s St:r i nåder att communicera. Häröfwer förenade ståndet sig med påskrift med Ridd. och Adel., som bifalla, att Capitainen Baron Flemming för andragne orsaker skull äfwen må hugnas med majors caractere och således blifwa bibehållen wid sin tour och anciennitet; hwilcket Borgarest:det också gjordt. Presteståndet hade åter resolverat, att det hemställer i underdånighet thetta till Kongl. Maij:ts egit godtfinnande och åtgiörande.

Per Persson ifrån Cronobergs län erhölt tillstånd att resa hem, lofwandes Jan Ericksson från Jönkiöpings [län][1] att bewaka des committenters bästa, till des Per Larsson från samma län innom få dagar åter war hitkommandes.

Neuman. Landssecreteraren ifrån Fahlun Jacob Neuman begiärte hos ståndet, det wille ståndet med en underdånig intercession understödja hans hos Kongl. Maij:t insinuerade underdånigste ansökning att till något assessorat wid Åbo Hofrätt i nåder blifwa befordrad.[2]

Bondeståndet fandt wäl, att det eij borde understå sig med slike underdånige föreskrifter Kongl. Maij:t beswära; men den besynnerlige omständighet, som är wid denne saken, gifwer ståndet anledning i djupaste underdånighet att förhoppas, det

---

1 Konceptprotokollet.

2 Ett memorial av Neuman om anledningen till denna anhållan i Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 21 ff.

Kongl. Maij:t denne ståndets dristighet med onåd eij uptagandes warder.

Bemelte Landssecreterare har för des redelige upförande uti Kongl. Maij:ts och riksens tiänst eij annorlunda af den upstudsige Dalallmogen blifwit ansed, än att han under sträng bewakning måst följa deras samlade hop hit till Stockholm; hafwandes en sådan wåldsam medfart afskräckt honom ifrån widare tiänstgiörande i Kopparbergs höfdingedöme samt nödgat honom hos Kongl. Maij:t i underdånighet anhålla om nådigt tillstånd att få lemna sysslan och blifwa från länet, till des han framdeles kunde blifwa flyttad till något honom anständigt embetesrum; förthenskull är hans utståndne lidande i synnerhet det motive, som kan föranlåta ståndet att i underdånighet anhålla om hans befordran. Herr Landshöfdingen Wennerstedts för honom aflåtne underdånige föreskrift till Kongl. Maij:t wittnar i öfrigit sålunda om hans skickelighet och redelige upförande, att Kongl. Maij:t i nåder lärer finna honom förtiänt till en bättre lycka och framsteg.

Af den nåd, Kongl. Maij:t täckes låta merberörde Landssecreterare wederfaras, skall ståndet så mycket mera taga del, som exempel af hans befordran äfwen kan tiäna till upmuntran för de öfrige landssecreterare i riket att wisa yttersta flit och trohet i deras arbete, hwilcket, ehuru thet ock är ibland thet trägnaste i hela riket samt med mycken answar bebundit, likwäl sällan hittills kommit att anses med den belöning af framsteg, som ett slikt beswär och möda förtiänar.

Herr Öfwerstelieutenanten Gynterfelt hade efter begiäran företräde, anhållandes att Secreta Deputations betänckande beträffande honom, som nu till ståndet wore ankommit, måtte företagas och benägit bifallas. Afträdde. Gynterfelt.

Ståndet erindrade sig med mycket bekymmer, det ibland de hitcommenderade regementerne till defensionen af skiärgårdarne omkring Stockholm en starck sjukdom begynner inrita sig, hwaraf manskapet mycket sjuknar och dör bort. Och som den Högsta numera förlänt oss den kiära och efterlängtade freden med Ryssland, i anseende hwartill det tyckes onödigt, att så mycket manskap blifwer qwarliggande, så kom ståndet öfwerens att å wederbörligit ställe anhålles, det regementerne med det första måge få marchera hem, hwart till sin ort, till manskapets mera conservation och skiötsel. Siukdom i regementerne.

Sirenius. Efter begiäran fick Hr Probsten Sirenius företräde och till ståndet förärade en af honom nyligen å trycket utgifwen bok, kallad Den swenska åkermannen, emedan densamma till ståndets handtering alldeles wore lämpelig, och derföre hade des skylldighet fordrat samma bok hos ståndet till gunstigt igenomläsande recommendera. Ståndet tackade för erwiste godhet, hwarefter han afträdde.

Ståndet beslöt att för sig låta upläsa åtskillige ankomne betänckande, hwilcka kunna in antecessum bifallas, derest intet är påminna, till des de med wanlige påskrifne utlåtelser ankomma ifrån de öfrige stånden; hwilcka woro följande.

Pihlhielm. Secreta Deputations betänkande af d. 11 sidstl. April angående Öfweradjutanten Pihlhielms ansökning om befordran.

Justitiædeputations betänckande af d. 16 sidstl. Maji angående sättet till de i Rådet fattade sluts anmälande hos Kongl. Maij:t.[1]

Secreta och Justitiædeputationernes betänckande under d. 10 Maji angående förslagers uprättande till revisions- och protocollssekreterarebeställningar.

Munktell. Cammar-, oeconomie- och commercedeputations betänckande öfwer Directeuren Muncktells ansökning om författning till lumpors samlande till des pappersbruk.

Justitiædeputations berättelse af d. 13 April angående Swea Hofrätts riksdagsrelation.

Kalmeters coboltzwärk. Secreta Manufactur- och handelsdeputations extractum protocolli af d. 12 Julii angående några små hemman wid Hr Assessoren Kalmeters coboltswerck.

Riksrådet Tessin. Utdrag af Secreta Utskåttets protocoll, hållit d. 23 Julii, beträffande Hans Exellences Herr Riksrådets Grefwe Tessins förhållande under des beskickningar.

Mittler. Dito af d. 21 ejusdem om ersättning för Actuarien Mittler i anseende till des utståndne lidande samt recommendation hos Kongl. Maij:t för honom till befordran och Landt- och siömilitiæoeconomiedeputations betänckande af d. 19 Julii angående lön- och betalningsafgiftens erläggande, hwad caracterizerade officerare angår.

---

[1] Härefter ursprungligen i konceptprotokollet: *Olof Ranchstedts memorial om reparation åhördes och hwilar, till dess de andre stånden sig utlåtit.* — Memorialet i Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 297.

Ståndets extractum protocolli af d. 20 Julii om krigsconseillernes tryckande, som nu med påskrift war ankommit, anmältes, då Presteståndets utlåtelse biföls, att krigsconseillerna straxt tryckas. Ridd. och Adel. förblifwa wid sin förra resolution under d. 12 April, äfwen ock Borgareståndet, warandes detsamma desutan af den tanckan, att med tryckningen nu straxt giöres en begynnelse. Krigsconseilerne.

Ifrån Borgareståndet inkommo 2:ne deputerade och recommenderade till bifall Borgareståndets utlåtelse genom extractum protocolli, under d. 27 Julii, beträffande Kongl. Cammarrevisions befallning, det städerne i Elfsborgs län måge utgiöra cronotionden af all den säd, som wäxer på städernes åkrar. Detta war af de 3:ne stånden remitterat med påskrift till Cammaroeconomiedeputationen, dock att den utsatte tiden för deputationerne eij öfwerskrides; men ståndet remitterade denne saken simpliciter till deputationen. Städerne i Elfsborgs län.

Åhördes Hr Capitaine Anckarcrantz memorial om förbättring på caracteren, hwilcket remitterades till Secreta Deputation medelst påskrift lika med de andre stånden. Anckarcrantz.

Uplästes Borgareståndets extractum protocolli af i dag beträffande riksdagens slutande till d. 20 i denne månaden; hwilcket fants godt att hwila, till des d. 8 af denne månaden är förbi. Rikzdagens slut.

Åhördes Magistratens här i Stockholm under detta dato aflåtne föreskrift för åtskillige så af thet handlande Borgerskapet som af embetssocieteterne härstädes att få del af det Lofl. Borgareståndets extractum protocolli angående Handelsmannen Thomas Plomgren med mera. Och war ståndet af den tanckan, att ofwannemde Borgerskap kunde bewilljas att af förberörde extracto protocolli undfå del; hwilcket genom utdrag af ståndets protocoll communiceras med de andre stånden. Plomgren.

Twenne ifrån Presteståndet afskickade förmälte, att deras stånd bifallit Borgareståndets utlåtelse såwäl om riksdagens slut till d. 20 af innewarande månad, som ock att de fattige i städerne måge slippa fönsterafgiften; hwarföre de utskickade anhöllo, att fattige capellaner och scholæbetiänte äfwen måge njuta samma förmon att få fägna sig af eftergift utaf fönstercontribution. Riksdagens slut. Fönsterafgiften.

Ståndet lofwade taga detta i öfwerwägande, och de deputerade afträdde.

[Lördagen d. 6 Aug. 1743.

Ståndet samlades på en liten stund klockan 7, då Talman lät weta, att ståndet wore allenast sammankallat att låta weta, det de, som tänckte begå Herrans högwärdige nattward, wille i morgon kl. half 7 infinna sig uti Riddarholmskyrckan][1]

Måndagen den 8 Augusti 1743.

Mittler. Uppå begiäran hade Actuarien Mittler företräde och hos ståndet recommenderade des ansökning[2] om någon ersättning för des oskylldige lidande under sidsta campagnen, då han uppå för detta Generalens Grefwe Lewenhaupts ordres blifwit insatt uti en swår arrest, hwarigenom han råkat uti ett utblåttadt tillstånd samt mist all sin lilla egendom; hafwandes Secreta Utskåttet till Riksens Ständer afgifwit des utlåtande härom samt recommenderat honom till något tillräckeligare reconvention, än af Kongl. Maij:t blifwit projecterat, som kommer att tagas af Grefwe Lewenhaupts egendom. Om sitt förhållande uti cronans tiänst under de 33 år han tiänt upläste han de honom af wederbörande derom meddelte wittnesbörder; anhållandes sluteligen, det ståndet täcktes med mildhet anse des lidande och förhjelpa honom till en emot des myckna lidande någorlunda swarande reconvention, hwilcket lofwades, hwarefter han afträdde.

Lewenhaupt.

Kyrkioinspectorerne. Ståndet kom öfwerens, det en § projecteras till Allmänna Beswäredeputation, att kyrckoinspectorernes räkenskaper måge wid hwarje års slut för församlingarne upläsas, på det man må weta kyrckornes tillstånd och om de hafwa någon behåldning eller eij af de influtne medlen samt hwartill de blifwit anwände.

Rikzdagens slut. Det Lofl. Borgareståndets extractum protocolli af d. 5 hujus uplästes beträffande en termins utsättjande till riksdagens slut, hwartill jemwäl samma stånd föreslagit d. 20 i innewarande månad; wid hwilcket tillfälle hos ståndet kom i ett närmare öfwerwägande, huruwida giörligheten tilläto, att ofwannemde dag till en wiss termin kunde utnämnas.

Ståndet, som så ofta måst höra sine hemmawarandes klagomål öfwer riksdagens långsamma utdrägt och den deraf följande otrolige omkostnaden, skulle intet häldre önska än att se riksdagens slut wid den projecterade terminen; men det finner

---

1 Konceptprotokollet.
2 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 327.

åtskillige högst angelägne mål ännu återstå, innan hwilckas afgiörande tiden med säkerhet eij kan determineras.

Deribland ansågs af ståndet:

Åtskillige måls afgiörande innan riksdagens slut.

1:o. Statens reglerande och utgifters jemkande efter inkomsten, så att landet med extra ordinarie utlagor till bristens stoppande eij må continuerligen blifwa beswärat, som härtills skjedt.

2:o. Att den nu warande bewillningen, hwad Allmogen widkommer, måtte sålunda jemkas och lindras, att Allmogen kan smaka någon fruckt af den igenom Guds nådige bistånd erhåldne freden och eij uti sitt utblottade tillstånd så medtagas, att han under sjelfwa fredens början ruineras.

3:o. Att de klagande Herrar Riksrådens och de flere klagandes angelägenhet måtte afgiöras.

4:o. Att hwad ståndet uti des angelägenheter igenom extracta protocolli hos de öfrige respective stånden insinuerat, såwäl som hwad det i des allmänna beswär andragit, må likaledes warda afgjordt och resolutionen å desse sednare igenom trycket utkomma.

5:o. Att såwäl redogiörandet måtte skje för dispositionen af de medel, hwilcka warit i fältcassan, som ock wederbörande förklara sig, huru ränteriemedlen i Finland blifwit bergade, hwarom ståndet tillförene genom extractum protocolli påmint.

Och som ofwannemde mål äro af ståndets hemmawarande committenter i synnerhet påyrckte, så kan ståndet eij undgå hos de öfrige stånden genom utdrag af protocollet ödmjukt och wördsamt begiära, det desamma till afgiörande oförd röijeligen måge företagas, på det riksdagens slut sedan med wisshet må utsättjas. Kunnandes ståndet eij stå sine hemmawarande till swars, om riksdagen skulle warda afslutad, utan att förberörde angelägenheter, hwilcka warit dem så högt om hjertat, blifwit med behörigt slut afhulpne.

Härom upsattes utdrag af protocollet, hwilcket straxt comminucerades med de andre stånden uti concept genom en deputation af 6 man, hwilcken tillika gafs in commissis att påminna om ståndets allmänna beswärs afgiörande och om ståndets utlåtelse beträffande förmedlingar uppå cronones hemman; gifwandes derjemte Prestståndet wid handen, att ståndet samtyckt, det Magistraten och Borgerskapet i Stockholm må få del af Borgareståndets utlåtelse uti Handelsmannen Thomas Plomgrens sak, samt få förklara sig deröfwer.

Plomgren.

Sedan ståndet nu, som ofwanbemält är, till de öfrige respec-

tive stånden låtit afgå des extractum protocolli angående wisse angelägne ärenders företagande och afgiörande innan riksdagens slut, hwaribland statens reglerande ansågs för ett af de nödwändigaste målen, erinrade sig ståndet[1] wid detta sednare ett eller annat moment, som syntes böra hos Secrete Utskåttet komma under öfwerwägande, såsom:

Extraordinarie stater.

1:o. Om icke de extraordinarie stater, som wid åtskillige betiäningar blifwit tillökte, sedan 1696 års stat inrättades, måge kunna indragas i så måtto, att så fort de ordinarie ledamöterne wid ett werck antingen med döden afgå eller till andre embeten och beställningar warda befordrade, de då endast, som uppå extraordinarie staten innom samma werck stå upförde, måge efter ordningen successive befordras i de afgångnas ställen, hwarigenom de extraordinarie tiänsterne hwar efter annan kunna indragas och staten komma på sin förra fot af år 1696.

2:o. Om icke den tillökning, som någon på lönen kan hafwa fådt utöfwer 1696 års stat, må wid des befordran till en annan tiänst eller wid des dödelige frånfälle indragas.

3:o. Om icke efterses må, till huru stor summa Ständernes Contoir är graverat med utgifter öfwer det, som efter reglementet till des utbetalande rätteligen hörer; lärande åtskilligt finnas, som emot ändamålet af förste inrättningen kommit det wercket till last och nödwändigheten nu fordrar böra indragas.

4:o. Om icke wid samma tillfälle expectancestaten kunde nagelfaras, då den, som befunnes wara orckelös och af så hög ållder, att han till tiänstgiörande eij wore skickelig, kunde flyttjas på pensionsstaten, men de öfrige, som pröfwades wara i stånd att tiäna, hos Kongl. Maij:t i underdånighet föreslås till befordran.

Detta förslag fandt ståndet nödigt böra Secreta Utskåttet communiceras i den säkra förmodan, att som de mångfalldige oundwikelige utgifter till rikets någorlunda i stånd sättjande så mycket mindre tåla 1696 års stats öfwerskridande, som nödwändigheten synes mera fordra, att densamma, om möijeligit wore, borde inskränckas; så torde sådant jemte flere twifwelsutan wid handen gifne nyttige, fastän ståndet obekante förslager kunna winna ett rättwist och skiäligt bifall.

Mittler.

Åhördes Secreta Utskåttets utdrag af protocollet, under d. 21 sidstl. Julii, beträffande Actuariens G. Ad. Mittlers hos Kongl.

---

[1] Konceptprotokollet: ...*förmältes af Talman*...

Maij:t i underdånighet insinuerade och till Secreta Utskåttet remitterade ansökning om uprättelse och ersättning för thet efter för detta Generalens och Gr. Lewenhaupts befallning honom ålagde swåra fängelse samt hårda medfart, hafwandes Secrete Utskåttet sålunda yttrat sig, att det tyckt then af Hrr Riksens Råd för Actuarien Mittler utnemde summan till 1 200 dhl:r silfm:t af Lewenhaupts egendom wore altför ringa i anseende såwäl till thet oskylldiga lidande och ganska hårda medfart han under sin fängelses tid måst utstå, som then dryga omkostnad och therigenom förorsakade utblottade tillstånd, hwaruti han med hustru och barn blifwit försatt, hwilcket äfwen merckeligen skall derigenom blifwit ökt, att han nu en lång tid måst sig här i Stockholm uppehålla att afbida utslag uti thenne thes angelägenhet, i anseende hwartill Secrete Utskåttet Riksens Ständers egit godtfinnande och behjertande hemstält, hwad uprättelse och ersättning för Mittler må utsättjas. Ståndet tog detta i behörigt öfwerwägande och fandt, i betracktande af förenemde bewekande skiäl och omständigheter, för des del skiäligt att tillägga oftabemelte Actuarie Mittler i ersättning för des lidande 2 000 dhl:r silfm:t, hwilcka komma att tagas af Lewenhaupts egendom på samma sätt, som skjedt är för Fru Blomberg och tyska Prästmannen Lütke; hwarjemte ståndet ansåg billigt, att Actuarien Mittler kunde i anseende till des långlige tiänst och derunder stedse å daga lagde berömlige förhållande hos Kongl. Maij:t till nådig ihugkommelse wid förefallande tiänliga öpningar i underdånighet anmälas; hwilcket alt till gunstigt bifall med de öfrige respective stånden communicerades igenom extractum protocolli.

Öhlands Allmoges ansökning.

Widare lät ståndet sig föreläsa R:s St:rs Cammaroeconomiedeputations betänckande af d. 30 nästledne Julii öfwer Allmogens på Öland ansökning om kongsgårdarnes Horn och Halltorps utläggande till bondehemman, och biföls betänckandet hwad förenemde kongsgårdar beträffar. Men som deputation tilika förmäler, att hwad således in speciali casu om thesse ladugårdar för nödigt funnits att föranstalltas, eij må på något sätt dragas till de öfrige kongs- och ladugårdarne i riket, utan att the böra alldeles förblifwa wid then disposition, som uti Kongl. Maij:ts nådige bref till Thes och Riksens Cammarcollegium och Statscontoir af d. 4 Maji 1739 på R:s St:rs tillstyrckande förordnadt och fastställdt är; så hölt ståndet betänckeligit att härtill i allmänhet samtycka, emedan, derest framdeles skulle

finnas nyttigare för cronan till des inkomsters förmerande och wisshet att på lika sätt utlägga eller till skatte öfwerlåta några flere kongs- och ladugårdar, som eij antingen till höga öfwerhetens nöije böra bibehållas eller till hofstatens underhållande erfordras, så skulle då ett slikt Riksens Ständers åter itererade slut ligga i wägen, ehuru fördelacktigt det ock för Kongl. Maij:t och cronan skulle finnas att någorlunda disponera om kongs- och ladugårdarne i riket; hållandes ståndet före att inga bättre medel skulle gifwas till Allmogens lisa och förekommande af de många öfwerklagade swårigheter både wid dagswercks giörande, ängars bergande, gärdesgårdars underhållande och mera dylikt, som af kungsgårdsarrendatorerne påstås, än om alle kongs- och ladugårdar, som eij till förenemde behof äro anslagne, warda till skattehemman utlagde och indelte på samma sätt som alle andre cronones hemman, då cronan icke allenast hade att räkna på en wiss årlig inkomst och ränta samt flere soldaters och båtsmäns erhållande wid infallande krig och örlog, utan ock sjelfwa hemmanen blefwe bättre häfdade och brukade, hwilcket så mycket nödwändigare är att påtäncka, som en så ansenlig brist af spanmål finnes emot det behof, som till landets förnödenhet erfordras, och hwilcken icke kan förekommas, derest eij nödige utwägar tages till Allmogens upmuntran wid åkerbruket och mera frihets lemnande att häfda sine egne hemman. Detta communiceras igenom utdrag af protocollet med de öfrige stånden till gunstigt och benägit bifall såsom ett Allmogen ganska nära rörande mål och ärende.

Lewenhaupts echaperande. Ehuruwäl ståndet icke twiflade med mindre den af Kongl. Maij:t förordnade Undersökningscommission öfwer för detta Generalens Grefwe Lewenhaupts undanwikande utur arresten lärer med all skyndsamhet och accuratesse fullfölja des giöromål, så kunde dock ståndet icke undgå i anseende till menighetens försporde upmercksamhet öfwer giörligheten af en persons undflyckt, som under så starck wård af en owanlig myckenhet krigsfolck blifwit bewakad, hos de öfrige ödmjukt och wördsamt hemställa, om icke Kongl. Maij:t i underdånighet kunde anmodas eij allenast att låta Des nådige befallning till bemelte commission afgå att på det allra nogaste undersöka om de dem anbefalte mål, utan ock till förekommande af hwarjehande skadelige misstanckar, som en i okunnighet swäfwande menighet på ett eller annat sätt lätteligen fatta kan, låta undersökningen till alla delar jemte commissionens utslag igenom trycket

blifwa allmänt kunnige; hwilcket också communiceras de andre stånden.

Uplästes och biföls Bergsdeputations betänckande af d. 2 hujus angående Grythytte bergslags öfwerklagade malmbrist, som therigenom kunde hjelpas, att Ullnäs frälsehytta finge ödeläggas och en stångjernshammare upbyggas i thes ställe, tå Bergslagen theremot kunde få Högborns jerngrufwor till frälseägorne, hwilcket hos the öfrige stånden recommenderas till gunstigt bifall. Grythytte bergzlag.

Uppå begiäran erhölt Anders Nilsson ifrån Westernorland tillstånd att resa hem, lofwandes Eric Jöransson ifrån samma län att bewaka des committenters bästa och angelägenheter.

Justerades en allmän beswärs §, att torp å skatteägor eij måge serskilt skattläggas. Allmänne beswär.

Anmältes Riksens Ständers Deputerades till fästningswerckens omkring Stockholm samt örlogsflottans och galerernes besicktigande afgifne berättelse och remitterades med påskrift till Secreta Utskåttet, hwilcket också fants af de andre stånden wara påskrifwit. Fästningswärken och flottan.

Uplästes Riksens Ständers Cammar-, oeconomie- och commercedeputations betänckande af d. 2 i denne månad öfwer Stockholms stads winhandlares ansökning om befrielse ifrån acciserne, hwarmed det franska bränwinet blifwit belagt, hwarutinnan deputation är af den mening, att i anseende till eftergiften af consumtionsaccisen på det swenska bränwinet densamma å det franska äfwen må modereras, emedan det sednare för det förras skull med samma afgift blifwit belagt. Stockholms winhandlare.

Ståndet tog detta i behörigt öfwerwägande, finnandes för sin del skiäligt, det bör consumtionsaccisen à 1 d:r 5 ⅓ öre sm:t för hwarje kanna franskt bränwin så hädanefter som härtills betalas, alldenstund franskt bränwin eij kan annorlunda anses än som en för landet mindre nödig och följackteligen umbärlig wara, så länge tillgång finnes på godt tillwerckat swenskt bränwin, samt denne afgift desutan upbäres af cronan, hwilcken eij lärer tåla någon förminskning utan snarare behöfwa förmering uti sine inkomster, i betracktande hwaraf jemwäl den sednare delen af betänckandet biföls, hwad then uti 1731 års förordning om bränwinsbrännande utsatte serskilte accisen à 1 d:r km:t el:r 10 ⅔ öre sm:t på en kanna franskt win angår; hwilcket äfwen kommer att communiceras de andre stånden.

Plomgren, Thomas.

En deputation af 6 man inkom ifrån Borgareståndet och näst flitig hälsningz anmälande aflefwererade samma stånds extractum protocolli af i dag, att ståndet må antyda sina ledamöter uti Secreta Utskåttet att eij hindra werckställigheten af Borgareståndets utslag, det Riksdagsfullmäcktigen Plomgren åter må få intaga sitt säte och stämma uti Secreta Utskåttet, samt således lemna Borgareståndet des tillständige fri- och rättigheter uti detta mål såsom ett deras egit enskyllte oeconomicum.

Talman förmälte, det Bondest:det redan samtyckt till Secreta Utskåttets begiäran att i detta mål få inkomma med sin förklaring, lofwandes för öfrigit, att ståndet skulle taga detta Borgareståndets yttrande i widare skiärskådande och öfwerwägande.

Sedan deputation afträdt, förklarade ståndet sig förblifwa wid des under d. [29] Julii yttrade mening.

Rangstedt.

Öfwer mechlenburgiske Cantzlierådets Olof Ranckstedts i ståndet insinuerade memorial fandt ståndet billigt att stadna i följande slut: Det bemelte Catzlieråd åter må försättjas i samma stånd, som han förut war, innan Riksens Ständers Commissions dom under d. 21 Augusti 1741 öfwer honom utföll, så att han såsom infödd swensk man må uti riket få wistas, samt hwad reparation angår för des utståndne lidande, så lemnas det till Riksens Ständers Secreta Utskåtts, som lärer tillse, på hwad tiänligit sätt förberörde Cantzlieråd kunde uprättas; hwilcket med de öfrige stånden communicerades.

Alegré.

Handelsmannen och Riksdagsfullmäcktigen ifrån Lund Carl Ludvig Alegre hade efter begiäran företräde och till ståndet öfwerlemnade ett memorial[1] om riksdagarnes flyttande hädanefter till någon annan stad i Swerige, hwaraf äfwen hos de andre stånden serkilte memorialer blifwit ingifne; hwilcket han till gunstigt öfwerwägande recommenderade.

Riksdagarnes flyttande till någon annan stad.

Sedan han afträdt, erindrade sig ståndet, huruledes i synnerhet wid 1734 års riksdag den quæstionen blifwit ventilerad, om icke för åtskillige orsaker skull nödigt wore, det riksdagar å andre orter i riket än endast Stockholm hädanefter måtte hållas.

Ståndet hade af egen erfarenhet [rönt][2], att sjelfwa orten, hwarest riksdagar desse sednare tider blifwit håldne, har till deras långsamme utdrägt warit den förnämligaste orsaken, hwilcken ock för sig sjelf kunde wara tillräckelig att förmå

1 Extraktprotokollet.

2 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 335 f.

Riksens Ständer till ändrings giörande uti en wedertagen sedwänja, hwilcken, hwad Allmogen i synnerhet widkommer, bragt densamma till så stora utgifter i riksdagspenningar, att mången contribution warit dem mindre tryckande.

De öfrige skiälen wore eij heller ståndet alldeles ur minnet fallne. Och ehuruwäl å andra sidan åtskillige omständigheter blifwit anförde, som skulle synas giöra flyttningen och [ɔ: af][1] riksdagarne altför swår, så trodde dock ståndet wid nogare öfwerwägande deraf kunna finnas, att saken är äfwen så möijelig, som nödig och nyttig.

Ståndet fandt förthenskull godt att utan uprepande af några widare skiäl hemställa till de öfrige respective stånden, om icke detta mål, som redan wid ofwannemde 1734 års riksdag af wisse de respective ståndens deputerade blifwit utarbetat, måtte ånyo komma under ett moget öfwerwägande, då ståndet förmodar, att de motiver, hwilcka strida för riksdagarnes flyttande, winna ett skiäligt bifall, willjandes sedan jemte de öfrige respective stånden Bondeståndet wara omtänckt att utnämna orten, hwarest nästkommande riksdag må warda anställd.

Detta hölt ståndet före böra med de andre stånden nu straxt communiceras medelst utdrag af protocollet, men sedan tycktes wara rådeligare att wänta, till des man får höra, huru de andre stånden äro sinnade uti denne saken.

Föreningen om Hans K. Höghet.

Sweriges Rikes Ständers Förening om Hans Kongl. Höghets Hertig Adolph Friedrichs af Holsten utnämnande till successor på kongl. swenska thronen, hwilcken af ståndet underskrefs d. 30 Julii sidstl., upwistes nu ånyo, då Talman underskref ett lika lydande exemplar, som af de öfrige respective ståndens Talemän förut war underskrifwit, hwilcket exemplar till Hans Kongl. Höghet kommer att öfwerlemnas igenom de deputerade Herrar Riksens Råd å Riksens Ständers wägnar.[2]

---

[1] Extraktprotokollet i Bondeståndets arkiv 1740—1741, vol. 11, fol. 440.

[2] Härefter ursprungligen i konceptprotokollet: *Till nästa plenum upsättes om lön- och betalningsafgifftens förminskande för Allmogen, då ståndet sedermera kan öfwerenskomma, om det skall ingifwas till plena el. föredragas i Secrete Utskåttet.*

Widare talltes om tulldeputations förordnande och tullarnes indragande under cronan, då T a l m a n föreställte, att tullen på onödige waror kunde blifwa stående men på nödige för landet ätande och nötande waror förminskas.

A n d e r s M å n s s o n if:n Elfsborg förmälte, att tullarne måge sättas uti samma stånd som i Kung Carl d. 11 och 12 tid. Ståndet stadnade äntel. i det slut, att tullarne åter måge komma under cronan.

Oxenstierna. Urskillningsdeputations memorial och förklaring öfwer Herr Generalmajorens Grefwe Oxenstiernas hos Riksens Ständer andragne beswär om en fordran uti Wedwågs och Quarnbacka manufacturwerck biföls med påskrift lika med de öfrige ståndens utlåtande med den tillägning: Att som detta mål tillförende warit anhängigt wid Manufactur- och handelsdeputationen, Riksens Ständers Secreta Utskått må infordra wälbemelte deputations utlåtande häröfwer, innan målet afgiöres.

Plomgren. Sluteligen kom ståndet öfwerens att lemna Stockholms Magistrat den begiärte communicationen af Borgareståndets påminnelse wid Handelsmannens och Riksdagsfullmäcktigens Thomas Plomgrens entledigande ifrån des riksdagsfullmäcktigskap i anledning af en del denne stadens Borgerskaps påstående, fastän de öfrige stånden sig ännu eij utlåtit; hwarwid af Secreteraren påmintes, att det wore samtelige ståndens gemensamma sak att utlåta sig, huruwida den begiärte communicationen må bewilljas, sedan quæstionen hos samtelige Riksens Ständer blifwit anhängig giord, och derföre wore ståndet i anledning af 17 § uti Riksdagsordningen intet i stånd att ensamt meddela den begiärte communicationen såsom rörande ett stånds fri- och rättigheter, utan sedan Bondeståndet yttrat sine tanckar, som redan skjedt igenom utdrag af sidsta plenidags protocoll, först afbida de andre ståndens utlåtelser, och sedan hwad antingen samtelige eller de fläste stånden bifalla, det kommer att gälla för Riksens Ständers beslut; hwarjemte också bör komma i öfwerwägande den jalousie, som härigenom kan yppas emellan Borgare- och Bondestånden, hwilcket sednare stånd af det förra torde beskyllas för partialitet, af hwilcket alt många förtreteligheter torde existera samt skada Bondeståndet uti des många ännu wid riksdagen warande högst angelägne oafgjorde ärender jemte allmänne beswären, som eij heller ännu äro alldeles afslutne, med mycket mera; men oacktadt denne föreställning förblef ståndet wid det fattade slut och befalte, att enär Magistraten den begiärte communicationen åstunda, dem må tillåtas att afskrifwa Borgareståndets gjorde påminnelse.

Måndagen d. 15 Augusti 1743.

Oordänteligheter wid marcherne. Ståndet kom öfwerens att skicka Olof Andersson upp uti Kongl. Krigsexpedition med begiäran, att ståndet må erhålla del af hwad ordres Kongl. Maij:t förleden wåras angående

marcherne och oordenteligheters förekommande derwid låtit afgå, på det att, ifall något wore att påminna, sådant kunde tilläggas och wid de nu förestående marcher iackttagas. Hwilcket straxt werckställtes, då Olof Andersson wid återkomten aflefwererade Kongl. Maij:ts circulairebref af d. 4 Maji sidstl. angående ordnings hållande wid marchers tågande, som åhördes; finnandes ståndet nödigt att hos Kongl. Maij:t i underdånighet anhålles om iteratum wid nu förestående marcher med den tillägning, att ingen af Allmogen, som eij har matpersedlar att aflåta, må twingas dertill och att de, som godwilligt dem willja lefwerera, måge undfå betalning efter marckgången, samt att sådant måtte publiceras med mera.

Justerades ståndets 2:ne extracta protocolli af d. 8 hujus, det ena beträffande några momenta wid statens indragande, hwilcket afgår till Secreta Utskåttet, och det andra till samtel. stånden beträffande kongsgårdarnes Horns och Halltorps utläggande till cronohemman jemte flere kongsgårdar.[1]

Nykiöpingz stads ansökning.

Uplästes Cammar-, oeconomie- och commercedeputations betänckande af d. 11 hujus angående Nykiöpings stads sökte arrende af någon cronolägenhet till utrymme för staden, och biföls samt igenom extractum protocolli med Ridd. och Adel. communicerades, fastän de andre stånden sig ännu eij utlåtit, emedan efter Jonas Perssons i Åbro berättelse staden wid Landscancelliet afsagt sig dagswerckerna.

Fönsterafgifften.

Borgareståndets extractum protocolli af d. 22 Julii angående lindring för en del städernes inwånare uti fönsterafgiften remitterades med påskrift till de Deputerade öfwer bewillningswercket.

De licentierade Riksråden.

Ibland andra ärender, hwilcka ståndet under d. 8 hujus såsom högst nödige recommenderat till ett ändteligit afgiörande innan riksdagens slut, war äfwen de licentierade Hrr Riksrådens med de fleres redan wid riksdagens början uti Urskillningsdeputation ingifne och till Riksens Ständers plena remitterade angelägenhet. Och som detta nu berättades hos Höglofl. Ridderskapet och Adelen ännu wara liggande orört och tiden alt närmare och närmare skrider till riksdagens nödwändige slut; ty fant ståndet angelägit wara Ridd. och Adel. att påminna om desse måls ofördröijelige företagande, och att, der de skulle pröfwas

---

[1] Härefter i konceptprotokollet: *Påmintes att ang:de Cervin expedieras, hwaröfwer Secrete Deput:n inkommit och st:det resolverat.*

wara af den beskaffenhet, det de till Secreta Utskåttet borde remitteras, sådant då med den antydan må skje, att Secreta Utskåttet med det forderligaste till plena med des berättelse om sakens sammanhang inkommer. I annor händelse täcktes Ridd. och Adel. låta ståndet nu få del af alt, hwad härutinnan insinuerat blifwit. Imedlertid detta upsattes och renskrefs, sändes 2:ne af ståndets ledamöter att utkalla och consulera 2:ne af Prestståndet samt höra deras mening om detta ståndets fattade slut, på det begge stånden måtte wara enige härutinnan.

Otto Olofsson, som tillika med en annan warit borta, kom tillbakars med swar, det Prestståndet funnit godt, att detta ståndets yttrande igenom utdrag af protocollet med det första må afgå till de öfrige respective stånden, hwilcket straxt werckställtes.

Skiepparee-eden. Uplästes Manufactur- och handelsdeputationens betänckande af d. 19 sidstl. Julii angående den skjeppare och styrmän ålagde edgång, hwarhos också åhördes Rådman Amelbergs i denne sak ingifne serskilte votum. Detta upskiöts.

Cammar-wärket. Cammereraren Törneman hade företräde och till ståndets ledamöter förärade hwar sitt exemplar af des genom trycket utkomne arbete angående cammarwercket[1]; hwarföre han mycket betackades. Wid samma tillfälle discourerades något om cammarwercket, och anmodades Cammereraren att, så snart Cammaroeconomiedeputations betänckande inkommer, han då till närmare underrättelses meddelande wille med ståndet sammanträda; hwilcket han lofwade och sedermera afträdde.

Fourage-pertzedlarne. Åhördes Secreta Utskottets extractum protocolli af d. 13 hujus angående fouragepersedlarne för det togande cavaleriet, hwilcket biföls, dock med det förbehåld, att eij allenast ingen undantages, af hwad stånd han ock wara må, hwilcket ofwannemde extractum protocolli jemwäl innehåller, utan ock att uttryckeligen nämnes, det intet hemman, af hwad natur det ock wara kan, bör eximeras; hwilcket med de öfrige stånden communiceras igenom utdrag af protocollet.

Rikzdagens slut. Inkom en deputation af 6 man ifrån Ridd. och Adel., som berättade, att Ridd. och Adelen conformerat sig med Preste- och Borgareständen om riksdagens slut till d. 20 hujus, warandes

---

1 Ett memorial av Törneman om kammarverket och enligt påteckning uppläst den 8 augusti, ehuru anteckning därom saknas i såväl koncept- som renskrivet protokoll för nämnda dag, finnes i Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 347 f.

deras begiäran, att ståndets Taleman med de öfrige ståndens Hrr Talmän nu i dag eller sidst i morgon sådant Kongl. Maij:t notificera. Berättandes Hr Baron Coijet derhos, att hwad tillförene angående den friwillige corpsen blifwit insinuerat, nu i dag äfwen på Riddarhuset warit före och blifwit bifallit, ifall någon fiendtelighet från danske sidan skulle moveras. Afträdde. Friwillige corpsen.

Likaledes inkom en deputation ifrån Borgareståndet af 6 man med samma stånds ytterligare skriftel. bifall och ultimat om riksdagens slut, som war af lika innehåld med Ridd. och Adel. förenemde muntelige utlåtelse; hwarjemte afgafs Borgareståndets bifall till Cammaroeconomiedeputations betänckande angående Nykiöpings stads sökte arrende af någon cronolägenhet till utrymme för staden. Rikzdagens slut.

Sedan deputationen afträdt, påskrefs ståndets bifall uppå Cammaroeconomiedeputations betänckande af d. 1 Julii angående Ulricæhamns stads friare oxe- och victualiehandel. Ulricehamns stad.

Sedermera discourerades om riksdagens slutande till d. 20 i denne månaden, och stadnades i det slut, att som ståndet eij är i stånd att utnämna någon wiss dag eller termin till riksdagens slut, innan de mål blifwa afgjorde, hwilcka anses för högst rikswårdande och angelägne, hwarom ståndet också under d. 8 hujus afgifwit des utdrag af protocollet samt derutinnan anmärckt de mål, som kunna räknas ibland de högst rikswårdande samt angelägne; så kan ståndet eij heller desförinnan och förän desse förenemde mål blifwa afgjorde utnämna någon wiss dag eller termin till riksdagens slut, eij heller se sig wara i stånd att continuera med bewillningens betalande eller underskrifwa riksdagsbeslutet; hwarhos ståndet också fandt godt, att Talman afgår med en deputation af 24 man att härom föreställa de andre stånden samt andraga detta ståndets slut. Rikzdagens slut.

Wid återkomsten berättade Talman, huru och på hwad sätt han andragit altsammans, samt berättade, det de öfrige stånden lofwat taga detta i öfwerwägande.[1]

Secreta Utskåttets extractum protocolli af d. 15 Julii angående Capitaine Ådermans belöning för des invention af geschwinda Åderman.

---

[1] Härefter i konceptprotokollet: *Upl. Secret. Troilii memorial, att som han är ståndets fullmäcktig, han eij kunnat aflåta att begära låf att resa bort och begrafwa sin Swärfader. Ståndet biföll des ansökning och önskade honom en lyckelig fram- och återresa samt beständig wälgång.* — Troilii memorial i Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 28. — Svärfadern var biskop Schyllberg i Skara.

skått, som med de andre ståndens påskrefne bifall till ståndet ankommit, påskrefs också ståndets bifall.

Rikzdagens slut.

En deputation af 6 man ifrån Prestestånd hade företräde, förmälandes, att sedan samma stånd i noga öfwerwägande tagit terminen till riksdagens slutande, hade detsamma i anseende till de oafgjorde rikswårdande målen för godt funnit, att deputationerne måge slutas med denne weckan samt riksdagens slut sedermera skje d. 6 el:r 13 nästkommande Septembris, alt som tiden och omständigheterne medgifwa; lofwandes derhos, att detta Presteståndets yttrande med det första skall blifwa ståndet skriftel. tillsändt igenom extractum protocolli.

Talman tackade å ståndets wägnar för communicationen och deputationen afträdde.

Hans Kongl. Höghet.

Sedermera inkom en deputation af 12 man ifrån Borgareståndet, som till ståndet aflefwererade Riks:s St:rs förordnade Deputations betänckande angående några ärender rörande Hans Kongl. Höghet Hertig Adolph Friedric, Sweriges rikes förklarade successor, hwilcket Borgareståndet förehaft och bifallit och derföre hos ståndet recommenderade till detsamma; hwilcket, sedan deputation afträdt, uplästes och biföls.

Therefter kom hos ståndet i öfwerwägande Prestest:dets förenemde yttrande angående terminen till riksdagens slut, och förenade ståndet sig med thensamma och till den 13 nästkommande Septembris samtyckte riksdagens slutande.

Johan Mäckylä från Österbottn erhölt tillstånd att resa hem, i lika måtto Lars Jonsson från Westergiötland, lofwandes Jacob Pålsson från Österbottn för then förre och Jonas Nilsson från Westergiötland för then sednare blifwa fullmäcktig.

Biföls Secreta Deputations bet:de af d. 9 hujus angående Hr Ammiralitetscapitainens Anckarcrantz ansökning.

Palm.

Ståndet biföll Brunby församl. begiäran[1] om ståndets intercession hos Kongl. Maij:t för Cappellanen Rutger Palm att blifwa kyrckjoherde derstädes.

Ståndet förenade sig med Borgarest:dets deputerades mening uti Bergsdeputation om Carlshamns stads kopparslagares ansökning, sedan det åhördt både Bergsdeput:s bet:de af d. 19 Julii samt Borgareståndets extractum protcolli af i dag om samma sak.

---

[1] Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 26 f.

Tisdagen den 16 Augusti 1746 [ɔ:1743].

Ståndet samlades straxt efter klockan 7 om morgonen, då Cammar-, oeconomie- och commercedeputations betänckande af d. 2 hujus angående skogarnes i Skåne fredande och besparande biföls in antecessum. Skogarne i Skåne.

Samma deputations betänckande af d. 7 Martii angående en å Christianstads stads wägnar gjord ansökning om samma stads befrielse för tullhus hyrande dersammastädes biföls med påskrift, hwilcket de andre stånden också gjordt. Christianstadz tullhuus.

Borgareståndets extractum protocolli af d. 30 April angående påstfrihet för städernes magistrater wid publique handlingars öfwersändande remitterades med påskrift till Secrete Utskåttet lika med de andre stånden. Påstfrihet.

Likaledes fandt ståndet godt till alla delar att bifalla hwad Secrete Handels- och manufacturdeputationen genom extractum protocolli af d. 9 hujus hemstält beträffande den af Öfwerjägmästaren Boije påbegynte inrättning att förfärdiga sockerformar samt annat lerarbete af den på des säterierusthåll Degerhof och Eknöen i Östergiötland upfundne lera; hwilcket med de öfrige stånden communiceras genom extractum protocolli. Eric Boije.

Förehades Riksens Ständers Justitiædeputations betänckande af d.[1] Augusti sidstledne öfwer några underdomares ifrån Finland therom gjorde ansökning, att Kongl. Maij:ts under d. 20 Novembris 1741 utfärdade reglemente om häradshöfdings- och lagmansräntan måtte, hwad thes 3:dje § rörer, blifwa ändradt och tingsgiästningskapparne å then orten efter förra wanligheten af Allmogen in natura utgiöras. Häradshöfdingz- och lagmansräntan.

Detta tog ståndet uti ganska noga öfwerwägande, finnandes uti 3:dje § af högbemelte kongl. reglemente uttryckeligen förmält, att af Allmogen uti Finland wid förra riksdagar blifwit klagat och jemwäl genom undersökning befunnits, att the mycket beswäras med the så kallade tingskappars utgiörande i spanmål, i anseende hwartill Kongl. Maij:t för godt funnit, thet bör thenne spannemålsafgift eller så kallade tingskappar uti penningar förwandlas på thet sättet, att af hwarje rök i Finland betalas 8 öre kopparm:t; hwarföre ståndet eij aflåta kan att hos de öfrige stånden genom extractum protocolli ödmjukt och wördsamt anhålla, det ingen ändring uti förenemde Kongl. Maij:ts reglemente må tillåtas, hälst landet igenom det förflutne

[1] Datum saknas i betänkandet i de olika ståndens arkiv.

olyckelige kriget så alldeles blifwit medtagit, att Kongl. Maij:t till des återuphjelpande och iståndsättjande lärer föranlåtas förunna wissa frihetsår för cronoutlagor och afgifter samt på alt giörligit sätt snarare lindra än förmera deras utgifter; hwarjemte eij obemält lemnas kan, det Allmogens fullmäcktige ifrån Finland eij blifwit hörde eller deras samtycke inhämtat till denne ändring, som likwäl tyckes nödwändigt bordt skje, då man welat ändra, hwad Kongl. Maij:t i nåder för godt funnit att förordna i betracktande af Allmogens anförde klagomål och efter undersökning befundne beswär. Enär detta tages i höggunstigt och benägit öfwerwägande och tillika anses de många och tryckande olägenheter samt utblottade tillstånd, hwaruti den finska Allmogen blifwit försatt såwäl igenom det förra kriget, efter hwilcket Allmogen eij hunnit nogsamt repa sig, förrän det sednare åter tillstötte, som ock att der nu torde finnas liknelse mera till en ödemarck än ett wäl brukat och frucktbärande land; så gjorde ståndet sig det otwifwelacktiga hopp, att den finska Allmogen af de öfrige respective stånden warder bibehållen wid alt det, som kan lända till deras förmon, lisa och uprättelse, och att de lika med Allmogen i Swerige få åtnjuta Kongl. Maij:ts under d. 30 Novemb. 1741 utfärdade reglemente om lagmans- och häradshöfdingsräntans utgiörande, hwilckas dommare, oacktadt åtskillige af dem hafwa äfwen så widlyftige och beswärlige domsagur som de finske, ändock åtnöijas med Kongl. Maij:ts nådige förordnande och godtfinnande.

Och som detta Justitiædeputations betänckande fants af de öfrige stånden med påskrift wara bifallit, så fandt ståndet emedlertid för godt låta det påskrifwas, att det förblifwer wid sitt igenom extractum protocolli afgifne yttrande; i anseende hwartill samma extractum protocolli med det första upsättes och med de öfrige stånden communiceras, blifwandes detsamma alldeles inrättadt i anledning af det i protocollet tillförende är förmält.

Sedermera åtskildes ståndet kl. 9.

Onsdagen den 17 Augusti 1743.

Springer. Plomgren.

Sedan ståndet war samlat, skickades 2:ra delen af de projecterade resolutionerne öfwer ståndets allmänna beswär till Riddarhuset att sedermera passera de andre ståndens censure.

Anmältes Handelsmannens Christopher Springers memorial[1]

[1] Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 57 ff.

om Handelsmannens och Riksdagsfullmäcktigens Thomas Plomgrens entledigande ifrån thes riksdagsfullmäcktigskap och lades ad acta.

Oordenteligheter wid marcher.

Till Kongl. Maij:t war en supplique författad om förekommande af oordenteligheter wid krigsfolckets marcher, hwilcken justerades och war af följande innehåld: Med underdånigste wördnad erkänner Bondeståndet de nådige anstallter, hwilcka Eders Kongl. Maij:t under d. 4 Maji i innewarande år låtit förfoga såwäl till förekommande af oordenteligheter wid det då tågande krigsfolckets marcher genom landet, som ock till tidigt anskaffande af proviant och matpersedlar samt cronoskjuts med mera.

Den nyttige werckan, som Allmogen rönt af detta Eders Kongl. Maij:ts allernådigste föranstalltande gifwer ock Bondeståndet nu wid det tillfälle, att marcher ånyo komma att skje, anledning att i djupaste underdånighet anhålla om förnyandet af ofwannemde Eders Kongl. Maij:ts nådige ordres af d. 4 Maji till Des och Riksens Krigs- och Ammiralitetscollegier samt ammiralitetscommissariaterne jemte samtelige herrar landshöfdingarne och regementschefs, hwarwid Eder Kongl. Maij:t nådigst täcktes tillåta Bondest:det i underdånighet att erindra, att hwad mat- och proviantpersedlarnes anskaffande angår, Kongl. Utredningscommissionen eller hrr landshöfdingarne sålunda om sättet kunde blifwa instruerade, att ingen af Allmogen emot des willja måtte blifwa twungen att sälja något utan att i wederbörande orter å predikstolarne publiceras måtte, det de af Allmogen, som hade något af matwaror till salu att aflåta, kunde på wisse ställen dermed sig infinna, då de efter ortens marckgång hade att undfå sin betalning, warandes Bondest:det af den underdånige tanckan, att då wederbörande cronobetiänte derjemte äro omtänckte i de närmaste städer att äfwen uphandla slike matwaror, lärer sådant med all beqwämlighet kunna skje, utan att Allmogen warder twungen att af sitt otillräckelige förråd aflåta, hwad de till oumgängeligit lifsuppehälle sjelfwe behöfwa.

Olof Andersson ifrån Callmare län skickades till Prestestånd et med begäran att lemna sitt samtycke till ståndets tillägning wid förordningen om fouragets lefwererande till det tågande cavalleriet, hwarom protocollet under d. [15 Aug.] widare förmäler. Wid återkomsten lemnade han till swar, det Prestestånd et lofwat afgiöra denne sak i dag.

Allmänna beswär.

Som ståndet funnit godt, att memorial skall afgå till Secreta Utskåttet att undslippa lön- och betalningsafgiften, så justerades detsamma af följande innehåld: Lön- och betalningsafgiften är en af de förnämsta gravationer, från hwilcka Allmogen wid innewarande riksdag sökt att blifwa befriad, och är jemwäl den deröfwer insinuerade allmänne beswärs§ til Secrete Utskottet worden remitterad.

Ju närmare det lider till riksdagens slut, ju mera lärer Secreta Utskåttet finna skiäl att ursäckta Bondeståndet, som om detta dem högst angelägna måls företagande nödgas påyrcka.

Hwad sjelfwa saken widkommer, så lärer Secreta Utskottet nogsamt hafwa sig bekant, i hwad utblottat tillstånd Allmogen sig befinner, och att sjelfwa omöijeligheten hindrar det goda upsåt de som redelige undersåtare hysa, att med denne afgift längre continuera.

Om Secreta Utskåttets tålamod skulle kunna tillräcka att ånyo höra de beswärligheter, som Allmogen trycka, så äro de anförde i det memorial, hwilcket Bondeståndet funnit sig föranlåtit att insinuera om lindrings erhållande i bewillningen.

Skiälen äro af den wigt, att de icke annat kunna än upwäcka medlidande hos Secreta Utskåttet, hwilcket ock Bondeståndet förhoppas lärer beweka Secreta Utskåttet att låta en sådan föreställning till de respective stånden afgå, att Allmogen så i det ena som det andra skiäligen willfares.

För de skiäl skull, hwilcka Prestestånde uti des extracto protocolli af d. 15 hujus anfördt, fandt ståndet godt att samtycka, det d. 6 eller aldrasidst d. 13 Septembris till riksdagens äntelige slutande utnämnes, hwilcken termin ingalunda må öfwerskridas, samt att under den tiden the allmänna och högst angelägne riksens ärender afhjelpas, innan the mindre angelägne och enskyllte personer rörande mål företagas.[1]

Inkommo 2:ne deputerade ifrån Borgareståndet, som förmälte, att samma ståndet trodt det mycket lända till befordran af riksdagens slut, om Secreta Utskåttet allenast företogo sig bewillnings- och statswercket samt eij befattade sig med en hop enskyllte saker; hwarföre ock Borgareståndet tillsagt sine deputerade derstädes sådant efterkomma och hoppas, att Bondeståndet

---

1 Härefter ursprungligen i konceptprotokollet: *Talman föreställte och förmante ståndet att intet så mycket bullra i fåfängan utan med sacktmodighet med hwarannan öfwerlägga om de mål, som förekomma.*

lärer detsamma äfwen samtycka och antyda sine deputerade. Derjemte recommenderade de till bifall 2:ne Borgareståndets extracta protocolli angående lönens förbättrande för upbördscommissarierne i Stockholm och om bakugnstaxan samt aflemnade deras stånds bifall till en del af Bondeståndets allmänna beswär.

Åhördes Manufactur- och handelsdeputations extractum protocolli af d. 9 hujus angående privilegia exclusiva och deras utfärdande, hwilcket biföls. Privilegia exclusiva.

Uplästes Cammar-, oeconomie- och commercedeputations betänckande af d. 30 Julii angående sandhafreplanteringens befordran wid Engelholm i Skåne tillika med ett beqwämligare project till detta så nyttiga werckets fortsättjande med ny inrättning. Och efter något discourerande härom stadnade ståndet i det slut, att betänckandet blifwer tills widare liggandes oafgjordt; oacktadt att T a l m a n förestälte, huru nödwändigt det wore, att betänckandet bifalles; ty han kunde som en ärlig man försäkra, att publicum en obotelig skada tillskyndas skulle, om intet flygsanden förekommes, emedan hela byar, socknar och härader, ja, på slutet kanskje hela landet der nedre stode i fara att blifwa ödelagt. Engelholm.

Manufactur- och handelsdeputations extractum protocolli af d. 28 Julii om finare och gröfre lerfters införande biföls med tillägning af alle gröfre yllesorter och kläden, hwilcket påskrifwes löphästen, enär den ankommer. Grofwa lärffters införande.

Likaledes biföls in antecessum samma deputations betänckande af d. 3 hujus angående kramhandelns fördelande i wisse classer. Kramhandelen.

Jemwäl berörde deputations betänckande af d. 23 Julli angående Handelsmannens i Norköping Anders C. Lindemans ansökning att therstädes få anlägga och inrätta ett tobakspipebruk.

Sammaledes Cammaroeconomiedeputations betänckande af d. 6 hujus angående framledne Probstens i Höija sal. Johan Nykiörcks och the andre häradsprobstarnes i Skåne altarehafre och formars[k]giästerie.

En deputation ifrån Ridd. och Adel. inkom och recommenderade hos ståndet till bifall deras utlåtelse genom extract. protocolli af i går angående Grefwe C. E. Lewenhaupts ansökning, att han tillika med des syskon må få behålla den efter des olyckel. Fader befintelige egendomen; hwilcket ståndet lofwade taga i öfwerwägande, och deputationen afträdde. Lewenhaupt.

Algren. Anmältes Secreterarens Sewerin Ahlgrens memorial[1], hwarutinnan han anhåller om ståndets föreskrift till Kongl. Maij:t att wid anständig öpning blifwa ihugkommen; hwilcket biföls.[2]

Jon Ericsson ifrån Callmare län bewilljades tillstånd att resa hem, emedan Olof Andersson från samma län lofwade att under den öfrige tiden af riksdagen bewaka des committenters bästa.

Fredagen d. 19 Augusti 1743.

Räntepertsedlarne. Ståndet sammanträdde klockan 7 om morgonen och lät för sig upläsa Cammar-, oeconomie- och commercedeputations betänckande af d. 13 hujus angående räntepersedlarnes sammanslående eller Cammarcommissionens riksdagsberättelse.

Sedan detta war upläsit, anfördes af Jan Ericsson ifrån Jönkiöpings län, det han för sin del intet kan samtycka till detta project, emedan han har uttryckelig befallning af sine hemmawarande committenter att intet på något sätt emottaga räntepersedlarnes sammanslående, alldenstund räntetagare och gifware äro alldeles nögde med hwad som härtills warit brukeligit, hwilcket ock af både delarne anses för nyttigast samt ländande till begges förmån och beqwämlighet.

Häremot föreställtes af Talmannen, hwad nytta landet i gemen tillskyndas igenom räntepersedlarnes sammanslående till en wiss ränta, i det Allmogen eij allenast härigenom blifwer wiss om en ständig marckegång i ond och god tid samt de små räntepersedlarne förwandlade i en wiss penningeafgift, utan ock alt underslef förekommes, som kunde lända Allmogen till förfång och nackdel, alldenstund bonden wet, huru mycket han årligen skall utgifwa och eij, som härtills skjedt, wara underkastad årlige omskiften samt således slippa endast och allena lita på upbördsmannens redelighet uti uträckningarne, enär han wet, att en ständig summa skall utbetalas, hwilcken hwarcken ökes el:r minskas. Dessutan wore ock till besinnandes, att ståndet wid många riksdagar sökt erhålla denne förmån men alldrig hunnit dermed så långt som denne gången, och om ståndet derföre nu intet betäncker denne anlägenhet och densamma emot-

---

1 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 301.

2 Ståndets skrivelse till Kungl. Maj:t i koncept i Bondeståndets arkiv 1740—1741, vol. 11, fol. 448.

tager, så frucktade Talman, att det alldrig mera lärer kunna skje eller erhållas; ty enär räntetagarne härom blifva ränteligen underrättade, lära de på alt uptänckeligit och möijeligit sätt söka hindra detta project såsom alldeles stridande emot deras interesse och bästa. Han kunde eij heller derjemte låta obemält att wisa ståndet, det Skåne, Halland, Blekinge och Bohus läner redan inrättadt en ständig marckgång och nogsamt funnit fruckten och nyttan deraf, och istället för det att de andre provinciernes Allmoge ständigt måste qwida öfwer långa kiörsslor och foror med deras afradsspanmål och andre persedlar, hwarom ståndets allmänna beswär till öfwerflöd intyga wid de förflutne riksdagarne, desse ofwannemde provincierne intet weta, hwad sådant betyder, sedan inrättningen hos dem blifwit gjord, utan betala ett wist årligen uti penningar.

I anledning häraf taltes mycket af ståndet, som intet stadnade uti något wist slut utan upskiöt detta till widare öfwerläggande.

Sedermera anmältes ståndets extractum protocolli af d. 15 hujus med påminnelse wid Secreta Utskåttets protocollsextract under d. 13 dito angående fouragepersedlarne för thet tågande cavalleriet, att derutinnan tillägges och uttryckeligen nämnas må, det intet hemman, af hwad natur det ock wara kan, bör eximeras. Och fants, att Prestestånde war af den tanckan, att näst orden *af hwad stånd han ock wara må* tillägges *icke ens konungsgårdarne undantagne utom the allenast, som stå under Kongl. Maij:ts egen disposition.* Hwilcket Borgareståndet bifallit och therföre jemwäl af ståndet biföls med påskrift.

Lördagen d. 20 Augusti 1743.

Sedan ståndet war samlat, företogs uppå skjedd föreställning af Taleman, hwad R:s St:rs Cammar-, oeconomie- och commerciedeputation uti des betänckande af d. 13 i innewarande månad öfwer Kongl. Cammarcommissionens riksdagsberättelse funnit sig föranlåten att hemställa; finnandes ståndet efter ett noga öfwerwägande skiäligt detsamma till alla delar att bifalla och jemwäl till ett gunstbenägit bifall hos de öfrige stånden recommendera genom utdrag af protocollet. Cammarcommission. Räntepertzedlerne.

I anledning häraf yttrade sig Jan Ericsson ifrån Jönkiöpings län, det han eij å sine committenters wägnar härtill kan samtycka för de af honom i går anförde skiäl och orsaker. Och alldenstund desutan inga marckegångstaxor ifrån Jönkiö-

pings och Cronobergs län äro insände, hwaraf ett medium kunnat tagas till en ständig marckegång, så är fördenskull des påstående, att räntegifware och tagare måge uti Landscancelliet i orten öfwerenskomma om en wiss marckegång och eij af Riksens Ständer utsättjas.

Jöran Jonsson och Bengt Olsson från samma län förklarade sig härutinnan wara af lika mening med Jan Ericsson.

Otto Olofsson ifrån Nerike anförde: Att som betänckandet blifwit upläst både i går och i dag och wid samma tillfällen intet förspordes, det någon af ståndets ledamöter något derwid hade att påminna mer än Jan Ericsson, så hemställte han till ståndets godtfinnande, om icke Jan Ericsson till sitt förswar, derest han åstundar, må erhålla utdrag af protocollet öfwer des wid detta tillfälle anförde skiäl och orsaker, hwarföre han för des län eij warit i stånd att samtycka till en wiss marckegång, utan att sådant på något sätt må hindra ståndets pluralitet uti des redan yttrade samtycke. Detta biföls af ståndet enhälleligen.

Sedermera läto Hans Persson och Christopher Andersson ifrån Upland flyta till protocolls: Att de wäl för sine egne delar intet hafwa att påminna wid det föreslagne sättet till räntepersedlarnes sammanslående; men som de intet hafwa detta in commissis af sine hemmawarande, så förbehöllo de sig, att detta må ankomma på deras committenters egen fria willja och behag, om de detsamma willja antaga.

Sandhafran i Skåne.

Widare kom hos ståndet i öfwerwägande Cammaroeconomiedeputations betänckande om sandhafrans sående i Skåne till flygsandens förekommande, då efter något härom förd discours ståndet icke kunde giärna bifalla betänckandet i anseende till den stora summa penningar, som erfordras till inrättningen.[1]

Talman föreställte, att detta länder allenast till Allmogens wälgång och bästa, men måste ändå beklaga, att sådant alt oacktadt projectet förkastas och hela 3 à 4 häraderne, hwarest denne flygsanden tagit öfwerhanden, måste gå under, emedan densamma wid blåswäder lika som ett starckt regn öfwerskyler åkrar och ängar, hwilcket ock de ifrån den tracten härwarande

---

[1] Härefter i konceptprotokollet: *Talman beklagade, att det, som länder till Allmogens nytta, alldrig har framgång. Anders Månsson if:n Elfsborg: Hela summan bör indragas. Talman: Då skall 3 à 4 h:der undergå. Anders Månsson: Det bryr jag mig intet om.*

riksdagsmän också bestyrckte; men icke des mindre upskjöts betänckandet denne gången också.

Borgmästaren Boberg hade företräde; anförandes hurusom kyrckan uti Öregrunds stad är stadd under reparation, hwarjemte också en klocka felas, hwilcket alt församlingen eij mäcktar att fullgiöra och åstadkomma i anseende till des fattigdom, som den råkat uti genom ryssens härjande och brännande år 1719, och derföre nödgas anhålla om en collect öfwer hela riket till förbemelte behofs werckställande; hwilcket han till gunstigt bifall hos ståndet anmälte och recommenderad[e]. Öregrunds kyrkia.

Ståndet lofwade att företaga detta med det första och, sedan han afträdt, företogs denne sak och upskiöts, till des man får förnimma, hwad hjelp de under sidsta kriget härjade finske kyrckor lärer wederfaras.

Jemte det att ståndet fandt godt till alla delar att bifalla Riksens St:rs förordnade Deputations betänckande af d. 15 i denne månad rörande Hans Kongl. Höghet Hertig Adolph Fredrich, Sweriges rikes förklarade successor, pröfwade ståndet jemwäl skiäligt att tillägga, det borde högstbemelte Hans Kongl. Höghet åtnjuta postfrihet antingen på det sättet, att en wiss summa dertill i staten warder anslagen, eller att fribrefsbok inrättas, hwilcket med de öfrige stånden communicerades igenom extractum protocolli. Hans Kongl. Höghets håfhåldning.

Biföls med påskrift Borgareståndets extractum protocolli af d. 17 hujus, att tiden till den årlige summans beräknande för Hans Kongl. Höghets håfhåldning och betiäning må skje ifrån d. 23 Junii sidstl.; härjemte tillades: Att fri påst må också skje.

Uplästes Ridd. och Adel:s extractum protocolli af i förgårs angående Cancellisternes Rydelii och Sahlstedts, Directeuren Hedmans, des Hustrus, Gradmans och Schalins lösgifwande och biföls. Rydelius. Sahlstedt. Hedman.

I anledning häraf kom i öfwerwägande, huruwida ståndet för sin del må eftergifwa all reconvention emot Schalin, och stadnades i det slut, att ståndet sig härom framdeles yttra will.[1] Schalin.

[1] Konceptprotokollet: *Talman erindrade och hemställte, huruwida all reconvention må betagas Hedman att söka af Schalin, då Ständerna sätta sig i det stället att ge honom satisfaction, hwilcket deras rättwisa fordrar. Otto Olofsson förmälte, huru det nödwändigt wore, att ståndet, som så mycket blifwit rört af Schalin, och i framtiden blifwer sedt liggandes ibland acter och handlingar, som kan wara förtreteligit, huru ståndet sig derifrån må befria. Slutel. stadnades i det slut, att alla lössläppas, men beträffande reconvention emot Schalin will ståndet sig framdeles yttra.*

Hastfer. Åhördes Ryttmästarens Johan Hastfers memorial om felttractamentes beräknande för de finske officerarne; hafwandes Ridd. och Adel. funnit skiäligt, att de finske officerarne måge njuta felttractamente för alla de månader, som de ifrån 1742 års början till samma års slut eij upburit eller undfådt; hwilcket Preste- och Borgareständen bifallit, hwarföre Bondeståndet gjorde detsamma.

De klagandes ansökningar. Åhördes Ridd. och Adel:s extractum protocolli af d. 15 hujus angående de licentierade Herrar Riksrådens och de lidandes memorialers företagande, hwaröfwer Ridd. och Adel. stadnat i det slut, att det upskjutes till nästa riksdag, hwilcket af Borgareståndet war bifallit; men Bondeståndet biföll Prestestånde, som är af then tancka, att Secrete Utskåttet skyndesammast må inkomma med the skiäl och grunder, som finnas i Secrete Utskåttets actis angående Deras Excellenciers och flere licentierades wid the 2:ne näst förflutne riksdagar, samt med sin mening, huruwida nu samma licentierade Herrar Riksens Råd och flere öfwer lidande klagande wid desse conjuncturer nu måge restitueras, så att then saken thenne riksdagen må lagligen kunna blifwa afgjord; dock att riksdagen icke utdragas öfwer then utsatte tiden till d. 6 eller 16 Septbr. näst instundande.

Academiæstaten. Ett utdrag af rådsprotocollet, hållit d. 30 Julii, uplästes angående afskjedtagande professorers löner, och biföls Ridd. och Adel., hwilcka förklara, att det sednare brefwet af d. 14 Augusti 1741 intet giör någon ändring i den förra Riksens Ständers underdånige skrifwelse af d. 14 Junii 1739, hälst detsamma intet rörer academiæstaten. Härmed war Preste- och Borgareständen också ense.

Tullarne. Kom hos ståndet i öfwerwägande, att ibland de skiäl, som föranlåtit Bondeståndet att påyrcka om en tulldeputations förordnande wid denne riksdag, har i synnerhet det warit, att undersökas måtte, om icke fördelacktigare wore låta tullarne komma under cronans betiäning än att låta dem längre förblifwa under arrende. Och som ståndet nu sedermera kommit i erfarenhet, att Generaltullarrendesocietetens fullmäcktige skola wara sinnade att willja skilljas wid contractet, Bondeståndet jemwäl ibland annat finner, huru den nu wid societeten warande widlöftige betiäning fordrar en ganska stor penningesumma till des aflöning, hwilcken till en ansenlig besparing kunde indragas och komma cronan till nytta, der staten sattes på sin förra fot under betiäningen; så fants godt till de öfrige stånden att hem-

ställa, om icke, i anseende till hwad ofwan anfördt är, såwäl som flere härwid warande skiäl, de öfrige respective stånden täcktes lemna thes bifall thertill, att tullarne måge wid contractets expirerande återställas på sin förra fot och komma under cronans betiäning; hwilcket med de andre stånden communicerades genom utdrag af protocollet.

Jöran Jonsson.

Ståndet bewilljade, att Jöran Jonsson ifrån Jönkiöpings län får föreskrift till Kongl. Maij:t om resning uti en des sak uti Giöta Hofrätt, så lydande: Till underdånigste föllje af Eders Kongl. Maij:ts nådige befallning af d. 13 sidstl. Maji har nu Eders Kongl. Maij:ts och Riksens Giöta Håfrätt under d. 4 nästledne Junii inkommit med des underdånige yttrande beträffande Frinnaryds sockns i Jönkiöpings län genom Riksdagsfullmäcktigen Jöran Jonsson insinuerade underdånige ansökning om resning uti ett genom en synerättsdom afgjordt mål angående rätta råskillnaden Östgiöte och Jönkiöpings läner emellan wid Ydrekanten.

Och som wälbemelte Kongl. Hofrätt finnes för åtskillige anförde skiäl skull hafwa hemstält till Eders Kongl. Maij:ts allernådigste godtfinnande, huruwida antingen Hofrätten måtte lemnas fria händer ofwannemde syningsrätts ransakning och utslag samt de deremot sedermera inkomne beswär med mera att uptaga och pröfwa, eller ock Eders Kongl. Maij:t sjelf i nåder skulle täckas låta detta beswär sitt egit nådigste bepröfwande och afgiörande förekomma; warandes Bondeståndet nogsamt bekant, med hwad myckenhet af rikswårdande ärender Eders Kongl. Maij:t är öfwerhopad, hwilcka icke lära tillåta att Eders Kongl. Maij:t med slike ärender nu beswära, utom det att Bondeståndet i underdånighet drager försyn att willja öka Eders Kongl. Maij:ts möda, då något mål är af sådan beskaffenhet, att det annorstädes kan företagas; så är Bondeståndets underdånige anhållan, det Eders Kongl. Maij:t allernådigst täcktes lemna detta mål till Kongl. Giöta Håfrätts uptagande.

Pauli.

Sedermera uplästes Bergsdeputations betänckande af d. 9 Augusti angående Majorens och Öfwerjägmästarens Hr Paulis ansökning om nyttjande af en del Ökna socknesskogar till Paulströms jernwerck samt om wedergiällning för des, till yppande af guldmalmsupfinnandet i Småland, anwände kostnad och möda; hwilcket ståndet för de derutinnan anförda skiäl och omständigheter fandt skiäligt till alla delar att bifalla, som med öfrige respective stånden communicerades.

Sluteligen gaf Talmannen ståndet tillkiänna, att Biörn Persson ifrån Elfsborgs län med döden aflidit samt att han i morgon efter aftonsången skall begrafwas; fördenskull begiärte Talman, det i morgon klockan 4 efter middagen ståndet wille samlas här uti det wanlige rummet samt sedermera beledsaga den sal. afledne till des hwilorum; hwilcket samtycktes.

Måndagen den 22 Augusti 1743.

Af ståndet beslöts, att föreställning skjer hos Kongl. Utredningscommissionen, det ett fartyg ifrån Sundswalls stad, benemt Patientia, må lösgifwas att till landets behof öfwerföra salt och andre nödige waror.

Tullarne. Justerades ståndets extractum protocolli af d. [20 Aug.] angående disposition af tullarne och generaltullarrendets uphäfwande; jemwäl ock om räntepersedlarnes sammanslående till en wiss och ständig penningesumma. Wid detta sednare anfördes af Uplands fullmäcktige: Att som deras mästa ränta är i spanmål och deras hemmawarande eij willja gifwa mer än 9, högst 12 dhl:r koppm:t tunnan, men uti projectet uptages densamma i ond och god tid till 15 d:r, altså kunna de intet samtycka för sitt län till den ständige marckegången.

Helsingfors kyrka. Efter anmälan hade Borgmästaren Forsten företräde och recommenderade Deputationens öfwer finska ärendernes betänckande angående Helsingfors stads kyrcka till benägit bifall, hwilcket lofwades, enär betänckandet hos ståndet förekommer.

Hestsko. Åhördes Cornettens[1] Lars Hästskos memorial att slippa den fiscaliske action han är underställd, för det om honom blifwit angifwit, att han för den uproriske Daleallmogen skall betydt [ɔ: antydt][2] för detta Generalens Grefwe Lewenhaupts oskuld uti det olyckeliga krigets utförande i Finland; hwaröfwer Ridd. och Adel. resolverat: Att de bewillja, det Hr Hästsko må förskonas ifrån fiscaliskt tilltal uti det emot honom angifne mål; förmodandes, att de andre stånden lära härutinnan så mycket mera wisa sin willfarighet, som Hr Hästsko igenom det sidsta olyckeliga kriget mycket kommit att lida och nu täncker att

---

1 Bör vara: Kaptenen.
2 Konceptprotokollet.

åter begifwa sig hem till sin ägendom i Finland. Detta hade Borgareståndet bifallit; men Prestestånd hade således yttrat sig: Att som dem är okunnigt denna saks sammanhang, så hafwa de swårt derom sig att utlåta utan lemnar den till wederbörande forum.

I anledning häraf yppades mycket discourerande ibland ståndet, eftersom en del påstodo det wara billigare och lag likmätigt, att uti en mörck sak, derest inga wissa och säkra skiäl och omständigheter äro att tillgå, såsom i denne, bättre är fria en skylldig än fälla en oskylldig, och derföre borde Ridd. och Adel. utlåtande bifallas. Andre åter höllo före det Presteståndets utlåtande borde bifallas; anförandes desamma, att som detta är en mörck sak, hwarom man ingen uplysning ännu hafwer utan genom undersökning skall erhålla, hwilcken undersökning ännu icke skjedt, altså kan icke ännu sägas, antingen man friar en oskylldig eller fäller en skylldig eller twert om, emedan lagen allenast har sitt afseende uppå en sådan sak, som wederbörligen blifwit undersökter och ändå icke någon redighet kunnat erhållas uti, och då äro de anförde orden uti sitt rätta förstånd tagne. Och som ingen redighet kunde erhållas igenom det myckna discourerandet, och än mindre något wist slut, så kom ståndet öfwerens att slita denne disputen igenom votering, då quæstion således samtycktes: Att den, som bifaller Presteståndet, säger Ja och den, som bifaller Ridd. och Adel., säger Neij.

Sedermera upropades ståndet länswis,

då Upland swarade	Ja,
Stockholms län	Ja,
Scaraborgs	Ja,
Åbo och Biörneborg	Ja,
Cronbergs	Ja,
Jönkiöpings	Ja,
Wessmanland	Ja,
Nyslott och Kymenegård	Ja,
Östergiötland	Ja,
Södermanland	Ja,
Nerike och Wermeland	Ja,
Westerbottn	Neij,
Westernorland	Ja,
Mallmöhus	Ja,
Christianstad	Neij,

Halland	Neij,
Götheborg och Bohus	Neij,
Nyland	Ja,
Elfsborg	Ja,
Callmare	Ja,
Kopparbergs	Ja.

Warandes således 17 län för Ja eller Presteståndets mening och 4 län allenast för Neij eller Ridderskapets och Adelens yttrande; hwarföre Presteståndets utlåtelse biföls.

Borgmästare- och rådmanswahlen.

Företrädde en deputation af 6 man ifrån Borgareståndet, som näst flitig hälsning till ståndets(!) aflemnade Borgareståndets extractum protocolli af d. [18 Aug.] angående borgmästare- och rådmansvalen i städerne, jemwäl ock samma stånds allmänna beswärsresolutioner samt ännu ett protocollsutdrag af d. [16 Aug.], att Borgareståndet må få efterlefwa 1731 års bakugnstaxa, hwilcka mål till gunstigt bifall i bästa måtto recommenderades.

Bakugnstaxan.

Talman låfwade å ståndets wägnar, att altsammans med det forderligaste skulle företagas och afgiöras.

Lewenhaupts egendomb.

Efter anmälan hade Lieutenanten af Lifdragonerne Grefwe Charles Emil Lewenhaupt företräde och anhölt, att ståndet wille lemna gunstigt bifall dertill, att des Faders efter Riksens Ständers Commissions dom confisquerade gods måge lösgifwas, hwilcket icke wore för cronan någon afsaknad, emedan ganska litet lärer finnas behållit, sedan gravationer och skulder blifwit betalte; men för honom och des syskon någon understöd samt lisa uti deras bedröfweliga och ynckanwärda tillstånd, skolandes han tillika med hela familjen erkänna en sådan grace med djupaste wördnad och i deras sorgfulle situation anse för en nåd, utom hwilcken de otwifwelacktigt råkat uti största misere och elände.

Ståndet lofwade taga alt detta uti öfwerwägande, och sedan Grefwe Lewenhaupt afträdt, taltes härom mycket både mot och med, anförandes Otto Olofsson i synnerhet, att denne unge Grefwe Lefwenhaupts begiäran så mycket helldre kunde bifallas, som ganska litet och ringa af egendomen lärer blifwa öfrigt, enär Mittler och Lütke efter Ständernas resolution erhålla deras reconvention af densamma, samt desutan Grefwe Lewenhaupts egen skuld och gravationer både till privata och regementscassan wid Södra Skåningarne blifwa betalte, då det ringa,

som kan blifwa behållit för cronan till des skadas fyllnad, ingenting torde betyda men för barnen och familien kan wara hjelp och understöd. Talman förestälte, om icke saken må upskjutas, men ståndet sade, att densamma nu straxt må afgiöras, hwaremot Olof Jönsson ifrån Skåne till ståndets ompröfwande hemställte, om icke detta mål må hwila, eftersom de andre stånden sig ännu eij utlåtit eller deras yttrande med ståndet communicerat, hwaraf hända kan, att stånden skiljas åt i sine utlåtelser, så att 2:ne kunna utgiöra pluraliteten, hwilcket icke lärer wara ståndets ändamål wid denne sakens afgiörande. Dock likwäl oacktadt en sådan påminnelse ropades öfwer alt, att dommen blifwer ståendes och på intet sätt ändras, alldenstund landet elljest blifwer missnögt samt desutan denna ringa egendom på intet sätt will swara emot de dryga utgifter, hwarmed det under det olyckeliga kriget blifwit betungat; skickandes 2:ne till Prestestånd et att låta detsamma weta denna ståndets utlåtelse samt begiära deras bifall härtill.

Ridd. och Adelens extractum protocolli af d. 18 hujus angående Cancellisternes Rydelii, Sahlstedts, Directeuren Hedmans, des Hustrus, Gradmans och Bokhållaren Schalins lösgifwande utur deras arrest, som med öfrige ståndens påskrifter war ankommit och war af Prestestånd et således påskrifwit: Att det bifalles, så framt eij eller Commissorialrätten skulle finna thenne lösgifwelse hindra uptäckandet af några landsförderfwelige anslag; hwilcket af Borgarestånd et war bifallit. Påskrefs således af Bondestånd et: Höglofl. Ridderskapets och Adel:s extractum protocolli bifalles jemte det Högwyrdige Prestestånd ets utlåtande, undantagandes hwad reconventionen angår, hwaröfwer stånd et ännu eij kunde sig utlåta. Rydelius. Sahlstedt. Hedman. Gradman. Schalin.

Bergsdeputations betänkande af d. 2 hujus angående Grythytte bergslags öfwerklagade malmbrist, som therigenom skulle kunna hjelpas, att Ullnäs frälsehytta finge ödeläggas och en stångjernshammare upbyggas i thes ställe, tå bergslagen theremot kunde få Högborns jerngrufwor af frälseägorne, som nu med de andre ståndens bifall war ankommit och d. 8 i denne månad äfwen af stånd et förut bifallit, påskrefs nu likmätigt samma resolution. Grythytte bergzlag.

Åhördes Deputationens öfwer ärendernes reglerande i Finland betänckande under d. 18 Julii sidstledne angående the ifrån Åland och Finland under thet nu med Ryssland förflutne krig till Swerige öfwerkomne soldater, båtsmän och legohjon, och Finske ärender.

biföls Ridderskapets och Adelens utlåtande, att detta remitterades till Kongl. Maij:t, som med Råds råde efter förordningarne i nåder lärer besörja, att det ifrån Finland hit öfwerkomne folcket går tillbaka, så snart omständigheterne det tillåta.

På lika sätt hade också Preste- och Borgareständen bifallit betänckandet.

Uplästes och biföls med påskrift Justitiædeuptations betänckande under d. 13 April angående then af Kongl. Maij:ts och Riksens Swea Hofrätt insände riksdagsrelation, hwilcket också de andre stånden gjordt.

Åhördes Hr Majorens J. Lagercrantz memorial, hwarutinnan han berättar, det han för ett inför Riksens Ständers Commission öfwer felttåget i Finland aflagt wittnesmål, hwarutinnan Hr Öfwersten Johan Silfwersparre blifwit rörd, är worden ställd under krigsrätt till att bewisa sin utsagu; anhållandes att ifrån ett sådant ställande under krigsrätt blifwa befriad. Och emedan de öfrige stånden resolverat, att detta communiceras med Riksens Ständers Commission, som deröfwer hörer Öfwersten Silfwersparre och forderligast med sin förklaring och berättelse inkommer, samt att emedlertid denna saken uti Generalkrigsrätten hwilar; så gjorde Bondeståndet också detsamma.

Silfwersparre.

Följande betänckande biföllos in antecessum, till des de öfrige ståndens utlåtelser deröfwer ankomma, neml.:

Cammar-, oeconomie- och commerciedeputations betänckande af d. 28 Junii angående boställe för provincialscheffern i Södermanland, och

Secreta Manufactur- och handelsdeputations betänckande af d. 16 i denne månad angående spinhusinrättningen i Carlscrona, samt huruwida the therstädes influtne och inflytande spinhusmedel thertill måge få anwändas.

Tisdagen den 23 Augusti 1743.

Ståndet samlades straxt efter klockan 7 om morgonen, då ett ifrån Secrete Utskottet ankommit förseglat paquet upbröts, som beträffade hwad Secrete Utskottet i följe af Riksens Ständers befallning bort tillkiänna gifwa angående transporten till Finland, samt på hwad orsaker, alliancer och planer kriget blifwit begynt, med rikets säkerhet och i anseende till främmande mack-

Transporten till Finland med mera.

ter uppenbaras kan, hwarefter detsamma ånyo förseglades och till widare öfwerwägande en annan dag upskiöts.

Åhördes Cammar-, oeconomie- och commercedeputations betänckande af d. 18 denne månad om project eller förordning angående cronoskattehemmans och lägenheters bytande till frälse och biföls. Cronoskattehemmans utbytande.

Anmältes Lieutenantens J. Cedercronas memorial[1] om Riksens Ständers föreskrift till Hans Maij:t att wid förefallande öpning i arméen bekomma någon capitaines, capitainelieutenants eller regementsquartermästare indelning, då ståndet förklarade, att detta upskjutes, till des de andre ståndens utlåtelser genom påskrifter ankomma. Cedercrona.

Widare erindrade sig ståndet, huruledes det redan wid sidstledne riksdag 1741 bifallit Protocollsdeputations betänckande af d. 31 Julii samma år beträffande then af Commissarien uti Kongl. Cammarrevisionen Carl Lindmarck anförde klagan öfwer then préjudice, som honom skall skjedt thermedelst, att en annan yngre i tiänst blifwit på ett till Kongl. Maij:t afgångit underdånigt assessorsförslag honom föredragen. Och emedan detta mål i brist af 2:ne respective stånds utlåtelser eij blifwit expedierat men de[t] Lofl. Borgareståndet numera under d. 29 Martii detta år härutinnan finnes hafwa sig yttradt, fördenskull och på det denne saken wid innewarande riksdag må kunna expedieras, fandt ståndet godt att genom utdrag af protocollet förnya des förr yttrade mening och samtycke till detta betänckande. Lindmark.

Onsdagen den 24 Augusti 1743.

Sedan ståndet war samlat klockan 10 förmiddagen, inkom Otto Olofsson ifrån Nerike och berättade, det Talman sändt honom till ståndet att låta weta, det Talman tillika med ståndets deputerade uti Secrete Utskåttet eij kunna ännu upkomma, emedan någon angelägenhet, som nu wore under öfwerwägande uti Secrete Utskåttet, fordrade deras närwarelse derstädes, kunnandes ståndet emedlertid för sig låta upläsa de deputationsbetänckande, som angå finska ärenderne.

I anledning häraf åhördes följande betänckande ifrån Deputationen öfwer finska ärendernas reglerande, neml. af d. 18 hujus, Finske ärenderne.

[1] Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6. fol. 411.

angående wissa frihetsår till landets uphjelpande och hushåldningens iståndsättjande.

Härwid förbehöllo sig de finske riksdagsfullmäcktige att ytterligare punctewis få igenomgå betänckandet och wid det de nödigt finna, aflemna sine påminnelser och erindringar.

[Samma deput:s bet:de af d. 12 i denne månad uppå Riksdagsfullmäcktigens if:n Österbottn Jacob Pa[u]lson å Allmogens wäg. derstädes gjorde ansökning om lindring uti mantalsp:g. Biföls och recommenderas hos de andre stånden till bifall likaledes.][1]

Dito af d. 18 i denne månad angående ersättning för gjorde siöresor, skjutsningar och utlefwererat fourage med mera och biföls tillika med ett

dito betänckande af d. 9 hujus angående en allmän bewillning till Hellsingfors stads kyrckas iståndsättjande jemte Borgareståndets utlåtande härom genom utdrag af protocollet under d. 18 i denne månad.

Talmannen tillika med de deputerade uti Secreta Utskåttet inkommo, då ståndets extractum protocolli af d. [16 Aug.] angående Justitiædeputations betänckande om ändring uti reglementet beträffande tingskapparne i Finland justerades.

Kom hos ståndet i öfwerwägande, hurusom den ena jurisdictionen i Wermeland öfwer tu års tid stådt ledig och huru densamma nu kommer att fördelas på det sätt, som Justitiædeputations derom gifne betänckande förmäler; warandes angelägit, att desse 2:ne jurisdictioner blifwa ju förr des hellre med skickelige män besatte enligit riksdagsfullmäcktigarnes derifrån orten derom gjorde underdånige ansökningar.

Sandelin. Och som Justitiarien Hr Thure Sandelin genom studier, ausculterande och åtskillige dommaresysslors förrättande wisat tillförlåtelige prof af dess skickelighet och erfarenhet uti dommareembetet, hwarföre han ock år 1731 af Riksens Höglofl. Ständer blifwit hos Hans Kongl. Maij:t till nådig hugkomst och befordran anmäld, samt bemelte Hr Justitiarius nu sedan den tiden ständigt warit i werckelig tiänst och under den tiden förwerfwat sig ett godt loford och förtroende, hwartill kommer, att han sidsta riksdag utan wedergiällning fördt protocollet i Riksens Ständers Större Secreta Deputation; altså fandt Bondeståndet skiäligt att hemställa, om icke genom underdånig föreskrift hos Hans Kongl. Maij:t anhållas kunde, det bemelte Justi-

---

1 Konceptprotokollet.

tiarius må blifwa befordrad till enthera af de jurisdictioner, som på föreskrefne sätt i Wermeland nu äro ledige.

Hwilcket alt genom utdrag af protocollet med the öfrige respective stånden communiceras och till gunstigt bifall ödmjukt och wördsamt recommenderas.

Plomgren.

I anledning af Talemannens proposition gingo 2:ne deputerade till Prestestånde att med dem conferera, huru i anseende till det steg, som Borgareståndet tagit, att eij gå i deputationerne, för det att Riksdagsfullmäcktigen Thomas Plomgren eij uppå samma stånds föreställning åter blifwit admitterad i Secrete Utskåttet, någon utwäg måtte tagas, hwarigenom lagen kan hafwa bestånd och det allmänna eij lida igenom ett slikt förhållande med hinder och uppehåld. Efter ståndets begiäran gick Talmannen sjelf, tillika med Joseph Hansson, till Prestestånde och återkom efter en liten stunds förlopp, hafwandes samma stånd lofwat att igenom någon deputerad gifwa deras mening wid handen.

Cammar-, oeconomie- och commercedeputations betänckande af d. 17 hujus angående Major Hastfers ansökning om någon lofwad recompense fandt ståndet godt att låta hwila, till des Prestestånde sig härom yttradt.

Provincialscheffern i Södermanland.

De öfrige stånden hade nu utlåtit sig öfwer Cammar-, oeconomie- och commercedeputations betänckande angående boställe för provincialschefferen i Södermanland. Ridderskapet och Adelen hade det bifallit. Prestestånde hade sålunda utlåtit sig, att det bifaller deputations betänckande och att Lindön blifwer boställe samt thes ränta separerad ifrån Eskillstuna kungsgårds arrende, dock bör Lindön alltid lyda under Eskillstuna kungsgård såsom thes omistelige tillhörighet likmätigt 1655 års riksdagsbeslut. Borgareståndet hade bifallit Prestestånde utlåtande, hwilcket ock ståndet gjorde med påskrift.

Uplästes Cammar-, oeconomie- och commercedeputations betänckande af d. 18 hujus angående den ödelagde Härjewads kyrckas upbyggande; hwilcket ståndet tog i behörigt öfwerwägande, och i anledning af den olägenhet, som socknemännen hafwa att komma till moderkyrckan och församlingen derjemte förbinder sig sjelfwa utan cronans eller andras bekostnad af egne medel upbygga och wid mackt hålla bemelte kyrcka med flere i betänckandet anförde orsaker, fandt ståndet skiäligt detsamma till alla delar bifalla, som med de öfrige respective stån-

den communiceras och till gunstigt bifall ödmjukt och wördsamt recommenderas.

Öregrunds kyrka.

Borgareståndets extractum protocolli af d. 18 hujus angående en collect för Öregrunds stads kyrcka biföls med påskrift, eftersom de andre stånden gjordt detsamma.

Commando öfwer armén.

En stor deputation ifrån Borgareståndet inkom, som aflemnade 3:ne utdrag af deras protocoll, hwilcka upläste, warandes det 1:sta af d. 22 i denne månad angående commando öfwer arméen till lands och siöss för Hans Kongl. Höghet näst under Hans Kongl. Maij:t; det 2:ra och 3:dje, begge af i dag, beträffande Plomgrens uteslutande utur Secrete Utskåttet och des förklaring om orsakerne till ett sådant excluderande.

Plomgren.

Rådman Kierman, som förde ordet, recommenderade desse mål till gunstigt bifall och afträdde sedermera. Ståndet kom öfwerens, att något upsättes om de afsatte Riksråden och de flere öfwer lidande klagande.

Upkom en deputation från Ridd. och Adelen af 24 personer. Grefwe Henning Gyllenborg förde ordet; han berättade, det Ridd. och Adel. förehaft Borgareståndets genom extractum protocolli af d. 22 hujus gjorde föreställning, det näst intill Hans Maij:t Hans Kongl. Höghet må hafwa commando öfwer riksens armée till lands och siöss, samt att således uti Hans Maij:ts frånwaro eller sjukdom högsta commando bör wara och blifwa uti Hans Kongl. Höghets hand med mera; och som Ridd. och Adel. bemelte extractum protocolli bifallit, så recommenderade han ock detsamma hos Bondeståndet till bifall. I lika måtto att ståndet wille taga i ett granlaga öfwerwägande Borgareståndets yttrande angående Handelsmannen Plomgren, som ännu eij blifwit återinställd i Secrete Utskåttet; hwarwid han sökte föreställa, hwad skadelig påfölgd den af slikt præjudicat sig yppande missämjan kan förorsaka, hwilcken ock torde fortplantas på barn och barnabarn. Och begiärte, att som riksdagens slut nu instundar och eij mindre anständigheten än angelägenheten fordrar, att slutet må skje i enighet, det Borgarest:det fördenskull måtte tillfredsställas, medelst det att Plomgren inställes igen i Secrete Utskåttet. Han påminte sluteligen om afgiörandet angående den friwillige corpsen.

Talmannen swarade, att extract. protocolli angående Hans Kongl. Höghet nu nyss ankommit, och skulle ståndet skyndesammast yttra sig deröfwer. Borgareståndets 2:ne extracta protocolli angående Handelsmannen Plomgren hade lika-

ledes nu nyligen blifwit ingifne, och förwäntade ståndet Secrete Utskåttets utlåtande i saken. I öfrigit underlät ståndet ej att arbeta på enighet. Hwad det andra målet eller den friwillige corpsen anginge, så wille ståndet, så snart det om beskaffenheten och sammanhanget deraf närmare blefwe underrättat, sig yttra.

Grefwe Gyllenborg erindrade, att hwad målet om Handelsmannen Plomgren anginge, så hade Ridd. och Adel. trodt det i godo kunna och böra componeras, emedan de ej hållit rådeligit att i en så öm sak afwänta Secrete Utskåttets utlåtande. Föreställte ock sluteligen, huru oenighet macktägande Ständer emellan wore ganska äfwentyrlig. Wäntade således ståndets swar och bifall i dag. Afträdde.

Lieutenantens J. U. Cedercronas memorial och ansökning att i anseende till sin långelige tiänst få en capitaines, capitaine-lieutenants eller regementsquartermästare indelning war bifallit af Ridd. och Adel. samt Borgareståndet, men i Prestest:det war det allenast upläsit. Biföls jemwäl af Bondest:det, dock att någon älldre derigenom eij præjudiceres. Cedercrona.

Talman föreställte ståndet, att ifall Preteståndet simpliciter bifaller Borgarest:dets proposition om commando af arméen för Hans Kongl. Höghet, om icke ståndets bifall då i den händelsen må straxt skrifwas på löphästen, men om der wore någon tillägning, förbehåld eller annan omständighet, måste ståndet förut samankallas, innan någon påskrift skjer. Detta samtycktes, äfwen ock, att om Prestest:det bifaller Plomgrens sak på det sättet, som igenom Olof Andersson i dag blifwit berättat, att Plomgren åter må inkomma i Secreta Utskåttet i anseende till Ridd. och Adel:s bewekelige föreställning i dag, dock att Secreta Utskåttet likafullt må inkomma med sin berättelse om orsaken till des uteslutande[1], så påskrifwes på sådant sätt den löphästen också. Commando öfwer arméen. Plomgren.

Uplästes och biföls med påskrift Secrete Utskåttets extractum protocolli af d. 9 hujus angående upbördscommissariernes lön i Stockholm, hwilcket de andre stånden också gjordt.

Åhördes ett dito af d. 13 hujus ifrån Secreta Utskåttet om fourage till cavalleriet; hafwandes Ridd. och Adel. bifallit Bon- Fourage till cavalleriet.

---

1 Härefter ursprungligen i konceptprotokollet: ...*samt att för framtiden fastställes, det principalerne måge hafwa frihet att återkalla sine fullmäcktige, enär de behagar.*

deståndets tillägning uti des extracto protocolli af d. 15 uti innewarande månad; hwilcket Preteständet också gjordt, hwarjemte samma stånd är af den tanckan, att näst orden *af hwad stånd han ock wara må* tillägges: *icke ens kungsgårdarne undantagne utan de allenast, som stå under Hans Kongl. Maij:ts egen disposition.* Härmed hade Borgareståndet sig förenat, hwarföre ock Bondest:det gjorde detsamma.

Major Strokirk.

Ett utdrag af rådsprotocollet under d. 28 Junii om majorsfullmackt utan lön wid Kongl. Lifgardet för ällsta capitainen, Major Strokirck, biföls på lika sätt, som Ridd. och Adel. sig utlåtit, att de eij hafwa något derwid i underdånighet att påminna, det Major Strokirck må i nåder hugnas med majorsfullmackt, jemte Preteståndets tillägning: Dock att ingen annan härigenom præjudiceras, eij heller staten derigenom graveras; hwilcket Borgareståndet befants också hafwa gjordt.

Wilmanstrand. Fridrickhamn.

Dito af d. 22 Julii angående ersättning för Willmanstrands och Fredricshamns städers inwånare. Och alldenstund Ridderskapet och Adelen funnit bäst att i underdånighet hänskjuta detta till Hans Kongl. Maij:t med underdånig anhållan, att Hans Kongl. Maij:t härom i nåder täcktes förordna efter omständigheterne, hwilcket Preste- och Borgareständen bifallit; fördenskull biföls Riddarskapets och Adelens utlåtande, hwilcket påskrefs sjelfwa documentet.

Torsdagen den 25 Augusti 1743.

Plomgren.

I anseende såwäl till den bewekelige föreställning, hwilcken Höglofl. Ridd. och Adelen igenom en deputation hos Bondeståndet i går behagade giöra, som ock att lemna ett öfwertygande prof, huru högst angelägit ståndet är om enighetens och förtrolighetens bibehållande samtelige stånden emellan, fandt ståndet godt att samtycka, det Riksdagsfullmäcktigen Handelsmannen Thomas Plomgren måtte intaga des säte och stämma i Secrete Utskåttet, dock att Secrete Utskåttet lika fult med des förklaring i denne saken inkommer; hållandes ståndet derjemte nödigt att afskicka en deputation af 12 man, som denne ståndets mening hade att gifwa Ridd. och Adelen samt Borgareståndet tillkiänna, jemwäl ock låta weta, det ståndet bifallit Borgareståndets i går gjorde föreställning, att näst Hans Kongl. Maij:t må Hans Kongl. Höghet hafwa commando öfwer arméen till lands och siöss, samt derjemte begiära, att de mål och ärender, som

angå ståndet, måge företagas och afgiöras. Wid återkomsten berättades af deputation, att de öfrige stånden betygat mycken fägnad öfwer ståndets dem nu kundgjorde utlåtelser.

Hastfer.

Uppå skjed begiäran hade Majoren Hastfer företräde, berättandes att honom såwäl wid den förra som den nu innewarande riksdagen af R:s St:rs Cammar-, oeconomie- och commerciedeputation blifwit tillagt en gåfwa eller discretion i penningar för det af honom upfundne fårpulfret; men som han wet, att rikets nuwarande tillstånd sådant intet tillåter, så begiär han eij heller detsamma utan allenast att få arrendera en kungsgård emot det arrende, som en annan gifwer, kunnandes den föreslagne gåfwan komma des barn eller barnabarn till godo, då rikets tillstånd tillåter utgifwa densamma; anhållandes sluteligen om ståndets utlåtande häröfwer med det första, hwilcket lofwades, och han afträdde.

Allmänna beswär.

Uppå föreställning samtycktes, att en beswärs§ ingifwes med det första om lindring uti oxetullen.

Företogs ånyo Deputations till finska ärendernes reglerande afgifne betänckande under d. 18 i denne månad angående wisse frihetsår till landets uphjelpande och hushåldningens iståndsättjande och biföls 1 § om 3:e frihetsår för hela Finland i allmänhet, jemwäl ock 2 § om militaire-, civil-, justitiæ- och clerckeriestaternes löner, likaledes den 3 §.

Sedermera företogos och biföllos förut följande ankomne betänckande, neml.

Cammar-, oeconomie- och commercedeputations betänckande af d. 30 Julii angående Stockholms stads Magistrats ansökning, att stadsens husfattigcassa kunde förskonas för 10 proc:tsafgiftens erläggande till lazaretsinrättningen.

Samma deputations betänckande af d. 6 i denne månad angående förenemde Magistrats ansökning om de fattigas en tredjedel af fallande bötespenningar och confiscationer.

Dito af d. 16 hujus angående de handlandes uti Stockholm sökte nederlagsfrihet på 6 månader.

Dito af d. 6 i denne månad öfwer Bondeståndets extractum protocolli under d. [20 Nov.] angående tillstånd för främmande fartyg att hit i riket införa victualier och spanmål under svenska skjepsfriheten, hwartill lades, att en tunna spanmål eij må giälla mer än 18 d:r koppm.

Kongelfs pastorat.

Dito af d. 17 i innewarande månad angående Kyrckoherdens Tranchelii ansökning om wederlagsspanmål, ordinarie räntan och smörskatt för Kongelfs stads pastorat.

Dito af d. 10 hujus angående afl:e Landshöfdingens Carl de Geers sökte hemmansbyte, samt

Garpenbergz kåpparwärk.

Bergsdeputations betänckande af d. 17 Augusti öfwer Garpenbergs kopparwercks interessenters ansökning om lindring uti 10:deafgiften till Kongl. M:t och cronan af wercket samt fri utmyntning på then therstädes tillwerckade kopparen.

Öfwer desse 2:ne sednare betänckande extraderades ståndets bifall igenom extracta protocolli.

Enroth.

Sedermera kom ståndet öfwerens, att Fältnotarien Enroth recommenderas igenom extractum protocolli hos de andre stånden till en af de ledige jurisdictionerne i Wermeland.

Inkommo 2:ne Borgareståndets utskickade och recommenderade till bifall 1:o Borgareståndets extractum protocolli angående rådmans- och secreterarewalen i städerne och 2:o samma stånds ännu oafgjorde allmänna beswär, hwilcket lofwades.

Sedan de afträdt, åhördes Borgareståndets extractum protocolli af d. 18 hujus ang:de borgmästare-, rådmäns- och secreterarewalen i städerne och biföls.

Cammarcommission.

En deputation af 6 man inkom ifrån Borgareståndet med förmälan, att de bifallit Cammar-, oeconomie- och commercedeputations betänckande beträffande Cammarcommissionens riksdagsberättelse eller räntepersedlarnes sammanslående; recommenderandes derhos till benägit samtycke deras extractum protocolli angånde Secreta Manufactur- och handelsdeputations betänckande om Eskilstuna kungsladugård och i lika måtto Landt- och siömilitiæoeconomiedeputations betänckande om städernes båtsmanscassor.

Eskilstuna.

Ståndet lofwade taga altsammans i öfwerwägande och deputationen afträdde.

Sedermera åhördes Manufactur- och handelsdeputations betänckande af d. 20 hujus angående Eskelstuna kungsladugård tillika med Borgareståndets utlåtande deröfwer igenom extractum protocolli af i dag, att Eskilstuna kungsladugård må uplåtas Carl Gustavs stad under arrende på 15 år till fabriqves och schefferies inrättning, hwilcket biföls.

Fredagen den 26 Augusti 1743.

Förehades Riksens Ständers Secrete Manufactur- och handels- [deputations] extractum protocolli af d. 20 hujus beträffande Drälls- och linnewäfwareembetets här i staden gjorde ansökning att blifwa wid thes gamla skrå- och embetesrättigheter bibehållit samt ifrån hallrättens inseende och jurisdiction befriadt; finnandes ståndet skiäligt att bifalla deputationens yttrande, det Drälls- och linnewäfwareembetet må bibehållas wid theras erhåldne skrårättigheter och eij sortera under hallrättens jurisdiction eller med stämpelafgift och the onera, som thermed föllja, beswäras. Drälls- och linnewäfware.

Sedermera åhördes Secreta Utskåttets extractum protocolli af d. 20 i denne månaden angående nödige utwägar att erhålla besparing i staten samt medel till rikets gälds betalning med mera. Besparing i staten.

Sedan detta war upläst, frågade Talman, om ståndet war nögt med detta förslag och om ståndet wille widare betäncka sig något öfwer detta, innan det skrides till sluteligit afgiörande, på det att, om någon skulle hafwa några påminnelser att anföra, som wore nyttige, honom må lemnas tid och råderum dem att wid handen gifwa?

Ståndet swarade, att det war alldeles ense med Secreta Utskåttets project, utan att det widare upskåf må hafwa, emedan ingen lärer gifwas, som något derwid hafwer att påminna eller wid handen gifwa; men till mera wisso frågade Talmannen än ytterligare ståndet, om projectet skall bifallas? Hwartill swarades med ett enhälligt Ja.

Ståndet kom sedermera öfwerens sins emellan, att ifall någon tillspordes, om detta war afgjordt, skulle densamma intet låta weta, att projectet war bifallit, kunnandes i sådant fall lemna till swar, att[1] det wäl warit före hos ståndet och blifwit ventilerat men intet wist slut träffat.

Sedan skildes ståndet åt.

Lördagen den 27 Augusti 1743.

Uplästes 3:dje delen af Kongl. Maij:ts projecterade resolutioner på Bondeståndets allmänna beswär wid denna riksdag, Allmänna beswär.

[1] Ordet *att* dubbelskrivet i förlägget.

hwilcken innehölt den 3, 47, 72, 81, 91, 94 och 95 §§, hwarwid ingenting erindrades utan till de andre stånden afsändes.

Finske ärenderne. Åhördes Finska deputations betänckande af d. 20 Julii öfwer thet af 5 puncter bestående memorial, som Fullmäcktigen Veckström å Fredricshamns och Willmanstrands städers wägnar inlefwererat. Öfwer 1 § om ersättning för bortmist ägendom resolverades, att penningar eij kunna bewilljas men wäl frihetsår eller annat dylikt; 2 och 3 §§ bifölles. Af 4 § biföls 1:sta momentet om finska betiänternes befordrande och det 2:ra angående deras expectencelön, så hölt ståndet före att de i underdånighet anmälas hos Kongl. Maij:t att med det första emploijeras, emedan staten intet tillåter någon gravation. 5 § beträffande fri öfwerfart och förplägning för flycktingarne, så refererade densamma sig uppå förenemde deputations betänckande af d. 4 Junii öfwer det memorial, som Capitaine Hr Baron Eric J. Stierncrantz å egne och then finska nationens wäg:r inlefwererat, hwilcket derföre uplästes och biföls i öfrigit, undantagandes att slippa bewillningen för fruentimmers peruquer och styfkjortlar.

Cammarcommission. Åhördes Borgareståndets extractum protocolli af d. [25][1] Augusti med bifall till Cammarcommissionens riksdagsberättelse eller räntepersedlarnes sammanslående till en wiss och ständig ränta, hwilcket genom Talman tillika med en deputation sändes till Presteståndet att derstädes upwisas och recommenderas till gunstbenägit bifall, hwarjemte också anhålles om ståndets allmänna beswärs afgiörande.

Deputation återkom och berättade, att Presteståndet lofwat med det forderligaste afgiöra altsamman.

Cammarherren Grefwe Axel Rutger Sparre hade efter begiäran företräde och recommenderade till gunstigt bifall Manufactur- och handelsdeputations betänckande om såckerbruket i Götheborg. Afträdde.

Borgo stad. Efter skjed begiäran hade Borgmästaren Hagert företräde och i bästa måtto recommenderade hos ståndet, att Borgo stad, hwars fullmäcktig han är, för landets och Allmogens beqwämlighet samt goda belägenhet må erhålla stapelstadsfrihet.

Ståndet lofwade taga saken i behörigt öfwerwägande, och han afträdde.

Piper. Sedermera hade, efter anmälan, Hr Capitaine Piper företräde och till benägit öfwerwägande recommenderade Secreta

[1] Konceptet i Borgarståndets arkiv 1742—1743, vol. 4.

Deputations betänckande angående honom; hwilcket ståndet löfwade, och sedan han afträdt,

uplästes Secreta Deputations betänckande af d. 19 i denne månad angående Capitainens wid Kongl. Lifgardet Hr Gustav A. Pipers klagomål öfwer prejudice, hwilcket till alla delar biföls.

Garpenbergz kåpparwärck.

De öfrige ståndens bifall war nu inkommit på Bergsdeputations betänckande af d. 17 hujus öfwer Garpenbergs kopparwercks interessenters ansökning, och påskrefs ståndets bifall.

Wid upläsandet af Riksens Ständers Deputations öfwer finska ärendernes reglerande afgifne betänckande öfwer the omständigheter, som synas lända till landets uphjelpande och iståndsättjande, war ingenting att påminna, allenast wid 6 § om gräntsewackts hållande, att Allmogen, som densamma förrättar, må derföre bekomma en skiälig ersättning.

Kongelfs pastorat.

Anmältes Cammar-, oeconomie- och commercedeputations betänckande af d. 17 i denne månad, som förut war upläsit, angående Hr Kyrckjoherdens Tranckelii ansökning om wederlagsspanmål, ordinarie ränta och smörskatt af Kongelfs stads pastorat, hwilcket nu med de andre ståndens påskrefne bifall war ankommit samt på lika sätt påskrefs af ståndet.

Provincialmedicus i Gefle.

Åhördes det Lofl. Borgarest:dets extractum protocolli af i dag, hwarutinnan hemställes, om icke i anseende till Wästernorlands widlyftige district, hwarest provincialmedicus i Gefle är boende, den der eij skall kunna medhinna att efter nödwändigheten betiäna de sjuka i provincien, någon uti medicinske wettenskapen grundeligen förfaren man måtte wid existerande ledighet af någon lectorbeställning i Hernösands Gymnasio blifwa till lector förordnad, då wid lectionernes flyttning efter hwarannan jemkningen så kunde skje, att denne medicus blefwe wid physicaliske lectionen, såsom närmast öfwerensstämmande med hans öfrige giöromål, hwilcket derutinnan kommo att bestå, det han hade att betiäna dem i medicinen, som derom kunde behöfwa honom anlita.

Efter behörigt öfwerwägande häraf fandt ståndet godt att samtycka, det kunde Kongl. Maij:t i underdånighet anmodas att på sätt, som det Lofl. Borgarest:det föreslagit, låta en sådan medicus wid förefallande öpning till lector wid Hernösands Gymnasium förordnas, såwida det eij strider emot privilegier eller constitutioner, hwilcket med de öfrige stånden communiceras genom extract. protocolli.

Restantiers infordrande i riket.

Ståndet åhörde Cammar-, oeconomie- och commercedeputations utdrag af protocollet under d. 13 hujus med project till förordning om en wiss tid till alla restantiers infordrande af undersåtarne i riket.

Finske ärender.

Uplästes Paul Krogii, för detta Pastor och Probst wid Nyslott och Säminge, J. David Alopæi, för detta Kyrckjoherde wid Fredrichshamn, samt Eric And. Thuns, för detta Capellan wid Wekolax, memorial[1] att i anledning af Ven. Consistorii Borgoensis uprättade förslag till de uti Savolax län ledige pastorater Piexemäki, Leppäwirta, Jorois och Thomajervi, hwartill de blifwit recommenderade, slippa att giöra profpredikningar så wid detta som andre tillfällen i anseende till deras fattigdom att giöra en så lång resa uti ett owist hopp om ernående befordran.

Sedermera inkom detta memorial jemte Vicepastorens Abraham Miöds om en dylik ansökning med de öfrige ståndens bifall [till][2] Presteståndets utlåtande: Att wid sådan omständighet, som är med thesse präster såwäl som med Vicepastoren Hr Abraham Miöd, will Prestest:det eij allenast sjelf för sin del samtycka till theras billiga åstundan utan ock gerna recommendera thetsamma till the öfrige respective Riksens Ständer att tillika med Prestest:det i underdånighet anhålla hos Hans Kongl. Maij:t om then dispensation, som åstundas i förordningen wid sådane omständigheter, att samma prästmän, såsom redan af sine förmän approberade och med upbyggelse länge tiänt i ministerio samt föreslagne, må utan att resa then långa wägen, ja, för somlige hela 100 mil och theröfwer, till profpredikans afläggande benådas med Kongl. Maij:ts nådige fullmackter.

Justerades en projecterad allmän beswärs§ om oxetullen.

Commando öfwer arméen.

Inkom en deputation af 6 man ifrån Borgareståndet och aflemnade 2:ne deras extracta protocolli af i dag, det ena att hos Kongl. Maij:t i underdånighet anmälas måtte, att Hans Excellence Riksrådet Herr Baron von Rosen må föra commando öfwer arméen näst Hans Kongl. Höghet, och det andra angående städernes Borås, Wennersborgs, Ulricæhamns och Åmåls sökte befrielse för kronotiondens utgiörande, hwilcka mål de recommenderade till ståndets bifall.

Sedan deputation afträdt företogs Cammar-, oeconomie- och commercedeputations betänckande af d. 25 hujus angående then

---

1 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 309 f.
2 Konceptprotokollet.

af städerne Borås, Wennersborg, Ulricæhamn och Åmål sökte befrielse för kronotiondens utgiörande, som biföls.

Widare uplästes det Lofl. Borgareståndets extractum protocolli, hwarutinnan påminnes, det Hans Excellence Herr Riksrådet Baron von Rosen måtte hos Hans Kongl. Maij:t i underdånighet anmälas att näst Hans Kongl. Höghet föra commando öfwer arméen wid nu förestående campagne. von Rosen.

Nu ehuru ock Bondeståndet nogsamt är försäkrat, att Högbemelte Hans Excellence äger alla de fullkomlige egenskaper, som till ett så högwigtigt embete erfordras, likwäl och som ståndet redan under d. 12 April i innewarande år för des del förklarat bäst wara, det Hans Kongl. Maij:t dertill sjelf i nåder utser den, som näst under honom commendera må, warandes jemwäl sedermera samma höga wärf Hans Kongl. Höghet updragit; förthenskull och emedan billigt befares, det något skadeligit jalousie och missförstånd yppas torde, om Feltmarskalcken Hr Baron Hamilton, som i anseende thertill att han för detta af Kongl. Maij:t i nåder blifwit nämnd och utsedd, eij kan förbigås, med mindre han näst under Hans Kongl. Höghet commendera må, numera skulle derifrån blifwa återkallad; ty fandt ståndet för des del betänckeligit wara, att wid så fatta omständigheter någon ändring derutinnan giöras må; hwilcket med de öfrige stånden communicerades genom utdrag af protocollet.

Uplästes Räntmästarens wid Ammiralitetskrigsmanscassan Ernst Wahlgrens memorial[1], hwarutinnan han anhåller, att räntmästarebeställningen wid Ammiralitetskrigsmanscassan må tilläggas samma heder och rang, som räntmästare wid academierne innehafwa, hwilcka eij äro literate. Wahlgren.

Ståndet tog detta i öfwerwägande och efter något discourerande stadnade i det slut: Att på det räntemästarebeställningen wid Kongl. Ammiralitetskrigsmanscassan härstädes, å hwilcken jemwäl för des angelägenhet skull Hans Kongl. Maij:ts egen nådige fullmackt utfärdas, må med så mycket större eftertryck kunna bestridas och den, som beställningen förwaltar, till så mycket större flit och ömhet om cassans interesses bewakande upmuntras, har Bondeståndet till de öfrige stånden hemställa bordt, om icke skiäligt wore, det räntmästaren wid Kongl. Ammiralitetscassan här i Stockholm må tilläggas samma rang och heder som räntmästarne wid kongl. academierne innehafwa;

---

1 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 349 ff.

hwilcket till de öfrige ståndens bifall genom utdrag af protocollet wördsamt recommenderas.

Commando öf:r arméen.

En deputation af 12 personer ifrån Ridd. och Adelen företrädde och lät weta, det de bifallit Borgareståndets föreställning, som i dag blifwit gjord, angående commando öfwer arméen näst Hans Kongl. Höghet för Hans Excellence Hr Riksrådet Baron von Rosen, hwilcket af dem i högsta måtto recommenderades till ståndets bifall.

Talman å ståndets wägnar lät weta, det ståndet redan stadnat uti ett wist slut härom, hwilcket i morgon skall blifwa communicerat med de andre stånden.

Deputationen afträdde och ståndet skildes åt.

Måndagen den 29 Augusti 1743.

Brenwinstillwerkning.

Ståndet sammankom klockan 1/2 till 12 förmiddagen, då Cammar-, oeconomie- och commercedeputations betänckande af d. 7 Maji angående fri bränwinstillwerkning för hemmansbrukare å landet, som med de öfrige ståndens påskrefne bifall war ankommit, på lika sätt biföls medelst påskrift.

Manufacturfonden.

Biföls med påskrift Secreta Manufactur- och handelsdeputations betänckande af d. 17 Maji angående huruwida 15 procent till manufacturfond numera må betalas af the ostindiske sidentyger, som förut warit i riket och blifwit tillåtne att försälljas. Detta war ock bifallit af de öfrige stånden.

Friwillige corpsen.

Förehades det Lofl. Borgareståndets extractum protocolli af d. 19 hujus, hwarutinnan bifalles Ridd. och Adel:s utdrag af protocollet, dat. d. 18 sidstl. Junii, angående en friwillig corps uprättande till Kongl. Maij:ts och rikets tiänst.

Bondeståndet tog detta i öfwerwägande, och ehuru ståndet eij annars kunde än röras af deras berömlige upsåt, som utan någon kostnad för cronan friwilligt willja upoffra sitt lif till fäderneslandets tiänst, så hölt dock ståndet betänckeligit att samtycka, det någon corps på sådant sätt måtte uprättas och formeras.

Tillfällen att distinguera sig igenom mandom och tapperhet trodde Bondeståndet icke kunna fela så hurtige män och ämnen, om de på det här i riket och annorstädes brukelige sätt engagerade sig som volontairer wid regementerne.

Nyheter i gemen wore desutan af den beskaffenhet, att de icke behaga en Allmoge, hwilcken ock ofta icke utan orsak anser

ändringar för äfwentyrlige, så länge man med de wanlige inrättningar eij finner sig wara missnögd.

Och som för öfrigit ett wist antal regementer utsättas i Regeringsformen, hwarifrån ståndet eij fördristar sig att träda, så kan ock Bondeståndet, som i annor händelse icke skulle undgå ett swårt answar för sine principaler, i ingen måtto samtycka till den föreslagne nyheten. Hwilcket straxt igenom extractum protocolli communicerades med Prestestånde t, och hwarmed Olof Jönsson ifrån Skåne afsändes, som tillika hade att påminna om slut 1:o af Cammarcommissionens riksdagsberättelse el:r räntepersedlarnes sammanslående och 2:do af ståndets allmänne beswärsresolutioner.

Wid återkomsten lemnades till swar, att Prestestånde t lofwat giöra altsammans till nöije.

Manufactur- och handelsdeputations extractum protocolli af d. 12 Julii angående Hr Assessorens Hinric Kalmeters ansökning om några hemman till des coboltswerck biföls med påskrift, hwilcket de andre stånden också gjordt. Kalmeter.

Secreta Deputations betänckande af d. 19 April angående Capitainens wid Öfwerstens Baron von Schwerins regemente Burchard Klencks wid innewarande riksdag ingifne ansökning, hwilcken såsom beswär öfwer prejudice blifwit till deputationen remitterad, biföls med påskrifft Ridd. och Adel:s utlåtande, att Capitaine Klenck ifrån d. 18 hujus undfår majors caractere med sin capitaineslön, hwilcket Preste- och Borgareståndenäfwen ock gjordt. Klenck.

Åhördes Secreta Manufactur- och handelsdeputations extractum protocolli af d. 9 i denne månad angående privilegia exclusiva och deras utfärdande och biföls med Ridd. och Adel. tillägning, att förra privilegier härigenom eij måge rubbas, hwilcket Preste- och Borgareståndenockså samtyckt. Privilegia exclusiva.

Uppå skjed begiäran hade Borgmästaren Forsten ifrån Helsingfors och Rådman Wechter ifrån Åbo företräde, berättandes sig hafwa erfarit, det Borgo stads riksdagsfullmäcktig[e] begiärt, det samma stad må erhålla stapelstadsfrihet, hwarföre de begiärte, att deras påminnelser, som skrifteligen woro författade och nu till ståndet aflefwererades, kunde komma i benägit öfwerwägande samt saken remitteras till Kongl. Maij:ts nådige afgiörande. Finska ärender.

Ståndet lofwade att företaga detta ärende med det första. Afträdde.

Sedermera förehades Riksdagsfullmäcktiges ifrån Borgo stad, Borgmästarens Gabriel Hagerts och Handelsmannens Johan B. Rahlings, memorial[1], hwarutinnan de anhålla om stapelrättighet för samma stad. Detta tog ståndet efter något discourerande uti behörigt öfwerwägande, finnandes åtskillige skiäl och omständigheter deruti wara anförde, hwilcka förtiäna ett synnerligit granlaga skiärskådande och betracktande; hwarföre ock ståndet stadnade i det slut, att detta memorial tillika med Borgmästarens H. J. Forstens och Rådmannens Esaias Wechters deremot anförde påminnelser lemnas till Kongl. Maij:ts nådige afgiörande med Råds råde, som derutinnan, sedan wederbörande blifwit hörde, så lärer i nåder förordna, att det länder till hela landets och des inwånares nytta och förmon i framtiden.

Den öfwer finska ärenderne förordnade Deputationen begiärte att få ett des betänckande tillbakars angående the af 10 puncter bestående ansökningar, hwilcket af ståndet samtycktes, och aflemnades betänckandet till Jacob Pålsson ifrån Österbottn, som är ledamot uti samma deputation.

Fuchs. Åhördes Cammar-, oeconomie- och commercedeputations betänckande af d. 2 Augusti angående det hos Kongl. Maij:t af Öfwerståthållaren Hr Baron Rutger Fuchs gjorde underdånige hemställande, om icke en skiälig taxa på hit till staden inkommande wed och bränkohl sättjas kunde, och biföls in antecessum.

Löwenhielm. Uplästes och biföls Per Svensson[s] ifrån Wermeland memorial[2], att föreställning må skje hos de andre stånden, det Vice Häradshöfdingen Gudmund Löwenhielm må i underdånighet recommenderas hos Kongl. Maij:t att blifwa häradshöfdinge wid den ena jurisdictionen i Wermeland, som är ledig genom wästra jurisdictionens fördelande i twenne.

Allmänne beswär. Widare tog ståndet i närmare öfwerwägande den i Riksens Ständers Allmänne Beswärsdeputation projecterade resolutionen öfwer 13 § af ståndets wid innewarande riksdag insinuerade allmänne beswär angående skattekiöpemåls skyndesamma afgiörande, hwarwid ståndet wäl i förstone ansåg nödigt, att för den wid slutet av § warande mening: *Att der kiöparen eij så snart kan giöra sig förhoppning om skatterättighetens erhållande, han då sin insatte kiöpeskilling utan uppehåld må kunna återfå;*

---

1 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 287 ff.
2 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 356 f.

blifwandes honom likafult företrädet till skattekiöpet förbehållit, till slut i saken faller. Sättes i stället: *Förhoppning om skattekiöpebrefwets erhållande, han då skall wara lika fult säker om sin skatterättighet, hwarföre ock Kongl. Maij:ts och Riksens Cammarcollegium, så snart något byte hos Kongl. Maij:t sökes, bör landshöfdingarne derom underrätta, såwäl som under hwad dato samma ansökning blifwit insinuerad, på det bonden eij må giöra sig fåfäng omkostnad med skattekiöp på något hemman, som förut är begiärt till byte.* Men sedan härom blifwit ventilerat samt alla skiäl noga öfwerwägade både mot och med såwäl i anseende till förr utkomne förordningar och resolutioner som ock den härtills wanlige plägseden med skattekiöp, tycktes, att denne ändring gåfwo bytesmannen någon mera frihet för åboen, som sökt skattekiöp, hwilcket ståndet alltid sökt bestrida dem, som willja gjöra byten; altderföre fants godt, att resolutionen blifwer sådan, som den är projecterad, utan någon ändring eller tillägning.

Tisdagen den 30 Augusti 1743.

Jungfru Kalmeter.

Uppå begiäran hade Jungfru Kalmeter företräde och hos ståndet anhölt om des intercession hos Kongl. Maij:t för des broder Anton Kalmeter, som blifwit dömd till fängelse i all sin lifstid för en af honom skrifwen och utsprid smädesskrift emot regeringen i riket samt successionen. Hwarjemte också Hr Cammererarens Samuel Schultzes supplique[1] till ståndet uplästes, som också angeck samma intercession för des förenemde swåger. Ståndet lofwade taga altsammans i öfwerwägande. Afträdde.

En jurisdictions indelning i Nerike.

Uplästes Justitiædeputations betänckande af d. 28 Martii angående en i Wermeland ledigwarande jurisdictions klyfning och thes fördelning uti 2:ne jurisdictioner, som påskrefs ståndets bifall, emedan de öfrige äfwen gjordt detsamma.

Löwenhielm.

I anledning häraf kom hos ståndet i öfwerwägande, huru samma jurisdiction nu 2:ne års tid stådt ledig, under hwilcken tid såwäl som tillförende alt ifrån år 1731 Vice Häradshöfdingen Hr Gudmund Löwenhielm jurisdictionen mästadels förestådt, och emedan ståndet hade sig bekant, det bemelte Hr Vice Häradshöfding gienom studier, ausculterande och åtskillige domaresysslors förrättande gjordt sig skickelig och erfaren uti the mål

[1] Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 284 f.

och saker, som dommareämbete tillhör, Allmogen jemwäl från Näs, Gillbergs, Jösse och Normarcks härader hos Hans Kongl. Maij:t för honom gjordt underdånig ansökning om nådig hugkomst till befordran af den delen af jurisdictionen i anseende till den allmänne kiärlek de till honom hysa för sin redelighet, foglighet, owäldughet och färdighet i dömmande samt att oloflig egennytta alldrig hos honom fådt rum; altderföre fandt ståndet skiäligt, att till de öfrige respective stånden hemställas skulle, om icke hos Hans Kongl. Maij:t i underdånighet kunde anhållas, det merbemelte Vice Häradshöfding Löwenhielm wid denne ledige warande beställningens bortgifwande må komma i nådig åtancka; hwilcket med de öfrige stånden igenom utdrag af protocollet communicerades och till gunstbenägit bifall recommenderades.

Riksdagens slut.

Åhördes Ridderskapets och Adel:s extractum protocolli af d. 17 och 18 hujus angående några wisse angelägne ärenders afgiörande innan riksdagens slut.

Dito af d. 18 i denne månad, att Hr Landtmarskalcken och de öfrige Talemännen måge sammanträda och urskillja de mäst angelägne målen samt terminen till riksdagens slut utsättjas till d. 1 nästkommande Sept:b.

Dito Secreta Utskåttets under d. 19 af innewarande månad, att den kortaste terminen till riksdagens slutande må blifwa utsatt till d. 6 Septembris, på det några synnerligen angelägne mål måge kunna afgiöras samt

Ridd. och Adel. dito af i förförrgår, att riksdagen må afblåsas d. 5 Septemb. och Riksens Ständer d. 6 dito träda up på Riksalen.

Härom öfwerlades af ståndet och efter en liten stunds förd discours kom ståndet öfwerens, att riksdagens slut utsättes eventualiter till d. 6 Septemb., derest ståndet till den tiden kan få slut uti sine angelägnaste mål och ärender samt de mäst rikswårdande tillika blifwa afgjorde till den tiden.

En deputation af 6 personer ifrån Ridd. och Adel. hade företräde och recommenderade hos ståndet till afgiörande 1:o Ridd. och Adel:s utlåtande af d. 27 hujus igenom utdrag af protocollet angående riksdagens slutande till d. 6 nästkommande Septembris; 2:o Secrete Utskåttets extractum protocolli af d. 29 i denne månad, att stånden behagade hwar för sig förordna wisse deputerade till att med Secrete Utskottet sammanträda, öfwerlägga och fastställa, hwad i anseende till ett befarande krig med

Danmarck erfordras kan; 3:o att commando öfwer arméen må updragas till Hans Excellence Hr Riksrådet Baron von Rosen näst under Hans Kongl. Höghet och 4:o Cammar-, oeconomie- och commercedeputations betänckande om fårpulfret. Dannemark. Rosen.

Talman låfwade å ståndets wägnar, att förenemde mål med det första skola företagas och afgiöras. Afträdde.

Ståndet sände en deputation till Prestest:det att påminna om räntepersedlarnes sammanslående samt om tulldeputations förordnande. Wid återkomsten berättade deputationen, det Prestest:det förklarat att med det första företaga och afgiöra begge målen. Räntepertzedlerna.

Ridd. och Adel:s extractum protocolli af d. 27 hujus om riksdagens slutande d. 6 Septembris, som med de andre ståndens påskrefne bifall ankommit, påskrefs på lika sätt af ståndet.

Betänckandet ifrån Deputation öfwer finska ärendernes reglerande af d. 9 hujus angående en allmän bewillning till Hellsingfors stads kyrckas iståndsättjande, som Ridd. och Adel. bifallit på det sätt: Dock att denne afgift af ett öre silfm:t af hwart matlag eij upbäres för än år 1735 [ɔ: 1745][1], eftersom inwånarne i landet desutan nog äro graverade af andre extraordinarie utskyllder och bewillningar, hwilcket Preste- och Borgareständen också samtyckt, påskrefs således af Bondest:det: Som Bondeståndets förmögenhet eij swarar emot des goda willja att bidraga härtill, så förmodas ödmjukt och wördsamt, det de öfrige respective stånden hwarcken obenägit anse, att ståndet någon wiss afgift eij mäcktar sig åtaga eller låta detta förorsaka någon ändring i deras gjorde bewillning till ett så christeligit werck; men i öfrigit, der Hans Kongl. Maij:t i nåder skulle finna godt att påbjuda collect, will då Allmogen dymedelst efter råd och ämne giärna till kyrckans iståndsättjande bidraga. Finske ärenderne.

Justitiædeputations betänckande af d. 22 Martii beträffande hwarest beswär öfwer häradsrättens utslag i brandstodsmål måge uptagas och lagligen afgiöras, som nu war ankommit med de andre ståndens bifall, påskrefs också ståndets samtycke.

Uplästes Secreta Manufactur- och handelsdeputations betänckande under d. 25 i innewarande månad angående Jacob Wilhelm och Petter Voss gjorde ansökning att i Hellsingborg få anlägga ett såckerbruk och biföls med Ridd. och Adel. förklaring, det ingen wid 2000 dhl:r sm:ts wite må understå sig att hos Såckerbruk i Helsingborg och Giöteborg.

---

[1] Konceptprotokollet.

Riksens Ständer giöra någon sådan ansökning, hwarigenom anledning kan gifwas till ändring eller rubning i det för Fru Commerceråd skan Sahlgren bewilljade privilegium exclusivum, hwilcket Preste- och Borgarestånden också gjordt.

Justitiædeputationens betänckande af d. 13 April angående beswär öfwer lagmanssynerätters utslag i the mål, som röra allenast rättegången samt wittnesmålstwister, påskrefs ståndets bifall, eftersom de andre stånden detsamma också bifallit.

Hastfer. Öfwer Cammar-, oeconomie- och commercedeput:s betänckande af d. 17 i denne månad ang:de Major Hastfers ansökning om någon lofwad recompence för des fårpulfwer stadnade ståndet i lika slut med Prestest:det, att det bifalles med tillägning, att Hr Majoren årligen gifwer 100 dhl:r sm:t öfwer arrendesumman, hwilcka 100 d. sm:t komma att afräknas på thet honom bewilljade præmium. Ridd. och Adel:n hade bifallit betänckandet. Men Borgarest:det hade således resolverat: Att alldenstund Riks:s St:r under sidstl. riksdag fastställt, att sedan pulfret blifwit försökt uti alla landsorter och provincialschefferne hörde, hwad werckan det haft emot fårsjukan, hade hrr landshöfdingarne att derom hos Kongl. Maij:t afgifwa deras underdånige berättelser, då på den händelsen det skulle befinnas, det receptet har den goda nyttan med sig, som förmodas, Riks:s Ständer wid nästa riksdag derefter wille sig närmare utlåta och determinera, hwad wedergiällning Hr Majoren Hastfer derföre hade att undfå. Fördenskull och emedan sådant ännu eij finnes wara fullgjordt, emedan den utsatte tiden, som war till nästa riksdag till pulfrets försökande, i anseende thertill, att riksdagen blifwit anticiperad, ännu eij är inne, och icke samtel. hrr landzhöfdingarne utan allenast några lemnat sine intygande om pulfrets godhet, warandes eij heller provincialschefferne hörde; ty är Borgarest:det af den tanckan, att målet upgifwes i underdånighet till Kongl. Maij:t att foga den nådige anstalt, det sedan samtel. hrr landshöfdingarne uti länen låtit försöka receptet och deröfwer hördt provincialschefferne, de hafwa derom att afgifwa till Kongl. Maij:t deras underd. berättelser, då i fall receptet finnes hafwa god werckan, Kongl. M:t har med Råds råde att derterminera belöningen, som Majoren Hastfer derföre kommer att tilldelas.

Biföls in antecessum Secreta Deput:s betänckande af i går angående hwad sig tilldragit wid besättjandet af protocollssecretararebeställningen uti Kongl. Utrikesexpedition.

Likaledes Cammar-, oec.- och commercedeput:s bet:de af d. 12 hujus ang:de Hof- och grofsmedsembetets här i Stockholm gjorde ansökning.

Onsdagen den 31 Augusti 1743.

Uplästes Hans Perssons ifrån Upland memorial[1] att få weta orsakerne till den år 1739 skjedde transporten samt det derpå följande kriget.

Talman berättade, det han tillika med några af ståndets ledamöter i går aftons warit hos Herr Landtmarskalcken och wid samma tillfälle förestält 4 puncter, som för ståndet woro högst angelägne, att innan riksdagens slut blifwa afgjorde. 1:o. Att ståndets allmänne beswärsresolutioner måge tryckas, så fort de blifwa upsatte och eij dermed wäntas, till thess alla warda färdige. 2:o. Att de licentierade Herrar Riksens Råds och flere klagandes sak må företagas, skiärskådas och till lagligit slut förhjelpas, så framt landet skall till freds ställas. 3:o. Att orsakerne till den år 1739 skjedde transporten och derpå följande kriget måtte gjöras landkunnige, samt hwilcka som dertill styrckt och på hwad grund och orsak de detsamma gjordt samt 4:o om indragningen i staten; hwilcket Herr Landtmarskalcken lofwat föredraga uppå Riddarhuset.

Allmänna beswären.

De licentierade Riksråden.

Transporten till Finland 1739.

Indragningen i staten.

Sedermera fants godt, att ståndets resolution uti mecklenburgiske Hofrådets Olof Ranchstedts sak må expedieras.

Rangstedt.

Borgmästaren ifrån Upsala Pehr Harkepæus hade efter begiäran företräde och beklagade sitt lidande och anhölt om ståndets bifall att få reparation med mera, som des 2:ne ingifne memorialer[2] innehålla.

Herkepæus.

Ståndet lofwade taga saken i öfwerwägande och Harkepæus afträdde.

Therefter åhördes Justitiæborgmästarens i Upsala stad Pehr Herkepæi insinuerade memorialer, hwarutinnan han jemte andragandet af det wid sidstledne riksdag honom öfwergångne lidande förmäler, huruledes wäl det Lofl. Borgareståndet under d. 15 hujus gunstigt behagat sig yttra, att der han hädanefter af Upsala stad skulle blifwa wald till riksdagsfullmäcktig, det då wid förra riksdagen fattade beslut att wara skild ifrån rättig-

---

1 Tryckt som Bil. 74.
2 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 17 f. och 573 f.

heten att wäljas till riksdagsman för bemelte stad eij widare skulle ligga honom i wägen utan han till säte och stämma i ståndet warda antagen; men som sjelfwa hufwudmålet, hwaruti han lidit, och des beskaffenhet icke skall derjemte blifwit widrördt och han jemwäl wid sidstnemde riksdag utom förlusten af widare säte och stämma i det Lofl. Borgareståndet är worden dömd till afbön hos samtelige Riksens Ständer, så anhåller han, att Riksens Ständer täcktes, jemte bifall af hwad det Lofl. Borgareståndet om des intagande derstädes behagat resolvera, äfwen af mildhet och ömhet för rättwisan befria honom ifrån berörde afbön med mera.

Hwad nu både det förra och det sednare widkommer så emedan Bondest:det wid sidstl. riksdag för sin del eij annorlunda ansedt beskaffenheten af alt detta, än att bemelte Borgmästare, hwad des riksdagsmansrättighet widkommo, kunde densamma framgent få behålla och att han följackteligen ifrån afbönen måtte befrias; ty war ock ståndet nu så mycket mera benägit att både till det ena och det andra lemna des samtycke, som det Lofl. Borgareståndet sjelf till en del gifwit anledning thertill och Bondeståndet jemwäl billigt drager medlidande öfwer hwad honom öfwergådt, willjandes förthenskull detta hos de öfrige respective stånden till ett gunstbenägit bifall ödmjukt och wördsamt hafwa recommenderat.

För öfrigit finner ock ståndet med rättwisan enligit wara, att den, som ohemult angifwit merberörde Borgmästare, må till wälförtiänt näpst befordras; äfwen ock det bemelte Borgmästare för dess öfwergångne lidande må få någon reparation, hwilcket med de öfrige respective stånden igenom utdrag af protocollet communicerades.[1]

Finske ärender.

Åhördes Finska deputations betänckande af d. 19 hujus angående Rådmannens och Riksdagsfullmäcktigens ifrån Hellsingfors stad Georg Wilhelm Claijhills å egne och des medinteressents, Rådmannens Zacharias Govenii, wägnar gjorde ansökning att undfå ersättning för theras såg- och mjölqwarnar jemte förlag utaf sågeståckar wid gammalstaden i Hellsingfors tillika med tolfhundrade tolfter bräder, som af swenska arméen för capitulationen blifwit upbrände. Upskiöts tills widare.

[1] Härefter i konceptprotokollet, som är skrivet av Otto Olofsson Agorelius: *Ståndet kom öfwerens, at några deputerade skulle gå till Secreteraren och projectera ett extractum protocolli öfwer den relation, som Secr. Utsk. uppgifwit angående krigzorsakerna. D:o ett extr. protocolli om de licentierade Hrr Ri[ks]råd.*

Talman upwiste en från Scaraborgs län med posten till honom ankommen ounderskrifwen supplique, ställd till Kongl. Maij:t och upfyld med klagomål öfwer deras Häradshöfding, benemd Nyman. Och som å denna skrift, utom det densamma war ounderskrifwen, eij heller concepisten derå utsatt sitt namn, samt upfyld med grofwa tillmälen och beskyllningar, så fants af ståndet godt, att densamma skulle återsändas. Nyman.

Sedermera samtyckte ståndet, att expedition om sandhafrans sående uti Skåne påskrifwes ståndets bifall.

Justerades ståndets utlåtelse, igenom extractum protocolli af d. [29 Aug.], ang:de den frivillige corpsen.

Torsdagen den 1 Septemb. 1743.

Majoren wid Kongl. Lifgardet Pehr Pfeif hade efter begiäran företräde och anhölt om ändring uti Secreta Deputations betänckande angående Capitaine Piper i anseende dertill, att bemelte Capitaine wid krigets början sjelf afsagt sig att blifwa major wid Kongl. Lifgardet, hwarföre han, Pfeif, såsom äldst i touren blifwit commenderad och undfådt majors fullmackt samt sedermera med mycket beswär under campagnen förrättadt beställningen och tillsatt alt sitt eqvipage, anhållandes derföre att på samma sätt som härtills blifwa wid beställningen bibehållen och eij någon tour tillerkiännas Hr Capitaine Piper framför honom, hälst han uti deputation alldrig blifwit hörd utan först för några få dagar fådt höra af saken. Capitain Piper. Pfeiff.

Ståndet lofwade taga detta i öfwerwägande, enär påskriften ankommer. Afträdde.

En deputation af 6 man ifrån Prestest:det inkom och förmälte, det berörde stånd förnummit, att Borgareståndet i går haft anslag till skiärskådande och reglerande af Prästerskapets rättigheter, hwilcket af Preteståndet eij annorledes kan anses än såsom ett inbrott uti deras privilegier, hwarföre de författadt sin föreställning skrifteligen och densamma med Borgareståndet communicerat, som nu äfwen för Bondeståndet uplästes, förmälandes Preteståndet derutinnan, att wid 1731 års riksdag blifwit öfwerenskommit af Preste-, Borgare- och Bondeståndden, att ingen wid embetets förlust och 1000 dhl:r silfwerm:ts wite må söka giöra ändring eller rubning uti privilegier, anhållandes derföre hos Borgareståndet, att den eller de, som härtill warit wållande, måtte till det utsatte witet sakfällas. Prästerskapetz rättigheter.

Biskopen Hr Doctor Benzelius, som förde ordet, förmälte widare, hwad äfwentyr det skulle wara för hwar ock en, att privilegier skulle kunna rubbas, samt hwad skada deraf föllja skulle, då ingen wore säker om des fri- och rättigheter med mera.

Ståndet försäkrade igenom Talman om upricktigt biträde och deputationen afträdde.

Allmänna beswär. Uplästes 4:de delen af de projecterade resolutionerne öfwer ståndets allmänne beswär, hwilcken innehölt följande §§, neml. 7, 8, 9 och 35 §§, hwarwid ingenting war att påminna utan communicerades med de öfrige respective stånden till bifall.

Statswärket. Förehades Secreta Utskåttets utdrag af protocollet under d. 20 Augusti, hwarutinnan Secreta Utskåttet förmäler sig hafwa befunnit, att utgiftsstaten så ansenligen öfwerstiger rikets inkomster, att thet blifwer alldeles omöijeligit, att all lönings- och then alldranödigaste utgiftsstaten kan, i thet stånd statswercket nu är, blifwa utbetald och förnögd, hwartill orsaken skall wara å ene sidan, att rikets inkomster tid efter annan blifwit förminskade, och å andre sidan att alla utgifts- samt personelle stater emot förra tider äro ansenligen ökade.

Engelke. Ståndet tog detta i öfwerwägande och i anledning häraf erindrade sig, det Secreteraren uti Kongl. Cantzliet Hr Otto Fredric Engelcke jemte des registratorslön är tillagt 600 dhl:r sm:t af de under Riksens Ständers Contoirs disposition lemnade expectencemedel, och det intill des han wid anständig öpning blifwer befordrad; hwarföre ståndet stadnade i det slut, att igenom utdrag af protocollet till de andre stånden hemställas skulle, om icke Secreteraren Engelcke må hos Kongl. Maij:t anmälas till den ledigwarande öfwerpostdirecteursbeställningen, på det förenemde 600 dhl:r sm:t måge derigenom kunna besparas och till Ständernes Contoir återlemnas; hwarjemte också itereras ståndets under d. 20 Julii sidstl. yttrade tancka för Registratoren

Arkenholtz. Arckenholtz att hos Kongl. Maij:t blifwa anmäld till befordran wid första anständig öpning samt emedlertid updragas åt honom att skrifwa Swenska Posttidningarne, så länge och till des han kunde få fägna sig af någon employ, då det åter kunde komma till öfwerpostdirecteurssysslan tillbakars att skrifwa gazetterne.

Härom afsändes straxt en deputation till Borgareståndet att gifwa dem ståndets fattade slut wid handen samt begiära deras bifall härutinnan.

Likaledes skickades en deputation till Prestestånd et att påminna om bifall till räntepersedlarnes sammanslående och ståndets påminnelse wid Justitiædeputations betänckande angående tingskapparne uti Finland jemte flere ärender, som kunna röra ståndet och ännu äro oafgjorde hos Prestestånd et. Räntepertzedlarne.

Ankom en deputation af 12 man ifrån Prestestånd et, som aflemnade samma stånds 2:ne extracta protocolli af d. 30 Augusti sidstl., det ena angående den fria religionsöfningen, som blifwit lemnad åt de reformerte, och det andra beträffande de licentierade Riksrådens och flere ämbetsmäns ansökningar om deras giöromåls widare skiärskådande; förklarandes deputationen derjemte, att hwad det förra målet angår, så will Prestestånd et genom trycket låta giöra allmänt kunnige sine härwid gjorde påminnelser, derest intet Ridd. och Adelen samt Borgarestånd et willja ändra sina meningar och uphäfwa den fria religionsöfningen för de reformerte. Religionsöfningen. De licentierade Riksrådet(!) med flere.

Hwad åter de licentierade Herrar Riksråden och flere embetsmän beträffar, så förklarar Prestestånd et ett fullkomligit förtroende för samma herrar och män, på det wid riksdagens slut må uti hela riket skalla, att Sweriges Rikes Ständer åtskilljas med enighet, som en man.

Sedan deputationen afträdt, åhördes Prestestånd ets förenemde extracta protocolli och biföllos till alla delar, hwilcket igenom en deputation af 12 personer notificerades de öfrige stånden, som derjemte gafs in commissis att gifwa tillkiänna, det Bondestånd et lika med Prestestånd et förklarar ett fullkomligit förtroende till de wid förra riksdagarne licentierade Herrar Riksråden samt flere afsatte ämbetsmän, nu och framdeles.

Handelsmannen F o r s s e l l hade efter begiäran förträde och anhölt, det stånd et behagade sig företaga och med ett gunstigt slut afhjelpa en honom rörande angelägenhet, hwarom Deputationen öfwer finska ärenderne afgifwit thes betänckande; lefwandes i det säkra hopp, att sådant med det första skje kunde, emedan han står på resande fot.

Stånd et lofwade att afgiöra detta ärende med det snaraste, enär allenast förnimmes, det någotdera af de andre stånden detsamma afgjordt. Afträdde.

Till Prestestånd et afsändes 2:ne att aflefwerera ståndets utlåtande af d. 31 Augusti beträffande Borgmästaren Herkepæus. Herkepæus.

Likaledes skickades 2:ne till Borgarestånd et att påminna om Allmänna beswär.

45 §:s afgiörande ibland ståndets allmänne beswär angående yppen farled i åar.

Lagergren. Uppå afskjedade Lieutenantens Jonas Lagergrens anhållan, att i anseende till des långlige tiänst och sedermera iråkade fattigdom, medelst det han sig härstädes till föllje af Kongl. Maij:ts nådige befallning måst uppehålla, få antingen liquidation öfwer des innestående lön, ifrån d. 1 Maji 1712 till d. 12 April 1718, eller ock att erhålla någon kungsgård uppå Öland under arrende, då han will præstera borgen för arrendesumman samt på intet sätt tillskynda Allmogen något beswär eller olägenhet med dagswercks giörande eller sådant mera; resolverade ståndet, att föreställning må skje härom hos Kongl. Maij:ts och Riksens Cammar[collegium], hwarom memorial med det första afsändas skulle.

Helsingius. Åhördes Candidatens Daniel Helsingii memorial att i anseende till des oskylldige lidande wid sidstl. riksdag antingen erhålla stipendium till sina studiers idkande eller blifwa uti Riksarchivo med löns åtnjutande på extra stat till cancellist antagen och befordrad, intill des någon vacance på ordinarie staten sig yppar.

Prestestånd et hade således yttrat des tancka härwid: Att hos Kongl. Maij:t i underdånighet kunde anhållas, thet täcktes Kongl. Maij:t gratificera thenne Hellsingius med nådig befallning till wederbörande consistorium att låta honom sig till understöd få dubbelt stipendium regium, till des han kunde komma i åtancka och warda befordrad till något sådant af stipendiis magnatum, som eij är anslagit hwarcken till någon wiss nation eller wiss familie.

Borgareståndet hade resolverat: Ståndet har wäl uti des d. 17 hujus tagne resolution utställdt Candidatens Daniel Hellsingii omförmälte lidande med the flere klagandes till en annan riksdag; men som han sedermera i Borgareståndet upwisat ett extractum protocolli utaf Riksens Höglofl. Ständers Commission under d. 13 Julii 1741, hwaruti Hellsingius ifrån alt straff och gravation frikiännes och han således alldeles är skillder ifrån the öfrige brotsligen ansedde; altså och emedan han utom des är bekant för ett nog qwickt och wackert ämne, will Borgareståndet icke wara emot utan hellre önskar, det måtte han uti thenna thes ansökning willfaras och antingen blifwa hugnad med något tillräckeligit stipendium eller ock emploijerad till någon sådan syssla, hwartill han pröfwas skickelig.

Bondeståndet biföll Presteståndets utlåtande, emedan detsamma önskar och gerna ser Candidatens Hellsingii uprättande, hwilcket påskrefs memorialet.

Uppå Rådets utdrag af protocollet under d. 15 Februarii angående Hr Generalmajorens Zanders tour och anciennitet stadnade ståndet i lika slut med Ridd. och Adel., som funnit skiäligt, det Hr Generalmajoren Zander efter sin öfwerstefullmackt återfår sin tour och anciennitet för Hr Generalmajoren Grefwe Dohna och Hr Generalmajoren Baron Didron. Zander.

En gemensam deputation ifrån Ridd. och Adel. samt Borgareståndet inkom och påminte, det ståndet ännu intet afgjordt bemelte stånds föreställning angående commando öfwer arméen för Hans Excellence Riksrådet Hr Baron von Rosen näst under Hans Kongl. Höghet; hwarföre deputation begiärte, att samma ärende såsom högst angelägit och landet så nära i gemen rörande måtte med det första företagas och, om möijeligit wore, i dag afgiöras; giörandes Ridd. och Adel. samt Borgareståndet sig alldeles förwissade om ståndets bifall och samtycke härutinnan. Rådman K i e r m a n, som förde ordet för Borgerståndet, hoppades så mycket mera erhålla ståndets bifall till commandos updragande åt Hans Excellence von Rosen, som hela nation har en allmän kiärlek och synnerligit förtroende till samma Herre, hwilcket billigt borde räknas för en god sak wid detta tillfälle och anses som ett medel, hwarigenom en fiende borde mera förskräckas, än när han är underkunnig, det den commenderande generalen eij äger någotdera hos sine underhafwande. Commando öfwer armeen. Roosen.

T a l m a n å ståndets wägnar lofwade taga detta i öfwerwägande samt lemna swar, hwilcket af ståndet anses för ganska ömt och nära rörande, alldenstund deras barn äro de mäste, som behöfwa en sådan herres omwårdnad och goda försorg.

Sedan deputationen afträdt, discourerades något ibland ståndet härom; men som ståndet intet fandt några nya skiäl wara andragne, hwilcka skulle kunna ändra ståndets yttrande under d. 27 Augusti sidstl., hwilcket stödjer sig uppå ståndets utlåtande i denne saken af d. 12 April detta år; altså fandts godt, att detta lemnas i all underdånighet till Kongl. Maij:ts egit nådige afgiörande; hwilcket genom 2:ne deputerade notificerades Presteståndet.

Ståndet sände en till Riddarhuset att begiära, det ståndets allmänna beswär måge derstädes blifwa företagne och afgjorde,

hwilcken wid återkomsten lemnade till swar, att beswären woro allesammans igenomgångne uppå Riddarhuset.

Räntepertzedlarne.

Ståndet anbefalte Talman att wid nästa sammankomst med Hr Landtmarskalcken och de öfrige Talmännen andraga, det ståndet önskade, att räntepersedlarnes sammanslående, de projecterade resolutionerne uppå ståndets allmänne beswär jemte flere för ståndet högst angelägne men ännu hos de andre stånden oafgjorde mål och ärender måge med det första företagas och afgiöras, och det innan riksdagens slutande och afblåsande hos Kongl. Maij:t notificeras, emedan ståndet i annor händelse eij träder up på Rikssalen eller riksdagsbeslutet underskrifwer tillika med de öfrige stånden.

Finska kyrkan.

Uplästes och biföls Justitiædeputations betänckande af d. 10 Augusti angående prästwal wid then härwarande Friderici eller Finska nationelle kyrckan, hwilcket med de öfrige stånden communicerades.

Allmänna beswär.

Som 1:sta och 2:re delen af projectet till Kongl. Maij:ts resolution på ståndets allmänne beswär nu med de andre ståndens påskrift war ankommit, så uplästes detsamma ånyo och antecknades in margine wid hwar och en § ståndets yttrande således.

Recruteringar.

§ 4. Biföls med Höglofl. Ridd. och Adel:s anmärckning: Som Riksens Ständer till faciliterande af recruteringarne tillåtit, att jemwäl sådane ryttare, dragoner, soldater och båtsmän, som för detta blifwit casserade, måtte wid regementerne få antagas; så finner ståndet, att hwad som uti denne § förmäles, bör endast hafwa sitt afseende på det, som skjer hädanefter, men ingalunda sträcka sig till det, som under kriget händt, emedan elljest altför mycken oreda härigenom skulle förorsakas. Detta war och bifallit af Preste- och Borgareständen.

Allmänne beswär.

§ 5. Biföls med Ridd. och Adel:s tillägning, hwilcket de andre 2:ne stånden också gjordt: Att wederbörande officerare måtte hafwa noga inseende, det monderingspersedlarne enligit Högsal. Kongl. Maij:ts Konung Carl den XI:tes förordning blifwa förseglade och eij utan i cronans tiänst brukade.

§§ 10 och 13 biföllos.

§ 14 war bifallen af Ridderskapet och Adel. samt Prestestånde det, hwarföre ståndet gjorde detsamma. Men Borgareståndet war [af][1] den tanckan, att härmed bör förhållas efter de i

[1] Konceptprotokollet.

hwarje landsort träffade öfwerenskommelser, emedan den af Allmogen sig efter §:s innehåld förbehåldne betalningen elljest skulle wara cronan till altför stor last, förutan att det icke som en gärd utan som en handel skulle kunna anses.

§ 15. Upskiöts, till des Landt- och siömilitiæoeconomiedeputations betänckande öfwer 47 § af ståndets allmänna beswär inkommer.

§ 22 war bifallen af Ridd. och Adel., likaledes af Prestestånde t, allenast med den anmärckningen, att i stället för ordet *qwinspersoner* sättes *qwinfolck*, hwilcket också af ståndet samtycktes. Men Borgareståndet hölt före att § går ut och förblifwer wid det, som under sidsta riksdagen härom blef förordnat, eftersom det länder landet i gemen till nytta och manufacturerne till förkofring.

§ 23. Biföls af Ridd. och Adel. med det wilckor, att inge andre än regementsfeltschärerne skola förrätta visiteringarne, så ofta möijeligit är, att de kunna wara tillstädes. Prestestånde t åter finner för sin del, att med denne afgiften förblifwer efter förra wanligheten i orten, hälst der feltschiären till slik förrättning någon wäg resa måste, då den projecterade wedergiällningen synes wara alt för ringa. Borgareståndet bifaller §:s innehåld, hwilcket ståndet också gjorde.

§ 24 hade Ridd. och Adel. samt Borgareståndet bifallit, hwarföre ståndet gjorde detsamma, men Prestestånde t med den tilllägning näst ordet *stadfästad: Eller efter 1719 års resolution öfwer Prästerskapets allmänne beswärs 12 § och Prästeprivilegiernes 4 § är tillåten.*

§ 26 war bifallen af alla stånden.

§ 34. Likaledes med Ridd. och Adel:s in margine gjorde anmärckningar, att näst orden *liggande socknar äro närmare* sättes: *till de norrske än inrikes städerne,* samt näst ordet *sedan* sättes: *äfwen de närmaste städer blifwit hörde härom, i nåder efter omständigheterne will förordna derom.*

§ 35. Med denne hades anstånd.

§ 36. Biföls af alla stånden.

§ 37. Biföls med Ridd. och Adel:s ändring, att orden *en commission i orten, som noga undersöker* gå ut, och i stället sättes *att noga blifwer undersökt.*

§ 39. Biföls.

§ 45. Häröfwer hade Ridd. och Adel. resolverat: Att de finna allmänna lagen härutinnan wara klar och tillräckelig; hwilcket

Borgareståndet bifallit, hwarföre 2:ne skickades till förenemde stånd att begiära, det de wille förena sig med Prestestånde t, som bifallit §. Men icke des mindre påskrefs till swar, att Borgareståndet förblifwer wid sin förra utlåtelse, hwad denne § angår.

§§ 46, 48, 50, 60, 61 biföllos.

§ 62. Biföls med Ridd. och Adel. tillägning wid slutet af §: *Enär han innom laga tid bewakar sin rätt.*

§ 63. Biföls.

§ 73. Biföls, hwilcket Ridd. och Adel:n samt Prestestånde t också gjordt; men Borgareståndet war af den tanckan, att det förblifwer wid den projecterade inrättningen, hwad dispositionen angår, dock att de böra betiäna sig af städernes handtwerckare enligit städernes privilegier och kongl. resolution på Allmogens underdånige allmänne beswär.

§§ 74, 75, 76 biföllos.

§ 80 war bifallen af Preste- och Borgareståndenen med Ridd. och Adel:s tillägning: *Såwida giörligit är.* Men ståndet biföll § simpliciter.

§ 85 hade Ridd. och Adel. samt Borgareståndet bifallit, hwilcket ståndet också gjorde, i lika måtto Prestestånde t, att i stället för orden *sådan ödesjord etc.* sättes: *Någon ödesjord af samma belägenhet, art och egenskaper på andra ställen i riket uptaga och upodla, dock att nödige härads- och socknеallmänningar icke tillgripas, eij heller enskylte personer i deras rätt för när skje.*

§§ 16, 87, 66 biföllos.

§ 17 war bifallen med Ridd. och Adel:s tillägning: *Att wederbörande böra hafwa noga inseende derpå, att Allmogen eij öfwer förordningarne betungas.*

§§ 88, 78, 29, 69, 65, 52, 71 biföllos.

§ 96 war bifallen af Ridd. och Adel. med tillägning: *Att detta äfwen sträcker sig till officerareboställen och att ingen ändring härigenom skjer uti 15 § af 1734 års skogsordning.* Prestestånde t hade bifallit Ridd. och Adel:s tillägning till och med orden *officerareboställen,* wid hwilcka ord de tillägga: *Såsom ock Prästerskapets boställen, stommar och præbender.* Det öfriga går ut. Borgareståndet hade simpliciter bifallit §, hwilcket ståndet också gjorde.

§ 98 war af Ridd. och Adel. bifallen; men Prestestånde t håller före, 1:o att Götheborgs län här eij bör nämnas, emedan icke det utan Bohuslän har kyrckoinspectorer; 2:o att denne § bör

inrättas efter kyrckoinspectorsinstruction; 3:o att räkningarne årligen af pastore måge upläsas, emedan kyrckoinspectoren icke kan wara på alla ställen. Borgareståndet hade bifallit § till des innehåld; hwilcket ståndet också gjorde med Presteståndets anmärckning, att ordet *Götheborgs* går ut.

Lördagen d. 3 Septemb. 1743.

Öfwerstelieut. Carl H. Sprengports memorial, att officerarne och andre betiänte af Carelske Dragonerne, som blifwit tiänstlöse, måge undfå lön på wärfwad cavalleriestat, åhördes och fans wara bifallit af R. och A. Men Borgarest. hade samtyckt till P.st. yttrande, att thenne sak lemnas i underdånighet till H. K. M:ts egit nådige afgiörande, som Bondeståndet också gjorde.

Bergsdeput. bet. af d. 6 Aug. om angelägenheten af nya försöks anställande utom Stora el. Gamla Grufwan wid Stora Kopparberget samt tillgång på medel thertill, som med de andre ståndens påskrefne bifall ankommit, bifölls också af ståndet.

Uppå Cam.oec.deput. bet:de af d. 2 Aug. ang:de accisen för then spanmål, som till qwarn föres.

D:o Manuf.- och hand.deput. bet. af d. 1 Sept. ang:de Handelsmännerne Carl W. och Hans Lindstedts ansökning att uti Söderköping få anlägga tobaksspinnerin och biföls.

Cam.oec.deput. bet:de af d. 30 Julii ang:de sandhafreplanteringens befordran wid Engelholm i Skåne biföls nu med påskrift, eftersom de andre st. befants hafwa gjort detsamma.

Just.deput. bet:de af d. 28 April ang:de then delen af H:s K. M:ts nådige proposition i justitiæmål, som rörer religionsärenderne, hwilar, tills påskriften ankommer.

2:e if:n Prest.st. och communicerade P.st. utlåtande om Hrr R[iksens] R[åd] Wrangels och Tessins afsked.

Taleman förestälte ståndet, at de ej skulle gå och begiära företräde i collegierne, hwarigienom de i sina syslor förhindras, och hwaröfwer Cammarcollegium i synnerhet sig beklagat.

Talman gick med en deput. af 6 man till Preste- och Borgarst. att begiära, det Probst. Liungberger må wara i Exped.deput., när räntepersedlarnes sammanslående där förekommer; jemwäl fastän ståndet tillförene recommenderat Secret. Engelcke till öf:rpåstdirect., men som R. och A. samt P.st. förnimmes hafwa

resol., att sysslan står vacant till nästa rikzdag, så recomenderas Engelcke till sysslans förrättande emedlertid.

Major Löfving företrädde och bad om recommendation till befordran.[1] Resol., att des fordran betales och hos H:s M:t anmäles till befordran.

Major Hastfers mem. om arrende af en kungsgård och gen.adj. caractere påskrefs lika med R. och A., att Maj. bewilljas det begiärte arrendet af någon uti the finske höfdingedömen belägne kungsgård, men det sednare kunde intet bewilljas.

Håfrättsr. Baron Bielke inkom och recommenderade des Swärmoder, sal. Landzhöfd. Brauners Enckefru, att undfå pension, enär ledighet blifwer på pensionsstaten; begär detta, staten intet graveras; skulle all pensionsstat indragas, så är han nögd dermed och begär då intet, hwarefter Sec. Utsk. ext. prot. af d. 1 Septb. upl. och biföls.

Cammarh. och Assess. Adlerstedt företrädde och anhölt att blifwa flyttad if:n Comm.- till Cam.collegium.

Uppl. Secrete Deput. betänckande af d. 2 Sept. angående Cammarherren och Assessorn Lorentz Jacob Adlerstedts samt dess assessorsbeställning uti Kongl. Maij:ts och Riksens Commercecollegio samt dess memorial af detta dato; thet betänckande till alla dehlar biföls, hwaröfwer extractum prot. till de öfrige stånden kommer at afgå, att Adlerstedt blir extra ordinarie cammarråd.

Uppl. Bonden Olof Johansons i Tiocksta och Dannemarcks sockn supplique af d. 2 Sept. angående klagomåhl öfwer Landtcammererarens Rymans oförrätt etc.; resol.: häröfwer uppsättes en supplique till Kongl. Cammarcollegium.

Uppl. Landt- och siömilitiedeput. memorial af d. 14 Julii ang. riktige rapporter på det afgående manskap samt riktigt oppgifwande af des mounderingspertzedlar och kläder; biföls, häröfwer projecteras extractum protocolli med någon tydeligare tilläggning.

Uppl. Cammar-, oeconomie- och com.deput. betänckande af d. 11 Aug. angående Fru Borgmästarinnans Hylltens sökte byte med Kongl. Maij:t och cronan.

Uppl. Finska Deputations betänck. af d. 12 Aug. uppå Riksdagzfullm. från Österbottn Jacob Pålssons giorde ansökning om

---

[1] Ett memorial härom i Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 440 f.

lindring i mantalspennigarne. Resol.: blir 16 öre s:mt och föreställes P.st. att giöra detsamma.

En deput. af 12 man if:n R. och A. ang:de riksdagens slut, att om måndagen nästkommande afblåses riksdagen samt nästkommande torsdag el:r lördag alldrasidst träda stånden up på Rikssalen. Borg.st. samtyckt. Sedan begärte straxt swar och afträdde så länge, medan ståndet härom öfwerlade, då R. och A. ext. prot. af i dag ånyo upläses.

Olof Jönsson: Rikzdagen afblåses dagen förut, innan man går up på salen. Otto af samma mening: när utblåsning skedt, riksdagen slutar, wåre saker oafgjorde, på Rikssalen allenast compliment. Ståndets resol.: Torsdagen afblåses riksdagen och om lördagen predikan. Hwilcket lemnades deputationen till swars, som straxt berättades deputationen. Otto geck till Prestest. att låta weta detta. Återkom och berättade, att Prestest. woro åtskillde, som lemnat åt sin Not. att swara deput., det de intet kunde fastställa någon wiss termin, utan så snart som giörligit är, slutes riksdagen.

Olof Jönsson if:n Skåne skickades till Riddarhuset att låta weta, att ståndet intet kan ändra sitt yttrande, utan så wida giörligit är, afblåses riksdagen och predikan skjer om lördagen.

Olof Gustafsson: Oroligt folck i landet, intet säkra om lif och ägendom, inga herrdagspg. erhålles.

Talman: När rikzdagen slutes, upsättes en kort berättelse om alt, hwad som blifwit afhandlat wid riksdagen.

Secrete Utsk. ext. prot. af d. 3 Septb., att Secreta Utsk. må äga mackt och frihet att uppå R:s St:s garantie upnegociera nödige medel. Biföls.

Förehades ånyo R:s St:s Deputations öfwer ärendernes reglerande i Finland bet:de af d. 18 Aug. angående wissa frihetsår till landets uphjelpande och hushåldningens iståndsättjande. Häröfwer hade R. och A. resol. igenom utdrag af protocollet under d. 25 och 27 Aug. P.st. åter pröfwar skiäligt att bewillja the uti 1:sta § föreslagne 3:e frihetsåren men finner i öfrigit alt för mycken swårighet att kunna öfwer the flere högt angelägne mål med behörig tryghet sig utlåta och acktar således för sin del bäst och rådeligast wara, att the i underd. hemställes till H:s M:ts nådiga afgiörande med Råds råde; ingalunda twiflandes, att H:s M:t efter hwarje puncts beskaffenhet lärer allernådigst tillse, att wederbörande blifwa, så långt rikets omständigheter och wilckor thet kunna medgifwa samt hwars och ens

torftighet kräfwer, möijeligast hulpne och understödde. Härmed förenade sig ståndet, emedan Borgarest. gjordt detsamma, som påskrefs.

Uppå et utdrag af rådsprotocollet, hållit d. 3 Septb., ang:de H:s Excell. R[iks]r[ådet] Bar. Eric Wrangels ansökning om nådig dimission if:n r[iks]r[åds]embetet, som af R. och A. och Borg.st. war bifallit, hade P.st. sålunda resol.: Then myckna och starcka öfwertygelse, som Pr.st. hafwer om Hans Excell:s H. R[iks]r[ådet] Wrangels högst berömmel:e ömhet och nit för fäderneslandet och thet allmänna bästa, kan eij annat än wäcka hos Pr.st. ett mäckta stort bekymmer öfwer thenne Hans Excell:ces yttrade åstundan att blifwa ifrån rådsembetet entledigad, och är följacktel. Pr.st:s hjertel. önskan, att Hans Excell:ce ännu winnas kunde thenna sin begäran att afstå och i så beträngda rikets omständigheter thes hjelp och understödjande sig icke undandraga. Till the öfrige resp. stånden hemställes altså, om icke them skulle täckas härutinnan giöra ett med Pr.st. och förmedelst gemensamma tiänl. föreställningar söka att bringa högbem. Hans Excell. therhän, att till rikets bästa ännu någon tid uthärda och thet med sina mogne och hälsosamma rådslag tillhanda gå; lefwandes Pr.st. i then säkra förmodan, att H:s Excell. efter sin widtbekanta priswärda ädelmodighet en sådan R:s St:rs begäran icke utslåendes warder. Om ock thetsamma utaf lika grund och skäl ännu winnas kunde hos Hans Excell. R[iks]r[ådet] Hr Gr. Tessin, är thet en sak, som Pr.st. till så mycket större fägnad lända skulle, som mera orsak är att beklaga, thet så wittra, kloke och redelige samt i utrikes saker högt förfarne hrr, then ena efter then andra, willje sina höga ämbeten öfwergifwa. Bondeståndet resol., att det bifaller så mycket mera det Högw. Pr.st:s utlåtande, som ståndet nogsamt finner, huru högst angelägit det är, att riket i des nuwarande beträngde omständigheter eij må sakna så wittre, förståndige och uplyste redel. herrars rådslag i rikets högst wårdande ärender.

Måndagen d. 5 Septb. 1743.

Ståndet samlades 10, då 2:e deputerade inkommo, som förmälte, att Prestst. bifallit Sec. Deput. bet:de ang:de Professor Möller, och recommenderade detsamma hos Bondest. till samtycke.

Upl. R:s St:s Commissions domb och utslag af d. 11 Aug. öfwer Öfwersten af Biörneborgz Regemente H. Joh. Hin. von Knorring.

Ang. den friwillige corpsen, hwarom R. och A. skall hos Hans Maj:t effter Secret. Arnells berättelse ingifwit memorial, at den måtte wärckställas, fandt ståndet nödigt, att någon går til Secrete Utskottet, hwarest Taleman nu är, och anmodar honom at berätta hos Hans M:t ståndets slut i denne saken, så at det ingalunda expedieras.

2:ne af st:det gingo ock til Prestest:det at tala med dem härom. Då dem tillika anbefaltes att påminna, 1:o om licentierade Riksrådens sak, 2:o räntehöets förande, 3:o ståndets ext. prot. om barnhus-10:den i Skåne[1], 4:o allmänna beswärens afgiörande, enär de ankomma, 5:o att tullarne åter måge komma under betiäning och 6:o om tiden till rikzdagens slut. De deputerade återkommo efter en liten stund och lemnade till swar, att Pr.st. lofwat taga alla saker i öfwerwägande.

Åhördes Secrete Deputations bet:de af d. 1 Septb. ang:de förafskedade Professorens wid Academien i Lund Arvid Möllers fulla löns åtnjutande i des öfriga lifstid och den efter honom ledigblifne beställningens återbesättande och biföls in antecessum.

Vice Häradzh:n Torneman fick företräde, recommenderade sig til befordran, om en deput:n til de andre stånden.

Talemannen lofwade godt. St:det bewiljade det.

2:e deputerade inkommo if:n Borgarest. och påminte om 12 § bifallande af deras beswär, om bakungs:pgr. Sw.: Att ståndet förehafwer deras beswär.

Probsten Simming inkom och hälsade if:n Prestest. och bad, att Bondest. wille förena sig med deras utlåtelse, så lydande: Efter Riksdagsordningen tillhörer H:s K. M:t att utsättja dag så till rikzdagens afblåsande som Ständernas sammanträde uppå Rikzsalen; men om äntel. Prestest. sig theröfwer skall utlåta, ser thet dock icke wara i stånd thetsamma att giöra, för än nästkommande tidsdagspost ankommit, att man deraf får inhämta någon närmare wisshet om H:s K. H:hets ankomst. Lemnades till swar, att ståndet alldeles conformerar sig med Prestest.

Anders Månsson if:n Elfsborg: Om icke ståndet will samtycka, att ingen underskrif. riksdagsbeslutet, om riksdagen afbrytes för hastigt.

[1] Tryckt som Bil. 75.

Ang:de Secrete Deput. bet. om ammiralitetsskepsbygmästarebeställningen resol. ståndet, att Friesen må erhålla K. M:ts fullmackt och full lön samt bristen för Scheldon tagas af den besparda skepsbyggmästarelönen.

Ang. mantalspg. i Österbottn föreställte T a l m a n, om icke Prestest. utlåtelse må bifallas, dock med den tillägning till ståndets egen förmon, att framdeles kan tillses, att såwäl denne som flere provincier, hwilcka äro af samma beskaffenhet, må erhålla någon lindring.

Secret. Utsk. ext. prot. af d. 3 Septb. ang:de nödige medels upnegocierande på R:s St:rs garantie biföls med påskrift, hwilcket Prestest. fans också hafwa gjort, men R. och A. yttrande war samtyckt af Borgarest., att the funit godt bifalla thetta Secrete Utsk. hemställande med then tillägning, att Secrete Utsk., i fall nödigt finnes, äfwen lemnas tillstånd att updraga K. M:t och Rådet en lika mackt och frihet till nödige medels upnegotierande, utom hwad K. M:t med Råds råde enligit Regeringsformen till rikets förswar kan föranstallta.

Åhördes projectet till K. M:ts nådige resol. uppå städernes allm. beswär, som nu med de andre ståndens påskrift war ankommit.

1 § biföls med Borg.st:s ändring, att i stället för de understrukne orden *thet ammiralitetsbetiänte* bör sättjas: *Ammiralitetet, andra stater eller theras betiänte*. Men R. och A. samt Borg.st. hade bifallit § sådan, som den war projecterad.

2 § bifölls, 3 § biföls med Borg.st. ändring, att i stället för de understrukne orden *tullhusen och staqveterne* sättes *tullhus el. staqveter*. Af R. och A. samt Pr.st. war projectet bifallit till §.

4 § biföls också Borg.st. ändring, att näst ordet *blekingske* sättes *städer*, och orden *med flere i riket* gå ut; äfwen ock uteslutas orden *af urålldrige tider*. Sjelfwa projectet till § war bifallit af R. och A. samt Prestest.

5 § biföls med R. och A. in margine giorde tillägningar, att näst ordet *lärogåssar* tillsättes: *som utom contract ditkommit*, och wid slutet tillägges: *under hwilcket beskyd de gossar, som med contracter blifwit antagne, jemwäl begripas*. Prestest. hade bifallit dessa tillägningar. Men af Borg.st. war § simpliciter bif.

6 § går ut. 7 § biföls af ståndet lika med R. och A. samt Pr.st. sådan, som den war projecterad; hafwandes Borg.st. wid ordet *fartygs* tillsatt *crönande och*, samt wid slutet tillagt: *Äfwen som ock för de fartyg, hwilcka krönte blifwit men sedan eij finnas*

till cronans tiänst nödige, böra ifrån den tiden kröningen skedt, njuta sin ersättning. 8 § biföls.[1]

Tisdagen d. 6 Septb. 1743.

Eric Jöransson gjorde föreställning, om icke ståndet kunde söka att på något sätt föreställa de andre stånden att blifwa uti Secrete Utsk. alt framgent. Talman sw.: Wi måste gå warsamt med denne saken och till en början skola wi begära få fullmäcktig i Banquen, så framt ståndet skall wara garant med de andre stånden för wercket. Detta bewilljades och upsättes med det alldraförsta.

Wid 14 § anmärcktes, at ordet *och* näst efter barn går ut wid styfkiortilafgifften.

Borgareståndets ext. prot. om likhet med Allmogen uti afgiften för skattehemman bifalles ej. Borgareståndets contingent blir effter projectet. Påminnelsen wid 19 art. gås förbi. Wid fönsterafgifften giöres en compliment. Slutet blir efter projectet.

Upl. Biskopens Daniel Juslenii memorial ang:de Kyrckoherdens Fornæi och Capellanens Molanders befordran till lägenheter utan att giöra profpredikningar. Resol. lika med Prestest., som finner nog betänckeligit, sedan numera wäntas, att rikzdagen ofördröjel. skall komma till slut, the öfrige Riks:s St:r med thenne sakens föredragande att beswära, hälst P.st. icke kan i twifwelsmål draga, att, när Episcopus loci i underd. wänder sig till H:s M:t, lärer icke fela, att ju H:s M:t låter thesse nödlidande prästemän i nåder wederfaras samma kongl. ynnest, som uppå R:s St:rs underdånigst gjorde föreställning några theras wederlikar fådt hugna sig utaf. Detta hade Borgarest. också bifallit.

Sec. Utsk. ext. prot. af d. 23 Julii ang. H:s Excell:ce R[iks]r[ådet] Gr. Tessins förhållande och des missionsacter, som d. 5 Aug. af ståndet war bifallit, påskrefs nu under samma dato, eftersom det befants af de andre stånden wara bifallit.

D:o af d. 3 Septb. ang:de 2 § af Bondest:s allm. beswär, hwarutinnan projecteras ⅓-dels förminskning af lön- och betalningsafgiften för Bondeståndet. Biföls, till des löphästen ankommer.

---

[1] Ett ståndets extraksprotokoll av 5 september, vilket icke omnämnes i protokollet, tryckes som Bil. 76.

Upl. Bewillningsdeputations memorial af d. 26 Aug. ang:de contribution för nästkommande år 1744, som kommer att wara till nästa rikzdag, jemte projectet till densamma. Och hade ståndet ingenting derwid att påminna, utan påskrefs derföre, sedan Borgarest. påminnelser igenom ext. prot. blifwit upläste. Uti projectet till contribution war 13 art. om fönstercontribution alldeles utesluten, och i thet stället hade R. och A. resol. a tergo: Att som R. och A. nogsamt är bekant, i hwad för medellöst tillstånd riket sig befinner; så har R. och A., utom hwad här förut är bewilljat, welat åtaga sig och betala fenstercontributionen för sine sätesgårdar, lika som för 1743 skedt; förmodandes att det Högw. Presteskapet och Lofl. Borgarest. lära äfwen härutinnan wisa sin benägenhet till att understödja riket uti sitt behof. Prestest. hade ock till att wisa sin beredwillighet att understödja riket i thes närwarande beträngde tillstånd åtagit sig att erlägga fensterafgiften jemwäl för nästkommande år 1744, likasom för år 1743, med förmodan att städerne äfwen giöra thetsamma; dock warda capellanerne å landet härifrån undantagne. Borgarest. will ock i anseende till rikets högst angelägne behof sig thensamma påtaga, dock med the wilckor, att i the mindre städerne afgiften för fönsterlufterne med 6 öre s:mt lika som för säterierne erlägges, och att the fattige och oförmögne ifrån thenne afgift i alla städer befrias; skulle thetta eij bewilljas, kan Borgarest. till thenne afgift eij samtycka. Af ståndet resol. således: Bondeståndet erkiänner med mycken wördnad den benägenhet och beredwillighet de öfrige resp. st. behagat wisa att understödja riket i thes närwarande medellöse och beträngde tillstånd, och skulle ståndet tillika ingenting högre önska, än att deras krafter wille swara emot deras nitfulla hug och åstundan. Bondest. gjör sig fördenskull thet otwifwelacktiga ödmjuka och wördsamma hopp, att de öfrige resp. stånden eij ogunstigt och obenägit uptaga, att Bondest:s ringa och fattiga tillstånd eij tillåter dem att bewillja något ytterl., än hwad de här förut sig åtagit, emedan de dessutan ganska många utgifter och beswär äro underkastade.[1]

Onsdagen d. 7 Septb. 1743.

Åhördes R:s St:s Commissions dom och utslag öf:r Öfwersten

---

1 En supplik till Kungl. Maj:t ang:de durchmarscher, enligt det protokollet bilagda konceptet *Just. d. 6 Septb.*, tryckes som Bil. 77.

wid Uplands Regementet Carl Magnus de la Wall, dat. d. 11 Aug., och hade ståndet intet att påminna.

Öfwer en klåckareenckas beswär öfwer klåckaretiänstens besättjande i Dingtuna församl. fant ståndet godt att 2:e recommend. saken hos H:s M:t, emedan ståndet intet kan befatta sig härmed.

Upl. Cam.oec.deput. bet:de under d. 25 Aug. ang:de det i Halland och Wästersiön inrättade fiskerie, hwarwid af Per Persson anmärcktes, det borde Hrr Landzhöfd. Rålamb och Lieut. Paulin wara cronan answarige för bristen.

Åhördes R:s St:s öfwer finska inwånarnes beswär förordnade deput. bet:de under d. 2 Septb. ang:de Revisionssecreteraren Lars J. Ehrenmalm.

Deput. öfwer finska ärendernes reglerande ext. prot. af d. 29 Aug. beträffande sockneskrifware-, brofogde-, skallfogde- och skjuträttarekappor och biföls.

Justerades ext. prot.[1] ang:de Capit. Löfving och biföls.

Biföls Lieut. Thure Rudbecks ansökning att få accordera med Major Pfeif wid Uplands Regementet.

D:o Borgarest:s ext. prot. af d. 5 Septb. ang:de Häradzhöfd. Hagert att blifwa assessor i Åbo Håfrätt.[2]

Åhördes R. och A. ext. prot. af d. 5 Septb. ang:de riksdagens afblåsande nästkommande torsdag och predikan om lördag. Härom taltes något, då Talman förmälte, att hwarcken wore pg:r anskaffade, alliancer gjorde eller alla anstallter fattade, hwarföre ståndet stadnade i det slut, att dagen lemnas till riksdagens slutande uti H:s M:ts wälbehag, hwilcket berättas till Prestest. igenom en deputation, så att krigsmackten må wara i tillbörligt stånd att agera, derest riket blefwo angripit, samt pg:r anskaffade till des underhållande, på det intet Allmogen måtte blifwa allena betungade med des försörjande.

Probsten Liungberg aflemnade ett bihang till R:s St:rs Camm:r-, oec.- och comm.deput. bet:de ang:de räntepersedlarnes sammanslående, hwarutinnan han recommenderas att undfå det proemium af 2 000 dhl:r sm:t, som blifwit föreslagit för den, som kan gifwa anledning till räkenskapernes förkortande, hwaremot han skall gå Cammarcollegium tillhanda med nödig uplysning uti de saker, som kunna mörckt förekomma. Han hade alld-

---

1 Tryckt som Bil. 78.

2 Ett memorial av Hagert, enligt påteckning uppläst denna dag, i Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 417 f.

rig begiärt detta proemium men blifwit twungen härtill af åtskil. orsaker, det kan intet mer än betala des nödige reseomkostningar. Derjemte pålägges Cam:rcolleg. att utan uppehåld ofördröijel. företaga sig saken till afgiörande, på det han intet må hindras if:n sin beställning i Stregnes.[1]

Åhördes och biföls Winskiänkssocietetens supplique, att berörde societet må förbehållas att allena få minutera franskt bränwin och krögarne theremot förbjudas all annan minutering än af swenskt bränwin. Borgarest. ext. prot., hållit i dag, biföls om samma sak och påskrefs sedan.

Justerades 27, 30, 56 och 84 §§ af ståndets resol. på allmänne beswären wid denne riksdag.

Anmältes, att en secret. blifwit skickad ifrån H:s M:t och begärt få weta, huru ståndet sig utlåtit om den friwil:e corpsen, då T a l m a n swarade, att ståndet redan aflämnat sitt swar till de andre stånden derom och will i morgon inkomma till H:s M:t widare derom och i underd. protestera deremot.

En deputat. af 24 man if:n R. och A. inkom om riksdagens slutande enl. des ext. prot. af i förgår. Påminte derjemte om R[iks]-r[ådet] Rosens commando wid arméen, H:s M:t egit yttrande, att han wore bäst, officerarne bäst nögde, arméen conserveras, enighet derigenom erhålles. Sedan deputation afträdt, afgeck Talman med en till att öfwerlägga med Pr.st. om det, som tillförene blifwit omtalt i dag ang:de riksdagens slutande.

2:e inkommo if:n Borgarest. och aflemnade s. stånds bifall till R. och A. ext. prot. om rikzdagens slut med denne wecka jemte förmälan, att efter lördagen företager Borgarest. sig alldeles inga ärender, som röra riksdagen, hwilcket blifwit de deputerade anbefalt att låta tillika weta.

T a l m a n kom tillbaka if:n Pr.st., som wisat sig mycket bekymrade härom och äntel. stadnat i det slut att skicka någon neder uti Secr. Utsk. att förnimma, om riksdagen med rikets säkerhet kan slutas till den utsatte tiden. Fr. ståndet, om han likaledes å ståndets wägn. skulle giöra detsamma. Derefter tager ståndet sedan sin resol. Jan Persson skickades till R. och A. att låta weta, det ståndet fallit på den tanckan att af Sec. Utsk. förnimma, om de med rikets säkerhet och tryghet kunna styrcka till rikzdagens slut, el. hwad tid de bäst finna.

---

[1] Extraktprotokoll härom tryckt som Bil. 79.

Upl. Cam:roec.deput. bet:de af d. 30 Julii ang:de Stockholms stads Magistrats ansökning, att stadsens husfattigcassa kunde förskonas för 10 proc:safgiften till lazarethsinrättningen, och som Borgarest:s utlåtelse igenom ext. prot. d. 16 Aug. af de andre stånden war bifallen, så biföls det på samma sätt af Bondeståndet.

Talman återkom if:n Sec. Utsk., som swarat: Ang:de pg:r hafwa de under öfwerwägande och likaså om alliancerne, kommandes på plena an att utlåta sig om rikzdagens slut. Innan ståndet swarar R. och A., afwäntas Pr.st. utlåtelse, som rätt nu lärer skje.

Probsten Lind kom. P.st:det är af den tankan, att wäl riksdagen må blåsas af i morgon men Hans Maj:t lemnas att utnämna dagen at komma på Rikssalen. Resol:n: Biföls P.st:det.

Talm. önskade, att sakerne måtte wara så mognade, at man nu kunde skiljas åt. Han kunde emedlertid ej undgå at giöra sit förbehåld, att ståndetz angelägenheter bli afgiorde.

Uppå Cammarh. Lilliecreutz memorial att få accordera med någon g. lagman. Biföls lika med R. och A., som i anseende till de anförde omständigheter samtycker, att Cammarh. Lilliecreutz må tillåtas att få acordera med någon g. lagman, hwarom underdånig skrifwelse till H:s K. M:t kommer att afgå. War af Borg.st. bifallit. Pr.st. bifaller, att Cam:h. Lilliec[reutz] underkastar denne sin begiäran i underd. H:s K. M:ts nådigste wälbehag och bepröfwande.

Upl. Prestest. ext. prot. af d. 27 Julii ang:de religionsfriheten och att Pr.st. will trycka sine utlåtelser. Häruppå hade R. och A. resol., som af Borgarest. war bifallit, att R. och A. förblifwa wid sin förre resol. och kunna icke samtycka dertill, att Pr.st. härom gjorde föreställning må tyckas, warandes thet en gång för alla wid 1720 års riksdag fastställt, att inga sådane skrifter, som wid riksdagarne passera stånden emel., få utan samtel. ståndens thertill lemnade bifall tryckas. Prestest.: Såsom hos the öfrige resp. stånden allenast ad notitiam andragit, att i fall thetta högst angelägna målet eij skulle elljest på något sätt blifwa hulpit, Pr.st. funne sig nödsakat till sin rättmätiga exculpation både innom och utom riket att låta genom trycket allmän giöra sin härutinnan skedde wälmente föreställning; Pr.st. icke el:r wet någon sådan fastställning, som af Höglofl. R. och A. här ofwanföre åberopas wid 1720 års riksdag sked wara; altså kan Pr.st. icke gå ifrån sin tillförene yttrade tancka och mening.

Bondest. biföll till alla delar det[ta] Pr.st. yttrande och skulle gierna se och önska, att Pr.st. utlåtelser måge tryckas.

Åhördes Eric Boijes memorial[1] om de licentierade Riksråden, som biföls, hwarefter st:s ext. prot.[2] uplästes och justerades om samma sak, som med en deput. sändes till de andre stånden.

Åhördes ett utdrag af rådsprot., hållit d. 17 Aug., ang:de H:s M:ts åstundan att resa till warma baden för sin hälsas skjötsel, hwarom ext. prot. upsättes, men sedermera skrefs bifall uppå Bondest. ext. prot.

Deput. till finska ärendernes reglerande bet:de af d. 18 Aug. ang:de ersättning för gjorda siöresor, skjutsningar och utlefwererat fourage med mera och biföls R. och A. utlåtande lika med P.- och B.st., att H:s M:t i underd. må anmodas, att sedan öfwer desse fordringar behörigen är liqviderat, H:s K. M:t då täcktes draga nådig försorg, att de fordrande efter rikets tillstånd måtte blifwa förnögde. Detta påskrefs.

Deputation kom tillbakars, warandes Pr.- och Borg.st. åtskillde.

Secrete Manuf.- och handelsdeput. bet. af d. 20 Aug. ang:de Dräls- och linnewäfwareembetet här i staden, hwaröf. ståndet resol. under d. [26] Aug., företogs nu ånyo uppå samma embetes föreställning och stadnades numera i det slut: Enär Dräls- och linnewäfwareembetet allenast wäfwer och förfärdigar warorne för andras r:ng till husbehof, emot betingat arbetslön, förblifwer och bibehålles embetet enligt förra wanligheten wid skråordningen alldeles orubbat och oqwalt, så att sådane till enskylt husbehof wäfde och förfärdigade waror för stämpelafgiften och the onera therwid följa alldeles befrias, men hwad som tillwerckas för egen r:ng eller till salu, dermed förfares efter hallordningen.

Upl. R:s St:s Commissions ext. prot. af d. 26 Aug. ang:de v. Häradzh. Torneman och biföls, hwarom ext. prot. upsattes, som straxt justerades.[3]

R. och A. ext. prot. af i förgår ang:de rikzdagens afblåsande i morgon och predikan om lördag hade Borgarest. bifallit. Pr. st. hade stadnat i det slut, att ståndens Talemän i morgon, will Gud, upträda till H:s M:t och begära riksdagens afblåsande med

---

1 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 376 ff.
2 Tryckt som Bil. 80.
3 Ett memorial av Torneman, enligt påteckning uppläst denna dag, i Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 307 f.

underdånigt hemställande efter Riksdagsordningen till H:s K. M:tz nådige behag, hwilckenthera dagen H:s M:t täckes som alldra snarast till Ständernes sammanträde på Rikssalen utsätta. Bonde[st.] biföll Pr.st. igenom sersk. ext. prot., hwars innehåld påskrefs.

Torsdagen d. 8 Septb. 1743.

Ståndet fant godt att upsättas skulle, 1:o att hafwa fullmäcktige i Banqven[1], 2:o att hafwa sine electorer wid rådswalet, om intet de licentierade R[iksens] R[åd] blifwa insatte[2], och 3:o att adelsfaneofficerarne måge indragas.[3]

Capit:n Blix[en] intercederade för Hästsko.

Uppå Cam. Tornemans mem., som uppl., resolverades, att honom tillägges 1000 dhl. s:mt samt recomenderas hos H:s M:t, går tillhanda Cam.colleg. uti uplysningen om methoden.

En deput. af 6 if:n R. och A. förmälte, att R[iks]r[ådet] E. Wrangels fullmäcktig på Riddarhuset, Baron Sten Bielke, förmält, det han af honom haft in commissis att anhålla på det kraftigaste att erhålla afsked, hwartill han förmodel. intet kan twingas emot Rikzdagsordningen.

En deput. till Pr. och Borg., som [hade] att för[e]dra[ga] ang:de licentierade R[iksens] R[åd], att erhålla swar hos Pr. om de R[iksens] R[åd], som begärt afsked och om den friwillige corpsen, återkom. Corpsen lika med Bondest., de andre lofwats till öfwerwägande.

Borgarest. ext. prot. af d. 1 hujus ang:de Borgo stads begiärte stapelfrihet, sedan Fredricshamns och Willmanstrands städer blifwit ryska cronan tillhörige, förehades ånyo och befants, att R. och A. mening af Pr.st. war bifallit, som finna bäst att lemna detta mål till H:s K. M:t att härom med Råds råde, så snart giörl. skje kan, efter omständigheterne och landets nytta i nåder förordna, warandes högst nödigt, att wissa kiöpingar uppe i landet äfwen måtte anläggas till förekommande deraf, att handelen eij må dragas till Ryssland. Bondest. biföll R. och A. utlåtelse.

---

1 Tryckt som Bil. 81.
2 Tryckt som Bil. 82.
3 Tryckt som Bil. 83.

En deput. afgeck med föreställning till de andre stånden, att ståndet må hafwa sine electorer wid rådswalet, medhafwandes ext. prot.[1] derom, som upläses.

Manuf.- och handelsdeput. bet:de af d. 1 hujus biföls ang:de Wedewågs och Quarnbacka jern- och stålmanufactorie.

2:e ifrån Borg.st. låto weta, att Borg.st. förehaft ståndets ext. prot. ang:de de licentierade Riksråden, men kan intet ändra sin mening.

Mag:r Zibeth inkom och lät weta, att de förestält Borg.st. om de licentierade R[iks]r[åden] men fådt till swars, att de eij kunna gå if:n sin utlåtelse. Deras electorer fådt i befallning att i det yttersta påstå om samma Hrr:s återinsättjande, men blifwa de öfwerröstade af de andre 2:e stånd., så måste de lefwa efter Regeringsform och Rikzdagsordning.

Uppl. Cammar-, oecon.- och comm.deput:s betänckande af d. [5 Sept.] ang. durckfarten från Wenern till Giöteborg, som biföls med förbehåld, at publicum på intet sätt graveras med någon penningeutgift.

Statssecret. Boneauschiöld och Sec. Arnell, som if:n H:s M:t blifwit skickade, förmälte, det H:s M:t lemnat till R:s St:er att, som uti kundgiörelsen bör utsättas terminen, då R:s St:r böra wara på salen, att få swar 1:o om några mål uti Secret. Utsk., som lofwat swar till middagen, och 2:o om brefwen if:n Finl. i dag giöra någon ändring uti rikzdagens slut, hwarom H:s M:t förwäntar plenor. underd. utlåtande.

Resol. på ståndets beswär, § 21, 33, 54, 12 och 94, och biföllos.

2:e skickades härmed till R. och A. samt tillika låta weta, att ståndet förblifwer wid sin mening om rikzdagens slut.

Deput. af 6 man if:n R. och A. berättade, att de igenomläsit Plenipotentiaires Ministrernes bref samt inhämtat K. M:ts mening igenom Statssec. Boneausch[iöld] och Arnell och funnit, att ingen ändring skjer i R. och A. slut, att rikzdagen afblåses i dag och predikan om lördag. Om licentierade R. Råden lika. En stor deput. afwäntar H:s K. H:het att betyga sin underd. wördnad. 2:e skickades till Pr.st. att förnimma deras mening. Sw.: Blir wid deras mening.

Åhördes Hrr Plenipotent. Ministrernes Cedercreutz och von Nolckens bref till H:s M:t ang:de ryska galerernes och flottans afsändande till Sweriges undsättning, om Danmarck skulle röra sig. Antecknades, att det war upl.

[1] Tryckt R A P 1742—1743, bd 2, s. 650 f.

2:e if:n Borgarest. berättade, att i anl. af H:s M:ts beskickning och Plenipotent[i]airernes bref hafwa de förehaft om rikzdagens slut och stadnat i det slut de förr yttrat samt derjemte öfwerenskommit om wisse deput:de att beneventera H:s K. Höghet. Recommenderade derjemte, att Manuf.- och hand.deput. bet:de om manufacturerne eij må företagas, för än Borg.st. sig yttrat.

2:e adelsmän begärte weta ståndets slut om rikzdagens ändande; swarades, att det redan blifwit notificerat igenom 2 deputerade.

En deput. till de andre stånden, att ståndet kunde få sine fullmäcktige i Banqven, jemte ext. prot. derom.

Comm.rådet Broman if:n H:s M:t ang:de en fordran, som hessiske Huset äger, och Ekholmsunds kungsgård. Härom upl. ett utdrag af rådsprotocollet under d. 8 Septb. Hwilar.

R:s St:s Deput:s öfwer ärendernes reglerande, som angå Finland, bet:de öfwer the omständigheter, som synas lända till landets uphjelpande och iståndsättjande.

1 §. Biföls R. och A. utlåtande.

2 §. Biföls R. och A. med Högw. Pr.st. utlåtelse om skatterättigheterne, att det förblifwer efter betänckandet.

3 §. Biföls med R. och A. utlåtande.

Cammarh:e Gr. Leijonstedt och Carl Broman antydde ståndet, att det wore H:s M:ts befallning, att ståndet infinner sig om måndag på Rikssalen.

4 §. Biföls bet:det.

5 §. Biföls betänckandet.

6 §. Biföls betänckandet.

7 §. Biföls med R. och A. utlåtande.

Cammaroec.deput. bet:de af d. 2 Aug. ang:de försicktige mått och utwägar, som till skogarnes i Skåne fredan- och besparande tidigt böra tagas, ther the icke innan kort alldeles skola utödas, war af R. och A. bifallit. Bondest. förenade sig med Borgarest., som bifallit Pr.st., hwilcket är af den tanckan, att detta i underd. remitteras till H:s K. M:t, som deröfwer i nåder lärer täckas höra Des och R[iksen]s Krigzcolleg. och sedermera derom efter omständigheterna förordna. Detta påskrefs.

Secrete Utst. ext. prot. af d. 7 hujus ang:de mackt och myndighet för Secrete Utsk. att afgiöra arfstwisten efter Hennes M:t Drottningen. Biföls lika med R. och A. och lemnas Secrete

Utsk. fullmackt och myndighet att afsluta denna saken, hwilcket Pr.- och Borgarest. också gjort, som påskrefs documentet.

Biföls R. och A. utdrag af prot., hållit i dag, att i anseende till R[iks]r[ådet] Baron Palmfelts myckna förtiänst och ådagalagde berömmel. nit och upricktige kiärlek för fäderneslandet, des Son af H:s M:t må wisas nåd, så att han wid någon förefallande och honom anständig öpning måtte i nåder ihugkommas. Löphästen påskrifwes, enär den ankommer.

I anledning af rådsprot. utdrag under d. 18 Aug. om Direct. Elis ansökning om hedersförmon hade R. och A. resol., att det funnit godt att bifalla, thet Direct. Elis i anseende till den förwaltande sysslan må åtnjuta öf:rdirect. caractere och heder, hwilcket Pr.st. bifallit, hwarföre ståndet sig också dermed förenade.

Fredagen d. 9 Septbr. 1743.

Som war böndag, samlades ståndet straxt efter aftonsången klockan 4, då

ståndet begynte tala om fullmäcktige i Banqven, hwilcket de andre stånden torde afslå oacktadt ståndets begäran.

Jämwäl taltes tillika om de licentierade Riksråden.

Otto Olofsson: Antingen R[iks]r[åden] sättes in, riket tål inga pensioner, nog medellöst eller ock protesteras emot rådswalet. Talman frågade, om ståndet dermed war nögt. Sw.: Ja. Ytterl. i morgon träda deputerade till de andre att låta weta detsamma. Härmed nögde och sattes skriftel. upp.

Olof Jönsson if:n Skåne: Wi måste äntel. reservera ståndets rätt och åtminstone protestera emot rådswalet, och wåra deput:de böra utnämnas.

Capit. Aspegren[1] inkom och recommenderade sin sak till godt slut om geschwinde skått. Sw.: Så snart saken inkommer, skall ståndet giöra alt, hwad som giörligit är. Inge är inkommit, torde wara hänskutit till H:s M:t.

Till rådswalet kom ståndet öfwerens att uttaga 12, hwilcka skulle alla wara af Secrete Utskåttet. Talman skall äntel. wara en.

Biföls med påskrift R. och A. ext. prot. af d. 7 hujus om öfwerdirecteurs caractere och heder för Directeuren Ekbom, som Borgareståndet bifallit. Denna expedition dateras som i går.

[1] Troligen felskrivning för Åderman. Intet av de andra ståndens protokoll redovisa något ärende rörande Aspegren.

Upl. Audt. wid Carelske Esquadron Dan. Juslens memorial att blifwa öfwerauditeur wid finska arméen med des förra auditeurslön, till des general blifwer wid finske arméen; biföls, hwilcket Pr.st. också giort med påskrift; hos de andre stånden har det intet warit.

Ståndet kom öfwerens, att Fru Berndes ansökning om jus patronatus, hwarom Just.deput. aflemnat sitt betänckande wid förra rikzdagen, må företagas innan rikzdagens slut.

Ståndet anmälte, att wissa deputerade förblifwa qwar hästädes efter rikzdagens slut att emottaga Hans K. Höghet wid des ankomst. Res.: Skola utnämnas innan rikzdagens slut.

Cam.oec.deput. bet:de af d. 6 Aug. ang:de Stockholms stads Magistrats ansökning om den fattigas 1/3-del af fallande bötesp:gr och confiscationer, som af R. och A. samt Borgarest. war bifallit, biföls af ståndet lika med Pr.st., dock så att jemwäl the andre städernes fattige få åtnjuta samma rättighet.

Uppå Secrete Utsk. ext. prot. af d. 7 hujus ang:de Vice Amm. Ridderstolpes andragande beträffande nödwändigheten af flere officerare wid Galereesquadren i Stockholm biföls R. och A. utlåtande, att det remitteras till H:s K. M:t att efter omständigheterne, och sedan Amm.collegium blifwit hört, härutinnan förordna, som rikets tiänst fordrar; Prestest. hade bifallit detsamma, jemwäl och Borgarest. med den erindran derhos, att utom Amm.colleg. äfwenwäl wederbörande städer blifwa hörde.

Anmältes ståndets ext. prot. af d. 16 Aug. ang:de ståndets påminnelser wid Just.deput. bet:de beträffande lagmans- och häradzhöfdingeräntan, hwaröf:r de andre stånden sig yttrat, att de förblifwa wid sine förra resol:r på Justitiædeput. betänckande; dock hade Borgareståndet undantagit Österbottn, hwarest såsom på en swag sädesort med tingsgiästningskapparne kommer att förhållas efter Kongl. Maij:ts nådige reglemente under d. 20 Novbr. 1741. Ståndet förblef wid sitt förra yttrande.

Secrete Utsk. ext. prot. af d. 19 Aug. biföls beträffande lön- och betalningsafgiften af fabriqueurer och manufacturister samt deras factorer, bokhåll:e och arbetare. De andre stånden hade ock med påskrift bifallit Secrete Utskåttets utlåtande.

Secrete Deput. bet:de af d. 19 Aug. ang:de Capit. Pipers klagomål öfwer prejudice upl. och biföls Högw. Pr.st. utlåtande, som lemnar sitt bifall thertill, att Hr Capit. Piper hos H:s K. M:t i underd. anmäles att blifwa krigsråd med sin capit.lön,

till thes någon vacance existerar i Kongl. Krigscolleg., och att således staten i thessa medellösa tider icke måtte med ny afgift beswäras. R. och A. utlåtande igenom extr. prot. af d. 3 Septb. war af Borgarest. bifallit.

Prestest. ext. prot. af d. 27 Aug. med bifall till Cam.roec.deput. bet:de af d. 6 Aug. ang:de framl. Probsten Nykiörcks samt de andre häradsprobstarnes i Skåne alltarehafra och formars[k]giästerie war samtyckt med påskrift af Borgarest., hwarföre ståndet gjorde detsamma.

Lögerdagzförmedagen d. 10 Sept. 1743.

Taleman proponerade, om icke ståndet kunde hemställa till de andre stånden, att öfwerjägmästarebeställningarne kunde indragas effter deras dödel:e afgång, h[wil]ket biföls.

Uppl. Hans Perssons i Uppl. memorial[1] ang. at Secreteraren Dubb måtte bli fullmäcktig för ståndet i Handels- och manufacturcontoiret, efftersom Hr Secret. Troilius är numera befordrad till högre ämbete samt sällan warit i contoiret sedan sista riksdag.

Som ståndet kommit i ärfarenhet, det de öfriga st. hafwa nämt sine electorer, som skulle utnämna riksrådzcandidaterna, men som ståndet ännu ej fådt swar på sina extracta prot. af d. 2 och 7 hujus ang. de licentierade Rådens insättiande eller ransakande om deras förmente förseelser; så gaf ståndet Taleman i befallning at tillika med 12 deputerade af Secr. Utskott. ledamöter stiga neder till de öfrige resp. ståndens electorer och gifwa dem tillkiänna, att st. ej kan samtycka till något nytt rådzwal, innan st. fådt swar på sina extr. prot., hälst som ståndet tillika med Prestestånd et allaredan förklarat fult förtroende till högbem:te Herrar, till dess st. blifwer fulleligen underrättadt om deras förmente förseelser; kunnandes st. ej annat än protestera, om något annat rådzwal skulle skie, emedan Bondest. will alldeles ingen del taga deruti, om staten med flere nya riksråders insättiande skulle komma at graveras; skulle Taleman också få det swar, at candidaterna wore redan utnämde, så skulle han äfwen protestera, at convolutet ej skulle gå upp till Hans Maij:t, förrän ståndet i ofwannämde måhl fådt nöjacktigt swar; emedlertid och der walet ännu ej skulle wara för sig

[1] Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 2, fol. 657.

gångit, skulle Taleman med de 12 deputerade blifwa qwar der nedre, om någonting i den wigtige saken skulle företagas; hwartill st. förmente sig hafwa orsak och skiäl, efftersom de dertill blifwit inwiterade.

Uppl. Österbottns södre härads Allmoges håldne walact[1] af Hr Häradzhöfdingen Wessman, hwaraf finnes, at Jacob Pålsson och Jan Mäckylä blif:t ordentel. walde men Mats Smeds kallat sig sielf och kommit hit utan wederbörl. fullmackt; ståndet resol., att Jacob Pålsson får resol. från ståndet, at han bör ha herredagspenningarne och at han med all flit ock beskiedlighet bewakat häradets rätt.

Uppl. Hr Lieut. Hästskos memorial ang. befrielse från fiskalisk action, och som stånd. ej hade sig bekant, hwarför han warit anklagad, altså wille ståndet likwäl i anseende till dess olyckel:e tillstånd och lidande af ryssen hafwa förskonet, oacktadt att ståndet under d. 22 Aug. bifallit Prestest. utlåtelse, dock med det förbehåld, at han må återkalla sine utlåtelser, hwarföre memorialet påskrefs lika med R. och A., hwartill Borgareståndet samtyckt.

Uppl. 59, 92, 28 §§ af allm. beswär, hwarwid intet war at påminna.

Cronobefallningzman ifrån Kopparbergz län, hwilken anhölt om ståndetz recom[men]dation till borgmästarsysslan i Borås, bijföls och upsättes ståndetz extr. prot.[2] at till de öfrige stånden afgå.

Likaledes afgår föreskrifft till de öfrige stånden för ståndets Secreterare Hr Westerhof at befordras till secreterare i Kongl. Commerciecollegium.

Biföls Not. M. Adolph von Kothens memorial att hugnas med lika heder som secretera[r]ne wid collegierne i anseende till des många och långliga tiänster i 22 år. R. och A. samt Borgarest. hade bifallit detsamma.

Cronobefallningzmannen ifrån Elfzborgz län Oluf Borgström anhållit om ståndetz recommendation till borgmästaresysslan uti Boerås; biföls och upsättes ståndetz extractum protocollij.

En deput. ifrån Borgarest. af 6 man ang:de Springers upförande och recomenderar deras ext. prot. af d. 27 Julii sidstl., att undersökning må skje om des utlåtelser ang:de successions-

---

1 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 340 ff.
2 Tryckt som Bil. 84.

saken, hwarföre saken må remitteras till H:s M:t att saken skyndesammast låta företaga och med Des allernådigste yttrande och utslag afhjelpa; recommenderandes derjemte till afgiörande Allegres ansökning om tobaksspinnerie i Lund, fritimmar och manufactursakerne i gemen. Sedan deput. afträdt, kom ståndet öfwerens att lemna, tills man får se ståndens utlåtelser.

Talman återkom och berättade, att han anfördt hos electorerne ståndets befallning, hwilcka swarat sig eij kunna utlåta sig något, innan de få refererat till sine plena. Ståndet gaf Talman i befallning att med en deput. af 24 man afgå till de andre stånden att ytterl. föreställa, hwad han redan yttrat sig hos electorerne, och att öfwer de licentierade Riksråden må anställas wederbörlig ransakning att antingen insättas el. alldeles intet undfå pension.

Probsten Liungberg recommenderade ang:de Spinhusprästen Sundström.

En deput. af 4 borgare och recommenderade till slut Finske deput. bet:e om frihetsår för städerne i Finland.

Deput. öfwer finska ärendernes reglerande ingifne betänkande af d:n 6 hujus ang:de riksdagzfullmächtigarnes för städerne i Finland andragne beswär och ansökningar biföls.

Deput. med Talman återkom och sade samtel. deputerade, att Talman utfört ståndets mening som en ärlig man, hwarföre ståndet tackade honom.

Johan Persson i Tuna gaf tillkiänna, at ingen riksdagzman blif:it hitskickat efter de, som blif:it döde ifrån Kopparbergz län, Hans Anderson ifrån Näsgårdz län och Anders Larson ifrån Järnbergzlagen samt Pähr Anderson ifrån Mora socken, hwilken sednare icke sedan för pingst biwistat någon sammankomst el:r skiött någon riksdagzsyssla, ty fant ståndet skiäligt at igenom extractum protocolli hoos Hr Landzhöfdingen i orten befordra Johan Pehrson till herrdagzpäningars undfående i de ofwannämbdes ställe.

Tallman förestälte ståndet om riksdagens flyttande till Norrkiöping, Örebro el:r Linkiöping och bijföls, at extract. prot.[1] afgår till andre stånden.

Uplästes Gref Lewenhaupts memorial at få compagnie framför Kuyellstierna. Bijföls.

---

[1] Tryckt som Bil. 85.

D:o Stierncrantz memorial om öf:r[krigs]commissarie caracter och fullmakt; d:o bijföls.

D:o Harald Appelboms memorial[1] om löns undfående; d:o bijföls.

Upl:t Secreta Utskottes betänkande af d. 6 Sept. 1743 angående tillökning med betieningen i Kongl. Krigsexpedition. D:o bijföls samt at Secret. Arnell må befordras; biföls med påskrift lika med de andre stånden.

Upl:t Borgareståndetz ext. protocollo af d. 7 Sept. angående tobakspinnerierne eij under hallrätten utan wid accisrätten skola stämplas.

En deput. gick till de andre stånden med ext. prot. om riksdagens flyttande till någon annan stad, jemwäl påminnes om ståndets electorer wid rådswalet.

Finska deput. bet:de af d. 19 Aug. ang:de Handelsman Forssells if:n Fredricshamn lidne skada och war af R. och A. samt Pr.st. remitterat till H:s K. M:t att, när rikets tillstånd sådant medgifwer, gripa Handelsman Forssell under armarne. Borg.st. hade sig således utlåtit, att de bifallit R. och A. utlåtande, dock med the wilckor, att the öfrige if:n Fredricshamn och Willmanstrand, som äfwen på samma sätt kunna hafwa lidit, måtte af H:s K. M:t hugnas och blifwa under armarne grepne, sedan såwäl Handelsm. Forssell som the öfrigas lidna skada behörigen blifwit bewist och undersökt. Bondest. biföll nu Borgarest:s yttrande.

En deput. af 4 borgare och upläste ett ext. prot., att de ledige riksrådsbeställningar måge lemnas obesatte, hwilcket straxt återtogs och lofwades renskrifwit tillbakars.

En deput. af 6 man if:n R. och A. och läto weta, att H:s M:t förordnat R[iks]r[ådet] Rosen till att comendera arméen, hwarföre är nödigt, att tractamentsp:gr anordnas för honom och R[iks]r[ådet] Taube, som kan remitteras till wederbörl. ställe och tillika läto weta, att R. och A. utsedt 24 att beneventera H. K. Höghet.

Upl. ceremoniellen, som wid 1743 års rikzdags slut kommer att iackttagas, och hade ståndet intet derwid att påminna, hwilcket påskrefs.

Biföls med påskrift Secrete Utsk. ext. prot. af d. 31 Aug., att Secrete Utsk. må autoriseras i deras namn föreslå [och utse

---

[1] Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 7 f.

wägar och medel till fredens bibehållande med rikets grannar][1], hwarigenom all widt utseende misshällighet må förekommas, hwartill de andre stånden samtyckt. Sören Åkesson förbehölt sig att intet willja på något sätt taga del uti hwad Secrete Utskåttet giörer, utan protesterar deremot på det högsta samt lemnar det på deras egit answar. Anders Månsson if:n Elfsborg will intet taga del uti Secrete Utsk. giörande, utan att de måge upgifwas till plena.

Talman återkom med deput. och lät weta, att det håller hårdt med bifall till fullmäcktige i Banqven, hwarföre en deputat. afsändes att anhålla hos de andre stånden än ytterl. att hafwa sine fullmäcktige i Banqven, i annor händelse afsäges all garantie och beslutet skrifwes eij under för denne riksdag. Jemwäl recommenderas Secreteraren Westerhofs ext. prot.

2:e ifrån Prestest. och berättade, att Prestest. gjort alt, hwad de kunnat wid rikzrådswalet i anl. af ståndets påminnelse att hafwa sine electorer, men nu samtyckt dertill, att inga riksråd måge tillsättjas i de afgångnes ställen utan lemnas ledige till nästa riksdag. De deput. påmintes af [ɔ: att] ståndet må hafwa fullmäcktige uti Banqven, kunna annars intet wara garanter.

Inkommo 6 ifrån Borgarest. och aflemnade deras swar om Secret. Engelcke. Jan Eriksson: Denna rättighet påminnes om nästa rikzdag.

Landt- och siömilit.oec.deput. bet:de af d. 7 Septb. ang:de Vice Amm. Ridderstolpes ansökning att få tillsättja underofficerare och civilbetjänte wid Stockholmsesquadren, och biföis bet:det lika med P.- och Borg.st., men R. och A. remitterar detta till K. M:t att förordna till flottans tiänst, utan att Amm.collegii instruction af 1735 må ligga i wägen.

Ang:de Ekholmssundssaken förblif. ståndet wid des yttrande, som förut skjedt wid riksdagen.

Uppå Cammereraren Schultzes memorial om någon lindring uti straffet för des swåger Anton Kalmeter skrefs resol. således: Bondest. fant för des del, att de härutinnan anförde bewekande omständigheter kunde igenom R:s St:s underd. skrifwelse hos K. M:t anmälas samt lemnas till H:s M:ts egit allernådigste ompröfwande.

Upl. R. och A. ext. prot., hållit i dag, hwarutinnan de anmoda Pr.st. att låta fullborda [råds]walet, i annor händelse förena de

---

[1] Utskottets extraksprotokoll.

sig med Borg.st., att med rådsvacancerne hafwes anstånd till nästa riksdag, förbehållandes R. och A. sig att wara utan skuld, om rikets wälfärd härigenom något skulle komma att lida.

Företogs projectet till K. M:ts resol. uppå Borg.st. allm. beswär. § 9. Biföls af ståndet med Borgarest. ändring. R. och A. finna bäst, att härmed förblifwer efter 8 § i förordningen af d. 17 Maji 1739 om lurendrägerier. Prestest. låta § hwila.

§ 10. Biföls af alle stånden

§ 11. Biföls som den är projecterad, hwilcket R. och A. samt Prestest. också gjordt. Borgarest. hade gjort några små påminnelser.

§ 12. Biföls lika med Prestest., som samtyckt Borgarest. anmärckning. R. och A. hade resol.: Som detta syftar på förminskning i cronans inkomster, så kan R. och A. intet härtill samtycka el:r tillåta någon ändring uti de förra förordningar och resol., som nu practiceras, efter hwilcka det ock bör förhållas till nästa rikzdag.

Uppå Borgarest:s utdrag af gårdagsprotocollet ang:de Secret. Engelckes befordran resol.: Bondest. bifaller detta det Lofl. Borg.st:s ext. prot. samt fandt godt att recommendera till de öfrige respect. ståndens gunstbenägne bifall, att K. Secret. Engelcke, när han sig hos H:s K. M:t i underd. anmäler, må i nåder kunna blifwa hulpen. Detta påskrefs ext.

Secrete Utsk. ext. prot. af d. 3 Septb. ang:de 2 § af ståndets allm. beswär om lön- och betalningsafgiftens undslippande af Allmogen, hwilcket Secrete Utsk. hemstält. till R:s St:r med föreställning, att Allmogen må slippa med 1/3-dels förminskning i lön- och betalningsafgiften emot det, som 1739 års förordning af d. 5 Junii innehåller, war nu med de andre ståndens påskrefne bifall ankommit, hwarföre det ock påskrefs ståndets bifall.[1]

Lögerdagz efftermiddagen d. 10 Sept:r 1743.

Rådsprotocollet af d. 27 Aug. 1743 om generalmajorers förordnande förehades och biföls H:s K. M:ts nådige yttrande. Prestest. hade gjort detsamma, men Borgarest. hade förenat sig

---

1 Ett ståndets extraktprotokoll av denna dag om lön- och betalningsavgiften tryckes som Bil. 86 och ett om lagmans- och häradshövdingskapparna som Bil. 87.

med R. och A., som således yttrat sig: R. och A. hålla före att, om fred blifwer, behöfwes inga flere generalmajorer, men skulle krig infalla och H:s M:t finner rikets tiänst oumgängel:n kräfja, att flere generalmajorer utnämnas, så lemnas H:s M:t med Råds råde, utan att derwid wara bunden wid ancienniteten, utse och nämna fyra generalmajorer, som dertill kunna wara skickeligast och wid nuwarande tider haft tillfälle sig att distinguera; warandes R. och A. äfwen af den tanckan, att H:s M:t också utom ancienniteten må avancera andre i arméen, som sig på något särdeles sätt genom mandom och tapperhet kunna distinguera.

Manuf.- och handelsdeput. bet. af d. 1 Septb. ang:de Handelsmännerne Carl Wilh. och Hans Lindstedts ansökning att uti Söderköping få anlägga ett tobaksspinnerie biföls med påskrift lika med de andre stånden.

Upl. Krigsfiscalen Mannerfelts memorial, med förbehåld, att han intet hunnit inkomma med sine påminnelser wid R. St:s Commissions öf:r åtskillige fälte domar. R. och A. utlåtande igenom påskrift, att R:s St:s Commissions acter, tillika med detta memorial, komma innan rikzdagens slut att igenomdragas, folieras och förseglas samt sedan till nästa rikzdag förwaras, war af Pr.- och Borgarest. bifallit, hwilcket Bondest. också gjorde.

Förehades ånyo Finske deput. bet:de af d. 19 Aug. ang:de Handelsm. Forssell, då Höglofl. R. och A. utlåtande biföls, eftersom Prestest. också bifallit, att målet remitteras till H:s M:t att, när rikets tillstånd sådant medgifwer, gripa Handelsman Forssell under armarne.

Talman tog afträde klockan 5, då Jan Ericksson if:n Smål., Anders Månsson if:n Skåne, Per Carlsson if:n Callmare, Olof [ɔ: Anders] Larsson if:n Götheborg, Bengt Olsson if:n Cronobergs län, Johan Mäckylä if:n Österbottn, Jonas Nilsson if:n Östergiötl., Ekman if:n Westerbottn, Anders Andersson if:n Upland påstodo, att Plomgrens sak företages i dag och afgiöres; men som största delen redan åtskilts, så upsköts saken till i morgon efter mycket häftigt ordwäxlande ledamöterne emel. Otto Olofsson inkom i detsamma.

Söndagen d. 11 Septb. 1743.
För middagen.

Sammankom ståndet klockan 6 om morgonen, då ståndet kom öfwerens, att ext. prot. afgår ang:de åboeafgiften af mindre hemmansdelar.

Sedermera samtyckte ståndet att sammankomma klockan 1 precis.

Biföls med påskrift Borgarest. ext. prot. af d. 19 Aug. ang. Johan Bäckström att få caractere af bibliothecarius scholarum; war bifallit af R. och A. men Pr.st. kan emot Riksdagsordningen och reglementerne till rikzdagarnes förkortande sig härmed icke befatta. Bondest. biföll extr.

R. och A. ext. prot. af d. 7 hujus ang:de Ekboms öfwerdirecteurscaractere biföls, som den ock af de öfrige stånden war bifallen.

Upl. Borgarest. påminnelser igenom ext. prot. under d. 30 Aug. wid Bewillningsdeput:s project till en contribution för nästkommande år 1744, som kommer att wara till nästa riksdag.

Wid 1 § biföls, lika med de andre stånden, R. och A. yttrande, att de eij kunna samtycka utan förblifwa wid projectet.

9 § biföls, hwilcket de andre stånden också gjort, att städernes contingent eij må blifwa mer än 75 000 dhl:r s:mt.

10 § biföls äfwen ock.

16 §. Om Prästernas afgift efter mantalen, att den må wara lika med år 1743, hade Prästest. resol: Emedan annan lön och underhåll igenom 1743 års bewillning icke är högre gra[de]rad än till det, som näppel. swarar emot alla [ti]ders enckla contribution, men deremot Prästernas afgifter för mantalen alldeles fördubblas, altså ser Prestest. icke, huru skäl af det förra kan tagas att påstå det sednare, hwartill Prestest. ingalunda sig begifwa kan. Detta biföls, hwilcket Borgarest. också gjort.

17 § förblef efter projectet lika med de öfrige ang:de fönsterafgiften à 6 öre s:mt i de mindre städerna; biföls.

Hwad slutet af förordningen angår förenar ståndet sig lika med R. och A., som hålla före att det således inrättas: Att man förmodar, thet hwar och en lärer ricktigt upgifwa, hwad honom åligger efter denne förordning, men skulle någon annorledes giöra, kommer then efter förra förordningar therföre att anses. Detta war bifallit af de andre.st.

Uppå Borgarest. ext. prot. af d. 31 Aug. beträffande Secrete

Utsk. föreställning under d. 20 Aug. ang:de indragning och förminskning uti staten biföls R. och A. resol., som bifalla, att Ständernes Contoirs fond och slottsbygningsmedlen förblifwa under deras disposition, som de härtills warit. Med postfriheten för utrikesavisorne förblifwer efter förra wanligheten. Presteståndets påminnelse wid 14 § biföls.

Wid 11 § erindrades af ståndet, att chartæ sigillatæafgiften förblifwer och upbäres på lika sätt hädanefter som härtills utan förarrenderande, dock att en noga tillsyn hålles, att intet underslef el:r egennyttighet må förelöpa.

Åhördes Sec. Utsk. ext. prot. af d. 8 Septb. ang:de framl. R[iks]r[ådet] Baron Carl Sparres Enckegrefwinnas, Fru Elisabeth Gyllenborgs, pension. R. och A. förblifwa wid sin resol. wid förra riksdagen, så att Fru Gref. Sparre än widare och framdeles kommer att till alla delar njuta den wid sidsta rikzdag Fru Gref. tillagda pensionen på sätt och wis, som då blef resol. Borgarest. bifalla detsamma. I anseende till rikets närwarande högst medellösa tillstånd finner P.st. icke förswarligit att styrcka dertill, att Fru Riksrådinnan Sparre må tilläggas i pension mera, än andra torftige riksrådsänckor. Bondest. kan i anseende till hwad Prestest. sig utlåtit icke styrcka till större pensions åtnjutande för Fru Riksrådinnan Sparre, än andra torftige riksrådsfruar njuta, förmodande derhos att de öfrige resp. stånden i afseende på rikets nuwarande meddellösa tillstånd äfwen lära finna sådant skiäligt wara och förthenskull thet Högw. Prestest. yttrande bifalla.

Söndagen d. 11 Septb. 1743.
Eftermiddagen.

Probsten Sirenius inkom och begärte till Prestest. tillbakars Secrete Utsk. ext. prot. af i går ang:de tiänsters besättjande.

Rådman Polcko hade företräde och anhölt å Ystads wäg., att de 200 dhl:r s:mt, som Borgm:st. Pihl och Sack warit tillagt i tractamentsp:gr, må ständigt förblifwa wid sysslan för efterträdaren, hwarom des memorial och Borg.st. ext. prot. af i går åhördes och biföls.

Upl. och biföls ett utdrag af rådsprotocollet, hållit d.(!) i går om gen.lieut. caractere för Landzhöfdingarne Koskull och Stael von Holstein med R. och A. tillägning, att detta eij må

lända till prejudicat för andra, hwilcket Preste- och Borgarest. också gjort.

Projectet till eden[1] för Hans Kongl. Höghet biföls med påskrift lika med de andre stånden.

Upl. ett utdrag af rådsprot., hållit i går, att Hans M:t utnämt R[iks]r[ådet] Baron Rosen att under H:s M:t föra commando wid arméen.

Biföls med påskrift R. och A. ext. prot., hållit i går, att Secrete Utsk. utser wanl. eqvipagepg:r samt fält- och siötractamente för Hrr R[iks]r[åden] Baron Rosen och Gr. Taube.

Åhördes R. och A. ext. prot. under d. 18 Junii ang:de den friwillige corpsen, hwilcket Borgarest. bifallit men Prestest. finner betänckel. i anseende till de af Bondest. genom ex. prot. af d. 29 Aug. anmälte, såwäl som andra flere omständigheter att samtycka till denne corps uprättande. Bondest. förblifwer wid sitt förra yttrande under d. 29 Aug.

Rådman Wechter inkom och aflemnade projectet till rikzdagsbeslutet och recommenderade de påminnelser, som Borgarest. gjort till bifall. Derjemte anmälte sitt egit memorial[2] om des fabriqve i Åbo.

En deput. if:n Borgarest. och aflemnade några ext. prot.:

1:o om bakugnstaxan, 2:o om Hartzö lotshemman, 3:o om prästewal wid Finska kyrckan i Stockholm och 4:o om finska städernes frihetsår.

Upl. projectet till rikzdagsbeslutet och resol. deruppå i bredden, då ståndet biföll Pr.st. tillägning wid 12 §, att näst ordet *ort,* hwarest rikzdagen härnäst skall hållas, sättes *utom Stockholm.* Otto Olofsson sändes till Borgarest. att förmå dem till bifall härutinnan.

En deput. afgeck till Pr.st. att påminna om Secret. Westerhofs recommendation, och att Pr.st. wille på lika sätt som Bondest. skrifwa till H:s M:t, att den friwil. corpsen eij må inrättas.

Ett utdrag af rådsprot. under d. 19 Aug., att Capit. Bresnards må få avanceras i svensk tiänst, fastän han är fransos och af catholsk religion, och biföls lika med Borgarest. [och] R. och A. utlåtande, hwilcka i anseende till de anförde omständigheter finna eij något hinder wara att ju Capit. Bresnards må njuta den sökte befordran.

En deput. if:n Borgarest. inkom och recommenderade Landt-

1 Tryckt RAP 1742—1743, d. 2, Bilagor s. 57 f.
2 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 421 f.

och siömilit.oecon.deput. memorial om städernes båtsmän samt stapelrättighet för Borgo stad.

Landt- och siömilit.oecon.deput. mem. af d. 14 Julii ang:de städernes sökte befrielse if:n afgiftens betalande till den år 1732 inrättade båtsmansförrådscassan biföls med påskrift, som de andre stånden gjort.

Borgarest:s ext. prot. af i går ang:de frihetsår och projecterade förmoner för städerne i Finland och Österbottn och biföls, hwilcket Pr.st. också gjort.

Rådm. Wechters memorial ang:de någon understöd af manufacturfonden till des inrättade fabrique i Åbo och biföls Borgarest. yttrande, att ståndet gjerna ser, det Hr Rådman Wechter kunde efter des åstundan i sin angelägenhet understödjas; så är ock ståndet af den tancka, att emedan han med thes fabriqves inrätning wid Åbo gjort ånyo början, thet han altså med någon hjelp af manuf.fonden måtte bispringas; äfwensom han, hwad the redan åtnjutne 6000 dhl. s:mt widkommer, kunde på lika sätt, som the g. wercken fått, njuta 15 proc. årl. afskrifning therå efter tillwerckningens qvantum.

Öfwer Borgarest. ext. prot. af d. 27 Julii ang:de Springers påstående, det Plomgren må entledigas if:n des rikzdagsfullmäcktigskap, och hwaröf:r R. och A. resol, att hos H:s K. M:t i underd. anhålles, det täcktes H:s K. M:t med detta målet, hwartill Borgarest:s ext. prot. gifwer anledning efter Regeringsformen, lag och förordningar, skyndesammast låta förfare, stadnade ståndet i det slut, ståndet fant bäst att detta lemnas till wederbörl. forum.

Cam:roec.deput. bet:de af d. 13 Aug. ang:de Cammarcommissionens rikzdagsberättelse och räntepersedlarnes sammanslående påskrefs nu ståndets bifall, hwilcket de andre stånden också gjort.

Justit.deput. bet:de af d. 28 April ang:de den delen af H:s K. M:ts nådige proposition i justitiæmål, som rörer religionsärenderne, war bifallit af R. och A. i alla delar, som eij strider emot R:s St:s wid sidsta rikzdag fattade slut ang:de fria religionsöfningen; såsom ock att med Conducteuren Strokircks sak må innehållas, eftersom saken warit anhängig hos R. St:r men icke blifwit afgjord; härtill hade Borgarest. samtyckt, men Bondest. biföll betänckandet lika med Prestest.

Biföls med påskrift Cam:roec.deput. bet:de ang:de Fru Hyltens byte med cronan, hwartill de andre stånden också samtyckt.

Secrete Utsk. föreställning igenom utdrag af protocollet under d. 30 Aug. ang:de danska Lieut. Oldeland biföls med påskrift, eftersom Pr.- och Borgarest. det gjort. R. och A. kunde härtill eij samtycka.

Camar.oec.deput. bet:de af d. 6 Aug. ang:de tillstånd för främmande fartyg att hit i riket införa victualier och spanmål under swenska skjepsfriheten lemnades till H:s K. M:t, som efter omständigheterne och rikets behof samt utan swenska siöfartens skada densamma i nåder täckes afgiöra, hwilcke[t] äfwen de andre stånden gjort.

Biföls med påskrift Borg.ståndets ext. prot. af d. 18 Aug. beträffande borgmästare- och rådmans- samt secreterarewahl i städerne. Detta hade de andre stånden också bifallit.

Handels- och manuf.deput. bet:de af d. 31 Aug., huruwida tobaksspinnerierne måge förplicktas att emot deras åstundan lyda under hallrätterne, som med de andre ståndens påskrift ankommit, biföls, hwilcket Prestest. också gjort; R. och A. finna bäst, att tobaksspinnerierne förblifwa hädanefter under hallrätten. Borg.st. hade igenom ext. prot. af d. 7 i denna månad yttrat sin tancka.

D:o deput. bet:de af d. 26 Aug. ang:de skråämbeternes anförde beswär 1:o deröfwer, att dem nyligen skall blifwit pålagt, när deras tillwerckade waror till marcknader el:r andre städer försändas, betala lilla el:r landttullen, och 2:o att de blifwa med en alt för widlyftig omgång wid förpassningen beswärade. Borgarest:s utlåtande och ändringar biföls lika med de andre stånden.

Justitiæ- samt Landt- och siömilit.oec.deput. bet:de af d. 2 hujus beträffande K. M:ts förordning om theras straff, som giöra sig odugelige till krigztiänst etc., biföls med påskrift lika med de andre stånden.

Justitiædeput. bet:de af d. 10 Aug., huruledes Kongl. M:ts nådigste resol. af d. 16 Junii 1741 synes böra förstås wid förefallande prästewal uti then härwarande Friderici el. Finska nationelle kyrckan, som med påskrift af de andre stånden war bifallit, biföls ock af Bondeståndet. Äfwen biföls med påskrift Secret. Deput. bet:de af d. 19 April ang:de Öfwerstelieut. P. Johan W. Pastelbergers beswär öfwer prejudice.

Prestest. hade genom ext. prot. af d. 10 hujus bifallit Borgareståndets föreställning af d. 16 Aug., att emedan 1740 års bakungstaxa är icke ännu behörigen öfwersedd och approberad,

thet med taxeringen af bakungspg:r må förhållas efter k. resol. på städernes allm. beswär år 1734, § 17, hwarföre ståndets bifall också påskrefs detsamma.

Justitiædeput. bet:de af d. 29 Aug. öfwer Directionens af ecclesiastiqvewercket i Lappland till Kongl. Maij:t afgifne riksdagsrelation biföls lika med de andre stånden med påskrift.

Den öfwer finska inwånarnes beswär förordnade Deput. betänckande af d. 2 i denne månad öfwer Revisionssecret. Ehrenmalms ansökning biföls med påskrift.

Borgareståndet hade genom ext. prot. af d. 15 Aug. bifallit den delen af Bergsdeput. ledamöters mening, som tillerkiändt Carlhamns kopparslagare then friheten att få betiäna sig af Grundels kopparhammare. Prestståndet hade med påskrift bifallit detsamma, hwarföre ståndet sammaledes biföll den meningen.

Ad protocollum d. 11 Septb. 1743.

Rådets ext. prot. af d. 17 Aug. sidstl. ang:de Öfwerstelieut:n Baron Sten Coijets gjorde ansökning såsom för thetta Gen. Gr. Lewenhaupts barns curator och förmyndare, att K. M:t af nåde täcktes skiäncka och eftergifwa theras faders genom Riks:s St:rs Commissions domb af d. 20 sidstl. Junii för förwerckad förklarade lösa och fasta ägendomb; hwilcket mål K. M:t i nåder till R:s St:r hänskjutit samt, på then händelsen R:s St:r thenna eftergift skulle tillåta, pröfwat skiäligt, att af Lewenhaupts ägendom först bör uttagas eij allenast then ersättning, som Secreteraren Mittler, Prästmannen Lütke och Fru Blomberg therutaf efter K. M:ts och R:s St:rs resol:r till en summa af 3 200 d. s:mt tillkommer, utan ock then wedergiällning af 20 000 d. s:mt, som K. M:t för then utsatt, hwilcken Lewenhaupt, tå han undanflycktade utur arresten, angifwa och fasttaga kunde. Häröfwer hade Ridd. och Adel. stadnat i det slut: Att de förblifwa wid deras förr härom afgifne resolution genom extractum protocolli; i lika måtto Borgareståndet: Att det förblif:r wid dess förr lämnade bifall till R. och A. extractum protocolli; men Prästeståndet hade funnit betänckeligit att giöra något steg emot den af samtel. R:s St:r, som nu i landsorterne öfwer alt kunnigt är, approberade och till alla delar fastställte Commissions dom och pröfwat således alldra tryggast wara att följa K. M:ts i nåder

yttrade mening och tancka att bifalla Justitiæcantzlerens underd. utlåtande, så hwad preferencetwistens anställande i Göta Hofrätt angår, om för detta Gen. och Gr. Lewenhaupts egendom som Öfwits Klosters gods inrymmande åt hans efterlemnade barn emot wederhäftig borgen för godsets häfd och årlige ränta, till des rätta summan af deras mödernesarf pröfwad och bewist blifwer.

Bondeståndet bifaller det Högw. P.st:s utlåtande i så måtto, att de av R:s St:r utsatte och fastställte ersättningar af för detta Generalens en chef och Grefwens Lewenhaupts egendom måge owägerligen utbetalas. I öfrigit förblifwer ståndet i underd. wid K. M:ts nådige yttrade mening och tancka.

Måndagen d. 12 Sept. 1743.

Olof Jönsson ifrån Skåne påminte, om icke expedition ang. Plomgren skulle communiceras med Prästerna, på det de kunde giöra ett med oss, hwilket biföls, och blefwo 2:ne sända i det ärende till Presterna.

Ang. Gyllenstierna biföls lika med Presterne och Borgarne.

Uppl. Cederstolpes memorial[1] ang. befordran till en af de ledigwarande cammarrådsbeställningarne; resol.: Hwilar, tills de andre stånden inkomma med sine påskriffter, då ståndet will söka att hielpa honom till det bästa.

Uppl. Ridd. och Ad. extract. prot. af d. 7 Sept. ang. Landtm. och de öfrige Talemännens wedergiällning för dess hafde beswär under förflutne riksdag; hwilket biföls till alla delar.

Uppl. Krögareämbetets memorial[2] af d. 9 Decembr. 1742 ang. befrielse för 30 000 dahl., som Krög.ämbetet gier till Rasp- och spinnhuset, utom hwad embetet blifwit pålagdt at betala wid 1731 åhrs riksdag. Resol.: At det hänskiutes till Hans Kongl. Maij:t, som lärer i nåder lindra dem, i hwad måtto skie kan.

Taleman med 6 deputerade gingo till Prestestånd. at recommendera wåre allmänna beswärs§§ samt Secret. Westerhoff, Engelke och Camm. Törneman.

En deputation gick till Borgarest. at recommendera wåre allmänna beswär samt Cammereraren Törneman.[3]

---

1 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6. fol. 311 ff.

2 Ibid., fol. 571 f.

3 En supplik till Kungl. Maj:t om Törneman av denna dag tryckt som Bil. 88.

Upl. Borgarest:dets extract. prot. af d. 27 Aug. ang:de garnizonsfolckets handtwärksidkande i städerne. Resol.: Ståndet finner de härutinnan utfärdade resolutionerne wara så tydelige, att de någon förklaring ej behöfwa.

Otto och Erich Jöransson gingo till P.- och Borgarest:den at påminna om swar och bifall, innan de gå i Kyrkan, til fullmäktiges hafwande i Banquen.

Johan Person sielf siette gick ock derom till R. och A.

Ståndet samtyckte, att reservation giöres i protocollet, att talan lemnas yppen ang:de orsaken till kriget, rådzremarquerne och de R[iksens] R[åd].

Anmältes ståndets ext. prot. af d. 10 hujus om recommendation för Secret. Westerhof till secreterarebeställningen i K. Commercecollegio. Borgarest. hade bifallit Pr.st., som icke twiflar, att Hans M:t warder Secret. Pehr Westerhof med anständig befordran i nåder ihugkommandes och lemnar således giärna thertill bifall, att hans förtiänster af Riksens Ständer hos Hans Maj:t i underd. till thet bästa anmälas; men för öfrigit finner Prestest. betänckel. till någon enkannerlig beställning honom att föreslå. Ståndet stadnade derföre numera i det slut, att som saken numera eij annorlunda kan hjelpas, så conformerar ståndet sig med det Högw. Prestest. utlåtande.

Olof [ɔ: Anders] Larsson i Krokslät if:n Götheb. och Bohus län bewilljades ståndets betygande om des förhållande jemte föreställning till Sewedals härad att betala herrdagsp:gr lika med Askims och Hisinge härader, hwarom honom lemnas extr. prot.

Camm.oec.deput. bet:de af d. 16 Aug. öfwer the handlandes i Stockholm sökte nederlagsfrihet på 6 månader biföls lika med de andre.

D:o deput. bet:de af s. d. ang:de befrielse ifrån lilla tullens erläggande för g. koppar och ten, som omarbetas. Biföls med påskrift, äfwen ock påskrefs ståndets bifall uppå s. deput:s bet:de af d. 12 Aug. ang:de Hof- och grofsmedsembetets här i Stockholm gjorde ansökning.

R. och A. ext. prot. af d. 1 Septb. med bifall till 2:e Cam:roec.-deput. bet:de wid sidsta rikzdag, det ena om en ny skattläggningsmethode för Österbottn och det andra ang:de skatträttighet för en del Allmoge i berörde län, som biwistat Storkyro slag, war också af de andre st. bifallit, hwarföre Bondest. bifall påskrefs.

R. och A. ext. prot. af d. 8 hujus, att R[iks]rådet Palmfelts Son må hos K. M:t anmälas till befordran wid någon förefallande och honom anständig öpning i anseende till fadrens meriter och förtiänster. Och biföls med påskrift. Prest.st. lämnar thetta i underd. till Hans K. M:ts nådige wälbehag och godtfinnande. Borgarest. finner så mycket mera skiäligt bifalla R. och A. utlåtande, som Hans Excell. Hr R[iks]r[ådets] egne förtiänster och thes Sons ägande skickelighet äro ståndet nogsamt kunnige.

Anmältes ståndets ext. prot. af d. 8 Aug. om officerarnes indragande wid Adelsfanan till besparing i staten, hwilcket Preste- och Borgarestånden hade med påskrift bifallit, men af R. och A. war intet resol.

Upl. Secrete Handels- och manuf.deputations bet:de af d. 31 Aug. ang:de de swenska manufacturernes tillstånd, hwarjemte åhördes Borgarest. ext. prot. under d. 8 i denne månad om samma sak; R. och A. hade resol. på det sätt, som deras här bilagde resol.[1] utwisar, hwilcken Borgarest. bifallit sedermera. Bondeståndet biföll Höglofl. R. och A. utlåtande såsom enligt med förr utfärdade förordningar och resol.; dock att icke må wara betagit att få inkomma med sådane påminnelser, som kunna tiäna till inrikes manufacturernes förbättrande samt att priset eij oskiäligen stegras eller att under namn af monopolier nyttige inrättningar warda förqwafde.

Åhördes Krigsrådets Nigrels memorial ang:de åtnjutandet af den af Hans M:t honom tillerkiände pensionen, tills han med werckelig beställning kan blifwa soulagerad. P.st. hade deröfwer icke utlåtit sig; men R. och A. samt Borgarest. hade med påskrift resol., att detta hos Hans K. M:t i underd. recommenderas till nådigt bifall.

Som Jacob Pålsson if:n Österbottn intygade om bem. Krigsråds redlige och långl. tiänster samt fattigdom och widlöftige famille, så fant ståndet godt att bifalla R. och R. utlåtande, hwilcket påskrefs.

Secrete Utsk. ext. prot. af d. 31 Aug. ang:de Stockholms Barnhus fordran af 9 371 d. 2/3 öre sm:t, som under n:o 9 är classificerad till inlösen af R:s St:rs Contoir, må till 1/3-del betalas i år och i lika proportion de nästfölljande 2:e åren, biföls med

---

[1] Här utesluten. Jfr RAP 1742—1743, bd 2, s. 678 f.

påskrift, hwilcket R. och A. samt Borgarest. också gjort. Prestest. hade sig intet utlåtit.

Uppå Borgarest. föreställning igenom ext. prot. af d. 8 Septb., att de i Rådet ledige warande rum måge lemnas obesatte till nästa riksdag och att hwarthera rådsdivision må anses för fullsutten, då 5 af Hrr Riksens Råd äro tillstädes i stället för det tillförene fastställte antal af 7, hwarigenom en årlig besparing af 18 000 d. s:mt i staten erhålles, hade Riddersk. och Adel. resol: I anseende till the gjorde swårigheter wid thet tillärnade riksrådswalet samtycker äfwen R. och A. thertill, att the i Rådet nu ledige warande rum lemnas obesatte till nästa riksdag; kommandes emedlertid hwar rådsdivision, enär flere eij kunna wara tillstädes, att bestå af 5 Hrr Riksens Råd, som blifwa fullsuttne till the förekommande ärenders afgiörande i stället för thet tillförene fastställte antalet af 7. I lika måtto och på thet igenom sysslornes myckenhet sakerne eij måtte afstadna, hålla R. och A. före att the mindre mål, som härtills af 5 Hrr R[iksens] R[åd] blifwit afgjorde, kunna nu af 3 Riks:s Råd afslutas, när the uti sine meningar äro ense. Men skulle uti sådane mindre mål någon af Hrr Riks:s Råd wara discentiens(!), så förstärckes antalet till 5, och sammaledes, när i justitiæmål Hrr Riks:s Råd äro af olika mening, förstärckes antalet if:n 5 till 7. Elljest blifwer, som förut sagt är, hwar division i Rådet fullsutten, när 5 Riksens råd äro tillstädes. Detta R. och A. yttrande hade Prestest. bifallit, jemwäl ock Borgarest., hwarföre ståndet äfwen härtill samtyckte, som påskrefs.

R. och A. ext. prot. af d. 22 Aug. ang:de 200 d. s:mt expectance af St:s Cont. för Carl Urban Hierne, som af Borgarest. war bifallit, biföls äfwen af Bondeståndet med påskrift.

Borgarest. ext. prot. af d. 17 Aug., att den för H:s K. Höghet utnemde årlige summan till des hofhåldning och betiäning må beräknas if:n d. 23 Junii, som med R. och A. påskrefne bifall nu war ankommit och remitterat till Sec. Utsk., biföls också af ståndet med påskrift. På lika sätt hos Prestest. war det allenast upläsit.

Upl. R:s St:s öfwer finska invånarnes beswär förordnade deput. bet:de af d. 19 Aug. ang:de Rådman Claijhills å egne och Rådm. Gouinii wäg:r gjorde ansökning om ersättning för deras såg- och miölqwarnar med mera de bortmist i Finl., och biföls Borgareståndets utlåtande, hwilcket hänskjuter thetta mål

i underd. till H:s K. M:t att, sedan i orten lagl. blifwit undersökt och bewist, huru stor skada Rådmännen Claijhill och Gouinius lidit, K. M:t i nåder täcktes förhjelpa thesse lidande på sätt, som andre af samma beskaffenhet hulpne warda, till theras skadeånds skiäliga ersättning. R. och A. samt P.st. hade intet utlåtit sig.

Förehades ånyo R. och A. ext. prot. af d. 1 hujus ang:de pension för Landzhöfd. Baron Brauners Enckefru och biföls R. och A. utlåtande, men Prestest. hade remitt. detta i underd. till H:s M:t. Borgarest. hade sig intet utlåtit.

Upl. R. och A. ext. prot. af d. 10 i denne månad, att H:s M:t i underd. ombedes, thet måtte ånyo af Hrr R[iksens] R[åd] B. Wrangel och Gr. Tessin begäras, att the theras bortgång utur Rådet åtminstone till nästa rikzdag wille upskjuta, dock att det uppå deras egen fria willja må ankomma. Borgarest. hade bifallit R. och A., men Bondest. förenade sig med Prestest., som önskar och anhåller i underd., det täcktes H:s M:t låta anmoda samma Hrr Riksråd att blifwa qvar i Rådet, will Gud till nästa rikzdag.

Åhördes Secrete Handels- och manufacturdeput. bet:de af d. 6 Sept. ang:de en af Handelsmannen och Rikzdagsfullmäckt. if:n Lund Carl Ludvig Allegre gjord ansökning om tillstånd att få inrätta ett tobaksspinnerie dersammastädes, hwilcket Borgarest. bifallit igenom ext. prot. af d. 8 hujus, hwaruppå Prestest. påskrifwit sitt bifall, som ståndet också gjorde.

Borgarest:s ext. prot. af d. 15 Aug., att Capit. Löfvings Hustru, Helena Ugla, må i anseende till åtskil. anförde skiäl och orsaker af publiqve medel njuta till någon hjelp och understöd etthundrade dhl:r s:mt och att bem. Capitaine må hos H:s M:t i underd. anmälas och recommenderas till nådig åtancka och befordran, biföls med påskrift, hwilcket R. och A. också gjort. P.st. hade bifallit, att Capit. Löfwings Hustru får desse 100 dhl:r s:mt såsom en nådegåfwa och eij såsom någon pension.

Uppå Secrete Utsk. ext. prot. af d. 10 Septb. att wid embetens besättjande förnämligast hafwes afseende på skickelighet, erfarenhet och ett med wälgrundat loford beledsagat upförande, resol. ståndet efter ett nogare öfwerwägande att förblifwa wid det Högw. P.st:s utlåtande, som håller före, att när Regeringsformens 40 § noga efterlefwes och både skickelighet och förtiänster wid förslagen och embetens besättande iackttages, så

kan några ytterligare författningar härwid umbäras. R. och A. samt Borgarest. hade bifallit Secrete Utsk.

Åhördes Manuf.- och handelsdeputat. bet:de af d. 16 Aug. ang:de spinhusinrättningen i Carlscrona samt huruwida the therstädes influtne och inflytande spinhusmedel thertill måge få anwändas. Detta war af Prestest. bifallit, hwilcket nu af ståndet på samma sätt påskrefs enl. des fattade slut under d. 22 Aug. Men Borgarest. hade bifallit bet:det i så måtto, att Carlscrona stad till spinnhusinrättningen derstädes såsom grunden till the tillärnade yllefabriquers i stånd sättjande må sjelf upbära the spinhusmedel, som ther redan influtit och hädanefter inflytandes warda, och hwad den af Carlshamns stad påstådde ersättning till thes anlagde spinhus widmackthållande anbelangar, så will ståndet sig deröfwer framdeles utlåta.[1]

Tisdagen d. 13 Sept. 1743.

Justerades 28 § af Allmogens allm. beswär ang. Jemtelands Allmoges ansökning at få afsättia sin afwel af fogel på hwad ort och med hwem [the] wilja; biföls med Högwörd. P.st:s samt B.st:s tillägning, at i ställe för ordet *sine* sättes *förbudna*.

D:o 59 § ang. rusthållare af Dragoneregem. i Jemteland; bifallen af alla stånden; intet at påminna.

D:o 7 § at få tullfritt införa från Norjet sill och salt samt spannemål, när den giäller öfwer 18 dahl:r tunnan; bifallit af Ridd. och Ad. samt Prest.stånden; härwid war intet at påminna.

D:o 8 § bifallen äfwen af Ridd. och Ad. samt Prest.stånden; intet at påminna.

D:o 9 § intet at påminna, bifallen af alla stånden.

D:o 92 §. Biföls Högl. Ridd. och Ad., Pr.st. och B.st. in margine giorde anmärckning.

D:o 35. Biföls sielfwa § enligit Högw. P.st:s. in margine giorde påskrifft.

Probsten Fundan if:n Prestest. begiärte communication af ståndets tancka om den friwil. corpsen, och wore Pr.st. af den tanckan, att begge stånden kunde underskrifwa och afskicka en gemensam föreställning till H:s M:t härom.

---

[1] Denna dag daterade extraktprotokoll om förbättring av rang tryckt som Bil. 89 och om efterträdare till Troilius i manufakturkontoret tryckt som Bil. 90. Ett extraktprotokoll om Olof Håkansson tryckt som Bil. 91 och ett om Otto Olofsson Agorelius tryckt som Bil. 92.

Häruppå förelästes Probsten Fundan det, som af ståndet war projecterat och af ståndet ämnat att sändas till H:s [M:t], conceptet lemnades till honom att lemna Pr.st. del deraf.

Discourerades öfwer Borgo stads sökte privilegier. Ståndet stadnade i det slut, at ståndet förblifwer wid sin förr i detta måhl fattade resolution, neml. at Hans Maij:t med Rådz råde har at derom stadga och förordna, som för landet och inbyggarne nyttigast är.

Mag. Fundan återkom med ståndets concept till deras underd. skrifwelse till H:s M:t om den friwillige corpsen, hafwandes Pr.st. intet derwid att påminna utan aflemnade sitt ext. prot. under d. 7 hujus med bifall till ståndets påminnelser, hwarföre det bilägges till H:s M:t.

Joseph[1] till R. och A. om ståndets fullmäcktige i Banquen; skulle det eij bifallas, förnyas ståndets förra till protocolls skedde förbehåld.

Anmältes ståndets ext. prot. af d. 8 Aug. ang. officerarnes indragande wid Adelsfanan, och fans wara med påskrift bifallit af Präste- och Borgarestånden.

Prestest. ext. prot. af d. 11 i denne månad ang:de 370 dhl. s:mts discretion åt Audit. Sereen för ett författadt alphapetiskt system.

Ståndet kom öfwerens, att numera intet röres något, som icke rörer ståndet el:r de påskrifter, som äro inkomne.

Cam:roec.deput. bet:de af d. 16 Aug. öfwer the handlandes uti Stockholm sökte nederlagsfrihet på sex månader biföls med påskrift.

R. och A. ext. prot. af d. 1 Septb. ang:de Cam:roec.deput. bet:de wid sidstl. rikzdag, det ena om en ny skattlägningsmethode i Österbottn och det 2:a om skatträttighet för en del Allmoge, som biwistat Storkyro slag, biföls med påskrift.

Cam:roec.deput. bet:de af d. 12 Aug. ang:de Hof- och grofsmedsembetets här i Stockholm gjorde ansökning biföls med påskrift.

Likaledes s. deput. bet:de af d. 16 Aug. ang:de befrielse ifrån lilla tullens ärläggande för gammal koppar och ten, som omarbetas.

Borg.st. ext. prot. af d. 10 Septb. ang:de Jobst Schultz skjep S:t Andreas, lastat med win och salt, samt om tullens erläggande derföre biföls med påskrift.

[1] Härmed avses Josef Hansson från Älvsborgs län.

Talltes om st:s deput:de, som skola afbida H:s K. H:hets ankomst, och stadnades i intet wist slut, förän man får se, hwad de andre stånden giöra.

Discourerades om mantalsp. i Österbottn. Taleman förestälte 2:ne momenta, det ena at ståndet förut recommenderat denne saken hos the öfrige stånden och bifallit detsamma d. 24 Aug., det andra at der är en mager ort, och om der blefwe någon lindring i utlagorna, torde flere flyttia dit och sättia sig neder, efftersom det skall wara mycket obebodt; ståndet önskar, at Österbottn kunde åtniuta någon lindring, men som conjuncturen nu så märkeligen ändrat sig och wi fådt fred på den tiden och landet på denne sidan står nu i samma fahra, dessutom har ståndet sig bekant, at Österbottn på soml. orter är en god ort, biföls altså Presteståndets yttrande. Jacob Pålsson tackade ståndet, som förut tagit denne saken i ett ömsint öfwerwägande och funnit skiäligt at recommendera denne saken till Deputationen öfwer finska ärendernes reglerande gienom ext. prot. af d. 20 Julii, slutel. samt sedermera, sedan deput. betänkande inkommit, d. 24 Aug. wid uppläsandet i ståndet detsamma bifallit, altså har jag hållit före at ståndet skulle bli wid sin förra mening. Jacob Pålsson förmente, at conjuncturen intet ändrat sig sedan, ty då hade wi allaredan freden. Talman gaf på ståndets wägn. till swar, at coniuncturen på många sätt sig dagel:n förändrat, så med armén som flottan med mera. Slutel. sade Jacob, at denne ändring länder ståndet till ringa honeur at så ändra sina meningar; men ståndet kunde för sina förr anförda skiäl ej samtycka till dess begiäran. Begiärte afskrifft af deput. betänkande, som ståndet d. 24 Aug. bifallit. Ståndet bewiljade afskrifft af betänkandet men ej af bifallet. Taleman gaf tillkiänna, at det skall wara resolverat, det ståndets ledamöter få emot 4 procent wäxla sig till 1 000:e d. s:mt hwita pg:r på Banqven; förestälte, at det wore bäst, det 1 el:r 2 af hwart län gingo på Banqven och i tysthet emottog desse penningar och sedan delte dem emellan sina camerater.

Ang. Rådets ext. prot. af d. 8 Septb. om Ekholmsund, så bifalles det på samma sätt som de öfrige stånden med det underdånige förbehåld, som ståndet giort uti des denne saken ang:de aflåtne yttrande under d. 7 Dec:r nästl:e år. R. och A. samt Borgarest. bifalla, att Ekholmsunds kongsgård uplåtes Hans K. M:t, på sätt som R:s St:s förre underd. skrifwelse innehåller, utan widare liqvidation el:r något inkast af K. M:ts och R:s

Cammarcollegio. Prestest. förblif:r wid des utlåtande under d. 30 Noveb. förl. år.

Onsdagen d. 14 Septemb:r 1743.

Taleman påminner hos Boktryckaren om ett exemplar till hwar af Lewenhaupts domb.

Måns Bengtsson gick till Borgareståndet at fråga effter wåra allmänna beswär. Kom igien och hade dem med sig.

Uppl. 3 § i 3:die delen. N. b. går ut effter ståndets resolution. D:o 94, 91 biföllos. 81 § biföls som Ridd. och Ad. samt Borg.st. giordt. 47 § biföls. 72 § biföls. 95 § biföls.

5:te delen 27 § biföls. 30 § biföls som han är uppsatt. 56 § biföls effter projectet; häröfwer uppsättes ett memorial till Hans Kongl. Maij:t. 84 bijfalles. 67 § bifalls effter projectet.

6:te delen 21 § bifalles. 33 bifalles. 54 § bifalles. 12 § biföls med de öfrige st:s tillägning, att de skattlägningar och förmedlingar, som redan äro gjorde efter förra förordningar, böra efter desamma afslutas och fastställas.

93 § bifalles.

Rungren fick in commissis at gå til Borgarest:det och söka förmå dem at simpliciter bifalla 56 §, då ståndet will bifalla Borgarest:dets 12 §, som dem så angelägen är. Borgarest:det hade redan skildtz åt.

Johan Person från Tuna anmälte des angelägenhet at resa hem. Hans moder och hustru woro illa siuka. Han recommenderade sig, tog afsked, och ståndet tackade honom för sin wiste redlighet wid riksdagen.

Torsdagen d:n 15 Sept:r 1743.

Borgarest:det hade nu ändrat sin tanka ang:de 56 § af Bondest:dets beswär, och företogz till recompense 12 § af Borgarest:dets almänne beswär, som biföls med then af Borgarest:det giorde anmärkning.[1]

Ang. rangen för häradzhöfdingarne och de flere jämkas så, at expeditionen blir effter Bondest. åstundan, det bäst som kan giöras.

---

1 Kungl. Maj:ts resolution på Allmogens besvär tryckt som Bil. 93.

Secreteraren tackade st. för dess goda wilja emot honom i anseende till recommendation till secreterare i Kongl. Comm.collegio, hwaremot ståndet beklagade, at det ej afluppit effter dess önskan till alla delar. Skrefs altså på wårt extr. prot. af d. 10 Sept.: Bifall till P.st:dets yttrande.

Taleman kommer at gå upp i Stora Cancellie at låta underslå Upplandz lagsagus sigill under Arfföreningen.

Discurerades om fullmäcktigskapet i Handels- och manuf.-deputation[1]; en del proponerade Dubben, en del Arckenholtz, en dehl Troilius, och blef beslutit, at Troilius såwäl som ståndets öfrige fullmäktige på alla ställen behålla till nästa riksdag sina fullmäcktigskap; men skulle Troilius innan annan riksdag wilja afstå sitt ämbete i Handels- och manuf.deputat.[1], så skall Dubben wara närmast, hwarom han får st:s extr. prot.

Taleman påminte om det ryska krigzfolket, som säijes skola med galerer inkomma, at hos Hans Maij:t eller Secrete Utskottet måtte giöras något förbehåld, at de ej bli inqvarterade i landet utan i städerne; hwaröfwer st. förmente bäst wara at i Secrete Utskottet giöra samma förbehåll, men skulle Secr. Utsk. ej wilja antaga sig den saken, så giöres derom hos Hans Maij:t underdånig ansökning.

Taleman föreställte, om icke de, som påtagit sig at wara fullmäcktige för de hemreste, böre derföre hafwa någon ärsättning antingen af dem eller häradet, samt de, som ej giordt någon fullmäcktig och ändå rest hem, må påläggas at något bestå dem, som bewakat deras angelägenheter, samt at de härader, som ej sändt några fullmäktige i stället för de döde, måge tillhållas at[2] på det intet præjudicat må skie wid flere riksdagar.

Ang. Anders Larssons memorial om herredagzp:gr för Säf:edahls härad går en suppliqve till Hans Maij:t, at de måtte påläggas utbetala herredagzpenningar, emedan de äro crono och skatte, skiönt räntan är af Hans Maij:t donerad till Giöteborgs stad.

Riksdagzbeslutet sändes tillbaka till Borgareståndet at underskrifwas.[3]

Taleman: Om icke st. wille bifalla, at Österbottn må slippa med 16 öre mantalsp:r; Talm. hade fådt underrättelse, at det

---

1 Bör vara: Manufakturkontoret.
2 Lucka i förlägget.
3 Bondeståndets namnunderskrifter tryckta som Bil. 94.

länet är hårdare inroteradt än här i Sweriget; kom ej till något slut.

Tisdagen d. 20 Septemb. 1743.

Talman lät weta, att han sammankallat ståndet, att de kunde med hwarannan taga afsked, och hwar och en, som eij kan bida, till des beswären och riksdagsbeslutet kan af trycket utkomma, den må hafwa tillfälle att nu i ståndet låta anteckna, hwem han antingen ibland ståndet el:r någon annan god wän will giöra till fullmäcktig att emottaga dem. Derjemte lät Talman weta, huru wida både i Expeditionsdeput. och på trycket med beswären blifwit avancerat.

Justerades expedition till K. M:t, att Allmogen må slippa inqwartering af de ryska troupper, som i landet torde inkomma, derest något fientel. skulle begynnas å danska sidan.[1]

D:o ang:de tillökning på dagtractamentet för de officerare, som äro commenderade till att wackta de sjuka af regementerne här i staden. Detta samtycktes eij utan blir för de provincer, som hafwa sjuke soldater här.

Erick Jöransson påminte, om det icke wore nödigt att, enär riksdagsmän blifwa utsedde till en annan riksdag, de måge instrueras af sine hemmawarande att på intet sätt eftergifwa ståndets rätt utan lika med de andre stånden wara delacktige uti alt, så framt ståndet skall åtaga sig några bewillningar och contributioner.

I dag biföll ståndet Deput. öfwer finska ärendernes reglerande bet:de af d. 12 Aug. uppå Riksdagsfullmäcktigens if:n Österbottn Jacob Pålssons å Allmogens wäg:r i Österbottn gjorde ansökning om lindring i mantalsp:gr. Detta war ock bifallit af R. och A. samt Borg.st. Men Prestest. kan intet i anseende till rikets närwarande tillstånd styrcka till en sådan afkortning i mantalsp:gr i Österbottn, hälst sådant skulle kunna gifwa anl. till en dylik ansökning för andre provincer, hwilcket kunde förorsaka en alt för stor minskning i statswercket.

Ad protocollum.

Som nu denne långsamma och 13 månaders tid förflutne riksdag är ändtel. till ända lupen, gifwe Gud till rikets och under-

[1] Tryckt som Bil. 95.

såtarnes säll- och trygghet, och wi nu för denne gången skola taga af hwarandra afskied; så utber jag mig den friheten at med Edert tålamod och tillstädjelse, kiäre Bröder, föra Eder och mig till sinnes de underlige och oförmodelige med sorg och glädje blandade omskifften och förwandlingar denne riksdag, hwars like många mansåldrar tillbaka knapt sedt, warit underkastad.

När wi för mer än ett åhr sedan till underdånigste efterlefnad af Hans Kongl. Maij:ts nådigste kallelse oss på denne orten instälte, måste wi med hiertans grämelse see allenast en liten del eller näfwa full afmattade och i dödsens kiäftar liggande krigzmän af wår armee komma tillbakars från Finland, hwilcket då war öfwerlemnadt fienden till rof med städer och land samt wåre wäl fournerade magaziner, präcktige artillerie, kostbare ammunition etc.

Detta, som så plötzligt war förlorat, at med wåld och egen mackt åter igientaga tycktes för wåre ögon wara alt för swårt, om icke omöjeligit; ty utom det, at armeen, som några gånger under den korta krigztiden blifwit ånyo upsatt och recreuterad, war då nästan aldeles ruinerad och de 10 000 i Finland stående indelte krigzmän borto och i fiendens wåld, så wore ock magazinerne här i landet mästendels åtgångne, cassorne uttömde, riket i skuld försatt och en allmänt beklagelig fattigdom, uselhet och hungersnöd hos Menige Allmogen i landet, hwilcken utom andra swåra olyckor och plågor förorsakats af de på så kort tid skiedde mångfaldige stränga recreuteringar, skiutzningar och giärder jämte dyrhet på lifsmedel och allehanda andra nödtorffter etc.

Då stodo wi där darrande och rådlöse; hwar och en redlig och sitt fädernesland älskande man kunde ej annat än sucka och i sitt sinne ogilla detta olyckelige krigets första anläggning, påföljande utförande och neslige aflopp, skiönt man dermed ingenting uträttade utan allenast upref de gamla såren och förnyade sitt qwal.

Till at frälsa riket från det då öfwer hufwudet hängande oket och widare fördärf förmente en dehl menlöse, dels drifne af en i blodet medfödd wördnad, högaktning och kiärlek för den gamla och stora Gustavianiska konungaätten, dels gienom färgade och för wisse afsikter giorde föreställningar inbillade om nyttan och giörligheten at undfå till effterträdare på den kongl.

swenska thronen Hertigen Carl Petter Ulric, det wara det endaste och bästa medlet at giöra honom en beskickning och anbud dertill; hwilcket en dehl åter, som närmare efftersinnade sakernes tillstånd, ehuru de ock hade så stor högacktning och kiärlek för högbem:te Hertig, numera kejserlig höghet, hölt dock före wara ogiörligt och fåfängt at ur wår uppenbare och afsagde fiendes hand begiära och bekomma densamma, utom hwilcken den derstädes nyss planterade regeringen tycktes ej kunna hafwa långt och säkert bestånd. Men sådant oacktadt måste och skulle beskickningen ändock effter något täflande om personerne och sättet för sig gå; hwilcken dock ej hade den förut inbillade wärckan med sig, utan i det stället fingo wi med en stor anwänd kostnad röna omöjeligheten och skadan. Huru och med hwad alfware och uppsåt en dehl så högt påyrckade denne saken, är Eder, mine kiäre Bröder, nogsamt bekant, som hafft tillfälle at derom bli upplyste, och underkastar altså detsamma Edert egit omdöme.

Medelst detta steget avancerade wi en trappa längre neder, derigienom at wår fiendes högmod wäxte och wi fullkommeligen gofwo tillkiänna wår egen swaghet och fattigdom; då war ej annat at giöra än med alfware söka komma till underhandling om fred; hwartill fienden på wår anmodan lät sig beqwäma, och skulle altså wissa commissarier dertill förordnas; men innan det kunde skie, war här en stor och häfftig disput om personerna; en del woro nögde med de af Hans Kongl. Maij:t och Rådet utnämde höga ämbetzmän, hwartill en del åter aldeles intet wille samtycka, föregifwandes dem och alla, som dertil sitt bifall lemnade, ej wara wälsinnade swänske utan af engelske statssystema; dock blef det änteligen derwid, Plenipotentiarierne undfingo sin instruction och begofwo sig till den bestämde orten.

I början af denne underhandling förspordes ringa liknelse och hopp till någon skiälig freds ärhållande, och ehuru wåre Plenipotentierer med all försiktighet, tro och nit arbetade derpå at förmå wår fiende till billighet, så föreslog han dock alt för swåra och neslige wilckor och wille föga afstå af de intagne och i sitt wåld då hafwande länder; han fortfor med alt alfware med krigzrustningarne och åhrstiden till wåhren annalckades, då wi billigt frucktade, at han skulle oss öfwerrumpla, härja och bränna wåre städer och land wid siökanterna och till slutet

angripa och bemäck[t]iga sig sielfwa riket; hwaremot å wår sida wäl giordes alla möjeliga anstalter till rikets förswar, som i wår macktlöshet och fattigdom kunde åstadkommas; men sedan han hade hela Finland under sitt wälde, kunde det på långt när ej förslå emot hans stora öfwermackt, som lätteligen kunde slutas af hans förbigående wid Hangö udd, actionen wid Åland etc.

Wid så fatte grufweliga omständigheter begiynte man mera omhugsa sig om några utrikes mackters hielp och biträde, hwilcket man trodde bäst kunna skie medelst någon effterträdares förklarande till den kongl. thronen efter wår allernådigste Konungz dödelige frånfälle; härom upwäxte åtskillige skilgacktige meningar, hwilcken af de föreslagne höga candidaterna skulle wara riket nyttigast, och hwar och en wille ha den, som han effter sitt tycke och afsickter trodde wara den bästa.

Bondeståndet, som altid hafwer största kiänningen af rikets olyckor, fant för sin del ej wara någon bättre utwäg än antaga de från Dannemarck giorde anbud, och förklarade altså för de öfrige respective stånden dess tancka wara at utnämna Cronprintzen af Dannemarck till effterträdare emot de af Dannemarck gifne löfften och försäkringar om hielp och bistånd. Detta Bondeståndets wälmente förslag föll wäl i förstone ej allom behageligit; dock effter någon tids förlopp funno äfwen de öfrige resp. stånden det wara det säkraste, så framt wi ej skulle kunna ärhålla en nöjacktig fred, hwarföre ock en ultimat dag utsattes, innom hwilcken wi skulle afbida de ryska Plenipotentiarernes yttersta och nogaste utlåtande.

Detta eventuele förklarande giorde förmodeligen så stort intryck hos de ryske, at de straxt begiynte gifwa skiäligare willkor och bättre kiöp, till thess de äntel:n lemnade oss det sista, hwaröfwer de ej wille eller kunde gå, hwilcket hit till oss ankom d. [19] Junii och hwarmed wi åtnögdes.

Härwid kan jag ej förbigå med mindre at anmärcka den inwärtes oro och buller, som war i riket och äntel:n brast ut af Allmogen från Dahlarne; sielfwa orsaken och kiällan dertill är mig okunnig, dock tror jag ej, at de begiynt ett så farligit wärf af sitt egit råd, utan at de dertill af andre tillförende warit upphitzade och förledde, hwilcket Gud i sinom tid wäl lärer uppenbara. Emedlertid war det ett bistert och grufweligt utseende, och kunde hwar redlig swensk ej annat än häpna, när man fick höra deras uppsåt och påstående, särdeles at de ej wille antaga

och sättia tro till den ärbudne fridens wisshet och riktighet med mera, som hwar och en lärer ännu hafwa i friskt minne och hwaröfwer finnes tryckte berättelser.

Detta är, hwad jag i korthet och allmänhet hafft at ärhindra; de mångfaldige andre swåre och riket hotande sorgemoln, som sig som offtast wisat, är Eder så wäl, om icke bättre än mig bekante.

När nu riket således stod på högsta spitzen at falla, kom den milda Guden och af blott nåde och barmhertighet skiänckte oss den kiära och högst effterlängtade freden och med densamma Hans Kongl. Höghet Hertigen och Administratoren af Holsten till effterträdare på den kongl. thronen och bewiste dermed, at menniskors klokhet är för honom idel dårskap och all deras illfundighet warder till skam samt at Han allena är den, som sätter konungar af och konungar till effter sitt ewiga och alsmäcktiga beslut; för hwilcken Hans stora nåd och faderliga godhet wi äro honom skyldige lof, ähra och pris; låtom oss också honom troligen anropa, at han framdeles wille nådel:n afwända sådane och dylika straff och landzplågor samt förläna oss utwärtes frid och inwärtes ro, kiärlek och enighet.

Wår trogne och redelige Taleman äro wi äfwen förplicktade all skyldig och tienstl. tacksamhet för dess oförtrutna möda och flit, så för ståndets i gemen som hwars och ens ledamots sakers och angelägenheters bedrifwande till ett godt och önskeligit slut, samt ett godt och wälförtient loford och beröm för dess mogna insikt och goda begrep i de wid riksdagar förefallande höga och angelägna rikswårdande måhl och ärender, hwilcken sin insikt och begrep han icke missbrukat utan wid alla tillfällen sökt det allmännas uppkomst, ståndets heder och räddande ur nöden och eländet, meddelat trogna och försiktige råd, giordt rena, tydel. och oförfalskade propositioner och redeligen utfördt ståndets fattade beslut och tanckar; och änskiönt hans hiertans wälmening och försiktige föreställningar ej altid hos allom wunnit rum utan i det stället af en och annan fådt höra mindre anständige utlåtelser, widrige swar och omilda omdömen, så har han dock alt sådant med förnuft och tålamod afhört, en sådan obetäncksamhet låtit fara och dem med lika trogen uppriktighet bemött samt altid satt ståndets heder och bästa framför sin egen wälfärd. Nu återstår det allenast at wara omtänckt, huru och på hwad sätt wårt stånd må kunna framdeles wid nästa riksdag få nyttia samma förmohn af hans hit-

komst. Mig tyckes det bästa medlet wara, at ståndet med dess hemmawarande committenter communicerar dess lofwärde förhållande och högst nyttige närwarelse samt anmodar honom at ej tröttas wid detta beswäret och ej afslå wår hiertel. önskan, utan at han med sin bepröfwade tro och redlighet samt kundskap och ärfarenhet om ståndets tillstånd och angelägenheter wille ståndet widare bispringa.

Och som wår Secreterare, Hr Pehr Westerhof, under denne framfarne ängzlefulla tiden ej allenast med all flit, tro och redelighet förestådt sitt ämbete i gemen utan och i synnerhet med sina grundade och upplyste råd och föreställningar sökt rätta och förekomma alt det, som han trodt kunna lända riket och det allmänna till någon skada och äfwentyr, och deremot at befrämja alt det, som kunnat lända till dess säkerhet och bästa samt ståndets och hwar och ens ledamots gagn och fromma; så böra wi icke mindre hos honom derföre aflägga en wördsam och skiyldig tacksäjelse samt utbedja oss, det han wille i ewigt glömskones mörcker förgiömma, hwad wi af owetenhet eller utan skiähl mot honom kunna hafwa oss muntel. eller skrifftel. utlåtit.

Hr Bokhållaren Rungren måste jag beklaga, at wårt knappa och beträngda tillstånd och willkor ej tillåta at wedergiälla för dess trogne, trägne och mödosamma arbete så för ståndet i gemen som för hwar och en i synnerhet, som wi gierna önska och ärkiänna oss skiyldige till; wi ha ej annat deremot at gifwa än ett tacksamt och ärkiänsamt sinne och hierta.

För öfrigit, kiäre Wänner och Bröder, beder jag Eder, om jag i en eller annan måtto felat, at I det benägit ursäkten; jag bedyrar, om så skiedt, at det aldrig härrördt af argt uppsåt utan af en menlös och enfaldig ärlighet.

Slutel:n önskar jag Eder en wälsignad hemresa och at I må finna Edra kiäre anhöriga i godt och sielfbegiärligt tillstånd samt at jag framdeles måtte få förspörja Eder beständiga wählgång, hwilcket skall bli min största fägnad; och som wi alla, som nu här äro församlade, ej lära få see hwarannan mera här i lifwet, så skall det wara och blifwa min innerliga önskan och bön, det wi så må föra och sluta wår jordiska wandel, at wi en gång må med glada ansikten kunna mötas åt inför den alsmäcktige och nådige Konungens ögon på den stora riksdagen i himmelen.

Stockholm d. 20 Septembris 1743. *Otto Olofsson.*

BILAGOR
TILL
BONDESTÅNDETS RIKSDAGSPROTOKOLL
1742—1743

1.

Finska riksdagsmäns skrift till Prästeståndets talman om sekreterare i Bondeståndet.

(Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 870.)

Protokollet sid. 21.

Högwyrdigste Herr Biskop, Doctor och det Höglofliga Prästeståndets Talman.

Inför Högwyrdigste Hr Biskopen nödgas underskrefne Allmogens fullmächtige ifrån Storfurstendömet Finland och Östersamt Wästerbotn i ödmiukhet föredraga, hurusom wij tid effter annan wid allmänna riksdagar härstädes hafwa anhållit, thet anten taleman el:r secreterare hälst en gång ifrån wårt land hos Bondeståndet utwäljas och tilsäthias skulle, som såwäl wårt modersmåhl förstå kunde som ock om the swaga landzorters beskaffenhet någon underrättelse ägde, hwarföre wij ock nu til thenna wälberammade riksdagen ibland många andra föreslagit til secreterare hos wårt stånd edel och högachtad Landzsecreteraren ifrån Helsingfors landzhöfdingdömet Herr Johan W. Dubbe, som icke allenast genom bemälte ämbete giordt sig noga underrättad om landtwäsendet och Allmogens angelägenheter utan och förmedelst thes häradzhöfdingeämbete och tingtande ute på landet förwärfwat sig ett ganska godt beröm om sin rättwishet och wälförhållande, som allom kunnogt är; men wij måste med tårar oss beklaga, at wij therutinnan eij blifwit hörde; i anseende hwartil som ock hwad före thetta förelupit och then stora och mer än beklageliga nöd, som wij äro stadde uti, så kunna wij med skiäl ei bära någon förtroende til en

sådan secreterare, som wårt modersmål och Finlandz beskaffenhet eij förstå och weta kan.

Fördenskull och emedan bemälte wårt land nu och förre tider swåraste öden underkastat warit och ännu, Gud bättre, största krigslågan öfwer hufwudet hänger och af många misswäxtår, hunger och dyr tid samt odrägeliga förhögningar, som räntetagarne tid effter annan mer och mer oss påfördt, beswäras, förtryckes och aldeles ruineras, hwarom och om andra landsens beswärligheter wälbemälte Hr Landzsecreterare Dubbe tilräckelig kundskap äger; men Hr Secreteraren, som oss nu emot wår wilja påtränges, lärer als intet theraf weta, der likwäl Riksdagsordningens 11 § uttryckeligen föreskrifwer och stadgar, at en sådan man bör förstå landtwäsendet och Allmogens angelägenheter.

Altså är wår ödmiukaste bön och anhållan, det Högwyrdigste Hr Biskopen täcktes gunstigast merbemälte Landtsecreteraren Dubbe till Bondeståndets secreterare förhielpa och befordra, på thet wij med nöje på wårt modersmål wåra angelägenheter såsom trogne fullmächtige frambära kunde; i annor händelse nödgas wij wårt giöremål härstädes lemna oafgiordt och wid hemkomsten förklara wår oskuld, hwarföre ock skriffteligit utslag i ödmiukhet anhålles och i förtröstan om nådigt och högrättwist afhörande med ödmiukaste wördnad framhärde.

Högwyrdigste Hr Biskopens, Doctorens och Talemannens
aldra ödmiukaste tienare

Johan Person Flänck ifrån Österbotn.
Mattz Mattsson ifrån Österbotn.
Erich Mortensson ifrån Hållola sochn.
Håkan Carlsson ifr. Nedre Hållola sochn
Thomas Thomasson ifrån Björneborgs lähn.
Hans Packari ifr. Westerbotns lähn.
Påfwel Reinicka ifr. Nyslåts län.

2.

Bondeståndets extraktprotokoll den 31 augusti 1742 om säte i Sekreta utskottet.

(Borgarståndets arkiv 1742—1743, vol. 12, nr 12.)[1]

Protokollet sid. 36.

Extract af Bondeståndets protocoll, hållit d. 31 Aug. 1742.

Bondeståndet erindrade sig, huruledes de öfrige respective ståndens wid förre riksdagarne lemnade gunstbenägne utlåtelser warit af det innehåld, att enär något sådant förefaller, som är af någon serdeles wigt och eij mindre rörer Allmogen än de öfrige respective stånden, Bondeståndet i sådan händelse äfwen kommer att hafwa des deputerade i Secrete Utskåttet och der tillika med de öfrige respective ståndens ledamöter samråda.

Innewarande riksdags anticipation och de såwäl förut timade som ännu continuerande swåra omständigheter månde nogsamt öfwertyga ståndet, att de nu förekommande mål och ärender måste wara af största wigt och angelägenhet, hwaruppå eij mindre Bondeståndets än de öfrige respective ståndens wälfärd och säkerhet beror.

Bondeståndet fant sig förthenskuld så mycket mera föranlåtit att hos de öfrige respective stånden ödmjukt och wördsamt begiära att få njuta ofwannemde försäkring till godo, som ståndet under widare famlande i mörcker och owisshet om sådane rikswårdande ärenders rätta och grundelige beskaffenhet icke kan wara i stånd att meddela des wälmente tanckar och yttrande eller att kunna biträda det allmänna på sådant sätt, som högsta nödwändigheten torde erfordra.

Ehuru ock Bondeståndet alltid är försäkrat om de öfrige respective ståndens gunst och wälwillja, så kan dock ståndet icke finna något tillräckeligare prof af en rätt inbördes enighet och förtroende, än när ståndet blifwer delacktigt i de rådslag, som röra des med de öfrige respective stånden förknippade gemensamma interesse; och emedan ett sådant förtroende stånden emellan är den tryggaste grunden till rikets allmänna säkerhet, ty giör sig Bondeståndet, hwilcket uti alla publique utgifter

[1] Koncept i Bondeståndets arkiv 1740—1741, vol. 11, fol. 253 f.

alltid har måst draga den drygaste tungan, det ödmjuka otwifwelacktiga hopp, att det uti denne des skiälige begiäran blifwer willfarit och således på lika sätt som de öfrige respective ståndden får hafwa des ledamöter och deputerade i Secrete Utskåttet, då den ofelbara fruckten lärer wisa sig, att Bondeståndet, som sålunda kan blifwa underrättat om sakernes rätta sammanhang, med all willighet att efter yttersta förmågo understödjer det allmänna wercket. Ut supra.

Ex protocollo
P. Westerhof.

3.

Bondeståndets extraktprotokoll den 27 september 1742 om brännvinsbränning.

(Borgarståndets arkiv 1742—1743, vol. 12, nr 7.)[1]

Protokollet sid. 54.

Utdrag af protocollet, hållit hos Bondeståndet d. 27 Septemb. 1742.

I anseende till den å de fläste orter i riket timade olyckan, att ärter, korn, blandsäd och hafra dels af en bittida infallande frost, dels ock af ett bergningen hindrande ständigt natträgn blifwit så förderfwade, att samma sädessorter alldeles warda onyttige, så framt de icke förwandlas till bränwin och dranck, fandt Bondeståndet sig föranlåtit till de öfrige respective ståndens gunstbenägne ompröfwande ödmjukt och wördsamt att hemställa, om icke alla hemmansbrukare ifrån consumtionsafgiftens erläggande för bränwinsbrännande af säd hädanefter alldeles måtte befrias, emedan, utom det att höwäxten detta år eij swarat emot första förhoppningen, i det att alla sidlänte ängar alt för länge öfwerflödat af wattn och andre åter af mask ganska mycket skadade, har Allmogens ringa förråd af foder blifwit mycket förminskat af den ålagde högärden, marchernes tågande igenom landet och inqwarteringarne, så att Allmogen

[1] Koncept i Bondeståndets arkiv 1740—1741, vol. 11, fol. 258.

utan denne frihetens åtnjutande ingalunda ser sig kunna framföda den boskap och creatur, den de efter handen altmer och mer måste lägga på till ersättning af den ansenlige mistning, hwilcken de år 1740 och 1741 i brist af foder på sin boskap lidit. Ut supra.

Ex protocollo
P. Westerhof.

4.

Skinnar Per Anderssons från Kopparbergs län memorial om undersökning om kriget.

(Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 461.)[1]

Protokollet sid. 60.

Tienstelige memorial till det Hederwerde Bondeståndet.

Så wähl å wåra egne i synnerheet som jembwähl å wåra hemmawarande medbröders wägnar i giemen, I såsom redelige swänska män ock ällskare af wårt fäderneslandz heeder ock wählgång; wij kunna eij underlåta härmedelst at föra det Heederwärda Bondeståndet till sinnes den alt för bedröfweliga skada och oehrhörda försmädellse, som wårt rijke öfwergådt igenom detta nu i Finland förda kriget, med förmodan at ingen af oss i detta ståndet lärer finnas, som ju icke är lijka angelägen med oss at rättwijssligen beijfra ett sådant förfarande, hwarföre påstå ock begiära wij undertecknade tiensteligen, at ståndet behagade så wäll sielf bijfalla som hoos de öfrige respective stånden förmå, at en deputation af alla fyra stånden warder skyndesamlingen förordnad, som i alfwarsammaste måtto undersöker både Generalernes och alla de öfrige officerarnes förhållande, som hafft något öfwercommando wid wår armée i Finland, samt uthrönar, hwem som warit ordsak ock upphofwesman till den grufweliga medfart, som samma land ock wår armée öfwergådt, i det at landet först blifwit härjat af wåra egne och sedan så snöpligen bortskiänckt ock uthi fijen-

[1] Med påteckning: *Upl. d:n 2 Octobr. 1742.*

dens händer lefwererat tillika med all där befintlig ammunition och annan krigssrustning samt anseenlig spannemåhl ock proviant, för hwillket alt jemte det wårt eget manskap blifwet uthswällte ock gienom onödige fram- ock återmarcher ödelagt, bör fordras noga redo såsom ock behörigt answar, hwarföre man icke söckt giöra fijenden något motwärn uthan låtit sättia wåra swänska i arrest, då de på fijenden skutit; hållandes wij före at ingen konst är något bortgifwa men större konst at igentaga, det fijenden fåt i sina händer, så ock at ryssen wäll bekommet Finland uthan någon förlust ock med största lättheet, men at det står i Guds händer, om wij få det så lätt igen; börandes bemällte Generaler tillhållas at förklara sig, om de några ordres hafft till alt sådant oförswarliget framfarande ock af hwem samt i den händellsen sådane ordres uppwijsa. Ock på det denna undersökning må så mycket bättre kunna förrättas, är wårt påstående, at några öfwer- och underofficerare samt giemene af hwart regimente härwid böra förekallas, höras ock giöra sina edelige uthsagor om alla förenämbde måhls rätta sammanhang, jembwähl at de ledamöter, som af Bondeståndet komma at sittja i denna deputation, skola wara förplicktade at wid nästa plenum hoos ståndet aflägga deras berättellsee om alt, hwad hwarje gång i denna undersökning passerat, på det ståndet må blifwa behörigen underrättat, huru wida med densamma avancerat.

Pehr Andersson
if:n Stora Kopparbergs lähn.
Riksdagsman.

5.

Riksdagsmännens från Finland memorial om undersökning om kriget.

(Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 464.)[1]

Protokollet sid. 60.

Allerödmiukaste memorial.

Såwäl tilförene som och sedermera thetta sidsta kriget emellan Swerige och Ryssland declarerat blifwit, har Hans Kongl.

---

[1] Med påteckning: *Upl:st d. 2 Octobr. 1742.*

Maij:t allernådigst then anstalt foga låta täckts, at alting, som uti krig nödige woro, blefwo til armens förnödenheet öfwer til Finland embarquerade så tilräckeliga, at therwid icke tröt hwarcken provision, artillerie eller ammunition; in summa sagt, här felades intet. Thessutom och sedan wij med samtelige wåre hemmawarande medbröder med underdånigste trohet märcka kunde thenne Hans Kongl. Maij:ts i nåder fattade omsorg för rikets icke allenast conservation utan ock, om den högste Guden så behagat, utwidgande, hafwa wij i plicht af wår undersåtelige skyldigheet effter den förmåga en ock hwar äga kunnat, med största nöije och fägnad sökt at bidraga, hwad arméen til tienst lända kunnat, så at wij icke allenast oemotsäijeligen med största snarheet thet första befalt blef, woro tilreds, först och främst med skiutsen, ja, ända til dess någon häst hoos nån bonde conserverat kunnats, och sedermera utan någon den ringaste swårighets deltagande, låtom til arméens tienst och nytta upgå så mycken förfriskning til födan, som hoos oss finnas kunde.

Ytterst hafwa wij offererat oss man af huset uti hela Finland at gripa til gewär, om så erfordrats, samt af alt hiertta för fäderneslandet fächta welat ända til det yttersta. Alt detta oachtad finner man, Gudi klagat, det rikets goda och anseenlige armée ingen effect af motwärn, mycket mindre af angripande utaf fienden skiedt, som likwäl oförgripeligen tyckes skie bordt, såwida Swerige kriget förklarat. Endaste motståndet skiedde wid Wilmanstrand med en ringa macht, hwarwid, om allenast nån del af den öfrige arméen tilstädes warande få troupper secunderat, har man näst Guds tilhielp förmodat en lyckeligare utgång, än som skie kunde; hwilcket förfarande, som och sedermera för arméen skiedde reterader, gifwer en och hwar af rikets wälgång deltagande några upmärcksamme tankar, tilfölje hwaraf wij och såwäl å egne som å hemmawarande, änskiönt nu för tiden under fiendets wälde, Gudi klagat, medbröders wägnar allerödmiukast anhålla, thet Höglåfl. Kongl. Commissionen täckes nådgunstigast meddela oss underrättelse, hwarigenom thenne wårt Sweriges rike, som af urgammalt hafft namn och loford af tappre krigsmän, öfwergåt, helst nu wår tappre armée så god och fulkommeligen anseenlig, som den någonsin wara kunnat, thenne gången befants, men likwäl at någon hufwudaction emot fienden wåga sig undandrog, therigenom wårt kära fädernesland oförmodeligen, riket til en tämmelig skada och af-

saknad, sedan densamme förut igenom krigsbeswärligheeter ganska ruineradt blef, fienden til fördel lemnat wara synes.

Stockholm den 2 Octobr. a:o 1742.

På samtelige herredagsmäns wägnar i Finland af Bondeståndet

Matts Härkainen
ifrån Carelen.
(Bm.)

Eskell Assilain
ifrån Safwolax.
(Bm.)

Påhl Reinikain
if:n Nyslått.
(Bm.)

Erich Mårthensson
if:n Tawastehuus.
(Bm.)

Thomas Thomasson
if:n Åbo och Biörneborg.
(Bm.)

Håkan Carlsson
Ibm.
(Bm.)

Michel Jacopson
if:n samma lähn.

Jacob Pålsson
if:n Österbotn.

Hindrich Johansson
if:n Åbo lähn.
(Bm.)

Johan Mackylä
Ibm.

Jöran Mattsson
Ibm.
(Bm.)

Johan Flencki
Ibm.
(Bm.)

Anders Matson
if:n Åhland.

Haans Clemetson
if:n Nyland.
(Bm.)

Effter anmodan upsatt af Joh:n Neerman.

6.

Bondeståndets extraktprotokoll den 9 oktober 1742 om finska riksdagsmännens underhåll.

(Utskottshandlingar 1742—1743, vol. 6, fol. 443.)[1]

Protokollet sid. 69.

Utdrag af protocollet, hållit hos Bondeståndet d. 9 Octob. 1742.

S. dag fandt Bondeståndet det godt att bifalla Höglofl. Ridderskapets och Adelens under d. 16 sidstl. Septb. lemnade yttrande, det Prästerskapets fullmäcktige ifrån Finland såwäl som de ifrån berörde ort härwarande riksdagsmän af Bondeståndet böra njuta underhåld, så länge riksdagen påstår, samt att Secrete Utskåttet utser medel thertill, sedan först blifwit upgifwit, hwad hwar och en af sine hemmawarande medbröder åtnjutit. Allmogens riksdagsfullmäcktige från Finland ingåfwo således närliggande förteckning på hwad de i orten innan afresan upburit jemte berättelse, huru de med sine hemmawarande om herredagspenningarne öfwerenskommit. Hwarwid wäl hos ståndet i öfwerwägande kom, huruledes en riksdagzman af Allmogen wid nu warande ganska dyra tid på matwaror, husrum och wed med mera ingalunda kan utkomma under 4 dhl:r 16 öre kopp:mt om dagen; dock som ståndet icke war okunnigt, med hwad ansenlige och dryge utgifter cronones cassa nu wore graverad, så begåfwo sig riksdagsfullmäcktige från Finland att hwar för sig wara nögde med förskott af 1 dhl:r silfm:t om dagen, då de förmodade att wid återkomsten efter en önskelig erhållen fred kunna [af][2] sina hemmawarande utom den ena dhl:r sm:t, som cronan kommer att återbetalas, der Allmogens tillstånd det tillåter, få 16 öre sm:t till för hwarje dag under riksdagen för tidsspillan.

I öfrigit fandt ståndet för des del skiäligt wara, att de riksdagsfullmäcktige för Borgerskapet i Finland, hwilcka likaledes måst öfwerlemna till fienden deras hus och egendom, måge äfwen med förskått af publico hjelpas, hwilcket med de öfrige respective stånden ödmjukt och wördsamt communiceras. Ut supra.

Ex protocollo
P. Westerhof.

---

1 Koncept i Bondeståndets arkiv 1740—1741, vol. 11, fol. 262.
2 Konceptet.

Åbo och Biörneborgs län.

	Dhl:r sm:t.
Hindric Jansson fådt ingenting af sine hemmawarande	
Jöran Mattsson undfådt hemma	74:—
Michel Jacobsson d:o	100:—
Thomas Thomasson d:o	133:10⅔

Nyslotts och Kymenegårds län.

Eskil Assilain undfådt hemma	100:—
Pål Reinikain d:o	133:10⅔
Matts Härkainen d:o	120:—

Nyland och Tavastehus.

Hans Clementssson undfådt hemma	53:—
Håkan Carlsson d:o	32:—

Österbottn.

Hans Flencke undfådt hemma	71:21⅓
Jacob Pålsson d:o	66:21⅓
Johan Mäckylä d:o	66:21⅓
Matts Smeds d:o	33:10⅔

7.

Bondeståndets supplik till Kungl. Maj:t om en tullvisitation.

(Riksdagsacta.)[1]

Protokollet sid. 73.

Stormäcktigste Allernådigste Konung.

Hos Bondeståndet har Riksdagsmannen ifrån Götheborgs och Bohus län Anders Larsson i Krokslätt tillkännagifwit, hurusom uti sidstl. Februarii månad en militarisk visitation igenom garnizonsmanskapet i Götheborg blifwit anställd uppå Commissarien Zelles begiäran, som arrenderar bränwinsaccisen i Göthe-

[1] Med påteckning: *Inkom d. 17 Nov. 1742. — 1742 d. 24 Nov. föredragit och promotorial till Giöta Håfrätt bewiljat.*

borg, till upspanande af något olagligt bränwinsbrännande uti Krokslätts och Mölndals byar wid Götheborg, hwilcken visitation uppå en söndag, neml. d. 14 Februarii, då sabbaten bort helgas, blifwit begynd och sedermera den fölljande dagen continuerad med skarpt laddade gewär, af hwilcket hårda förfarande åtskillige personer sedermera satt lifwet till och andre åter måst undergå en swår arrest, hwilcka dels blifwit dömde ifrån lif, ära och gods, dels ock till gatulopp, risslitande samt swåre penningeböter igenom ett urtimma ting; hafwandes Allmogen desutom blifwit upbodad till wackthåldning om de fängslige hela 3 weckors tid under brodaste tiden af deras åkrars upplögande, öfwer hwilcket alt uti Kongl. Maij:ts och Riksens Götha Håfrätt beswär äro anförde.

Allernådigste Konung! Som Allmogen i riket är förwissad, det Eders Kongl. Maij:t af wanlig nåd och ömhet för alla Des trogne undersåtares wälgång alltid hägnar dem wid ett oqwalt åtnjutande af lag och förordningar samt en säker hus- och hemfred; så lärer Eders Kongl. Maij:t eij utan ett synnerligit missnöije förnimma en så hård medfart, som här blifwit föröfwad med Allmogen uti Krokslätts och Mölndals byar, hälst Eders Kongl. Maij:t eij allenast uti resolutionen på Allmogens underdånige allmänne beswär af år 1719 och den 31 § allernådigst förbudit alla militariske executioner å landet, utan ock lika nådigt högrättwisligen förordnat wisse executionsbetiänte, så å landet som i städerne, hwilckom det åligger antingen sjelfwe eller ock efter angifwande på det nogaste utforska, hwad som kan förelöpa emot Eders Kongl. Maij:ts nådige förordningar, samt sedermera den brottslige derföre å vederbörlig ort till laga answar ställa.

I anseende hwartill Bondeståndet fördristar sig i diupaste underdånighet bönfalla, det täcktes Eders Kongl. Maij:t anbefalla Des och Riksens Götha Håfrätt att med det alldraförsta igenom rättwist slut afhjelpa denne sak, hwarest den är anhängig gjord, på det såwäl den ena af de härwid omkomne personer, hwilcken ännu står obegrafwen, må kunna befordras till des hwilorum, som ock de andre, hwilcka äro anklagade men ännu stå under öfwerdommarens åtgjärd, antingen befrias eller sakfällas, så att de sedan till undwikande af siälawåda måge få begå sine salighetsmedel.

I afwacktan af en nådig bönhörelse framhärdar Bondeståndet oaflåteligen

Stormäcktigste Allernådigste Konung
Eders Kongl. Maij:ts
allerunderdånigste och troplicktigste undersåtare.
Uppå Bondeståndets wägnar
Olof Håkansson.

8.

Lars Perssons från Västernorrlands län memorial om successionen.

(Bondeståndets arkiv 1742—1943, vol. 7.)[1]

Protokollet sid. 75.

Ödmiukt memorial.

Likmätigt Kongl. Maij:tts nådigste Försäkran af åhr 1720 till samtel. Riksens Ständer och dess 17 § äga wäl Ständerne frijhet at effter ordens lydelse: *til större säkerhet utnämna i deras successionsordning, der de så nödigt pröfwa, hwilken de förmena til cronan effter Hans Kongl. Maij:tt, antingen Hennes Kongl. Maij:tt eller deras höga manlige bröstarfwingar, der Gud dem förlänandes wordo.* Men som genom Hennes Kongl. Maij:tts högst bedröfwelige emellankomne dödsfall och den olyckan, at inga höga bröstarfwingar nu äro til successionen af Sweriges crona at tilgå, wi icke hafwa desse 2:ne utwägar til successionen at glädia oss utaf, så finner jag wäl skiähligt at till alla delar bifalla Majoren Herr Baron Wredes sistledne plenum ingifne berömmel. memorial i så måtto, at ett så högst angeläget ärende bör i anseende til de derutinnan andragne omständigheter och Sweriges fundamentale lag, religionsförordningarne och rikets wälfärd såsom ett denne riksdagen hufwudsakelige och riket endast räddande giöromål nu först och framför alla ärender wara oss mäst om hiertat at tänka uppå och afgiöra; dock til blifwa försäkrad derom uti en sådan allmän föreställning at

[1] Med påteckning: *Upl. d. 16 Octobr. 1742. Upläst hos Borg:st. d. 23 Octob. 1742. Upl. hos Prästest. den 23 Octobr. 1742.*

icke på något sätt bindas händerne uti ett enskylt och i synnerhet påsyfftande ändemål, will jag för säkerheten och påfölgden skull i framtiden straxt anmäla mine hemmawarande bröders och hufwudmäns enhälliga och oryggeliga önskan wara at effter wår nu huldaste och allernådigste Konungz bedröfweliga frånfälle, dermed Gud dock nådel:n fördröije, då först få anförtro allas wår lif, wälfärd och ägendom med de wilkor, som den nu faststälte Regeringzformen innehåller, under dens wård och skiöte, som är af infödd swensk konungz slächt och blod; i hwilken egenskap man kan ei weta någon annan at dertil utnämna än Hans Kongl. Höghet Hans Durchleuchtighet Hertigen af Hollsten, som härstammar af de stora och glorwyrdigste Gustavianiske och Carolinske familierne; Herren allena, som är stor i råd och mäcktig i gierningar, gifwe härtil sin milderika wällsignelse och fullborde detta, det förtrykta fäderneslandet och oss allom under oket suckande inbyggare til glädie, endrächtighet och uprättelse.

Detta angelägna ärendets skyndesamma afgiörande och beslut lärer hwariom och enom wara öfwertygad om at tidsens minsta utdrächt ei lärer tola; låtom oss derföre ei gifwa owännen råderum at utså ogräs ibland hwete. Låtom oss endrächtigt och på wårt samwete efftersinna, det glorwyrdigst i åminnelse högstsahl. Konung Gustaf den förste har såsom en swensk riddersman och såsom den förnämsta qwarblefne, sedan Konung Christian Tyran öfwat sin blodsutgiutelse, lämnat til cronan de ägande och besuttne frälsegods, och som man menar, til ⅔-delar uti Sweriges rike med de wilkor, at Dess arfwingar skulle stadfästas uti successionen; skulle nu snart sagt den endeste arfwingen i kongl. fördubblade blodet nu åter lämnas af oss opåtänkt, så torde hända, at dess rättighet i framtiden med bewäpnad hand nog drygt torde kräfjas. Låtom oss efftersinna, at wällsignelsen bör nyttierättigheten af cronans gods effterfölja och at hwariehanda skrämsel och tidsens utdrächt icke bör ställa oss i answar emot wåre hemmawarande bröders och hufwudmäns endrächtiga och fasta beslut, hwarutinnan wi alla lära wara i stånd at förskaffa deras enhälliga utlåtelse, om wår skyldighet så fordrade. I anseende hwartil wi äro förpliktade at skyndesaml. innom oss wärkställa wåre hufwudmäns med ett ord sagt naturliga och medfödde önskan. Skulle oss deremot sedan något hinder möta, så hafwa wi likwäl effter wår yttersta wilja och förmågo anbudit en med wår önskan förknippad sak

och således icke för den orsaken i framtiden torde hafwa at befara wapnebrak eller cronoprætensioners ouphörliga yrkande. Hwilket alt jag påstår til mitt samwetes befrielse och at undwika hela landets och wåre effterkommanders suckan måtte blifwa uti wårt stånds protocoll infört och nu genast med de öfrige stånden communicerat, såsom en oss besynnerligast rörande rättighet. Stockholm d. 16 Octobr. 1742

Lars Pärson
i Wästernorland.

9.

Olof Gustafssons från Närke memorial om talmannen Olof Håkansson.

(Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 7.)

Protokollet sid. 97.

Tienstligit memorial.

At wi wid denna riksdag antagit Herredagsmannen från Blekings lähn Oluf Håkansson till taleman för det Hederwärda Bondeståndet, sådant har skiedt af ett godt förtroende, som wi fattat för hans person, samt af den säkra förmodan, at emedan han förr warit taleman, så skulle han, såsom den der således hade sig bäst bekant wåra wid riksdagarne förekommande angelägenheter, med så mycket större flit och trohet dem såsom en rättskaffens taleman skiöta och besörja. Men det kan aldrig nogsamt beklagas, huru högt wi måst finna oss beswikne i detta wårt wälmenta hopp och uprichtiga förtroende, medelst det han ej allena till wår största skada och utan minsta nödtrång med flit dragit de saker på långbänken, som fordrat ett skyndesamt handläggande, såsom till exempel wåra tid efter annan ingifne memorialer angående redogiörelsen för det nu senast till hela landets ögonskienliga fahra och förderf högst oförswarligen förde kriget, så i anseende till anförarnes förhållande i sitt commando, hwarigenom wi förlorat hela Storförstendöment Finland, som manskapets omenniskliga medfart, den kostbara

profwiantens och ammunitionens förspillande och oräkneliga penningesummors förslösande med mera; hwilka memorialer han låtit ligga under skien och förewändning att först afwakta Höglofl. Ridderskapets och Adelens åtgiörande härutinnan. Widare då någon af Hederwärda Ståndets ledamöter en gång efter annan yttrat sin wälmenta tanka wid de förefallne angelägenheter, har han ej haft försyn at tillwita dem okunnighet, oförstånd och orediga hufwuden, dels som nykomne, dels som unga herredagsmän, hwilka i sakerne ingen insikt äga, der desse likwäl så wäl ifrån landsorterne förordnade riksdagsfullmäktige som han och ägt lika myndighet med honom at tala, hwilket man dock härtills merendels öfwersedt, utan ock, det som aldramäst bör gå oss till sinnes, wid ett så högt angelägit tillfälle, som nyligen i ståndet wid 2:ne plenidagar i anledning af H. Majoren Baron Wredes memorial, warit förehafdt, då wi samtelige, undantagande några fåå honom tillgifne, sluteligen och genom votering öfwerenskommit at utnämna Hans Kongl. Höghet Hertigen af Holsten Printz Carl Peter Ulric till Sweriges rikes konung, har han, Oluf Håkansson, wågat sig till de dierfwa steg at giöra oss intrång uti denna wår frihet och rikets högsta angelägenhet, i det han sökt skingra wår eenighet, först genom sitt egit afsöndrande ifrån oss, sedan medelst obehörige föreställningar om detta ährendets förderfweliga upskiutande och jämwäl förföriska åthäfwors brukande wid voteringen med flere förkasteliga konster, som gådt ut på wårt samhälles störande, hwartill äfwen den uppenbara förmätenheten kommit, at han wid sidsta plenum förleden lördags ej allena hindrat oss at få ett richtigt extractum protocolli med wår deputation i detta mål, hwarigenom händt, at Höglofl. Ridderskapet och Adelen skildt sig åt, innan wi med denna deputation till dem kunde framkomma, utan ock till ståndets förwillande wrängt och förtydt den till oss afsände Loflige Borgareståndets deputations talemans ord, så at wälbemälte taleman, Hr Rådman Kierman, måst sina ord på nytt uprepa och förklara.

I anseende till detta alt med mera, som mina kiäre Medbröder sig sielfwa lära kunna påminna, hemställer iag till Hederwärda Ståndets rättsinniga betraktande, om icke det är högst äfwentyrligit at widare anförtro wår wälfärd uti en sådan persons händer som denne Oluf Håkansson, utan at wi nu genast böra utsee oss en annan och tilltroligare taleman; ock aldenstund det i föllje häraf jämwäl är farligit at lemna en sådan person som

honom i ståndet till widare sätes och stämmas ägande, så hemställes likaledes, om icke ifrån hans ort en annan fullmäktig bör efterskrifwas. Stockholm d. 25 October 1742.

Uppå egne och mina hemmawarande
medbröders wägnar
Olof Gustafson
ifrån Örebroo län.

10.

Bondeståndets memorial till Kungl. Maj:t om det från Finland återkomna manskapets hemförlovning.

(Riksdagsacta.)[1]

Protokollet sid. 102.

Stormäcktigste Allernådigste Konung.

Hos Eders Kongl. Maij:t hafwa riksdagsfullmäcktige af Allmogen från åtskillige orter på deras hemmawarande medbröders wägnar i underdånighet hwar för sig anhållit, att de ifrån Finland återkomne eller på flere orter commenderade manskap måtte ju förr des hälre hwar till sin ort blifwa affärdade.

Denne angelägenhet, som rörer Allmogen i gemen, fördristar sig jemwäl Bondeståndet till Eders Kongl. Maij:ts nådigste åtancka i djupaste underdånighet att anmäla med lika underdånig anhållan, det Eders Kongl. Maij:t så mycket mera täcktes lemna Des nådigste bifall thertill, att alt det så hit till staden som andre orter ifrån Finland ankomne och widare ankommande roterade manskap kunde med det allra första till sina orter blifwa expedierat, som en bedröfwelig erfarenhet wist, att de hitkomne i brist af behörig skiötsel och underhåld till en ganska stor myckenhet redan omkommit.

---

[1] Med påteckning: *P:st d. 30 Octobris 1742. Resol. i Rådcam. d. 30 Octob. 1742, at härom skulle itererade ordres till Krigzcoll. och Statscontoiret afgå och feck Secreteraren Arnell befallning at strax gå till Krigzcoll. och sig underrättad giöra, hwad härmed lider, samt om Kongl. Maj:ts godtfinnande dem ytterligare till winnande af tiden muntel. antyda. — Exped:t genom skriftel. ordres till förb:te Kr:coll.*

Allernådigste Konung! Bondeståndet kan icke utan en hjertfrätande änslan sig påminna, huru deras till Finland commenderade manskap utan att blifwa brukade till rikets nytto derstädes creverat, huru resten dels under transporten hit tillbakars af wårdslöshet och wanskiötsel ymkeligen satt sitt lif till, dels ock efter hitkomsten af dylika orsaker så bortsmultit, att föga öfrigit är af en så härlig och med så otrolig omkostnad utrustad armée. Skulle nu den ringa öfwerlefwan eij skyndsamt blifwa hemexpedierad, så förestår dem ett lika öde, och afsaknaden för Allmogen blir odrägelig.

Bondeståndet bönfaller förthenskull i djupaste underdånighet, det Eders Kongl. Maij:t detta allernådigst täcktes behjerta. Framförandes Bondeståndet med djupaste undersåtlig lydno

Stormäcktigste Allernådigste Konung
Eders Kongl. Maij:ts
allerunderdånigste och troplicktigste undersåtare.
På Bondeståndets wäg:r
Olof Håkansson.
Talman.

11.

Olof Benjaminssons från Stockholms län memorial om kriget.

(Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 33.)[1]

Protokollet sid. 103.

Tienstligit memorial.

Sedan den aldrahögsta Guden behagat åter låta sin dyra nådes sohl upgå öfwer oss så illa medfarne och betryckte Sweriges rikes inbyggare, i det han med sin krafftiga wälsignelse befrämjat ett så högstangelägit wärk angående successionen på den kongl. svenska thronen till ett lyckeligit slut, hwarföre wi samtel. hafwe största orsak icke allenast sielfwa hans härliga namn oaflåtel. med innersta andakt ähra och prisa utan ock sådant

[1] Med påteckning: *Upl. d. 28 Octobr. 1742. Ånyo upl. d. 20 Novemb.*

hans skyldiga lof uti wåra barn och barnabarns hiärtan intrycka; så skattar jag för min dehl näst förenämde högstwigtige ährende af största angelägenhet wara, at Riksens Höglofl. Ständer, enligt hwad jag ibland annat uti mina å de hemmawarande medbrödernas wägnar till Hederwärda Bondeståndet wid närwarande riksdag ingifne allmänna beswär har påstådt och ännu orördt ligger, nu i ordning företaga sig een alfwarsam och granlaga undersökning, uti hwilken wissa ledamöter af hwart stånd komma såsom en Ständernes deputation att sittia samt ransaka:

1:o. I hwad afsikt och för hwad orsaker skuld detta kriget emot Ryssland förklarat blifwit samt hwem som först gifwit Ständerne anledning därtill; jämwäl om och hwilka af Bondeståndet sådant samtyckt.

2:o. Hwad grund och plan som till des utförande warit lagd.

3:o. Hwarföre Herr Generalmajoren Baron Wrangel wid Willmanstrand icke fådt undsättning och bistånd från arméen af Herr Generallieutenanten Buddenbrook, hwilket, om det skiedt änskiönt med ringa antahl af manskap, man håller före fienden aldrig blifwit mästare af samma stad och följeachteligen långt mindre af hela Storförstendömet Finland.

4:o. Af hwad orsak det ohörda förfarande blifwit brukat, som allmänt förliudes och öfwerklagas, nembl. at de wåra måst stå stilla och låta skiuta ned sig af de fiendtel:e cossaker utan att ens få förswara sig och at, då några af de wåra skutit på fienden och giordt honom afbräck, desamma med arrest derföre blifwit belagde.

5:o. Huru det tilkommer, att arméen i Finland sedermera immerfort dragit sig tilbaka, oaktat de största fördehlar å wår sida, och det allenast för några lösa cossaker utan at see någon fiende af reguliere trouppar.

6:o. Om någon giltig orsak kan gifwas, hwarför så mycket manskap bortdödt såwäl wid arméen till lands som flottan till siöss; emedan detta ena krigzåhret i anseende såwäl till mångfaldiga recrouteringar medelst folks ynkeliga och högst onödiga förspillande som annan ohörd kostnad warit Allmogen fast odrägeligare än hela det förra 20-åhriga kriget. Och som desse 3:ne sidsta olyckor omöijeligen kunnat hända, såframt wederbörande regementschefer efterkommit den skyldighet, hwilken dem såsom trogna ämbetsmän ålegat till att såwäl sörja för sitt manskap, att de måtte fådt sin richtighet, som ock att kriget med behörig drift och framgång men ej återgång blifwit fördt, så synes helt

nödigt wara, at utom Generalerne Lewenhaupt och Buddenbrook äfwenwäl de öfrige generalmajorer och samtelige öfwerstar, som haft egna regementer, böra undergå laga ransakning och domb i föregående måhl, hälst som derest de wid de i Finland hållne krigsråd förenämde sin skyldighet rätteligen iachttagit, hade det warit omöjeligt, at de fehl, som General en chef Lewenhaupt och Buddenbrook begådt, skulle haft den landsförderfweliga wärkan, at Storförstendömet Finland så snöpligen blifwit öfwerlemnat i fiendens händer, och at de ingen alfwar med sig haft, skiönjes nogsamt af de herrar regementsofficerare, som dels sielfwa i god tid rest under hwarjehanda föregifwande hemåt, dels skickat sin equipage förut till Swerige, som nogsamt wittnar om deras hog emot fienden.

7:o. Bör efterfrågas och uppenbarligen uppwisas, uti hwad wärf och ährende samt af hwem Herr Öfwersten för Jämtlands Regemente Marks von Würtenberg uti Aprill månad innewarande åhr blifwit utskickad till Finland, i anseende till det twifwelsmål, som allmänt hyses om des richtighet.

8:o. Påstås, at Herr Generalmajoren Bousquet först bör taga dehl uti det, som i föregående 5:te punct angående de öfrige chefer är förmält, och sedan enskylt wara answarig, utaf hwad nöd och orsak han ingådt en sådan för hela nationen neeslig capitulation wid Helsingfors, som skiedt är, der han likwäl såsom då warande chef för arméen ägt så lyckeliga fördelar både i anseende till ortens belägenhet och manskapets styrka öfwer fienden som ock flere allmänt kunnige omständigheter.

Detta alt, hwarpå såwäl rikets heder och någorlunda uprättelse som rättwisans befordran och krigsdisciplinens angelägenhet beroor och hwilket mina kiäre medbröder här wid riksdagen till en dehl redan förlängst högst berömmeligen observerat och påstådt, är jag försäkrad ej annat kan änn winna mina k. medbröders af Hederwärda Bondeståndet enhälliga bifall, så at de genom en deputations affärdande till de öfrige respective stånden recommendera samtel. desse högwicktige ährender till behörigt samtycke och skyndesam wärkställighet, utan at några andra saker må ligga desse i wägen. Stockholm d. October 1742.

Olof Benjamsson
ifrån Roslagen.

12.

Olof Benjaminssons från Stockholms län memorial om greve Lewenhaupts memorial.

(Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 11.)[1]

Protokollet sid. 111.

Tienstligit memorial.

Wid sidsta plenum, som war förleden lördags d. 30 October, ingaf iag till Hederwärda Ståndet å egna och mina hemmawarande medbröders wägnar ett memorial[2] uti åtta puncter bestående, som rörde besynnerligen kriget i Finland och wederbörandes derwid brukade förhållande, hwilket, som det fant ett rättwist bifall, så hoppas iag efter mitt förra påstående, at nu änteligen en deputation blifwer affärdad till de öfrige respective stånden i dessa mål.

Iag påstår detta än widare med så mycket kraftigare skiäl, som då iag, i anledning af den allmänna öfwertygelse wi tywärr i händerne hafwa om ofwannämde krigs oförswarliga förande, i går tillika med min landsman Matts Ohlsson fant mig föranlåten till beskaffenhetens närmare utrönande at gå till Herr Generalen Gref Lewenhaupt sielf, wi af honom förnummo, det han intet högre åstundade, än at denna saken måtte komma i dagsliuset, då oaktat de fleste hans papper wore honom ifråntagne, han påstod sig wara i stånd at så wisa sin oskuld, och at de andre honom öfwergifwit samt på slutet aldeles ensam lemnat, det ifall sakerne annorlunda befunnos, wille han hålla sitt lif ospardt, som man ock nu har honom här i sina händer, hwarjämte han berättade eij allena, at de hos honom wakthafwande officerare wäl aflagt eed at utsäja alt det samtal emellan honom och andra, som ditkomma, uti arresten kan förefalla, men samma utsago och berättelse skier allenast om onödigheter, och det, som angelägit är samt skulle tiena till uplysning uti hufwudmålen, blifwer förtegat, utan ock, det som märkeligast är, beklagade han sig, at ehuru han sielf warit mohn genom memorialer at frambära sanningen och rätta förewettandet hos samtel. Riksens Höglofl. Ständer, så har alt slikt warit fruktlöst.

---

[1] Med påteckning: *Ink:t d. 6 Nov. 1742.*
[2] Se Bil. 11.

Och som han deribland sade sig äfwen till ståndet hafwa d. 21 och 23 sidstledne October med sådane memorialer inkommit men wij likwäl ännu intet uti ståndet fådt weta deraf, så åligger nu Talemannen at giöra beskied, hwarföre icke desse memorialer blifwit ståndet föredragne och upläsne, hälst åtskillige wårt stånds ledamöter utom ofwannämde mitt memorial på denna uplysning yrkat; ty at slika Herr Generalens memorialer måtte wara till ståndet ingifne, synes aldrig kunna slå feelt, emedan ingen orsak tyckes kunnat drifwa honom at säja osanning härutinnan, hälst för oss såsom herredagsmän af samma stånd, och denne hans berättelse skiedde uti wakthafwande officerarens närwaro, som äfwen upteknade wåra namn. Stockholm d. 2 November 1742.

Olåf Benjamnsson
ifrån Roslagen.

13.

Bondeståndets extraktprotokoll den 13 november 1742 om religionsfriheten.

(Borgarståndets arkiv 1742—1743, vol. 12, nr 69.)[1]

Protokollet sid. 122.

Utdrag utur Bondeståndets protocoll, hållit d. 13 Novemb. 1742.

Företogs ånyo det Högwyrdige Prästeståndets memorial, dat. d. 9 sidstl. Octob., hwarutinnan i anledning af åtskillige anförde wigtige skiäl lemnas till de öfrige respective ståndens omprö-fwande, huruwida den på deras inrådande wid sidstl. riksdag af Hans Kongl. Maij:t förunte frie religionsöfning här i riket åt alla them, som äro af then engelska och reformerte kyrckan, skiäligen kan sägas här i riket hafwa något bestånd, så länge Hans Kongl. Maij:ts nådigste Försäkrings 1 och 2 §§, Regeringsformens 1 § och Prästeprivilegiernes 1 § samt Sweriges rikes

[1] Koncept i Bondeståndets arkiv 1740—1741, vol. 11, fol. 269.

allmänna lag, Missgärningsbalckens cap. 1, § 4, äga theras fulla kraft och werckan?

Bondeståndet tog i ett noga öfwerwägande, hwad det Högwyrdiga Presteståndet i denne saken omständeligen andragit. Och alldenstund det med ofwannemde fria religionsöfnings förunnande påsyftade ändamål, som war, att förmögne män ifrån utrikes orter dymedelst måtte dragas hit in i riket och härstädes sättja sig ned, icke ännu till någon del finnes wara wunnit, hwaremot man förmerckt att af det ifrån utrikes orter hitkomne och af reformerte religion warande handtwercksfolck åtskillige willosatser redan blifwit utspridde; förthenskull och i anseende såwäl härtill, som hwad det Högwyrdige Presteståndet i ofwannemde des memorial omständeligen anfört, finner Bondeståndet sig hafwa skiäl att ändra des wid sidsta riksdag gifne samtycke till merberörde fria religionsöfning, wiljandes förthenskull härmed för des del hafwa förklarat, att hwad 1 § af det Högwyrdige Prästerskapets Privilegier, dat. d. 16 Octob. 1723, innehåller, oföränderligen handhafwas bör, hwilcket med de öfrige respective stånden ödmjukt och wördsamt communiceras. Ut supra.

Ex protocollo
P. Westerhof.

14.

Bondeståndets extraktprotokoll den 17 november 1742 om kontribution eller lånegaranti.

(Borgarståndets arkiv 1742—1743, vol. 12, nr 37.)[1]

Protokollet sid. 123.

Utdrag af protocollet, hållit hos Bondeståndet d. 17 Novemb. 1742.

S.d. Uplästes det utdrag ur protocollet, som hölts uti Secrete Utskåttet i närwaro af de 25 deputerade utaf Bondeståndet d. 11 i innewarande månad, hwarutinnan förmäles, det wederbörande deputerade hwarcken ännu hunnit blifwa färdige med deras

[1] Koncept i Bondeståndets arkiv 1740—1741, vol. 11, fol. 272 f.

betänckande och förslag till en allmän bewillning, eij hel:r skall en sådan bewillning, sedan Riksens Ständer densamma sig åtagit, så snart kunna inflyta, att nu förut något förslag deruppå giöras kan till de emedlertid högst nödige författningarnes i gång bringande; i anseende hwartill, och på det de till rikets försvar erforderlige och intet upskof tolande anstalter i brist af medel eij måge afstadna, hemställes till Riksens Ständers godtfinnande, om icke Secrete Utskåttet jemte de 25 deputerade af Bondeståndet må äga mackt och frihet till att uppå Riksens Ständers garantie upnegotiera nödige medel emot den säkerhet för långifwaren och på det sätt, som Secrete Utskåttet tillika med de 25 deputerade af Bondeståndet kan finna för riket nyttigast wara.

Bondeståndet tog detta ärendet i öfwerwägande, hwarunder de eij mindre med ängslan sig påminte den alldeles onyttige och nästan odrägelige omkostnad de måst anwända till den de nästförledne åren skedde utrustningen och krigets fortsättande än det utblottade tillstånd, hwarutinnan de fläste af Allmogen i så måtto derigenom blifwit försatte, att de nu widare eij mäckta recrutera den innom en så ganska kort tid ofta resor skedde afgången, mycket mindre sig någon contribution åtaga. Så högt likwäl deras egen oförmögenhet bedröfwade dem, så behagelig förhoppning gjorde de sig deraf, att de öfrige respective stånden, såsom de der både äro af förmögnare wilckor och långt mindre känning af kriget haft, worde af en berömlig nit och ömhet för fäderneslandet ersättjandes den brist, som hos Allmogen i högsta måtto funnes; samt att således de öfrige respective stånden på deras egen garantie warda upnegotierandes de erfordrade nödige medlen, hwilcken de sedan med deras inflytande tillräckelige bewillning kunde lösa.

Om nu Bondeståndet således på ofwannemde sätt får erfara de öfrige respective ståndens nitiske bidragande till rikets förswar och säkerhet och äfwen med det första kan blifwa underrättad, huru de till krigets utförande sammanskaffade så subsidie- som andre medel rätteligen blifwit anwände, samt hwad orsaken månde wara till den oförmodelige och obskrifwelige förlust, som riket både på manskap och reputation under den finska campagnen lidit; så torde Bondeståndets hemmawarande medbröder, sedan de om detta föregående blifwit underrättade, wisa sig williga att af sina ringa öfwerlefwor bidraga till det allmännas understöd, men desinnan och förr än det, som nu

förut nämt är, blifwit werckstält, i synnerhet att de behörigen blifwit ansedde, som mer eller mindre kunna finnas wållande till den olyckelige utgången af kriget samt det äfwentyr, hwarutinnan hela riket dymedelst är wordet försatt, fant sig Bondeståndet för des del så mycket mindre kunna samtycka hwarcken till någon contributions åtagande eller att wara garant för något publiqut lån, som den förre onyttige omkostnaden utblottat Allmogen och satt honom utur stånd att nu kunna anskaffa något manskap till vacancernes ersättjande. Hwilcket ståndet fant nödigt igenom extractum protocolli de öfrige respective stånden ödmjukt och wördsamt att tillkänna gifwa. Ut supra.

Ex protocollo
P. Westerhof.

15.

Matts Erssons från Uppsala län m. fl:s memorial om friherre Carl Otto Hamiltons avfärdande till Ryssland.

(Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 7.)[1]

Protokollet sid. 124.

Memorial.

Sedan wårt stånd eij hafft den lyckan, at wårt giorde förbehåld till at för oss få utsee en sådan till courier ibland de andra, som komma at afgå till Ryssland, för hwilken wij kunne hafwa förtroende och hwartill wij wid sidsta plenum utnämdt H. Conferencerådet Högwälborne Baron Carl Otto Hamilton, eij wunnit något afseende hos Höglofl:e Ridderskapet och Adelen samt Högwördige Prästeståndet, utan högbemälte 2:ne stånd i stället fallit på H. Landshöfdingen Högwälborne Grefwe Bonde, altderföre och emedan wij intet kunne frångå, hwad wij således en gång både på wåra egne och wåra hemmawarande medbröders wägnar så wälbetänkt oss förbehållit, och den person wij så wälberådt utsedt, hälst utom det förtroende wij till honom

[1] Med påteckning: *Upl. hos Bondest:det d. 17 Nov. 1742. D:o biföls. Testor ad mandatum P. Westerhof. — Upläst hos Borg.ståndet d. 17 Novemb. 1742.*

draga, han altid i des upförande följt sin berömmeliga och för riket högt förtiente faders sahl. H. Generalfälttygmästarens Högwälborne H. Baron Hugo Hamiltons fotspår; ty är wårt enständiga och oryggeliga påstående, at wälbem:te H. Baron och Conferenceråd må nödwändigt såsom courier afsändas, och om sådant eij kan skie på annat sätt samt på publici bekostnad, hwartill likwäl Borgare- och Bondeståndet mäst contribuerat, utan derest H. Landshöfdingen Grefwe Bonde ändtel. skulle efter Höglofl. Ridderskapets och Adelens samt Högwördige Prästeståndets åstundan komma at afresa; så påstås i högsta måtto, at merwälbem:te H. Baron och Conferenceråd må för Hederwärda Bondeståndets enskijlte omkostnad och å deras wägnar till courier utsändas, hwaruti Lofl. Borgareståndet jämwäl med oss lärer wara ense och deltagande, då Höglofl. Ridderskapet och Adelen samt Högwördige Prästeståndet lemnas at deremot sielfwa bestå kostnaden för Hr Landshöfdingen Gref Bonde.

Härutinnan såsom uti en så skiälig begiäran hoppas wij at winna Hederwärda Ståndets bifall, och at de fördenskull med en deputation till det Lofl. Borgareståndet detta ährendet äfwen hos dem föreställa, då de ofelbart med denna wår åstundan sig förena och sedan jämte oss träda till de öfrige 2:ne respective stånden, dem till bifall härutinnan at förmå; emedan om wij eij skulle ernå detta wårt syftemål, som är så billigt, nödgas wij härmed gifwa Hederwärda Ståndet tillkiänna, at wij kunne intet för wåre hemmawarande medbröder förswara något annat i denna saken, än det wij här föreställdt och begiärdt; hwarjämte wij eij heller kunne samtyckia till Hans Excellences Riksrådets Högwälborne Hr Baron Herman Cedercreutzes afsändande härifrån uti någon fredshandling; aldenstund, sedan det emellan kommit, at successionsmålet blifwit afgiordt och Hans Kongl. Höghet Hertigen af Holsten till efterträdare på kongl. swenska thronen är förklarad worden, Riksens Höglofl. Ständer beslutit och fastställdt sådant fredswärk genom sina egne deputerade at afhandla. Stockholm d. 17 Novemb. 1742.

Mats (bom.) *Erson* från Upland.
Hans Pärson.
Anders Anderson från Stockholms län.
Olåf Benjamnson ifrån Rosslagen.

16.

Bondeståndets extraktprotokoll den 27 november 1742 med Per Perssons från Kronobergs län yttrande om generalkrigsrätten.

(Bondeståndets arkiv 1740—1741, vol. 11, fol. 280.)

Protokollet sid. 132.

Ext. Prot. d. 27 Novemb.

S. d. Tog ståndet i öfwerwägande, huru och på hwad sätt man alldra bäst skulle kunna utforska och erhålla underrättelse om orsaken till den för wårt rike så till des heder som styrka altför olyckel. förelupne finska campagnen samt hwem som mer el:r mindre dertill warit wållande och om i den händelsen antingen den redan påbegynte Generalkrigsrätten el:r ock en Riks. Ständers commission wore nyttigare för riket. I anledning häraf yttrade sig Per Persson ifr. Cronobergs län. Om Riksens Ständer willja tillfyllest blifwa underrättade om sjelfwe grunden och orsaken till den för riket så näsligen aflupne finska campagnan samt hwem som dertill mer eller mindre wållande warit och följackteligen bör tilltalas samt ställas under ransakning och dom, så håller jag efter mitt bästa begrep före wara säkrast och påliteligast, att den af K. M:t med Råds råde förordnade Generalkrigsrätten på sätt, som den redan begynt, fortfar med ransakningen samt sedermera dömer öfwer Generalen Gr. Lewenhaupt, Generallieutenanten Baron Buddenbrok samt de flere, som antingen redan finnas el. framdeles pröfwas hafwa warit wållande till den olyckel:e utgången af kriget uti alt det, som skjedt wid commenderingar, marcher med mera sådant, såsom en domstol och hög konungens rätt, hwilcken aflagt sin domareed och är förbunden att utan omswep föllja Sweriges lag samt krigsarticlarne och desutan äro underkastade Riks:s St:s censure såsom nu närwarande, hwilcka ock emedlertid kunna efterfråga, huru och på hwad sätt Generalkrigsrätten fullgiör sin skylldighet uti undersökningen samt sedermera, om emot förmodan finnas skulle, att Generalkrigsrätten eij i alt, som wederbordt, fullgiort det förtroende, som Riks:s St:r till dem hyst, derföre ställas till answar; men deremot de mål, som röra oeconomien och hushåldningen wid arméen samt kunna inbegripa uti sig något ministerialiskt och behöfwa en serdeles tysthet,

kunna af Riksens Ständer lemnas till en deras commissions utarbetande och afgiörande likmätigt Sweriges lag och kongl. förordningar, hwarigenom eij någon owanlig rättegång anställes, eij heller något ifrån des rätta forum drages och allting med äfwen så stor skyndesamhet utarbetas, som igenom en Ständernes commission. Detta är min enfalldige mening, som jag till mitt samvetes befredande och min plickts efterkommande det Hederwärda Ståndets mognare ompröfwande underställa bort.

17.

Bondeståndets extraktprotokoll den 27 november 1742 om hemförlovning av Jämtlands regemente.

(Borgarståndets arkiv 1742—1743, vol. 12, nr 27.)[1]

Protokollet sid. 135.

Utdrag af Bondeståndets protokoll d. 27 Novemb. 1742.

S. d. Androg Riksdagsfullmäcktigen för Allmogen i Jemtland Erich Jöransson genom ingifwit memorial, huruledes thet här i staden förlagde Jämtlands Regemente igenom sjukdom till en stor del redan bortsmält samt att afgången stigit så högt, att ofwannemde landsort, som förut af misswäxt är utblottat, hwarcken äger manskap eller medel till recrutering, utan måste bönderne sjelfwe gå ifrån hemmanen och landet således på slutet alldeles råka i ödesmål, hwarhos bemelte Riksdagsfullmäcktig upwiste det med samtel. Allmogen i Jemtland angående det wisse dragounehållet d. 7 Februa. 1688 upprättade och d. 15 Novemb. det följande året 1689 af Högstsal. Hans Maij:t Konung Carl den Äl:te confirmerade contract, hwilcket tydeligen förmår och innehåller, att ofwannemde regemente stadigt wid norska gräntsen till landets defension i feigdetider skall blifwa bibehållit och brukat med mera.

Nu emedan de batailloner af Kongl. Lifgardet, som förledit år till Finland transporterades och i hwilckas ställe Jemtelands Regemente blifwit hitcommenderade, numera äro återkomne,

---

[1] Koncept i Bondeståndets arkiv 1740—1741, vol. 11, fol. 278 f.

och thet jemwäl icke kunde wara ståndet obekant, huru swårt det faller Allmogen i Jemtland i anseende till des af innewarande års misswäxt härrörande usla tillstånd att giöra någon recrutering och nästan omöijeligit wara månde att præstera någon ersättning af manskap, så länge regementet är i landet liggande, emedan det förnämsta, som kan förmå ungdomen derstädes (såwida der nu elljest någon fins) att taga lega, är den i ofwanrörde dragonecontract lemnade försäkran att endast der i orten blifwa brukad till landets defension, warandes desutan med denne orten den beskaffenheten, att hwar gård, ware sig af större eller mindre hemmantal, måste hålla en soldat; så kunde ståndet eij undgå af de öfrige respective stånden ödmjukt och wördsamt begära, det en skyndesam författning måtte blifwa gjord om merbemelte regementes hemförlofwande i början af nästkommande månad; giörandes ståndet sig så mycket mera om de öfrige respective ståndens gunstbenägne biträde härutinnan försäkrat, som Riksens Ständer alltid warit öme derom, att contracter och föreningar oryggeligen måtte hållas och handhafwas. Ut supra.

Ex protocollo
P. Westerhof.

18.

Olof Benjaminssons från Stockholms län yttrande till protokollet om beskickningen till hertig Karl Peter Ulrik av Holstein-Gottorp.

(Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 7.)[1]

Protokollet sid. 135.

Mening till protocollet.

Hederwärde Bondeståndet täcks ärhindra sig, at då Rikzsens Höglofl. Ständer d. 26 October sidstl. almänt förklarade Hans Kongl. Höghet Hertigen af Holsten till efterträdare på den kongl. swenska thronen, blef med detsammå af Lofl. Borgare- samt Hederwärda Bondeståndet påstådt och bifallit, det wissa deputerade af hwarje stånd skulle affärdas till at förkunna högbem:te

[1] Med påteckning: *Upl. d. 27 Nov. 1742.*

Hans Kongl:e Höghet detta Riksens Höglofl. Ständers beslut, hwilcket äfwen sedermehra genom åtskilliga memorialer af Hederwärda Ståndets ledamöter blifwit widare yrckat; i anseende hwartill förestälning är worden giord och sammaledes bifallen om courierers affärdande, förbem:te deputerades ankomst at beboda och fritt pass för dem afhämta.

Nu har wähl till denna förrättning blifwit utsedde Herr Conferencerådet Baron Hammilton och Hr Landzhöfdingen Gref Bonde sampt Cammarherren Hr Baron Scheffer; men huruwida bemälte herrar kan något widare wara updragit än ber:de deputerades ankomst at tillkännagifwa och pass för dem afhämta, är ståndet i gemen aldeles okunnigt och kanhända jämwäl dem, som af ståndet äre ledamöter i Stora Secreta Deputationen; imedlertid som förenämde trenne herrar kallas sänningebud, som har en likhet med ministerssysslan och altså till äfwentyrs är wiktigare än ofwannämbde twenne ähränder, till hwilckas uträttande allena Ständerna beslutit courerer at utskicka, förutom det at desse herrars embeten och rang är högre, än at sådana personer till courerer pläga brukas; altså dock för tidens winnande skull utom at hindra wählbem:te Herrars afresa finner jag för egen och mina hemmawarande medbröders dehl mig föranlåten härmed nu såsom i tid giöra det förbehåld, at på händelse mehrwählbem:te herrar så kallade sänningebud skulle giöra Hans Kongl:e Höghet sådana förestälningar, som antingen kunde förorsaka hooshögbemälte Herre något betänckande at antaga denna af Riksens Ständer honom updragne succession eller hindra förenämde de deputerades öfwerresa, det sådana förestälningar eij måge af Hederwärda Bondeståndet för des dehl gillas och ärkiännas, emedan de äre stridande emot ståndetz mening. Detta, som jag af et redeligt och trogit upsåt till följe af ståndets förra godtfinnande talt och förestält, lärer ståndet eij allena enligt 22 § i Rikzdagzordningen benägit uptaga utan jämbwähl bifalla i så måtto, at detta förbehåld blifwer i protocollet såsom hela ståndetz mening infört.

Datum Stockholm d:n 29 November 1742.

Olof Benjamisson
ifrån Rosslagen.

19.

Bondeståndets extraktprotokoll den 30 november 1742 om riksdagspenningarna.

(Bondeståndets arkiv 1740—1741, vol. 11, fol. 282.)

Protokollet sid. 142.

Extractum prot:i d. 30. Nov. 1742.

S. d. Androgo åtskillige riksdagsfullmäktige, huruledes de underhåldspenningar, hwilka de af sine hemmawarande principaler effter förut skedd öfwerenskommelse åtniuta, ej skola wara tillräckelige til betalning af de oumgängelige utgiffter, hwilka för kost, husrum, wed, lius och twätt med mera på denne dyre orten erfordras, samt att de således ej kunna undgå att sätta sig i större widlöfftighet, än den de af sin egendom ersättia kunna, såframt deras principaler ej skulle något tillräckeligare wilja bidraga till deras underhåld, i anseende hwartill de anhöllo, det ståndet på något sätt så täktes begå, att de måtte hafwa en någorlunda tillräckelig utkomst och ej i gäld och skuld sig fördiupa.

Nu ehuru ståndet nogsamt hade sig bekant, att en riksdagzman af Allmogen nu för tiden så mycket swårare kan haf:a sin utkomst under 4 d. 16 öre s:mt om dagen, som redan wid 1738 års riksdag, då så det ena som det andra för billigare och lindrigare pris kunde erhållas, ståndet fant en riksdagzfullmäktig et sådant dagtractamente af 4 d. 16 öre s:mt betarf:as, så kunde dock ståndet nu ej widare något härwid giöra, än endast et sådant bewis meddela, emedan ståndet ej anstod at på något sätt röra det emellan riksdagsfullmäktige af deras principaler träffade accord, hwilkets förbättrande endast på desse sednares godtyckio ankomme. Ut supra.

---

[1] Marginalanteckning: *Extraderat till Olof Gustafson d. 2 Dec:r.*

20.

Bondeståndets extraktprotokoll den 13 december 1742 om häradshövdingarnas rang.

(Borgarståndets arkiv 1742—1743, vol. 12, nr 249.)[1]

Protokollet sid. 153.

Utdrag af protocollet, hållit hos Bondeståndet d. 13 Decemb. 1742.

S. d. Sedan Bondeståndet erindrat sig, huruledes des wid sidstledne riksdag hos de öfrige respective stånden gjorde föreställning, att häradshöfdingeembetet måtte tilläggas större heder och rang, än samma beställning innehafwer, eij kunnat för andra emellankommande rikswårdande ärender till afgiörande då företagas, fandt ståndet wid nu innewarande riksdag nödigt att, jemte en afskrifts afsändande af des härom utfärdade extractum protocolli af d. 25 Junii 1741, denna angelägenhet hos de öfrige respective stånden ödmjukt och wördsamt ånyo att anmäla med begäran, att de derutinnan anförde skiäl i så gunstigt och benägit öfwerwägande komma måtte, som de uppå sjelfwa billigheten finnes sig stödja.

Och som Bondeståndet wid sistledne riksdag icke föreslagit någon wiss nummer i rangordningen, hwaruppå häradshöfdingarne kunde flyttjas, så har nu Bondeståndet till att gifwa de öfrige respective stånden en så mycket närmare anledning welat till deras ompröfwande ödmjukt och wördsamt hemställa, om icke 36:de nummern wore emot häradhöfdingarnes ganska wigtige embetes sysslor den bäst proportionerade hedersgraden.

Enär Bondeståndet besinnar, det Riksens Ständer wid sidstl. riksdag funnit skiäligt, att deras bancocommissarier, som tillförene icke innehaft någon rang, borde njuta sin heders förmon uppå [37] nummern, så tror Bondeståndet sig icke budit för mycket till, då det till häradshöfdingarnes hedersförbättring utser den 36:te nummern.

Utom de i ofwannemde extracto protocolli anförde skiäl kan jemwäl Bondeståndet tillägga det, att Allmogen med de flere å landet boende af en fri bewillning och den så kallade härads-

---

[1] Koncept i Bondeståndets arkiv 1740—1741, vol. 11, fol. 287 f.

höfdingeräntan lönar och underhåller häradshöfdingarne, utan att de på något sätt äro staten till last. Således tyckes ock billigt wara, att så litet de äro publico och staten till gravation och likwäl så angelägne ärender hafwa att skiöta, så mycket mera förtiäna de af publico den omförmälte hedersförmonen, hwartill de förthenskull hos de öfrige respective stånden ödmjukt och wördsamt af Bondeståndet recommenderas. Ut supra.

Ex protocollo
P. Westerhof.

21.

Bondeståndets extraktprotokoll den 18 december 1742 om julferier.

(Utskottshandlingar 1742—1743, vol. 47, fol. 132.)[1]

Protokollet sid. 158.

Utdrag ur protocollet, hållit hos Bondeståndet d. 18 Decembris 1742.

S. d. Kom ståndet öfwerens att ifrån innewarande dato till d:n 15 nästkommande Januarii in pleno ej sammankomma, på det ståndets ledamöter under den tiden måge niuta någon ledighet, efftersom ock julehögtiden nu instundar. Hwilket fantz godt med de öfrige respective stånden ödmiukt och wördsamt att communicera. Ut supra.

Ex protocollo
P. Westerhof.

---

[1] Koncept i Bondeståndets arkiv 1740—1741, vol. 11, fol. 289 v.

22.

Bondeståndets extraktprotokoll den 18 december 1742 om Johan Georg Schultz från Närke.

(Bondeståndets arkiv 1740—1741, vol. 11, fol. 289.)

Protokollet sid. 158.

Extract. prot. d. 18 Dec. 1742.

S. d. Gaf Olof Gustafson ståndet tilkänna, huruledes Riksdagzman Johan Jörgen Schultz, som nu en tid warit siuk och sängliggiande, i närwaro af Riksdagzmännen Jonas Jacobson och Håkan Erson förklarat, huruledes han för des siuklighet och ålderdom skull ej är i stånd att längre wara riksdagzfullmäktig, hwarföre han åstundade att ej allenast med behörigt afsked jemte witnesbörd om des förhållande blif:a försedd utan ock att ståndet wille i hans ställe, och till des wid nu instundande winterting et nytt riksdagzmanswal kunde för sig gå, låta Olof Gustafson wara fullmäktig för Grimstens etc. härader samt att riksdagzp:grne för ofwann:de härader ifrån hans afskeds datum tils det nya walet skier måtte honom, Olof Göstafson, tilfalla. Ofwan:de Jonas Jacobson och Håkan Erson intygade så skedt wara. Hwareffter ståndet fandt godt att härmedelst lemna honom, Johan Jörgen Schultz, det åstundade afskedet med intygande, att han som en redelig rikzdagzman sig förhållit; kommandes emedlertid at, till des någon annan af merber:de härader behörigen blif:t utsedd til riksdagzman, Olof Gustafson at låta deras angelägenheter wara sig om hiertat; men hwad riksdagzpenningarne angår, sådant fant ståndet ej höra till des giöromål, utan ankommer det på häradernes egit godtfinnande. Hwilket fantz godt ur protocollet til bewis at meddelas.

23.

Bondeståndets extraktprotokoll den 18 december 1742 om riksrådet greve Ture Gabriel Bielke.

(Borgarståndets arkiv 1742—1743, vol. 12, nr 48.)[1]

Protokollet sid. 158.

Utdrag af Bondeståndets protocoll, hållit d. 18 Decemb. 1742.

S. dag åhördes Hr Riksrådets Gr. Thure Bielkes ingifne memorial, dat. d. 16. sidstl. September, hwarutinnan han förklarar des åstundan, att des i god och upricktig wälmening för öfwerheten och fäderneslandet gifne rådslag och upförande, såsom ock des föregifne men till denne dag obewiste mindre warsamme steg, af owälduge män antingen uti Riksens Ständers Secrete Utskåtts el:r på hwad sätt Riksens Ständer härom behaga förordna, lagligen måtte uptagas, skiärskådas och afdömas. Ståndet tog detta med de derwid anförde omständigheter i öfwerwägande och pröfwade skiäligt, att Hr Riksrådet Gr. Thure Bielke må hafwa frihet att komma in i staden att efter des åstundan behörigen få sig förklara, hwilcket med de öfrige respective stånden ödmjukt och wördsamt communiceras. Ut supra.

Ex protocollo
P. Westerhof.

---

[1] Koncept i Bondeståndets arkiv 1740—1741, vol. 11, fol. 290.

24.

Bondeståndets extraktprotokoll den 17 januari 1743 om fjärdepartsförhöjningen av lilla tullen.

(Bondeståndets arkiv 1740—1741, vol. 11, fol. 305.)

Protokollet sid. 160.

Just:t d. 22 Jan. 1743.
Extract. prot. d. [17] Jan. 1743.

Wid föredragandet af det Lofl. Borgareståndets extractum prot., dat. d. 21 sistl. Decembris, ang:de 1/4-parts förhöjning af lilla tullen för innewarande år anförde de öfwer nästförflutne julehelg hemförlofwade ståndets ledamöter, det publicationen om en sådan förhöjning wore under deras hemmavarande redan skedd, utan at de om et sådant Riksens Högl. Ständers beslut här förut hafft kunskap, hwarföre de ej heller warit i stånd at lemna sine hemmawarande besked, af hwad grund Bondeståndet en sådan afgifft eller bewilning kunnat sig åtaga.

Sedan ofwan:de fullmäktige nu blefwo underrättade, att under deras frånwaro de qwarblefne af ståndet hwarken kunnat eller welat sig med detta bewilningzmål befatta, kunde Bondest:det icke finna, huru det tagne steget i expeditionen warit med Regeringzformens 5:te och Riksdagzordningens 17 §§ enligit; ty änskiönt sistnämde § förmår, at hwad de fläste stånden falla uppå, bör wara ständigt och gälla för Ständernas beslut, så är likwäl det tydelige wilkor derhos tillagt: *såwida det Riksens Ständers frihet samt hwart och et stånds wäl förwärfwade privilegier icke rörer,* warandes det en ganska essentiel del af et stånds tilhörige frihet at icke utan egit samtycke underkastas twång af en bewilning.

Således ansåg ståndet detta för et efftertänkeligit præjudicat men wille likwäl icke blott hålla sig derwid utan tog i noga öfwerwägande, huruwida i anseende thertill at the öfrige respective stånden en ej mindre olägenhet med denne bewilning synes hafwa sig ådragit, Bondeståndet äfwen kunde præsumeras för des del skiäl:n böra samtycka thertill?

Det tycktes wäl, at säljaren icke kunde lida, emedan köparne kommo at ersättia den utbetalte tullförhöjningen. Men om det ock så i sanning wore, så måste, hwad Crono- och Skattecrono-

almogen angår både säljare och köpare lida. Den förre utbetalar en stor del af sin årswäxt uti afrad och ränte- samt cronotiondespannemål, för hwilken han utan ersättning betalar tullförhögningen, då den inom lagsagu passerar någon tullplatz ock när det af årswäxten jemwäl afdrages, som bonden til sin egen förnödenhet måste behålla, blir sedan föga öfrigit för honom til salu at aflåta. Att den sednare eller köpande Almogen är af ett stort antal, det läre de månge sädeslösa orter i riket kunna intyga, warandes af en långlig erfarenhet bekant, at priset långt högre stegras än proportionen af tullförhöjningen borde tillåta, hwilken owahna, äfwen sedan bewilningen upphörer, lättare förbiudes än hämmas.

För öfrigit och hwad tullbare wahror i gemen angår, så måste Almogen, som dem har at aflåta men merendels är i et ganska nödträngdt tillstånd, altid söka köparen at utbiuda wahran, då man nogsamt sluta kan, hwem för största utgifften fastnar.

I anseende hwartill Bondeståndet såg sig långt mera med denne bewilning wara graverad än de öfrige resp. stånden och wille förthenskull till des åtagande ingalunda sig begifwa, hwilket fantz godt med de öfrige respective stånden ödmiukt och wördsamt at communicera i den säkra förmodan, at den ömhet de hysa om sine egne privilegiers bibehållande lärer påminna dem, huru sensibelt det faller Bondeståndet att lida något intrång i des wälförwärf:ade fri- och rättigheter. Ut supra.

25.

Bondeståndets extraktprotokoll den 17 januari 1743 om Riksens ständers kommission.

(Borgarståndets arkiv 1742—1743, vol. 12. nr 36.)[1]

Protokollet sid. 161.

Utdrag af protocollet, hållit hos Bondeståndet d. 17 Janua. 1743.

Som ståndet fant högsta angelägenheten fordra, att den commission, hwilcken wid nästledit års slut af Riksens Ständer blef

[1] Koncept i Bondeståndets arkiv 1740—1741, vol. 11, fol. 303.

bewilljad till uptagande af de mål och ärender, som angå det sidsta krigets olycksalige utgång men till en generalkrigsrätt icke höra, måtte ofördröijeligen sätta sig, emedan mycken owillighet och missnöije i landet yppat sig deraf, att det så länge på tiden ankommer, innan orsakerne till ofwannemde olyckelige utgång blifwa kunnige samt de, som dertill kunde finnas wara wållande, behörigen ansedde; så ansåg ståndet nödigt hos de öfrige respective stånden ödmjukt och wördsamt att begära, det instructionen för ofwannemde commission ofördröjeligen måtte projecteras och ledamöterne utses, på thet commissionen med det alldraförsta måtte kunna giöra begynnelse, samt att emedïertid det, som i Generalkrigsrätten warit före, å trycket måtte utkomma; hwarjemte fans godt att hemställa, om icke de arresterade Generalspersonerne under ett säkrare förwar kunde hållas och af wederbörande pröfwas, huruwida H. Justitiæcantsleren å embetes wägnar om deras egendom borde giöra sig försäkrad. Ut supra.

Ex protocollo
P. Westerhof.

26.

Finska riksdagsmännens supplik till Kungl. Maj:t om förskott av riksdagspenningar.

(Bondeståndets arkiv 1740—1741, vol. 11, fol. 292.)[1]

Protokollet sid. 161.

Till Hans M:t.

Jemte det wi underteknade samtel. riksdagsfullmäktige för Almogen i Finland hembäre Eders K:e M:t en underdånig tacksäjelse för des giorde nådige författning, att wi utur E. K:e M:ts och Riksens Statzcontoir med något understöd i penningar

[1] Med påteckning: *Ingifwit d. 14 Janua. 1743.*

til wårt uppehälle blifwit hugnade, understå wi oss följande wår angelägenhet E. K:e M:t i diupaste underdånighet att föredraga i den säkre underdånige förhoppning, at sådant icke räknas oss till missbruk af den nåd, hwilken E. K. Maj:t af sin wanl:e k:e ömhet för Des trogna undersåtare oss stedse wederfaras låtit.

Då quæstionen om riksdagzpenningarne för Almogens herredagzmännen från Finland förekom, fant Bondest:det nödigt igenom extractum prot:i til de öfrige respective stånden at andraga, huru en riksdagzman af Almogen wid nuwarande ganska dyra tid på matwahror, husrum, weed och twätt med mera ingalunda kunde hafwa sin utkomst under 4 d. 16 öre k:mt om dagen; dock som ståndet icke war okunnigt, med hwad anseenl:e och dryge utgiffter cronones cassa wore graverad, så hade wi riksdagzfullmäktige från Finland förklarat oss wara nögde med förskott af 1 d. s:mt om dagen, i förmodan at wid återkomsten effter en önskelig erhållen fred af wåre hemmawarande, utom den ena d:r s:mt som cronan kommo at återbetalas, der Almogens tilstånd det tilläto, få 16 öre s:mt till för hwarje dag under riksdagen.

Som nu B.st:det häröfwer ännu icke erhållit de öfrige resp. ståndens utlåtelser och wi undertecknade riksdagzfullmäktige omöjeligen kunna utkomma med 24 öre s:mt om dagen; så twingar oss nöden at fly til E. K:e M:t med underdånig anhållan, det Eders K:e M:t i nådigt behiertande deraf, at de wid afresan från Finland undfångne riksdagzp:gr så långt förut åtgådt, innan något förskott af cronan oss i nåder bewiljades, at desse senare omöjel:n kunnat förslå til den giorde gäldens afbetalning, allernådigst täcktes låta oss nu i försträckning undfå 40 dahl:r s:mt hwarthera, intill des de öfrige stånden öfwer ofwan:de extract:m prot:i sig utlåtit, på thet wi, som numera ej haf:a någon penningecredit, icke måge af hunger omkomma; fördristandes wi oss härhos i underdånighet att bilägga en upsattz på miletalet af wår från Finland giorde resa, under hwilken de mästa rikzdagz:pgar upgådt, samt hwad wi innan resan af wåre hemmawarande undfått, jemte det som Eders K:e M:t i nåder oss till understöd lemnat, hwaraf lärer kunna slutas, i hwad beträngt tilstånd wi på denne ganska dyra orten oss nu befinna måste. Afwachta en nådig bönhörelse och framhärde med diupaste soumission.

Åbo och Biörneborgz län.

Hindrich Johanson rest d:n 1 Aug. hemifrån, är 51 mil, fått ingenting af sine hemmawarande, här 20 plåtar. 7 plåtar.

Jöran Matson rest d. 4 Aug. 44 mil, fått hemma 74 d. s:mt, här 20 plåtar. 7 plåtar.

Michel Jacobson rest d. 5 d:o 50 mil, fått hemma 100 d. s:mt, här 20 plåtar. 7 plåtar.

Thomas Thomasson rest d. 8 Julii 65 mil, fått hemma 133 d. 10⅔ öre s:mt, här 20 plåtar. 7 plåtar.

Nyslottz och Kymmenegårdz län.

Eskil Assilain rest d. 24 Julii 227 mil, fått 100 d. s:mt hemma, här 20 plåtar. 19 d. s:mt 10⅔.

Pål Reiniken rest d:o d:o 227 mil, fått hemma 133 d. 10⅔ öre, här 20 plåtar. 19 d. 10⅔ öre s:mt.

Mattz Härkain rest d. 12 Julii 237 mil, fått hemma 120 d. s., här 20 plåtar. 19 d. 10⅔ öre s:mt.

Nylandz och Tawastehus län.

Hans Clemetzson rest d. 25 Julii 62 mil, fått hemma 53 d. s:mt, här 20 plåtar. 8 d. 21⅓ öre s:mt.

Håkan Carlson rest d. 28 Julii 73 mil, fått hemma 32 d. s:mt, här 20 plåtar. 8 d. 21⅓ öre s:mt.

Österbottn.

Johan Flencke rest d. 20 Julii 118 mil, fått hemma 71 21⅓ d. s:mt, här 20 plåtar. 8 d. 21⅓ öre s:mt.

Jacob Pålson rest d. 18 Julii 100 mil, fått hemma 66 d. 21⅓, här 20 plåtar. 8 d. 21⅓ öre s:mt.

Mattz Smeds rest d. 30 Julii 100 mil, fått hemma 33 d. 10⅔.

Johan Mäckyle rest d. 18 Julii 100 mil, fått hemma 66 d. 21⅓, här 20 plåtar. 8 d. 21⅓ öre s:mt.

27.

Bondeståndets extraktprotokoll den 17 januari 1743 om rekryteringen.

(Borgarståndets arkiv 1742—1743, vol. 12, nr 60.)[1]

Protokollet sid. 161.

Utdrag af Bondeståndets protocoll, hållit d. 17 Janua. 1743.

S. dag åhördes Secrete Utskåttets protocollsutdrag af d. 14 Decemb. sidstledit åhr i närwaro af de 25 deputerade utaf Bondeståndet angående medel och utwägar att med Allmogens minsta känning bekomma manskap till krigsmacktens recruterande till lands och siös, då ståndet derwid gjorde följande påminnelser.

1:sta momentet, som angår öfwerloppsmanskap i städerne, biföls i öfrigit, allenast att i stället för det, der nemnes om öfwerflödige packhuskarlar, extra besökare samt sådane wid tullstaten beskydd njutande betiänte, som eij af Generaltullarrendesocietetens fullmäcktige utan af inspectorer och tullnärer äro antagne, så håller ståndet före eij flere besökare måge bestås, än under cronans betiäning efter 1696 års stat warit wanligit, och derest nödwändigt mera betiäning behöfwes, då dertill tages sådane förafskjedade krigsmän, som eij kunna giöra någon widare krigstiänst.

Wid 2 momentet beträffande öfwerloppsmanskap å landet erindrades, att efter ordet *brokarlar* tillägges *de så kallade brofogdar samt skallfogdar utan hemmansbruk.*

Uti påfölljande meningen *alle i backestugor boende* etc. införes efter ordet *alle: husmän och i backstugor.*

Widare att meningen om hållkarlar inrättas således: *Hållkarlar wid alla giästgifwaregårdar, emedan deras sysslor kunna af giästgifwaren sjelf med gåssar och qwinfolck bestridas.*

Derefter införes en sådan ny mening: *Skjutsrättare, som äro läns- och fiärdingsmän till hjelp men eij idka hemmansbruk.*

Enär meningen: *Öfwerflödige skiärwacktare och strandsittare* etc. är ändrad, tillsättes: *Öfwerflödige jägeriebetiänte, skogs- och gehägewacktare, som eij bestås efter 1696 års stat och äro friske samt till krigstiänst kunna wara skickelige.*

---

[1] Koncept i Bondeståndets arkiv 1740—1741, vol. 11, fol. 300 f.

Efter orden *alle de, som etc. njuta förswar under namn af skomakare och skräddare* tillsättes *med flere slags handtwerckare, af hwad namn de wara måge,* och samma mening slutes med desse orden *eller njuta lön* samt orden *och stat* går ut.

Uti meningen: *Sidst böra och oskattlagde torpare* tilläggas desse orden *och deras drängar* samt widare efter ordet *bonden* tillägges *el:r des drängar,* samt orden *innom roten* gå ut; efter ordet *soldat* tillsättes *el:r båtsman,* samt orden *när ingen annan tillgång finnes* uteslutas alldeles.

Therefter införes en sådan mening: *Jemwäl ock oskattlagde torpare och deras drängar på kungs-, ladugårds-, säteries-, rå- och rörs- samt in- och utsocknefrälseägor, boställshemman och prästegårdar, enär någon rote sådane kan angifwa.*

3, 4, 5, 6, 7, 8 och 9 momenterne biföllos.

Hwilcket alt till gunstigt bifall med de öfrige respective stånden ödmjukt och wördsamt communiceras. Ut supra.

Ex protocollo
P. Westerhof.

28.

Bondeståndets extraktprotokoll den 17 januari 1743 om brännvinsbränningen.

(Borgarståndets arkiv 1741—1743, vol. 12, nr 65.)[1]

Protokollet sid. 165.

Utdrag af Bondeståndets protocoll, hållit d. 17 Janua. 1743.

S. d. Androgo åtskillige af ståndets ledamöter, huruledes ännu på en och annan ort i riket Allmogen icke skall hafwa frihet att bruka sine brännewinspannor, utan ännu förfares efter förordningen af d. 7 Septbr. 1741, samt att de hemmansbrukare, som nästl. höstetermin till brännewins brännande sig angifwit, skola tillhållas att betala brännewinsaccisen, oacktadt att Kongl. Maij:ts i anledning af Riksens Ständers underdånige tillstyrc-

[1] Koncept i Bondeståndets arkiv 1740—1741, vol. 11, fol. 298.

kande utfärdade nådige publication af d. 8 sidstl. Octob. hemmansbrukare en fri bränning tillåter.

Ståndet erindrade sig, huruledes des genom extractum protocolli af d. 27 Septb. nästl. åhr hos de öfrige respective stånden gjorde hemställande war generalt, och det i så måtto, att alle hemmansbrukare ifrån consumtionsafgiftens erläggande för brännewinsbrännande af säd thädanefter alldeles måtte befrias. Om nu thet skiäl, som thertill blifwit tagit, af then myckna skiämde och till intet annat än till brännewinsbrännande dugelige säden gifwit anledning till en inskränckt förtydning, så förhoppades dock Bondeståndet, att de öfrige respective stånden eij lära finna betänckeligit att förklara det på sådant sätt, som ståndets egentelige mening warit, neml. att brännewinsaccisen för hemmansbrukare alldeles måtte uphöra, emedan Allmogen för de månge dem redan åliggande och än widare förestående beswär skull icke längre mäcktar uthärda med en afgift för des egen afwel, den de till sin förnödenhet förtära. Hwilcket fants godt med de öfrige respective stånden till ett gunstbenägit och skyndsamt bifall att communicera jemte hemställande, om icke de hemmansbrukare, hwilcka till brännewinsbrännande kort för den skedde publicationen af d. 8 sidstl. Octob. sig anmält, ifrån samma terminsaccis måge alldeles befrias. Ut supra.

Ex protocollo
P. Westerhof.

29.

Johan Erikssons från Jönköpings län memorial om val av kronprins Fredrik av Danmark.[1]

(Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 7.)[2]

Protokollet sid. 166.

Hörsamt memoriall.

Ju större hopp man giort sig om en fördell, hwars erhållande för oungiängeligit och åtniutande för högst gangneligit skattat

[1] Ehuru memorialet är oundertecknat, är det otvivelaktigt identiskt med det av Johan Eriksson ingivna.

[2] Med påteckning: *Upl. d. 29 Janua. 1743.*

blifwet, ju häftigare lärer och smärtan wara, enär alla förslag och tagne försicktige steg dertill förnimes wara fåfänge giorde. En illa sårad menniskia finer lindring utij swedan, äfwen deraf, då hon säckert tyckt sig hafwa funnit den läckedom, som sårat, ehuru swårt det och wara må, ofelbart warder helladde; men då man finner den för god antagne läckedomen wara af en hell widrig beskaffenhet, så blifwer swedan fördubblad. Redelig[e] Medbröder, I lärer wäl begripa syftemålet häraf. Wij hafwer i friskt minne, hurusom wij tillika med de öfrige Ricksens Högl. Ständer förklarat Hans Kongl:e Höghet Hertigen af Holsten till efterträdare på den swenska kongatrohnen. Orsacker härtill woro sådane, at detta borde oundwickel:n skie, så framt det kiära fäderneslandet skolle kunna utur dee iråckade bistre och alla Swea inwånare häftigt tryckande olyckor till des forna wälstånd förhielpas. Wij äga wäl ännu, så länge den himmelske försynen behagar, en Konung, hwars blotta namn hugnar alla des trogna undersåtare och hwars öma nåd och mildhet för des rickes allmäna wällfärd är det endaste, hwaraf wåra hiertan sig kunna hugna; men som ingen dödelig lärer kunna giöra oss försäckrade at länge en så oskattbar den Högstes gåfwa få åtniuta, hälst nu hans höga ålder och nog aftagande krafter synes willia altför snart med en allmän ny sorg, af des bortmistande, hella ricket öfwerhöllia, så hafwer i betracktande häraf, som förbemält är, förklarat Hans Kongl:e Höghet Hertigen af Holsten till successor på dee swenska konungars tron. Redelige Medbröder trode sig med så mycket större tryghett sådant böra giöra, som denne Herren är den närmaste i blodsförwantskap med det swenska kongl:e Huset; den allmäna försäckran wij ägde at igenom detta steget utan widare swenskt blods utgiutande till riket återfå åtminstonnde de så olyckeligt och eftertänckeligt nu i detta bedröfweligta kriget förlorade länder, såmedelst ett efterlängtat fredslugn återwinna, wore dee orsacker, som till declarerandet af successionen skyndat hafwa. Hwad hade nu warit för riket nyttigare och glädiefullare, än om utgången hade härutinnan swarat emot syftemåhlet. Men som Hans Kongl:e Höghet numera bekiänt sig till greciska religionen och till betygande deraf utij en ny döpelses act öfentelig taget nampn af Petter Federowitz samt successionen till ryska cronan antagit, så är frågan wärdt, hwad hopp wij numera och i så beskaffade omständigheter om freden och wåra bortmiste länders återfående kunna giöra oss, så framt Swerige eij will ingå

de förmodel:e odrägelige fredzpuncter, som Rysland behagar oss föreskrifwa. Redelige Medbröder, dee orsacker, som brackt Ricksens Högl:e Ständer att nu företaga och afgiöra successionsmåhlet, hafwer sig eij i det aldra ringaste ändrat, utan synes fastmera angeläget, at den sacken ofördrögeligen afgiöras måtte, hälst som detta lärer förmodel:n wara dett kraftigste medlet till at sammanhämta och i et liufligt enighettsband dee förskingrade undersåtarnas hiertta sammanfoga, utom hwilcket aldrig noget kraftigt motstånd emot wåra öfwermodige fiende åstadkommas kan. Dett torde till äfwentyrs tyckas tienligt at låtta denna högwigtiga sacken hafwa anstånd, intill des Hans Kongl:e Maij:ts afsända sänningabod återkommer; men som wij numera äro aldelles öfwertygade om sanningen af den beklageliga relligionsförändringen, och man eij häller kan wara försäckrade om tiden, när desse Kongl:e Maij:ts utskieckade återkomma, så lärer dett wara så mycket angelägnare at successionsmålet ofördrögeligen afgiöra, som desförinnan intet kraftigt och hufwudsackeligit till riksens defenssion emot Ryssland lärer träffas, hälst som wij, så länge denna sacken hwälfwer i des nuwarande owisshett, eij kunna wara säckre, hwad wåre öfrige grannar egentel:n i skiöldten emot oss föra. Som nu alt detta lärer som en ostridigt sanning medgifwes, så blir nu frågan, till hwilcket hus Swerige sig wid dese bistre och farlige tider böra wända, hwarigenom hella ricket genom Gudz nåd kan i des föra heder och wälstånd uphielpas; detta steget är så mycket angelägnare, som i widrig händelse hella Swärges ricke synes stå i farran at näste wårdag blifwa af Ryssland, tör och hända flerer mäcktige fiender, som en flod öfwer swinat och derpå nödtwongett at taga sådanna farlige beslut, som kunde för ewerdeliga tider blifwa Swerges undergång. Det är ganska troligt, att sedan Hans Kongl:e Höghet blifwet derhän brackt at för ryska cronans ernående antaga den grigiska religionen och således lemnat all förhopning at nogsin bestiga den swänska kongatron, dett lärer des blodzförbindelse med Hans Durchl:ehet Biskopen af Lybeck förmå honom och ryska Hofwett att på alla giörliga sätt i des ställe till successionen i Swärige befordra högbemelte Biskopen och dett med dee willkor, som wid första påseandet skulle för Swerget synes ganska fördellacktige, hwarmed äfwen dett derutinnan allment utkomne rycktet instämmer, men om sielfwa sacken med mognare eftertanckar till alla des omständigheter skiärskådas, så lärer då finas påfölgden af ett sådant till giörande steg, ty skolle

Sweriget antaga Ryslandz förslag, så föllier deraf oemotsäjel:n, at den såmedelst blifwande konungen har att hufwudsackel:n tacka Rysland för sin crona; hella werlden skolle då få orsack att dömma, dett Swärget waritt af frucktan för Ryssland öfwermackt drifwet at gå in i des afsickter, så mycket mera som det upkomne kriget har des förnämsta grund taget af Ryslands giorde otillbörliga försöck att blanda sig in i successionswärckett; huru hederligt sådant i fremmandes ögon skolle lysa, är lätt att erackta. Swerige måste då emot des willia af erkiänsla för den af Rysland gifne konungen wara twonget at bijbehålla och försäckra nuwarande regeringen i Rysland besittningen af tronen, men om Rysland höllo des löfte med swenska ländernes åttergifwande samt krigets omkostningarnes ersättiande blir en sack, som då med tiden wisas; åtminstonde har Ryslands upförande i synnerhet emot Swerige i alla tider och äfwen nu i detta kriget warit sådant, at wij böra med största skiäll misstroo fullbordandet af des löften, hälst som grunden till des fotfästande i Östersiöen, hwarom Rysland så angeläget är, då skolle mista des behöriga styrcka. Om och medgifwas kunde, at Ryslandz upsått wore äfwen så upricktigt som des löfte, så frågas dock biligt, om Swerigets igenom detta eftertänckerligtwis i Finland förde kriggett förlorade heder, som beständigt warit des wappen och redeliga inwånnarnes lif och ädlaste skatt, derigenom åtterwinnes, att Rysland med en summa penningar och Sweriges egne länders återlefwererande låckat dettsamma att på ett förborgat sätt blifwa Rysland med tacksamhets erkiänsla förbundit. I anseende såwäll till dese som flere wigtige omständighetter synes högstnödigt wara, at Ricksens Högl:e Ständer undflyr alla af Rysland i detta måhlet giorde eller framdelles giörande anbud, så framt Sweriges ricke eij skall stå i en ewerdelig undergifwenhet af Rysland.

Att förklara nogen prints af Birckenfelt till successor tillåter Sweriges nuwarande tillstånd så mycket mindre, som han eij kan riket i dett aldraringaste gripa under armarne, och hwad bijstånd af Franckerike, såsom hwilcket torde förmenas taga nogen dell för birckenfeltiska Huset, oss kunde låfwas, är så mycket opåliteligare, som Franckericke synes swårl:n kunna förswara Keijsaren och des afsickter i Tysland utföra; hwad Franckericket emot Rysland kan uträtta, wises nogsamt i sidsta polska kriget; och at franska cronan skolle anwända mera styrckia för Swerige, än det då kunde för des egen Swärfader

åstadkomma, twiflas med all skiäll, till förtiggande deraf at England i sådan händelse lärer med all mackt söckia at hindra Franckerickets upsått emot Rysland.

Angående dett högfurstel:e hessiska Husett så wore wäll till önskandes at see flerre af detta höga och lofwerdiga Husett bära den kongl:e swenska cronan, i synnerhet Hans Durchl:e Prints Frederich, såsom hwilcken äger till geemåhl en kongl:e printsesa ifrån Engeland, i anseende hwartill cronan England synes då taga sig all mögelig och närmaste dell utij Sweriges angelägenheter; men som dene Herren tillicka med des Gemåll är födt och updragen i den reformerte religionen, så lärer af sig sielf willia föllja, at han intet kan till Hans Kongl:e Maij:ts efterträdare i regeringen förklaras; warandes utom detta Hessens och Hannovers styrcka aldelles otillräckelig at, som nödwändigheten det fordrar, gifwa Sweriges afsickter nog och behörigt eftertryckt; och at England skolle, i händelse af denne Herrens förklarande till successor, taga en upricktig dell i Sweriges angelägenheter, är mycket mindre hopp om, som profstenen af alla rickens wänskap med hwar annan, nembl:n interessett, wisar wederspellett; det är en bekant sack, at England winner genom handell af Ryssland åhl:n et otroligt capital, och ju widare Ryslands gränsor åt dene sidan sig sträckande wordo, ju mera skolle Engeland genom des handell derwid profitera, men af swenska handellen, i anseande till inskränckningen deraf, tager England fastmera skada än gagn, och ju mäcktigare Swerige blefwo, ju större förlust måst engelska commercen, såsom warande Englands lif, på alla Swäriges länder kiännas wid, om det och wore mögeliget, att Engeland blot för det en des printzesa skulle blifwa drotning i Norden, wille årl:n några millijoner förlora och förhielpa Swerige till des bortmiste länder igen; så är dock des styrka i detta spanska krigett så medtagen, at det intet är nog kraftigt at hägna och beskydda sina kiöpsmansskiepp för spanska capare, än mindre kan det noget hufwudsackeligit uträtta emot Rysland, hwilcket eij lärer af blotta hotelser låta skräma sig at till Swerige återställa des länder, utan alt detta är ännu i allas minen, hwad ringa hielp Swerige i sidsta krigett af engelska flotan hade. Som nu wårt tillstånd är sådant, att wij böra, så framt riket nogonsin skall komma i des förlorade wällstånd igen, af en mäcktig crona bispringas; så är nu Hans Kongl:e Höghet Cronprintzen Fredrick af Dannemarck den endaste, på hwilcken wij kunna wid

detta tillfälle kasta wåra tanckar. Att Dannemarck förmedelst des länge ägde freds liuflighet att[1] wisa[1] regrande[1], numera stigett ganska högt såwäll i mackt som rickedom, är en owedersäijelig sanning; at des Konung förelyser alla sine undersåtare utij en oskrymtat gudzfruchtan, utan anseande belöna de wällförtiente och afstraffar missgierningar samt håller öfwer rättwisan alfwarsam hand och utom des med all kongl:e nåd och ömhet alla des undersåtare omfamnar och för öfrigit är ägare af all kongl:e dygder och egenskaper, derom bär hella werlden witnesbörd; att Hans Kongl:e Höghet Cronprintsen är des Herr Faders nitiska efterfölljare utij alla kongl:e dygder, lärer ingen kunna neka; warandes sådant så mycket mera handgripeligit, som Hans Maij:tt såsom en wis och om des undersåtares wällfärd i framtiden ganska öm konung låter des Cronprints i alla kongl:e dygder upforstras och dermedelst wunnit af Gud den nåden att utij honom se sin egen bild; ett land, som af en sådan konung regeras, lärer med skiäll böra kallas och i sielfwa wercket wara lyckeligt.

Innan man skrider till omrörandet af hwad fördell Swerige hafwer, deräst högbemelte Hans Kongl:e Höghet till successor på kongl:e swenska tronen förklaras, så torde ej wara otienligt at först bemöta de störste inkast, som häremot giöres kunde, nembl:n

1:o torde Dannemarck, som eij äger mer än denne enda Printsen, finna betänckeligit at släppa honom ifrån sig.

2:o. Har Swerige under forna danskt regering måst widkiänas et odrägeligt ok och förtryck.

3:o. Som dee nordiska ricken härigenom framdelles ofelbart kommer under ett hufwud, så skolle dett nationerne emellan af ålder upkomne missförståndet förordsacka en alt för stor wederwillia.

4:o. Är Konungen af Dannemarck en suverenn herre och Cronprintsen i des anseende till Dannemarck födt till samma enewälde, hwarföre och, deräst han blir konung i Swerige, han äfwen samma enewåldsmacht sig här tillwälla kunde. Dese lärer nu wara de förnämste inkast, som häremot torde giöras och hwarpå alla öfrige sig lära grunda. Hwad nu dett första beträffar, som skolle Dannemark finna betänckeligt at lemna ifrån sig des endsta Cronprintsen, så lärer detta inkast äga så mycket

[1] Skall troligen vara: ... och visa regerande ...

mindre grund, som Hans Kongl:e Höghet Cronprintzen eij i denne händelsen upofrar sin höga person åt sina fiender utan till en nation, som af frij willia samt af en ren kiärleck för såwäll des egna som hella dett kongl:e Husetz bepriste dygder och kongl:e egenskaper samt i anseande till des nära förwantskap med det kongl:e swenska Husett honom för deras rätmätiga konung i framtiden utkoratt och förklaratt hafwa; Dannemarck lärer med glädie anse detta steget, hwarigenom des egna säckerhett och styrcka så ansenligt tilltager, och altså med förnöjelse emottaga detta anbud, hälst som dett i framtiden af samma Herres regering har sig att hugna, hwilcket härigenom på intet sätt lärer afskiäras.

Att Swerige af dansk regering haft ett altför swårtt ok och förtryckt är wäll en ostridig sanning, och är detta dett mästa, som synes liga i wägen; men om man jemförer dee tiderne med de närwarande och uttsöcker dee rätta hufwudorsacker till nationernes owillia emot hwarandra, så lärer man finna, med hwad ogrundat skiäll en sådan fruchtan bör af oss hysas. Ty dett är af handlingarne och historien bekant, att då Swerige första gången blef med Dannemarck förknipat, skiedde sådant fastmer igenom krig och wåra förfäders oenighet än igenom Ständernes otwungna wall. Härigenom tog då Dannemarck anledning at ansee Swerige för en genom krig förwärfwad provincie; de utländska mackter, som beständigt misunnat den evangeliska Norden des sanna lycksahligthett, lära eij då mer än i senare tider hafwa sparat at inblåsa öfwerheten allahanda eftertänckerlige förslag emot de swenska undersåtarne, dem de wiste licka anse lifwet och den ädla frijheten, blot på dett utij Norden måtte en så skadelig skiellnad åstadkommas; men då Swerige måste see många des inwånarnes oskyldiga blod af den omilda Christian utgutas, så földe omsider den länge påarbetade rickenes skieliand; dock hwad dene sidstnembde omilde Konungen angår, så war han emot Danemarck äfwen så grym, hwarföre han och måste efter et i 27 års tid uthärdat fängelse på Seeland såsom en lifstidzfången gå utur werlden. Det är och blir en solklar sanning, at åtskiellige mackter i Evropa hafwa af de nordiska rickens skiellnad och missämia deras stora fördell och styrcka, hwarföre dee och sedan Sweriges och Dannemarcks åtskielnad waritt ganska angelägne at retta dese mackter emot hwarannan. Dannemarck har lembnat sådane föreställningar gehör, eftersom dett såg, at ju mera Swerige

wordo florera[n]de, ju mera måste det för en sådan öfwermäcktig grane haf:a sig at fruckta; i ansende hwartill Dannemarck altid måste wänta på dee tillfällen till utförande af sit upsått, då Swerige med många mäcktiga andra fiender haft at giöra; men at den nu i Dannemarck regerande Konungen har warit och är af helt andra tanckar emot Swerige, dertill hafwer wij öfwertygande prof i händerne äfwen i dena stund; ty det hade ju intet fallit honom swårt at med en mäcktig armee bryta in i Swärge under dene olyckeliga krigstiden, och synes för menniskliga ögon, at dett i sådant fall warit honom lätt nog sina afsickter emot oss utföra. Utan alt detta lefwer ännu i wåra wördsamma minnen den ifrån Dannemarck hitkomne Drotningen, som i sin tid i hella werlden näpel:n hade sin licka i mildhet, nåd, rätwisa och gudzfrucktan; at Swerige skolle blifwa en dansk regerning underkastad, dermed at des tillkommande konung är ifrån dett Husett, föllier äfwen så litit, som at Swerige, England och Pollen skole erkiäna tysk regerning, derföre at dese rickens konungar äro af dee tyske furstel:e husen bördige; och at sådant skolle skiee i framtiden, då alla nordiskie ricken komma under en crona, är så mycket mindre at befara, som hella Nordens förening, styrcka och lycksallighet beror derpå, at war nation blir wid des privilegier, lagar och rätigheter bijbehållna utan förkränckande. Således tillgår det i alla wälbestälte ricken, samma förmån är och de nordiska inwånarne orubbad hållen worden. Dannemarck lärer och med egen skada hafwa detta lärdt, emedan sådant, som bemält är, war fordom hufwudorsacken till dessee rickens skielnad. För öfrigt lärer Dannemarck wid desse tiders farlige omstänndigheter wara sielf angeläget at neddämpa den så högt upwäxte Ryslandz öfwermackten och regeringzåtrå, för hwars wälde hella Norden tyckes stå i fara; men som Dannemarcks interesse är, att så länge Sweriges ricke är ifrån dettsamma afsöndrat, dettsamma må blot wara des förmån emot Rysland; så lärer och Dannemarck taga så mycken dell i wårt wärck, som blot tiennar till den gambla Swea rickes kroppens conservation; men at Dannemarck skolle anwända alla des krafter till at förhielpa Swerige till alla des åt ryska sidan bortmiste länder igen, såframt detta steget eij tages till rickernes förening, dett är och blir en sack, hwarpå en hwar förnuftig meniska lärer med alt skiäll hafwa största orsack at twiffla, ty i sådant fall wet ju Dannemarck, hwad i framtiden hända kan och förslår heremot intet, att en annan

prints i Swerige kunde till gemåhl erhålla en kongl:e dansk printzessa, hälst som Dannemarck eij mindre än wij lärer wara angelägna om at för framtiden wara säckert om des nu hafwande länders samt undersåtares ewerdeliga upräthållande och conservation.

Att den framdelles åstadkommande föreningen skulle förorsacka nogett misförstånd alla ricksens undersåtare emellan är så mycket orimmeligare, som den då regerande konungen, hwilcken denna surdegens artt eij lärer blifwa okunnigt, lärer med all försicktighett wetta sådant at bortrödia och foga dee anstalter, som förmå alla des undersåtare till inbördes sämmja, enighett och kiärleck, hwartill så mycket lätare medel gifwes, som alla desse 3:nne ricken, Swerige, Norrigen och Dannemarck, gemensamt glädia sig af den renne ewangeliska religionen, äga et och samma interese i handell och wandell samt i alt, hwad landet kan af sig kasta, och desutan hafwa så godt som et och samma tungemål, hwilcket är et owedersäjeligt bewis, at de af warannan härkomma och således i sig sielf så godt som en och samma nation äro.

Att Hans Kongl. Höghet Cronprintzen af Dannemarck såsom född till et oinskränckt enewäldige i berörde ricke skolle willia samma mackt sig här tillwälla, kan så mycket mindre befaras, som hella werlden wett, at Swerige en sådan regerning nu och i alla tider afswurit, och om nog en konung skolle försöckia att återinföra det oinskränckta wäldet, så wunne han eij mera dermed, än at des undersåtare wore deras trohetsed och plickt emot honom entledigade; hafwandes man af erfarenheten sedt och lärdt, at ingen utrikesmackt ännu warit nog kraftigt at et sådant upsått lyckel:n efter des önskan utföra; deremot lärer all den regerande konungens dicktande och tracktande gå derpå ut at igenom lagens och rätwisans owäldiga skieppande, nåd och ömhet emot de wälförtiente och nödlidande samt de ondas afstraffande och näpsande utan anseande till personen upbygga sig i alla undersåtarnes hiertan en oomstötelig kiärlig suverainete, och då må han säja sig wara herre öfwer alles lif och ägendom, enär han dett conserverar. Den fördell och nytta, som Sweriges ricken igenom denne Printzen samt den derpå fölljande de nordiska cronornas förening har at förwenta, blifwer först, at ricket är då genast i stånd att biuda des öfwermodige fienden spetsen, att med swänsk och dansk armee till landz och siös honom angripa, at på dett sättet genom Gudz milda hielp

återfå des förlorade länder samt således bringa swenska nationen i des föra anseande och heder hos alla främmande mackter och folckeslag; at efter wår nu regerande aldranådigaste Konungs bedröfwerliga frånfälle, hwarmed den himmelska försynen ännu i långl:e tider fördröje, blifwa med en konung försedde, i hwars händer det med kiärleck och undersåterlig wördnad kan des inbyggares lif och wälfärd anförtro och ineslutta; at såmedelst undfly andra mackters hemliga och upenbara stämplingar till ricketz förderf samt deras fienteliga angrep; at äfwen härigenom återförena dee skingrade undersåtarens hierta. Om noget timmerligt skolle i framtiden hända konungen eller cronprintzen, så regeras wäll altsammans af den öfwerlefwande herren, hwart ricke, som för är sagt, styres efter des egna lag, då ock den regerande herren lärer med all kraft med mera, som till rickets säckerhet kunda anföras, eij mindre än des nuwarande undersåtares, upräthålla Sweriges seglation, cormicerce (!) och manufacturie samt dee författningar, som derom blifwet giorde, så at Sweriget med en licka egenskapp med England, Irland och Schotzland styres. Mina Medbröder, wi hafwer så myckett större skiäll til dene Printsez utwälliande framför alla andra, som, förutan den styrckia rickett härigenom tillfaller, den nu regerande Konungen i Dannemarck på mödernes linna härstammar af Konung Gustafz Erichssons doter Elisabeth, hwilcken blef till Hertig Christopher af Meckelburg bortgift; hwartill och kommer, att Högsahl:e Hennes Maijts Drotning Ulrica Eleonora, Konungz Carl 11:tes glorwördigaste i åminnelse gemål, war Kong Fredrichs III:dies af Dannemarck doter, i anseande hwartill dett kongl:e danska Husett på mödrenssidan eij allenast är en gren af dett kongl:e swenska Gustafvianiska famillia utan och i sednare tider med dett kongl:e swenska Husett nära beswågratt.

Ehuruwäll nu denna sacken kunde, redelige Medbröder, bredare för Edra ögon lägas, så förmodar iag dock hon i sig sielf till alla omständigheter är så klar och tyderlig, at ingen, som om rickets allmänna wällfärd är af hiertat öm, kan draga henne i ringaste twifwelzmåll.

Gud all kiärleckz och nådes outöserlig brund förläne oss härtill sin nåd, hielp och wälsignelse.

30.

Per Carlssons från Kalmar län memorial om val av kronprins Fredrik av Danmark.

(Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 7.)[1]

Protokollet sid. 167.

Mening och utlåtelse til protocollet.

Sedan det wahl, som Riksens Höglofl. Ständer enhälleligen fattad och beslutit, i det de utsedt och förklarat Hans Kongl. Höghet Hertigen af Holsten Gottorp till effterträdare på den kongl. swenska thronen, på det sätt misslyckads, at högbem:te Herre antagit den grækiska religionen, riketz trogna undersåtare til eij ringa sorg och grämelse, och wi ännu icke ärhållit någon tidning, som bekant är, ifrån de af Riksens Höglofl. Ständer til Ryssland affärdade sänningebud, huru de antingen blifwit antagne eller hwad man i anseende til freden har af ryska Hofwet at sig förwänta, oansedt en så lång tid sedan deras afresa förfluten är; altså och emedan ingenting för fäderneslandets wälfärd angelägnare är än at winna tiden til at sätta oss i den författning, hwarigenom riket må kunna uprättas uthur det betryckta tilstånd, hwaruti det medelst det olyckel:e förda kriget sig nu för tiden befinner, besynnerligen som wåhren är för handen, då man måtte wara i stånd at antingen föra uth det, som för riket gagneligit är och til des uprättande tienar, eller ock förwänta 1719 åhrs grufweliga härjande, ty wil wara nödigt, at man ser sig om i tid effter behörige utwägar i detta mål.

At med egen mackt kunna något sådant begynna, hwarigenom Storfurstendömet Finland må kunna återwinnas och all den öfrige rikets förlust uti en stålt armée och många milioners kåstnad tillika ärsättas, det lärer hwar och en rättsinnig medgifwa, at wi ej äro i stånd til, hälst allena det förflutna åhrige kriget medtagit mera manskap och undersåtarnes egendomb än hela högstsahlig Konung Carl den XII:s, glorwördigst i åminnelse, förde 18-åhrige krig.

Det lärer altså intet annat medel wara at tilgå än at tillita främmande mackt, men hwilken, det blir nu frågan, som wid

[1] Med påteckning: *Upl. d. 29 Janua. 1743. — Pehr Carlsson if:n Öland.*

närwarande tid bör komma under öfwerwägande, och lärer ingen wilja dertil beqwäma sig, med mindre han äfwen får delachtighet uti det nu tilstundande successionswahl, besynnerl:n som det lärer medgifwas, at riket ej på annat sätt rätteligen och tilfyllest kan belöna en sådan högst nödig undsättning.

Till sådant ändamåls ärnående wet jag och många med mig ingen bättre utwäg än at hafwa afsickt på kongl. danska Huset, hwad förenämde succession angår, efftersom chronan Dannemarck under denna 20-åhrige freden hafft tilfälle at sättia sig i stånd både til lands och siöss samt penningestyrcka och således aldrabäst kan biträda wår angelägenhet. Det är ock intet annat til förmoda, än at högbem:te kongl. Huus emot en sådan kärlek och förtroende, då Riksens Ständer förklara Hans Kongl. Höghet Cronprintzen af Dannemarck såsom närmaste anförwandt af den glorwyrdige Carolinska familien till efterträdare på den kongl. swenska thronen, ju lärer på det högsta gripa oss under armarna. Genom detta wahl skulle än widare Sweriges rike följande förmoner tilfalla, såsom

1:o hade man aldrig til befruckta något krig begge desse riken, neml. Dannemark och Swerige, emellan, som man altid tilförende warit utstäld före; och man har exempel af uti förra krigetz början, då högstsahl. Hans Maij:tt Konung Carl den tolffte, siönt hans Fru Mohr war cronprincessa ifrån Dannemark, inföll på Seland och Dannemark åter föll in på Skåne åhr 1709, hwilket alt ländt wårt rike til ingen ringa skada, och fördenskull til at för framtiden kunna afböija är för Swerige en högst angelägen sak.

2:do. Skulle commercien såsom siälen af et rikes wälgång härigenom mäckta styrckas och tiltaga.

3:o. Skulle manufacturierne såsom et ansenligit medel til et rikes upkomst, enär de rättel:n författas, på lika sätt här, såsom det redan skedt i Dannemarck, utan landets beswär kunna uphielpas och handhafwas.

4:o. Enär de nordiska cronorna således blifwa förente, skulle alla främmande mackter hafwa frucktan oss at angripa, men twertom bem:te cronor på det sättet icke allenast blifwa oöfwerwinnerliga utan ock wara i jämwikt emot alla andra europæiske mackter. Och

5:o hade wi uti Swerige för oss sielfwa den hugneliga förtröstan om en mild och nådig regering i anseende til den *maka-*

lösa gudzfrucktan och rättrådighet, som hos det kongl. danska Huset lyser och hwarföre det öfwer hela werlden är berömdt.

Detta, som jag utaf et godt upsåt anbrackt, finner jag såwäl som flere wara det bästa medel til riketz uprättelse uthur des nu istadde stora swårighet, förmodandes altså, at det lärer winna det Hederwärda Bondeståndets bifall samt hos de öfrige respective stånden jämwähl til benägit samtycke recommenderas, då Riksens Höglofl. Ständer sedan kunna giöra sig de förbehåld, som de finna lända til rikets säkerhet.

31.

Hans Jakobssons från Göteborgs och Bohus län memorial om val av kronprins Fredrik av Danmark.

(Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 7.)[1]

Protokollet sid. 167.

Hörsamt memorial.

Then allmenna bekymmersamheten, som under wårt k:ra fäderneslandz iråkade farliga och osäkra tilstånd hwar och en redelig undersåtare högst om hiertadt ligger, kan eij annat än upwäcka en allmän sorgfällighet om the utwägar, hwarigenom största säkerheten för wårt k. fädernesland träffas kan, samt at sådane läkomedel måge tagas, som wårt k. fäderneslands ohälsa och förskiämda tilstånd bäst bota och bättra kunna.

En sådan bekymmersamhet rörer aldramäst thet Ärbara Bondeståndet såsom största dehltagande uti wårt k. fäderneslands lycka och olycka.

Jag som en medlem af thet Ärbara Bondeståndet finner i sådant afseende min plikt och skyldighet fordra at härigenom afgifwa thenna min upriktiga fast enfaldiga wälmening.

Thet är onödigt att omröra wåra tiders beklageliga tilstånd, ty thet är nogsamt med stor bedröfwelse för alles wåra ögon synligit. Men sättet til hielp och uprättning blifwer i synnerhet mitt dryga ämne.

---

[1] Med påteckning: *Upl. d. 29 Janua. 1743.*

En önskelig och nyttig fred kan wäl eij annat än uti wårt förswagade tilstånd wara wår högsta åstundan, men rijkets heder och säkerhet i framtiden bör äfwen therhos wara en oskilgaktig afsikt.

Wij kunna wäl förmoda, at wår öfwermodiga fiende i anseende til thes inwärtes osäkra tilstånd och af fruktan för andra honom wuxne grannars anfall torde låta beqwäma sig til en för oss någorlunda skadeslös fred. Men at then til rikets heder och säkerhet i framtiden skie kan är en ganska ringa liknelse; ty wårt nödtwungna tilstånd at begära af honom fred kan eij annat än föranleda honom til nyttiandet af thes egen heder och fördel igenom ett sådant betingande, som befäster thes öfwermakt och ställer oss uti en olykelig och högst förderfwelig undergifwenhet; och fast iag wil medgifwa, at några skienfagra förmåner wid närwarande för wår fiende äfwen osäkra tider torde blifwa oss lemnade, kunna wij dock eij mera wara om theras beständiga nyttiande säkre, än thes nya regering kan sägas blifwa beständig, och wij kunna lita på thes trohet, tå wij intet sielfwa igenom någorlunda jemlik styrkia å wår sida kunna sättia oss i säkerhet.

The nesligaste och farligaste betingningar, som wij af wår mäktiga fiende under wår beramade fredshandel kunna förwänta, äro:

1:mo at antaga then til successor på swänska trohn, som honom behagar, och

2:do at wij skola wara pliktige upoffra wåra kraffter til tryggheet och förswar för then nya ryska regeringen, i fall, som ganska möijel:t är, then skulle lida någon in- eller utwärtes anstöt.

Thet förra är så mycket nesligare, som wij tå måste låta oss behaga thet wij förut igenom et offensivt krig welat förekomma. Sådant är äfwen ock fahrligit i anseende til en ofehlbart medföljande undergifwenhet, som ställer oss under ett ok, hwareffter wij sedan måste böija wåra axlar, uti all wår handtering och näring. Thett senare är både farligit och skadeligit. Farligit är thet i anseende til andra makter, som wid ett sådant tilfälle torde föranledas at taga theras fördelar och interesse i akt.

Skadeligit är thet ock at upoffra rikets styrka för en makt, af hwilken wij med ingen säkerhet någon nytta kunna förwänta.

At lita på en så godt som hednisk makts löfften är thesutan mycket obetänktsamt, ty huru skulle man wäl kunna sättia tro

til en sådan makt, som intet hafwer sky och fasa för at så handtera menniskior, som skiedt är med Öfwerstelieutenanten Nordencreutz och Major Sincklair med the flere; och om iag än lemnade, at tro och lofwen skulle hållas, hwad nytta och hielp kunde wäl wår mäktiga granne med thes styrka tilbringa oss emot andra wåre grannar. Thes öfwermakt är wäl i anseende til oss sielfwa fahrlig men i anseende til wåra grannar onyttig.

Hwad fara och äfwentyr kunna wij wäl icke i framtiden blifwa underkastade af wår öfwermodiga fiendes twång uti all wår handtering och näring. At dämpa och förekomma thes öfwermod har ju warit afsikten til wår krigzrörelse, och nu skola wij, utan at i tiden wara omtänkte om hielp och undsättning af någon upriktig och tilförlåtelig makt, lemna honom frija händer at befästa thes öfwermod och wälde öfwer oss. Här kan wäl sägas, at thet är tid nog at wara omtänkt therom, enär wij först blifwa underrättade om thes propositioner.

Jag tilstår gärna, att mitt menlösa förstånd intet är nog tilräckeligit at gå in uti slika höga saker, men har likwäl underståd mig at förut nämna the propositioner, som man kan hafwa orsak at befrukta, hwilka äro så mycket äfwentyrligare, som wij therigenom uppenbarl:n försättia oss uti hat hos andra makter samt en påföljande stadigwarande osäkerhet för oss, wåra barn och efterkommande.

Jag skulle aldeles wara therföre, at tiden borde afbidas, på thet så mycket säkrare steg kunde tagas, om någon kunde försäkras therom, at inga skadeliga propositioner skulle göras eller at wij igenom tiden icke försatte oss utur alt stånd at kunna med någon pålitelig styrka hindra the lagar, som af wår öfwermäktige fiende torde blifwa oss föreskrefne. Jag håller thet förthenskul för en ganska stor oförsiktighet at uti så wiktige saker underkasta oss äfwentyr af tiden, utan är thet oss högst angelägit at genast taga the utwägar, hwarigenom wårt fredswärk med så mycket större heder och drifft må kunna winna thes fortgång. Wij weta, at wårt rikes wälstånd i synnerhet ankommer uppå ett lyckeligit wahl af en successor på then swänska thronen, hwarigenom wårt k. fäderneslands förswagade kraffter åter kunna blifwa uphielpte; ty förrän ett önskeligit slut therutinnan träffas, är intet möijel:t, at wårt rijkes helsa och wälmågo så i anseende til thes in- som utwärtes tilstånd kan återwinnas.

At wårt redan effter alles enhälliga åstundan skiedde wahl uppå Hans Kongl. Höghet Fursten af Hollsten icke haft någon önskelig framgång, är en sak, som numera eij kan dragas uti något twifwelsmåhl. Wij kunna förthenskul, såwida wij emot wårt k. fädernesland och egit bästa wilja wara wälsinnade, icke låta thenna saken widare uppå tiden ankomma utan i Herrans namn fatta ett sådant slut therutinnan, som kan wara wårt förtrykta fädernesland til hielp och upkomst samt alla thes trogna inbyggare til en oskilgaktig hugnad och glädie.

Ingen lärer kunna neka, at ju ett rikes flor och wälmakt i synnerhet ankommer uppå thes jemwikt emot andra närgräntsande makter. Ingen lärer kunna motsäga, at ju ett rike altid måste wara i underwikt samt medföljande armod och elände, så länge thet swäfwar i fara och fruktan för andra närgräntzande makters öfwerwälde.

Ingen lärer kunna annat än finna en uppenbar sanning therutinnan, at ryska makten i the senare tider så mycket i öfwerwälde tiltagit, at wij aldrig kunna hafwa någon förhoppning at med egen styrka sättia oss theremot. Och ingen lärer kunna förneka, at ju ryska öfwerwäldet är oss skadeligit i all wår handtering och näring och besynnerl. i anseende til wår handel och siöfart i Östersiön.

At the nordiska rikens, Sweriges, Noriges och Dannemarks, olycka och theremot the omliggande grannars lycka och wälstånd altid bestådt uti thesse rikens mishällighet, förmodar iag wara en oförnekel. sanning; at twärtom theras enighet och förtroende samt inbördes förbindelse skulle sättia them uti ett outsägel:t wälstånd samt heder och anseende emot andra i öfwerwälde tiltagande makter, är lika oförnekel:t.

At wägen och medlet til at winna en så högst önskelig och nyttig sak har altid hafft så mycket större swårighet med sig, som thet altid warit emot andra nästgräntzande makters interessen, hwilket nogsamt är ett öfwertygande skiähl af then lycka och wälstånd, som thesse riken theraf ofehlbart tilfalla kan. Men om någon tid warit, tå en drifwande nöd skulle påminna oss wårt bästa, och om någon tid warit, tå tilfälle och lägenhet thertil gifwets, så är thet wisserl:n nu, tå wij äro uti ett så betrykt och äfwentyrl:t tilstånd stadde och tå andra makter eij äro i nog fulkommel:t tilstånd at sättia sig theremot. Sielfwa saken i sig sielf kan ingen förnufftig och wälsinnad emotstrida, men wärkställigheten ankommer uppå en försiktig och för-

nufftig förbindelse samt obrotzlig effterlefnad. Thet förra såsom i sig sielf en högst önskelig sak bör intet förkastas, för thet man befarar, at wärkställigheten eij hålles obrotzlig. Man bör ju intet förkasta en nyttig lag, för thet man fruktar, at then intet blifwer efterlefwad, utan böra wij, tå planen är god, befalla saken i Guds hand, som allting til thet bästa styrer och lagar.

Wårt rikes underwikt emot thes fahrlige granne och fiende, wår underbalance i handel och wandel, wår tiltagande fattigdom så i freds- som i krigztider må wisserl:n göra hwar och en redelig och trogen undersåte omtänkt om the utwägar, hwarigenom wår farliga fiendes öfwermod kan dämpas, en hederlig frid winnas, balancen och jemwikten i Norden erhållas samt följaktel:n rikets inbyggare försättias uti ett önskeligit och säkrare tilstånd.

Sådant alt ankommer i synnerhet uppå ett lyckel:t wahl af en successor på then swänska thronen, och ingenting kan wara oss angelägnare så i anseende til wårt in- som utwärtes tilstånd än en lyckel. förbindelse med en sådan makt, som kan äga enahanda interesse med oss.

En oemotsägel. sanning är thet, at Dannemark och Norriges riken äro af enahanda naturl. beskaffenhet med wårt, theras interesse emot andra makter enahanda med wårt, theras inbyggare af enahanda christelig tro och religion med oss, theras christel:a sinnelag med wårt öfwerensstämmande, theras lagars rättwisa enahanda med wårt, theras tungomåhl nästan enahanda och af så stor likhet med wårt, at inbyggarne å ömse sidor ganska wäl kunna förstå hwarandra, och theras kongliga huus är med wår Gustafvianske familie sammanknippad.

Then i Dannemark regerande Konungens gudsfruktan, mildhet och rättrådighet, hwaraf wij nogsamt prof hafwa, är öfwer hela werlden bekant och beprisad samt gifwer oss en fullkoml. försäkran om thes Cronprints upfostran uti samma christel:a dygder och konungzlige egenskaper. Ganska bekant är thet, at sedan wij gådt in i successonswärket, hafwa åtskilliga printzar af höga huus kunnat falla uti en och annans tankar. Jag tror wäl intet, at någon redlig undersåte lärer fästa thes tankar på någon annan än then, som hyser konungzliga dygder och egenskaper samt förmenes wara oss nyttig, men thet är härwid en oförnekel. sats, at jemte afseendet på konungzlige dygder och egenskaper bör wårt wahl falla på then, af hwilken wij bästa

fördehlen och styrkan uti wårt förswagade tilstånd bekomma kunna.

I sådant afseende hafwer iag i Herrans Jesu namn på mine egne och mine hemmawarandes wägnar beslutit att til successor på then swenska thronen effter wår nu regerande allernådigste Konung, hwars lifstid Herren nådel:n förlänge, utnämna then Stormäktigste Furste Friedrich, Cronoprints af Dannemark, med förmodan at samtel. thet Hederwärda Bondeståndet therutinnan med mig lärer öfwerensstämma.

Herren Gud, som alla croner och regeringar i sine händer hafwer, gifwe thertill thes nådiga och milda wälsignelse. Wärkställigheten af ett sådant wahl bör ankomma uppå the betingningar och förord samt öfwerenskommelse, som Riksens Högl. Ständer kunna finna wara med theras fri- och säkerhet samt rikets flor och wälstånd öfwerensstämmande.

The förmåner, then heder och nytta, som wij så wid närwarande som uti tilkommande tider theraf hafwa kunna, lärer igenom then Högstas nåd och bistånd tiden utwisa.

Emedlertid förmoda wij, at Dannemarks rike, som gifwit oss öfwertygande prof af thes wänskap, lärer uptaga thetta såsom ett kärleksprof af oss tilbaka til en ewig och orubbel. wänskapsförbindelse samt förthenskul genast och så skyndesamt, som mögeligit är, sättia hela thes armé och skiepsflotta i thet stånd, at then kan wara oss til hielp och undsättning, och såsom uti enahanda sak med oss anwända all thes styrka til en önskelig freds ernående, hwilken med Guds hielp på thetta sättet hederligast, bäst och säkrast, utan att befara något ok af en farlig öfwermakt, lärer kunna erhållas.

Jag wil intet, på thet iag icke må infalla uti en förhatelig widlyfftighet, omnämna the många fördehlar, som wij med Guds bistånd igenom ett sådant steg kunna hafwa at förmoda, eij eller uptaga och förlägga the skiähl, som häremot kunna inwändas.

Altnog at wahlet fallit på ett christeligit konungahuus, hwaraf wårt förtryckta rike kan hafwa styrka och heder.

Sättet få wij widare öfwerlägga om, och wärkställigheten ankommer endast uppå en lyckelig regering, som wij med oss sielfwa och alt, hwad oss angår, wilja befalla i then Högstas milda händer.

Hans Jacobson.
Ricksdagzfullmäcktig ifrån Bohus län.

32.

Bondeståndets extraktprotokoll den 31 januari 1743 om ständigt säte i Sekreta utskottet.

(Borgarståndets arkiv 1742—1743, vol. 12, nr 51.)[1]

Protokollet sid. 176.

Utdrag af Bondeståndets protocoll, hållit d. 31 Janua. 1743.

S. d. Fandt Bondeståndet nödigt hos de öfrige respective stånden ödmjukt och wördsamt att andraga, att ehuru ock wid början af innewarande riksdag de öfrige respective stånden funnit skiäligt att samtycka, det ståndet igenom wisse deputerade måtte uti Secrete Utskåttet blifwa underrättat om rikets närwarande tillstånd, och sedan öfwer de ärender, som förswarswercket angå eller elljest på något besynnerligit sätt kunde röra Bondeståndet, träda i samråd med Secrete Utskåttet till deras afslutande, så ansåg dock ståndet en sådan inskränckt underrättelse numera eij giöra tillfyllest, sedan riket råkat i ett så äfwentyrligit tillstånd, som tywärr nu förr ögonen är.

Rikets räddande utur en så ögonskjenlig fara, des frihet och säkerhet, wäl eller illa eij allenast för närwarande utan ock tillkommande tider ankomma uppå de mått och steg, som innewarande riksdag tages.

Bondeståndet twiflar wäl ingalunda, hwarcken om de öfrige respective ståndens tillräckelige insickt i de wårt allmänna werck rörande angelägenheter, eij heller om den rättskaffens ömhet de om fäderneslandet böra hysa, men så kan dock Bondeståndets uteslutande ifrån de secretesta affairerne eij annat än förorsaka någon misstancka, som skulle de respective stånden eij hafwa det fullkomlige förtroende till Bondeståndet, som detsamma såsom ett stånd i riket äga bör.

Förtroligheten är den säkraste grund till rikets wälstånd, och ju närmare delacktighet stånden emellan blir uti kundskapen om alla förekommande rikswårdande mål, ju mera skärpas deras sinnen, och ett gemensamt öfwerwägande och derpå följande slut har den ofelbara werckan, att uppå werckställigheten så mycket skyndesam- och eftertryckeligare arbetas.

---

[1] Koncept i Bondeståndets arkiv 1740—1741, vol. 11, fol. 307 f.

Detta förhoppas Bondeståndet lärer så mycket mera förmå de öfrige respective stånden att lemna des deputerade wid innewarande riksdag ett ständigt säte i Secrete Utskåttet wid alla förekommande både ut- och inrikes ärender, som, der den Högste nådel. täckes förläna en lyckelig utgång af de derstädes fattande rådslag, Bondeståndet icke will tillägna sig något till förfång af den heder, som de öfrige respective ståndens mognare insickt i så högst wårdande ärender skiäligen förtiänar, och i den händelsen efter den Högstes försyn eij alt efter önskan skulle kunna aflöpa, Bondeståndet då för sine hemmawarande med ögonskenlig öfwertygelse kan wittna, hwad ömhet och sorgfällighet till det allmänna bästas bewakande blifwit brukat. Ut supra.

Ex protocollo
P. Westerhof.

33.

Per Perssons från Kronobergs län memorial om skatt på styvkjolar.

(Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 198.)[1]

Protokollet sid. 183.

Hörsamste memorial.

Den högstberömmeliga och sannskylliga nit, som Riksens Högl. Ständer wid närwarande bedröfweliga omständigheter behagat wisa, hafwer dem för ögonen stält högsta nödwändigheten om tillräckeliga medels utfinnande til at effter alla kraffter giöra riksens fiende alt möijeligit motstånd; i anseende hwartil Riksens Högl. Ständer för nödigt eracktadt at med wissa afgiffter, förutan de bewiljade krigshielper, belägga hwar och en, som bär perruque, wärja etc., jemwäl ock at för hwarje fönsterlufft en wiss contribution erläggas bör. Som nu häraf någon ansenlig summa peng:r förmodel:n lärer insamlas, så förmodas dock, at det lärer wara ännu större fördel at förwänta,

[1] Med påteckn.: *Upl. d. 7 Febr. 1743. D:o bijföls.*

derest något tienligit medel upgifwas kunde til denne til krigets utförande ärnade cassans förökande. Til detta ändemålets ernående hafwa wi ej undgå kunnat det Hederwärda Ståndet föreslå, om icke nyttigt pröfwas skulle, at hwar och en fruentimbersperson utan åtskilnad, som brukar styfkiortel och de så kallade bågar eller mindre styfkiortlar, äfwen med någon wiss afgifft derföre, som til 5 dahl. s:mt utsättias torde, ansees kunde, hälst som ej större skiäl til perruquers och silfwerwärjors beläggande med contribution synes wara; så mycket mera som de fleste af dem, hwilcka bära perruquer, hafwa fast mera afseende på hälsans conservation än prydnaden; hwaremot åter ingen, af hwad stånd det ock wara må, som brukar styfkiortel eller de så kallade bågar, dermed har ringaste afsickt på annat än des egen prydnad och distinction, til förtigande deraf, at folck af mindre wärde, ja, äwen tienstepigor, de förnämare häruti wilja lika wara, hwilcket, derest denne contributionen kommer at påbiudas, antingen af de senare aflägges eller ock i annor händelse et ansenligit capital i krigscassan inbringar.

Datum Stockholm d. 22 Januarii 1743.

Pär Pärsson
från Cronobergz län.

34.

Bondeståndets extraktprotokoll den 10 februari 1743 om den frivilliga hö- och halmgärden.

(Borgarståndets arkiv 1742—1743, vol. 12, nr 44.)[1]

Protokollet sid. 185.

Utdrag af Bondeståndets protocoll, hållit d. 10 Feb. 1743.

S. d. Företogz ånyio Rikssens Högl. Ständerz Secrete Utskotz mäd de 25 deputerade af Bondeståndet giönom extractum protocolli d. 26 Novemb. sistl. åhr giorde hemställande angåande

[1] Koncept i Bondeståndets arkiv 1740—1741, vol. 11, fol. 317.

en frijwillig forragegierd till regementernes förnödenhet wid de nu föreståande marchier och fant Bondeståndet gåt samma extract at bifalla; dåck mäd dät uttryckeliga förbehåll för Almogen, at samma gierd af hö och halm eij framföres till magasinet eller de ställen, huaräst den bör wara i beredskap, för än wid den tiden, då marchien skie skall, uthan som huar och en af Almogen will hafua upwägt den gierd, som på des andel belöper och på bequemlige ställen nära wid wägarna aflagd, så försäkrar Allmogen, at så snart i anledning af marchieroutan blir bodad, huad huar och en wid dätt eller dätt nattlägeret lefuerera bör, sådant och i rättan tid skall efterkommas, emedan fara ähr af förskiämmande, om gierden i magaziner skulle inlägias, i synerhet som under framförslen rängn och snöwäder kan infalla, då fourget således wått inpackas, enär nu på sätt, som forbemält är, wid huart och ett nattläger dätt ärfodrade quantum foragie blifuer lefueredt, så bör eller kommer eij något mer at framföras än dätt, som nödwändigt behöfues, följgackteligen blifuer eij heller där något öfriget och således eij heller någon autcion nödig, ty att i oträngt mål framskaffa foragie därtill kan Almogen så mycket mindre sig begifua, som tid och kåstnad därigiänom onyttigt förspilles, och at sedan låta dät komma an på autcion, sådant wore mer eginnyttans och private personers än cronans winst, huad som för den skul af foragie in natura eij behöfues lefuereras, dät förbehåller sig Almogen sielf at få inlösa efter den i orten då warande marckegången, då blifuer och räckningzgiörandet för cronobetienterne redigare och cronan uthan förminskning och underslef får niuta, huad henne tillärnat blifuit. Ut supra.

Ex p[r]otocollo
P. Westerhof.

35.

Bondeståndets extraktprotokoll den 10 februari 1743 om bevillningen.

(Borgarståndets arkiv 1742—1743, vol. 12, nr 66.)[1]

Protokollet sid. 186.

Utdrag af Bondeståndetz protocoll, hållet d. 10 Febr. 1743.

S. d. Företogz ånyo det i Bewillningzdeputation författade proiect angående en allmän contribution el:r bewillning för nu innewarande åhr 1743 till krigets utförande och en önskelig freds ährhållande; då ståndet äfwen åhörde de af öfrige respective stånden därwid giorde anmärkningar och påminnelser.

Bondeståndet fant nogsamt å ene sidan, i hwad farlig situation riket blifwit försatt igenom det olyckelige krigetz förlopp samt huru högsta nödwändigheten iemte en undersåtelig plickt och skiyldighet fordrar, at till riketz räddande utur den widare förestående fahran hwar och en effter ytersta förmåga af sin egendomb bör bijdraga, men å andra sidan kunde Bondeståndet icke utan en innerlig bedröfwelse föreställa sig sin iråkade oförmögenhet, och at 2:ne och tiugu åhrs fredzfrukt knapt kunnat förslå till utförande af ett enda åhrs krig, under hwilcket riket mera förlisat än kan hända på 40 års tijd i en rolig fred torde kunna ärsättias, förlusten af Finland oberäknat.

Att eij nämpna de allmän bekante swårigheter, såsom hwariehanda bewillningar och continuerlige extra utlagor, under sielfwa fredzåhren misswäxt och foderbrist, å de fleste ställen flere åhr efter hwar annan, samt boskapsstörtningar med mera, trodde Bondeståndet ährfarenheten hafwa öfwertygat de öfrige respective stånden, huru de desse sidsta 2:ne åhren skiedde swåre recreuteringar och durchmarchier utblottat Allmogen, sedan grunden till dess swage willkor förut warit lagd af ofwan anförde swårigheter och tillstötte olyckor.

När nu Allmogen befinner sig i ett så förswagat tillstånd och tijllika står i det äfwentyr, att ännu flere resor under ett swårare öde och trångmåhl får [ɔ: få][2] recreutera, så lära de öfrige

---

1 Koncept i Bondeståndets arkiv 1740—1741, vol. 11, fol. 315 f.

2 Konceptet.

respective stånden nogsamt finna, huru ganska swårt det faller Allmogen att iemte roteringens widmakthållande åtaga sig någon bewillning och contribution.

Icke desto mindre och som deras ömhet för fäderneslandet föranlåter dem at i det ytersta gripa sig an, så willia de åtaga sig den uti 14 § utsatte 3 öre silfm:tsafgifft för hwarie fönsterlufft, dåch med det förbehåll at och för officerares boställen, academier, consistorier, gymnasier och skolar den i näst berörde § utsatte afgifften betalas, såsom och at för styfkiortler och fruentimbers peruquer 5 d:r sölfm:t ärlägges, men där detta eij bewillias skulle, samtycker eij Bondeståndet till bewillning för sig; dessutan drager till Höglofl. Ridderskapet och Adelen Bondeståndet det ödmiuka förtroende, at ehuru och deras säterier och ladugårdar äro eenligt Privilegierne för contribution befriade, de lijkwäll wid en så allmän trängande nöd, och då Bondeståndet sin ringa öfriga förmågo har för det allmänna bästa ospardt, icke lära undandraga sig at äfwen för sätärier och ladugårdar contribuera; för öfrigt har Bondeståndet fallit på den tanckan, at en fiärdepart på påsttaxan kunde för innewarande åhr förhöijas och de mångfalldige till rikets förswar ährfordrade utgiffter dymedelst understödies, hwilcket dåch de andre respective ståndens nogare ompröfwande i ödmiukhet hembställas, hafwandes ståndet i öfrigt wid hwar och en § i den proiechterade bewillningen ytrat sin mening. Ut supra.

Ex protocollo
P. Westerhof.

36.

Bondeståndets extraktprotokoll den 10 februari 1743 om postväsendet.
(Utskottshandlingar 1742—1743, vol. 17, fol. 959.)[1]

Protokollet sid. 187.

Ödmjukt memorial.

Af det extract utur rådsprotocollet, dat. d. 5 Octob. nästledit åhr, hwilcket Hans Maij:t med Riksens Ständer täckts commu-

[1] Koncept i Bondeståndets arkiv 1740—1741, vol. 11, fol. 551 ff.

nicera, beträffande postwäsendet finner Bondeståndet de 2:e första momenta förnämligast gå sig an, nemligen 1:o angående tyska postens förande af postilloner och 2:o angående ombudsmäns eller fiscals förordnande wid postwercket.

Riksens Höglofl. Ständers Secrete Utskått täcktes förthenskull gunstigt tillåta, att Bondeståndet wid desse begge målen får giöra sine wälmente påminnelser. Hwad således det förra eller postillonerne angår, så ehuru ock för de af Hr Öfwerpostdirecteuren andragne skiäl skull det skulle tyckas, att utrikespostens skyndsamhet derigenom så mycket mera befordrades, så är ingen twifwel, att ju icke samma ändamål kan winnas med den nuwarande inrättningen, allenast det wid handen gifne förslaget till ombudsmäns eller fiscalers antagande wid postwercket winner bifall. Ty enär efter Hr Postcammereraren Helldings förslag sådane ombudsmän undersöka, huruwida postbönderne ricktigt åtnjuta deras lön eller förnöijelse och följackteligen draga försorg derföre, att de sin rättighet och lön undfå, skjer postförningen med så mycket större åhuga, och desutan den stadige upsickt, som sådane ombudsmän åligger, förekommer den befrucktade olägenheten af senfärdighet och drögsmål i postförningen.

Hwad skada och swårighet postbönderne haft af den förra inrättningen med postilloner, har Bondeståndet nogsamt wist wid 1738 års riksdag, och hade det jemwäl den skiälige werckan, att postillonerne alldeles blefwo afskaffade. Riksens Ständers Secrete Utskått täcktes hos sig i behjertande komma låta, huru högt postbönderne med postförningen äro graverade, i det att utom de ordinarie 4 swenske posterne äfwen så många tyska hwar wecka måste fortskaffas utom de till en ovanlig myckenhet nu gående extraposter, för hwilckas skull en häst ständigt wid postgården måste stå i beredskap, hwaraf händer, att posthästarne inom 2 års tid blifwa förskämde och nya hästar i stället äfwen så ofta måste upköpas med postbondens altför dryga utgift. Skola nu postilloner blifwa inrättade, blir skadan så mycket större, icke så mycket derföre att ju icke den ordinarie postföraren för den nödige skyndsamheten skull äfwen måste forcera sin skjuts, utan i synnerhet derföre att en postillon, som har lång ritt och således nödwändigt stundom måste hwila, finner sig böra ersättja den under sin hwila försummade tiden med ett häftigare och omåtteligit ridande. Denne skadan har warit altför känbar, och skulle förlusten för postbönderne ännu

blifwa känbarare, om till postillonernes aflönande något skulle förminskas af den tillökning, som bönderne blifwit tillagd för tyska postförningen. Ty postbondens beswär och kostnad, utom det anförde äfwentyr och förlust av des hästar, blifwer ändå enahanda, om icke större, i det att des dräng eller gåsse, som förr ridit med posten, måste till husbondens otiänst eftersättja längre tid dermed, att han nödgas til fot gå efter och återhämta den häst, som postillonen brukat. Hwad ringa wedergiällning och lön postförarne desutan hafwa för sin omkostnad och beswär samt huru olika det ena swarar emot det andra, derom förbehåller sig Bondeståndet att framdeles i ödmjukhet få ingifwa des remonstration.

Hwad det 2:ra momentet eller ombudsmans och fiscals förordnande wid postwercket angår, så har Bondeståndet redan till en del yppat sin mening derom i början wid första momentet. Bondeståndet finner likwäl icke, att en enda ombudsman är tillräckelig, såwida det påsyftade ändamålet skall kunna erhållas, hwarföre ståndet enligit närliggande memorial,[1] som ståndet till alla delar bifallit, är af den mening, att Postinspectoren Carl G. Kiernander må för upsickten skull i Götha rike förordnas till ombudsman och äfwen såwäl som Rydman med Kongl. Maij:ts fullmackt förses, willjandes derhos hafwa hemstält, om icke de resepenningar, som hr öfwerpostdirecteuren anslagne äro, måge, enär han sjelf för andra hinder skull eij kan förrätta visitationerne, till slike resor för begge ombudsmännen anwändas. Stockholm d. 10 Februa. 1743.

Uppå Bondeståndets wägnar
Olof Håkansson.

---

[1] Åberopade bilagda memorial, enligt påteckning uppläst i Bondeståndet den 13 december 1742, var undertecknat av Per Persson i Frillesås, Sven Börjesson i Köinge, Sven Jönsson i Kvibille, Ola Jönsson i Jonstorp, Erik Persson i Eskilstuna-Kloster, Jan Persson i Åker och Anders Månsson i Torp. Memorialet är här uteslutet.

37.

Bondeståndets supplik till Kungl. Maj:t om hästar för expresser.

(Bondeståndets arkiv 1740—1741, vol. 11, fol. 503.)

Protokollet sid. 187.

Vid. protocollet d. 10 Febr. 1743.

Till Hans K. Maj:t.

Sedan E. K. M:t allernådigst behagat befalla, at wid hwarje gästgif:aregård af den ord:e hållskiutsen 2:e hästar hwart dygn för expresser skulle stå i beredskap och orörde af andre resande, har ock samme inrätning wid hwarje gästgifwaregård blifwit wärkställd utan afseende på större eller mindre landswägar, blif:andes Almogen till de ställen, hwarest ingen ord:e hållskiutz warit brukelig eller inrättad, effter touren i häradet till expresse skiutz för 2:e sådane hästar i dygnet upbodade. Nu som sådant länder till en ganska stor tunga för Almogen, i synnerhet dem som haf:a en lång wäg til gästgifwaregårdarne, i det de offta onödigt förspilla tid och kostnad, då ingen express kommer, och jemwäl icke fördristar sig andra resande at skiutsa; så föranlåtes Bondest:det i diupaste underdånighet at anhålla om Eders K. M:ts allernådigste föranstaltande, 1:o att de wägar allenast utnämnas, uppå hwilka expresser förmodel:n resa och sådane skiutzhästar äro nödige, så at ofwan:de inrätning wid de mindre wägarne och gästgif:erierne, hwarest aldrig expresser resa, måge uphöra.

2:o. Att denne expresse skiuts på de större wägarne må underhållas af de längre aflägzne härader och hemman såwäl som af de närmare, derest ingen ord:e hållskiuts är brukelig, och 3:o i anseende dertil, att Almogen offtare måste resa en lång wäg fåfängt och icke få skiutsa utan ligga sine dagar utan förtienst borta, jemwäl at de tilordnade expresser, enär de resa, rida eller åka alt för starkt, offta til Almogens hästars förderf och störste skada, att då Almogen för en slik expresseskiutz kunde i stället för 8 öre få 16 öre s:mt milen. Som billighet synes medgie, hwad Bondeståndet i ofwan:de måtto underdånigst söker, så giör sig ock Bondeståndet en underdånig förhoppning om et nådigt bifall dertil; framhärdandes med undersåtelig lydno.

38.

Bondeståndets supplik till Kungl. Maj:t om införseln av salt. (Bondeståndets arkiv 1740—1741, vol. 11, fol. 505.)

Protokollet sid. 189.

D. 19 Februa. 1743.

Till Hans K:e M:t.

Ehuru högt E. K:e M:t låtit wara sig om hiertat at befordra såwäl en tillräckelig införsel af salt som ett drägeligit och lindrigt pris på samma wahra och till den ändan igenom nådige skrifwelser under d:n 1 Octobr. 1741 till Des och Riksens Commerciecoll:m och samtl:e hrr landshöfdingarne i riket förfogat alla uptänkelige anstalter till bristens och dyrhetens förekommande derå; så måste dock Bondeståndet beklageligen tilkännagifwa, det förledit år 1742 på åtskillige orter priset stigit så högt, at Almogen icke utan sin största olägenhet och gravation kunnat denne högstnödige wahran sig tilhand[l]a.

Bondest:det kan icke utan bedröfwelse erindra sig den otrolige skada, som Almogen år 1740 af saltbristen lidit. Åtanken deraf jemte den fruchtan Bondeståndet har, at de nuwarande fienteligheter torde hindra den swenske siöfahrten, giör ståndet upmärksamt att nu i tid hos Eders K. Maj:t i diupaste underdånighet anhålla ej allenast at wid befahrande brist salt på fremmande och ofrie skepp måtte få införas utan ock at wederbörande ånyo strängeligen måtte blifwa anbefalte at noga och alfwarsamt hålla hand öfwer det, som E. K:e M:t uti ofwan:de Des nådige skrifwelse så eljest som i synnerhet ang. förekommandet af prisets stegring täkts förordna, emedan i annor händelse och der brist och dyrhet skulle continuera, måste fiskerien i riket omsider gå under, skären blottas på folk, som således annorstädes nödgas söka sit uppehälle, och landet i gemen känna en otrolig saknad och förlust, icke att förtiga den omständigheten, det til armeens förnödenhet en myckenhet oxar och annan boskap kommer att uphandlas och i orterne att slachtes, hwartill en större quantitets införsel af salt är nödig, än eljest effter wanligheten åtgår.

Bondeståndet framhärdar med diupaste undersåtelig wördnad och lydno.

39.

Finska riksdagsmäns memorial om det finska krigsfolket.
(Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 216.)[1]

Protokollet sid. 189.

Underdånödmiukt memorial till Riksens Höglofl. Ständer.

Hos Riksens Höglofl. Ständer kunna wij icke omält lemna, huru och på hwad sätt som wåre få hitkomne finska soldater, som sedermera här i Swerje öweralt blifwit kringströdde samt under andra swenska regiementer stuckne, alle samtl. hålla före theras yttersta undergång nu för handen och annalkande wara, enär the på alting måste se sig i mistning, såwäl til siälens näring såsom och för kroppens underhåll och skylande. Riksens Höglofl. Ständer tächtes sig låta detta till hiertat gå och således betrachta desse soldaters nu här fintel. tillstånd, hwilcket them på alt sätt trycker. Huru skall det icke gräma desse stackars soldater, som 1:mo mästedelen äro giffte och har måst lemna sina hustrur och barn, fienden til rof, qwar i landet och nu derstädes all fahra af fienden har at undergå el. förwänta förmedelst theras männers härwarande. Och för det 2:dra faller det dem äfwen så swårt, sedan the hijt til Swerje kommit, at de således under swenska regiementer blifwa stuckne, hwarest de intet sielfwa och långt mindre deras officerare och befählhafware kunna förstå hwarannan, hwarigenom då utan all twifwel wåra stackars soldater mäst måtte komma at lida samt således wara i mistning af all den förmån, som annars med rätta de hos sina förmen hade at förmoda, ther the sin torftighet för them kunde beklaga och föredraga. Äro och mera för det 3:ie at beklaga, the som äro neder ikring landet strödde, hwilcka intet kunna begå sina sahlighetsmedel, emedan man wäl wet, at i orterna några finska präster icke finnes. För det 4:de äro de aldeles nakne till deras underbeklädning, såsom till skor, strumpor, böxor, skiortor, halsdukar och wästar. Sammaledes för det 5:te äro och alla i mistning af 1742 åhrs hemkalspenningar, såsom och äfwen hafwa än en dehl at fordra detsamma för 1741, ja, på samma sätt hafwa the ock at fordra theras hos rotarna innestående rotespannemåhl samt en dehl des åhrslega

[1] Med påteckning: *Upl:t hos Bondest:det d:n 19 Febr. 1743.*

i penningar för 1742, alt efftersom reg:tzlandzcontractet lyder. För det 6:te säga the ock, at för några skall återstå theras drikz- och tobakspg:r under then tiden the på siön commenderade warit. Thetta är ännu icke nog, utan en dehl måste äfwen för det 7:de se sig i mistning wara af en half månadz proviant, som them icke lef:t blifwit straxt förut wid then tiden, tå the under Högwälborne H. Generalen Bousquets Regiemente understuckne blif:t, icke heller weta, hwarest the sig till thensammas ernående anmäla skola. För det 8:de är det en omöijelighet för them at med det hijttil åtniutne underhåll af 15 anckarståckar bröd och 2 d. 8 öre s:rmt om månaden bestående kunna sig förnöija, althenstund wårt folck wid starckare näring wane äro. Och såframt dem intet hädaneffter mera proviant bestås, el. in natura, så få de säkerl. til slut crevera af hunger; äro altså desse wåra soldater så mycket mera at beklaga, som the icke allenast måtte i brist af alt thetta wara, som förmält är, utan och then swårighet hafwa, at the theras nöd icke kunna som the andra dess cammerater på swenska föredraga.

Wij anhålla altså uppå samtel. wåra hemmawarande landzmäns wägnar, at dessa wåra soldater, som äro wåra barn, mågar el. söner, hwilcka wij för wåra rotar till detta kriget utsändt och så dyrt måste lega och betala til 3 à 400 d. kop:rmt för hwarje karl, som wij nu med bedröfwade ögon här i Swerje ansee måtte, althenstund the äro i brist af alt thet, som en soldat har at påhålla, måtte här i Swerje blifwa ansedde som andra swenska undersåtare och med samma medömkan och kiärlek omfattas ,som de swenska hos oss i Finland, hwilcka als ingen ordsak till missnöijes betygande hafwa, effter the sin fulla fyllnad therstädes bekommit, och i anseende till thesse wåra få finska soldaters torftighet och tidsens widt utseende förskymlade conjunctur nu prömt måtte blifwa befordradt och then anstalt giöras, at thesse wåra barn och soldater måtte förunnas tilräckelig proviant in natura och theras än innestående fordringar samt högst nödtorftige förenämbde små beklädning, hwilcket the alt och wij alle med wår förlust så dyrt förtient, jemte theras hemkalspg:r, rotespannemåhl el. åhrslega, tå sådant rättast är at räkna efter hwart regiementzcontract, samt at då sedan alt thetta åhrligen må blif:a the finska soldater tilldelt, tils then Högste täcks gifwa oss Finland igen. Äfwen och anhålles på thet högsta (på thet wij framdeles ock måtte kunna

weta, hwarest wij skola få wårt folck igen), at alla thessa hijt öfwerbrachte finska soldater nu måtte blif:a if:n alla orter på thet snaraste ihopsamblade och således alla, både soldater och dragouner, sammanfogas och til et compagnie formeras, samt at them ock therhos måtte lämnas en finsk präst tillika med brafwa och hurtiga officerare, som infödde finnar och i finska språket mächtige äro, och i alla måtto finska underofficerare, då wij håppas, at thessa få finnar än altid skola wisa, såwäl hädanefter som i fordna tider skiedt, at the warit, blifwa och behålla namnet af kiäcka och ståndachtiga finnar, allenast the hafwa en kiäck och hurtig anförare, som wet at rät bruka och förstå sidt folck. Sedermera skolom wij gierna önska tillfälle gifwas at kunna få wisa, thet the än äro af g. finsk art och at the aldrig warit folck, som man eij kunnat lita på, som Högwälborne H. Grefwen och Generalen Lewenhaupt mycket obefogad then finska nationen el. regiementerne med sådant sökt beskymfa under dess nu sidst giorde stora fälttåg i Finland, såsom ock i thes nu här wid Generalkrigzrätten ingifne förklaring, hwilcket oss finnar mycket kräncka skulle, om thet warit sant el. bewisligit och at en finsk soldat, ehuru swag och nedrig, icke skulle effterträfwat at wisa sig fram i eld och krut så wäl som någon annan, enär anföraren warit richtig och sin sak förstådt, som sig bordet, och at wår nation än framdeles lärer wisa wår efterwerld, at wij uti oss icke utslåckna låtom nationens urgambla heder och beröm.

Wij afwachtom, på thet wij i underdånighet begiärt en nådgunstig bönhörelse, på thet the och wij med wåra barn och effterkommande til odödligit rychte må kunna lemna det beröm til wår effterwerld om en sådan oss nu giord justice och betygnad omwårdnad, som under wårt hijtflychtande skiedt och således i alla framtider hafwa ordsak at med wördnad omtala och berömma. Stockholm d:n Februarii 1743.

Eskil Asilain *Paul Reinikain*
if:n Finland och Safwolax.

Johan Plöncki *Johan Mäckylä* *Jacob Polsson*
Matz Smess
if:n Österbåtn.

Tomas Tomasson Mäckipä. *Mickel Jacobson.*

40.

Sören Åkessons från Kristianstads län memorial om valet av kronprins Fredrik av Danmark.

(Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 7.)[1]

Protokollet sid. 193.

Hörsamt memorial.

Jag påminner mig med en besynnerlig hugnad och glädie det hälsosamma beslut, som här uti wårt stånd under d. 29 Januarii sidstledne i anledning af Herrdagsmannens ifrån Jönkiöpings län Johan Erichssons wälgrundade memorial fastställt blef at förklara Hans Kongl. Höghet Cronprintzen Friedrich af Dannemarck til successor på den kongl. swenska thronen; men beklagar derhos på det högsta, at denna saken ännu ej är bragt til önskelig ändskap, det likwäl hwar och en af oss lärer wara fullkomligen öfwertygad derom, at hela Swea rikets wäl och lycksalighet grundar sig näst Gud endast härpå. Jag har fördenskull såsom en redelig medlem af det Hederwärde Bondeståndet trodt min skyldighet wara at, i anseende til hwad redan, som bemält är, oss emellan fastställt och beslutat blifwit, Eder, samtelige redelige Medbröder och trogne swenske Män, hörsammast föreställa, hwad iag för min del håller före nu ofördröijeligen böra skie.

Tiden, redelige Medbröder, är nu för detta allaredan inne, på hwilcken wi bordt wara betänckte på de medel, som kunna tiena til at genom Guds krafftiga bistånd återwinna de förlorade länderne samt den uråldriga heder och anseende, som swenska nationen hos alla cronor och mackter i werlden ägt. Wårt utblottade tilstånd tillåter intet at högre bidraga til krigets utförande, än hwad redan skiedt. Den allmenna förbittringen ibland samtelige riksens inbyggare öfwer krigets efftertänckeliga utförande i Finland synes ofelbart hota hela fäderneslandet med en total undergång. Wår öfwermodige och altför mäcktige fiende afskiär oss alt hopp at någonsin utan wapn återfå hwad han likwäl utan wapn giordt sig mästare utaf. Hwar och en förnuftig och wälsinnad lärer finna, at alla de propositioner, som å ryska sidan blifwit giorde om fredswärcket, äro ingenting mindre än

[1] Med påteckning: *Upl. hos Bondeståndet d. 23 Februarii 1743.*

pålitelige men derhos aldeles otilräckelige at återskaffa riket des heder, länder och hafde förmoner. Jag kan ock ej annat än för min del med fasa och förskräckelse anse de dyra och kostsama steg, som å wår sida tyckts wilja tagas til defension emot cronan Dannemarck, der wi likwäl öfwer alt äro öfwertygade om bemelte cronas upricktige och goda intention för Swerige, hälst som wi til denna stunden ej hafft det aldraminsta teckn til någon fiendtlighet å den sidan. Altderföre och som en stor del af oss hafwa af wåra hemmawarande medbröder alfwarsame ordres och uttryckelig befallning, endels åter med solklare omständigheter, fastän utan personens utnämnande, äro anbefalte at wid successionswärcket endast hålla oss til högbem:te Cronprintz; ty är min wälmenta tancka och upricktiga mening, at wi på behörigt sätt och wis ofördröijeligen och utan någon tids utdrägt nu gifwa de öfrige stånden del af detta wårt faststälte beslut, då de äfwen lära finna detta wara det endaste och tilräckeligaste medlet at frälsa riket utur den öfwerhängande faran och undergång, aldenstund och i händelse at nu längre dröijas skulle, wår fiende genast lärer taga tiden i ackt til at sättia des mordiska sabel på wår hals och derigenom utföra des afsickter emot oss samt med wåld twinga oss til det slut, som wi med alla wåra effterkommande fåfängt sedermera i alla tider skulle sucka öfwer, hwartil Ryssland hwarcken mackt eller upsåt felar utan blott ankommer på huru wäderleken wil sig skicka, efftersom wi igenom et til Hr Cantzlierådet Estenberg ifrån Åbo ankommit och ibland oss kunnigt giordt bref äro öfwertygade, at ryska Hofwet ärnar med sextiotusende man ryssar, sextusende cossacker, tiotusende af wåra egne medbröder finnarne samt fyratio galleijor wid nästa öppet wattn göira anfall på sielfwa rikets kropp; hwarföre iag ock aldrig kan begripa deras afsickter, som wäl wilja wara enige med oss om sielfwa walet men synas arbeta med alla kraffter på tidens utdragande wid successionsförklarandet; ty det är och blir en ostridig sanning, at om Ryssland fingo råderum til nästa öppet wattn, detsamma då lärer med den nämde formidable arméen til siös och lands gifwa des syfftemål efftertryck. Hwad hielp och undsättning skulle wi wäl i en så olyckelig händelse hafwa af Dannemarck at i en sådan hast förwänta, sedan wi förut igenom onödige och obefogade defensionsanstalter åt den sidan stött samma crona för hufwudet, fastän wi hwar man af huset skulle biuda til at förswara oss emot en så grym och barbarisk

fiende, som Ryssland wara månde. Deras tancka, som förmena, at man bör afbida tiden, til des wi kommit i erfarenhet om de wilckor, som Dannemarck erbiuder, är af samma beskaffenhet, ty ej allenast sunda förnufftet utan ock de wilckor, som cronan Dannemarck igenom des härwarande Ambassadeur, Geheimerådet af Conseillen Hr von Berckentin, oss äro föreslagne at medelst högbem:te Hans Kongl. Höghets Cronprintzen Friedrichs af Dannemarck förklarande til successor på kongl. swenska thronen blifwa med hela danska mackten til siös och lands assisterade, til des Swerige återfådt alt, hwad det emot Ryssland förlorat, gier ju wid handen, at så snart merhögbem:te Cronprintz til successor blifwit förklarad, danska cronan will och nödwändigt då måste wara äfwen så öm och angelägen om Sweriges som des egen wälfärd och upprätthållande och följackteligen taga med Swerige upricktig och fullkomlig del i närwarande krig, hwartil des flotta och landtmackt redan står redo. Jag bör ej heller nu obemält lemna, at Deras Excellencer Herrar Riksens Råd nyligen i Stora Secreta Deputation förklarat, det rätta tiden til detta högwigtiga wärckets afgiörande redan är inne samt at danska cronan är den endaste, som wid desse swåre och bistre conjoncturer oss kan bispringa, så at oss numera all nödig och effterwäntad underrättelse är meddelt worden. Fördenskull, redelige Medbröder, så framt I af hiertat äro angelägne och öme om Eder och hela Swea rikets wälgång och lycksalighet, beder iag, at I under den store Gudens aldrahelgaste namns åkallande utan drögsmål offenteligen förklaren det beslut, som wi i detta granlaga och högwigtiga målet fattat, hälst som Stora Secreta Deputation, då Deras Excellencer förra gången blefwo hörde, sig til ej längre tid härutinnan förbundit, än til des Kongl. Maij:ts utskickade återkommo, som nu redan med wår grämelse öfwer den obehageliga tidningen skiedt, på det wi sedan måge kunna med så mycket större efftertryck gemensamt arbeta på wår och rikets wälfärd; och derjemte är för min del derom öfwertygad, at Ryssland af frucktan för detta endaste af oss giorde steget utan widare krigsgrymheter öfwerlåter och lemnar til Swerige alla de förmoner, som någonsin kunna prætenderas, hälst som Ryssland numera af en mäcktig fiende, Persien, blefwet angrepet.

Jag tror det Hederwärde Bondeståndet hafwa så mycket större skiäl äfwen denna gången giöra början, som Hr Baron

och Öfwerstelieutenanten Coijet i des memorial rördt sielfwa successionswärcket.

Derhos bör iag ej obefrågat lemna, huru hwar och en af Eder will en gång för Gud och des hemawarande medbröder förswara, om han igenom des farliga och motsträfwiga steg skulle på en gång draga twänne mäcktige fiender in i riket, der wi likwist wete, det wi nu hafwa at hugna oss af den ene, cronan Dannemarck, såsom wår närmaste granne och nästa blodsförwandt med swenska kongl. Huset och som således äger största rätten till cronan, til wårt betryckte och nästan förtryckte fäderneslands hielp och förswar. Stockholm d. 23 Februarii 1743.

Sören Åkason.

41.

Ridderskapet och adelns, Präste- och Borgarståndens svar på Bondeståndets extraktprotokoll om ständigt säte i Sekreta utskottet.

(Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 3.)[1]

Protokollet sid. 194.

Ridderskapet och Adelen, Präste- och Borgareständen hafwa låtit sig föredraga det Ärbara Bondeståndets extractum protocolli af d. 31 Januarii sidstl., hwaruti det Ärbara Bondeståndet andrager, at ehuru wid början af innewarande riksdag de öfrige respective stånden funnit skiäligt at samtycka, det Bondeståndet genom wisse deputerade måtte blifwa underrättadt om rikets närwarande tilstånd och sedan öfwer de ärender, som förswarswärket angå eller eljest på något besynnerligit sätt kunde röra Bondeståndet, då träda i samråd med Secrete Utskottet til deras afslutande; så ansågo dock det Ärbara Bondeståndet en sådan inskränkt underrättelse numera ej göra tilfyllest, sedan riket råkat i et så äfwentyrligit tilstånd, som tywärr nu för ögonen är. I anseende hwartil det Ärbara Bondeståndet förhoppas, det de öfrige respective stånden lära, til förekommande af all misstanka och til förtrolighetens befrämjande, förmås at lemna

[1] Med påteckning: *Upl. hos Bondeståndet d. 23 Februa. 1743. D:o a. a.*

Bondeståndets deputerade wid innewarande riksdag et ständigt säte i Secrete Utskottet wid alla förekommande både ut- och inrikes ärender.

Nu ehuruwäl Ridderskapet och Adelen samt Präste- och Borgareständen såwäl wid innewarande som åtskillige förre riksdagar, då det Ärbara Bondeståndet anhållit om tilträde i Secrete Utskottet, uti de til det Ärbara Bondeståndet häruppå aflemnade swaren, med många åberopade skiäl nog tydeligen ådagalagt, at Bondeståndet icke ägde dertil någon rättighet eller at de 3 öfrige ståndden sådant kunnat bewilja; dock som hos Ridderskapet och Adelen samt Präste- och Borgareständen nu i öfwerwägande kommit de granlaga och efftertänkelige omständigheter, hwaruti riket sig denne tiden befinner, hwilka fordra et allmänt inbördes samråd och gemensamt förtroende, och det Ärbara Bondeståndet förklarat, at dertil mycket skulle bidraga, om det Ärbara Bondeståndet wid de angelägne öfwerläggningar, som til rikets räddande i Secrete Utskottet förekomma, finge genom sine deputerade wara närwarande, hwaraf den wärkan efter det Ärbara Bondeståndets utlåtelse förwäntas, at uppå werkställigheten af de til tagande slut så mycket skyndesammare och eftertryckeligare kunde arbetas; altså i betraktande af desse besynnerlige skiäl och omständigheter wilja Ridderskapet och Adelen samt Präste- och Borgareständen lemna det Ärbara Bondeståndet et ständigt säte i Secrete Utskottets pleno wid thenne extraordinaire riksdag; hwarifrån dock de saker undantagas, som altid warit i största hemlighet håldne, såsom bancowerket och dylikt; önskandes för öfrigit til ärendernes öfwerläggande och lyckeliga utförande den högste Gudens milderika nåd och wälsignelse, så at alt måtte lända til Hans ära och fäderneslandets uprättelse.

Stockholm d. 23 Februarii 1743.

Uppå Ridderskapet och
Adelns wägnar:
M. A. von Ungern Sternberg.
h. t. Landtmarskalck

Uppå Prästeståndets wägnar:
E. Benzelius.

På Borgareståndetz wägnar:
P. Aulævill.
Talman.

42.

Olof Anderssons från Kalmar län memorial om valet av kronprins Fredrik av Danmark.

(Prästeståndets arkiv. F. 41. Privatorum memorialer, nr 21.)[1]

Protokollet sid. 200.

Ödmiukt memorial.

Som Större Secreta Deputationen, af hwilcken jag jemwäl har then äran at wara en ledamot, sedan Riksens Herrar Råd blifwit hörde, tillkänna gifwit, thet tiden nu är inne at till afgiörande företaga successionen till wår kongl. swenska thron effter wår nådige Konungs dödeliga frånfälle, med hwilcket then Högste wille länge fördröija, och Riksens Ständers ömaste omwårdnad nu och framgent lärer wara at bibehålla sig wid theras fri- och rättigheters orubbade åtniutande effter lag och fundamentele stadgar, men särdeles at the uti förestående konungawahl så Ständerne i gemen som hwart stånd i synnerhet måtte äga och behålla ett fritt, obehindradt och otwungit wahl; så håller jag före at man nu ofördröijeligen thertill bör skrida, och at wårt omhugsande wid thetta tillfället förnemligast bör fästas på thesse 2:ne omständigheter, neml. först then herrens personliga egenskaper, som utkoras skall, och sedan the öfrige förmohner, hwilcka till wårt beträngda rikes uprättande, styrcka och theraf följande heder jemte och med honom stå at förwänta.

Ibland the printzar, hwilcka nu kunna komma i åtancka, är wisserligen ingen, som innehafwer flera priswärda och högtberömde egenskaper än Hans Kongl. Höghet then Durchleuchtigste Furste Fredric, kronprints af Dannemarck.

Ett allmänt wittnesbörd af alla them, som hafft then nåden at se Hans Kongl. Höghet, gifwer tillkänna, at naturens förmohner och egna bepriseliga böijelser genom en upmärcksam och dygdig uppfostran gifwit honom alla the fullkomligheter, som pryda en hög person och kunna giöra honom wärdig till then timeliga lycka, som honom blifwit tillämnad af then Högstas försyn till sitt gudomeliga pris och heder, till en sådan

---

[1] Med påskrift: *Upläsit hos Bondeståndet d:n 8 Martii 1743. Upl. hos Prestest. den 8 Mart. 1743.*